

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

КАРПЮК Дарина Романівна

УДК 378.091.3:[002/1+02+930/25]-051]004-047/22

ДИСЕРТАЦІЯ

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
БАКАЛАВРІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ
У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

011 – Освітні, педагогічні науки

01 – Освіта/Педагогіка

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

 Д.Р. Карпюк
(підпис, ініціали та прізвище здобувача)

Науковий керівник: **Рідей Наталія Михайлівна**,
доктор педагогічних наук, професор

Київ – 2025

АНОТАЦІЯ

Карпюк Д.Р. Формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» – Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Київ, 2025.

Досягнуто мету дисертаційного дослідження, яка полягала у теоретичному обґрунтуванні, проєктуванні та перевірці ефективності впровадження у фахову підготовку майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи структурно-логічної моделі формування їх цифрової компетентності задля модернізації освітньо-наукових систем закладів вищої освіти та забезпечення цільового призначення фахівців галузі знань культури і мистецтва в умовах соціальної турбулентності.

Розкрито та обґрунтовано об'єкт дослідження – процес фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у закладах вищої освіти; предмет дослідження – структурно-логічна модель формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше:

- розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність впровадження у фахову підготовку майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи структурно-логічної моделі формування їх цифрової компетентності на основі виокремлених методологічних принципів та підходів організації впровадження;

- розроблено, обґрунтовано зміст освітніх компонентів освітньо-професійної програми фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, обґрунтовано міжпредметні зв'язки між фундаментальним, прикладним спеціальним, системоутворювальними методологічним, професійно-орієнтованим блоками

програми та розкрито змістове і організаційно-методичне, інформаційно-технологічне забезпечення структурно-функціональній моделі формування у майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи їх цифрової компетентності;

- визначено та обґрунтовано зміст і структуру поняття «цифрова компетентність», сформульовано в авторському баченні зміст понять «фахова підготовка», «процес фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у закладах вищої освіти»;

- розроблено та обґрунтовано критеріальний апарат (критерії – цифрова операційність, цифрова грамотність, інформаційно-аналітична операбельність) для низький, достатній, високий рівнів з метою встановлення сформованості цифрової компетентності у майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

- подальшого розвитку набули контент-аналіз правового та технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; - структуризація змісту та архітектури цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; - запропоновано практичні рекомендації її удосконалення на основі структурно-організаційного та структурно-функціонального аналізу; - удосконалення методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:

- сформовано комплекс освітніх компонентів галузі знань 02 «Культура та мистецтво» спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які сприяють формуванню цифрової компетентності;

- запропоновано модернізований зміст програмних результатів навчання, загальних компетентностей, спеціальних (фахових) компетентностей задля

оновлення Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти;

- розроблено силабуси та їх методичне забезпечення з дисциплін: електронний документообіг, інтернет-маркетинг, інформаційний сервіс Інтернет, методи та засоби інформаційної діяльності, автоматизовані інформаційно-документні системи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для ефективного формування цифрової компетентності.

У першому розділі «Теоретичні засади формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці» проаналізовано правове регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи; здійснено структурний аналіз технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи та окреслено стан розроблення педагогічної проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці.

У другому розділі «Методичні засади формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці» розкрито підходи, принципи, методи та засоби формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці; розроблено методику організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи та зміст і структуру цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці.

У третьому розділі «Обґрунтування, проєктування та верифікація структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій

підготовці» визначено мету, завдання та зміст експериментальної роботи; розроблено на основі таксономічного аналізу критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; обґрунтовано та спроєктовано структурно-логічну модель формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці; висвітлено результати педагогічного експерименту з експертним оцінюванням, яким підтверджено ефективність – організації процесу фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці; критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; удосконаленого змісту і структури оцінювання освітніх компонентів – програмних результатів навчання, інтегральної, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей.

Ключові слова: фахова підготовка, процес фахової підготовки, вища освіта, цифрова компетентність, інформаційна, бібліотечна та архівна справа, бакалаври з інформаційної бібліотечної та архівної справи, структурно-логічна модель формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів, інформаційно-комунікаційні технології, засоби хмарних технологій, інформаційні технології, комунікаційні технології, освітній процес, компетентність, здобувачі вищої освіти, інформаційно-освітнє середовище, цифрові інструменти, інформаційне суспільство, цифрова грамотність, цифровізація освіти, професійне навчання, професійна освіта.

ANNOTATION

Karpiuk D.R. Formation of Digital Competence of Future Bachelors in Information, Library, and Archival Studies in Professional Training. – Qualification research paper as a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 011 “Educational, Pedagogical Sciences” – Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov, Kyiv, 2025.

The aim of the dissertation research was achieved, which consisted in the theoretical substantiation, design, and verification of the effectiveness of implementing a structural-logical model for the formation of digital competence of future bachelors in information, library, and archival studies into their professional training in order to modernize the educational and scientific systems of higher education institutions and to ensure the targeted training of specialists in the field of culture and arts under conditions of social turbulence.

The object of the research is disclosed and substantiated – the process of professional training of future bachelors in information, library, and archival studies in higher education institutions; the subject of the research – the structural-logical model of the formation of digital competence of future bachelors in information, library, and archival studies.

The scientific novelty of the obtained results lies in the fact that for the first time:

- a structural-logical model for the formation of digital competence of future bachelors in information, library, and archival studies has been developed, substantiated, and experimentally tested for effectiveness based on identified methodological principles and approaches to implementation organization;
- the content of educational components of the educational-professional program for the professional training of future bachelors in information, library, and archival studies has been developed and substantiated; interdisciplinary links between fundamental, applied, specialized, system-forming methodological, and professionally oriented blocks of the program have been justified; and the content,

organizational-methodological, and informational-technological support for the structural-functional model for the formation of digital competence in future bachelors in information, library, and archival studies has been disclosed;

- the content and structure of the concept of “digital competence” have been defined and substantiated; the content of the concepts “professional training,” “process of professional training of future bachelors in information, library, and archival studies in higher education institutions” has been formulated from the author’s perspective;

- a set of criteria (criteria: digital operability, digital literacy, informational-analytical operability) has been developed and substantiated for low, sufficient, and high levels in order to determine the level of formation of digital competence in future bachelors in information, library, and archival studies.

- further development has been achieved in the content analysis of legal and technical regulations of the organization of professional training of future bachelors in information, library, and archival studies; the structuring of the content and architecture of digital competence of future bachelors in information, library, and archival studies; practical recommendations for its improvement based on structural-organizational and structural-functional analysis have been proposed; and the methodology for organizing professional training of future bachelors in information, library, and archival studies has been improved.

The practical significance of the obtained research results lies in the fact that:

- a set of educational components within the field of knowledge 02 “Culture and Arts” in the specialty 029 “Information, Library, and Archival Studies” at the first (bachelor’s) level of higher education has been formed, which contributes to the formation of digital competence;

- updated content for learning outcomes, general competencies, and specific (professional) competencies has been proposed to renew the Higher Education Standard of Ukraine for the specialty 029 “Information, Library, and Archival Studies” at the first (bachelor’s) level of higher education;

- syllabi and methodological support have been developed for disciplines

such as electronic document management, internet marketing, internet information services, methods and means of information activity, and automated information-document systems using information and communication technologies for the effective formation of digital competence.

In the first chapter, “Theoretical Foundations for the Formation of Digital Competence of Future Bachelors in Information, Library, and Archival Studies in Professional Training,” the legal regulation of the organization of professional training of future bachelors in information, library, and archival studies is analyzed; the structural analysis of technical regulation in this area is conducted; and the state of pedagogical research on the formation of digital competence in professional training is outlined.

In the second chapter, “Methodological Foundations for the Formation of Digital Competence of Future Bachelors in Information, Library, and Archival Studies in Professional Training,” approaches, principles, methods, and means of forming digital competence of future bachelors in this specialty are disclosed; a methodology for organizing professional training and the content and structure of digital competence in this context are developed.

In the third chapter, “Justification, Design, and Verification of the Structural-Logical Model for the Formation of Digital Competence of Future Bachelors in Information, Library, and Archival Studies in Professional Training,” the aim, objectives, and content of the experimental work are defined; a taxonomic analysis-based criteria apparatus for assessing the levels of digital competence formation is developed; the structural-logical model itself is justified and designed; the results of the pedagogical experiment with expert evaluation are presented, which confirm the effectiveness of:

- the organization of the professional training process of future bachelors in information, library, and archival studies;
- the structural-logical model for the formation of their digital competence;
- the criteria apparatus for assessing levels of digital competence

formation;

- the actual formation of digital competence in future bachelors in this specialty;
- the improved content and structure of educational component assessments, learning outcomes, integral, general, and specific (professional) competencies.

Keywords: *professional training, professional training process, higher education, digital competence, information, library, and archival studies, bachelors in information, library, and archival studies, structural-logical model of digital competence formation, information and communication technologies*

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України

1. **Карпюк Д.Р.** Формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці. *Наукові інновації та передові технології* (Серія «Педагогіка»): журнал. 2024. Випуск № 3(31). С. 1038-1050.
2. **Карпюк Д.Р.** Методичні аспекти організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка»): журнал. 2024. № 3(37). С. 259 -271.
3. **Карпюк Д.Р.** Теоретичні засади педагогічної розвідки формування цифрової компетентності у бакалаврів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Вісник науки та освіти* (Серія «Педагогіка»): журнал. 2024. № 3(21) 2024. С. 786-799.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

4. **Karpiuk D.** Reforming the Digital Competence of Future Bachelor's Degree Students in Information, Library, and Archival Studies in Professional Training. *World conference on future innovations and sustainable solutions. Futurity Research Publishing.* (September 1th – November 1th, 2024). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15051264>.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЇ.....	2
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	13
ВСТУП.....	15
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ.....	26
1.1 Контент-аналіз правового регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи.....	26
1.2 Структурний аналіз технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи.....	60
1.3. Стан розроблення педагогічної проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці.....	98
<i>Висновки до першого розділу.....</i>	120
<i>Список використаної літератури до першого розділу.....</i>	128
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ	141
2.1 Підходи, принципи та засоби дослідження і формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці.....	141
2.2. Методика організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи: форми, методи і засоби.	172
2.3. Зміст і структура цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці.....	188

<i>Висновки до другого розділу</i>	213
<i>Список використаної літератури до другого розділу</i>	218
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ, ПРОЄКТУВАННЯ ТА ВЕРИФІКАЦІЯ СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ.....	231
3.1. Розроблення критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи на основі таксономічного аналізу.....	231
3.2. Обґрунтування та проєктування структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці.....	258
3.3. Організація та проведення педагогічного експерименту перевірки ефективності структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці з експертним оцінюванням.....	267
<i>Висновки до третього розділу</i>	300
<i>Список використаної літератури до третього розділу</i>	302
ВИСНОВКИ.....	303
ДОДАТКИ.....	316

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ДСТУ – державні стандарти технічного управління

ЄДЕБО – Єдина державна електронна база з питань освіти

ЕК – Європейська Комісія

ЕКТС – Європейська кредитно трансферна-накопичувальна система

ЄПВО – Європейський простір вищої освіти

ЄС – Європейський Союз

ЄСК – Європейська система кваліфікацій

ЗВО – заклад вищої освіти

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології

КМУ – Кабінет Міністрів України

МОН України – Міністерство освіти і науки України

МСКО – Міжнародна стандартна класифікація освіти

НАЗЯВО – Національне агентство забезпечення якості вищої освіти

НРК – Національна рамка кваліфікацій

НУ – наукові установи

ООН – Організація об'єднаних націй

ОПП – освітньо-професійна програма

ОСР – освіта для сталого розвитку

СВО – стандарт вищої освіти

УБА – Українська бібліотечна асоціація

ЦСР – цілі сталого розвитку

ЮНЕСКО – Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (з англ. – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

ALA (з англ. – American Library Association) – Американська бібліотечна асоціація

ASQ (з англ. – American Society for Quality) – Американське товариство якості

DeSeCo (з англ. – Definition and Selection of Competencies) – Визначення та вибір компетенцій

DigComp 2.2 (з англ. – The Digital Competence Framework for Citizens) – Рамка цифрової компетентності для громадян

IFLA (з англ. – International Federation of Library Associations and Institutions) – Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ

ISCED (з англ. – International Standard Classification of Education) – Міжнародний стандарт класифікації освіти

ISO (з англ. – International Organization for Standardization) – Міжнародна організація зі стандартизації

LIS (з англ. – Library and information sciences) – Бібліотечні та інформаційні науки

TUNING (з англ. – Tuning Educational Structures in Europe) – Гармонізація освітніх структур у Європі

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність вивчення питань формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці зумовлено інтенсивним поступом інформаційно-комунікаційних технологій та підвищенням вимог до забезпечення якості професійної освіти. Згідно Плану дій цифровізації освіти (2021-2027 р.р.) Європейської комісії окреслено стратегічні напрями розвитку систем освіти. Вектори фокусуються на – прискореному формуванні ефективності цифрових освітніх просторів за призначенням шляхом забезпечення інформаційної архітектури застосування сучасного процесно-апаратного сервісу планування раціонального цифрового ресурсозабезпечення формування та розвитку ключових базових і спеціальних цифрових компетентностей, які забезпечуються у процесі модернізації систем освіти для фахової підготовки висококваліфікованих кадрів. Особливу увагу зосереджено на необхідності досягнення ефективності провадження державної програми підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних кадрів, яка передбачає формування якості цифрових компетенцій надавачів освітніх послуг.

Теоретичні засади організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи розроблено на основі аналізу наукових доробок низки вітчизняних дослідників, а саме: загальні проблеми підготовки кадрів розкрито в працях В. Бабич; визначено стратегії розвитку бібліотечної та інформаційної галузі України в контексті соціальних трансформацій О. Воскобойніковою-Гузєвою; досліджено бібліотечну освіту через призму еволюції системи соціальних комунікацій В. Ільганаєвою; особливості підготовки бібліотечних фахівців визначено в працях Н. Кушнарєнко, А. Соляника, В. Шейко; вплив інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) на цифровізацію вітчизняної освіти розкрито В. Биковим, А. Гуржій, М. Жалдак, С. Литвиною, В. Луговим, О. Спіріним; цифровий вимір модернізації освіти визначено О. Буйницькою та Н. Морзе.

Організацію фахової підготовки майбутніх бакалаврів вивчали з урахуванням базових концепцій модернізації вищої освіти, запропонованих Н. Бачинською; О. Сербін та Т. Ярошенко визначали вектори реформування бібліотечної освіти; порівняльні характеристики вітчизняної професійної підготовки фахівців та системи вищої освіти США із бібліотекознавства та інформології здійснено на основі досліджень С. Чуканової. Сучасну державну політику розвитку цифрової грамотності проаналізовано І. Жиляєвим та А. Семенченко.

Зміст і структуру фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи розглянуто з урахуванням потреб спеціальності в наукових працях О. Кухтяк; присвячено – концепціям документально-інформаційної науки, запропонованих А. Гуменчук, О. Матвієнко, М. Цивіним; аналізу міжнародних рамок цифрової компетентності здійсненому Г. Генсерук; визначенню векторів інформатизації освіти в працях Р. Гуревича, І. Лопушинського; особливостям формуванню цифрового освітнього середовища виокремленим Л. Карташовою, А. Гуржій, Т. Сорочан. Європейську рамку цифрової компетентності для різночинних груп громадян та стратегії визначення рівня сформованості компетентності в сфері ІКТ досліджено О. Овчарук. Вітчизняні науковці А. Кочарян та Н. Морзе розробили модель стандарту ІКТ-компетентності для підвищення рівня якості освіти.

Стан розробки проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці проаналізовано спираючись на дослідження: еволюції бібліотечної та інформаційної освіти В. Бабич; встановлення ролі мовно-комунікативного аспекту підготовки бакалаврів у працях Г. Білавич; формування змісту цифрової компетентності, визначеної Г. Генсерук, як однією з професійно значущих компетентностей, як освітнього феномена в наукових розвідках Л. Гаврілової та Я. Топольник; гендерного підходу до вищої бібліотечної освіти України та наукових засад підготовки кадрів, запропонованих Н. Кушнарєнко;

теоретико-методологічних міркувань щодо майбутнього спеціальності В. Касьян та Т. Новальської; виокремлення книгознавчого напрямку підготовки бакалаврів М. Шатровою. Науковцями А. Ржеуським та К. Лобузіним визначено актуальність формування цифрової компетентності як відповідь на запит професійної діяльності бібліотекаря для впровадження онлайн послуг, інтеграції бібліотек до цифрового середовища, впровадження бенчмаркінгу дистанційних послуг, інтернет-маркетингу, роль бібліотек в розвитку інформаційної безпеки.

Методичні засади формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці виокремлено на основі аналізу комп'ютерно-орієнтованих засобів та систем навчання, запропонованих М. Жалдак, В. Лапінським та М. Шут; психолого-педагогічних засад дослідження цифрової компетентності особистості, розроблених Л. Матохнюк; базових характеристик, концептуальних засад та комплексного підходу до системи формування цифрової компетентності, визначених О. Стечкевич.

Підходи, принципи, методи, засоби формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці виокремлено на основі досліджень щодо: значення соціокомунікаційного підходу у бібліотекознавстві Н. Кунанець; аналізу інноваційних підходів та концептуальних засад до методичного забезпечення фахової підготовки здобувачів освіти О. Кухтяк; ролі операційно-діяльнісного, знаннєво-змістового компонентів готовності до професійної діяльності, визначених в працях О. Блавт, Н. Мукан та І. Миськів. Актуальність впровадження хмарних технологій, інформаційного забезпечення e-Science, інформаційних сервісів у освітній процес для формування відповідних здатностей бібліотечних фахівців розкрито Н. Веретенніковою, Н. Кунанець, О. Лозицьким. О. Малиновським, А. Ржеуським; роль автоматизованих інформаційно-бібліотечних систем для формування навичок самостійної роботи здобувачів освіти проаналізовано Л. Савенковою. Формування

проектно-орієнтованого професійного спілкування майбутніх бакалаврів визначено Н. Грабар та Г. Шемаєвою як умову розвитку сучасного бібліотечного комунікативного середовища.

Для обґрунтування та розроблення методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи враховано дослідження: Н. Гайсинюк, щодо актуалізації педагогічних засад цифровізації освітнього процесу для задоволення потреб інформаційного суспільства знань; особливості застосування випереджувально-орієнтувальних тестів для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, які виокремлено О. Кухтяк для навчально-методичного забезпечення освітнього моніторингу; засобів формування професійних компетентностей з документальних комунікацій Л. Філіпової; аспектів проектування цифрових освітніх технологій В. Гринько. Проаналізовано переваги змішаного навчання та його роль в трансформації вітчизняної вищої освіти Г. Генсерук, О. Василенко, О. Сисоєвим, Г. Терещук. Визначено роль STEM-технологій у формуванні цифрової компетентності в працях О. Мартинюк. Низкою вітчизняних науковців, а саме: Г. Корицькою, С. Литвиною, О. Сіпачовою, М. Шишкіною визначено особливості впровадження моделювання та досліджено інтеграцію сервісів хмаро орієнтованого освітнього середовища. Науковці – С. Василенко, В. Вембер, М. Гладун та Н. Морзе розкрили особливості формування цифрової компетентності в системі вітчизняної освіти та засоби мотивації до її розвитку; В. Назаренко та С. Яшанов визначали випереджувальний характер навчання з використанням ІКТ та встановлювали його позитивну роль в формування цифрової компетентності.

Зміст і структуру цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці проаналізовано в працях В. Мудрохи та О. Наливайко. Вітчизняний та зарубіжний досвід визначення змісту та розробки структури цифрової компетентності досліджено О. Трифоною. Європейський досвід розуміння цифрової компетентності та її ролі в освітніх реформах досліджено

О. Гриценчук. О. Кравчиною, І. Малицькою. Цифрову компетентність, принципи та інструменти її формування визначено в працях О. Сахно. Поняття цифрової компетентності та її комунікаційну роль розкрито К. Січкаренко та О. Спіріним. Структуру цифрової компетентності бібліотечних працівників розроблено М. Толмач.

Важлива роль у забезпеченні теоретичних і методичних засад формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці відіграє науковий доробок А. Сидоренко щодо досліджень історичного екскурсу та сучасних реалій моделей підготовки фахівців бібліотечно-інформаційної сфери, а саме, присвячених аналізу вітчизняних наукових шкіл та їх забезпечення – концептуальної моделі підготовки фахівців для універсальних та галузевих бібліотечно-бібліографічних систем В. Бабича; освітньо-професійної моделі, що ґрунтується на комунікативній системі «бібліотека – документ – інформація – споживач» Л. Каліберди; моделі підготовки кадрів для бібліотечної галузі, що передбачає удосконалення вмінь здобувачів освіти щодо роботи з ІКТ В. Загуменної; концептуальної моделі спеціалізації та інтенсифікації освітнього процесу з особистісними освітніми траєкторіями для здобувачів освіти М. Слободяника; моделі підготовки фахівців бібліотечно-інформаційної сфери зі зміною складових компетентності від академічної – до технологічної і гуманітарної І. Давидової; концептуальної та конкретно-дисциплінарної моделі документологічної складової підготовки бакалаврів і магістрів бібліотечно-інформаційного профілю України в умовах інформатизації та ступеневої освіти Л. Демчиної; інноваційної моделі бібліотечної освіти трикутника знань – освіта – наука – інновації Г. Шемаєвої; культуроцентричної моделі модернізації вищої бібліотечної освіти для підготовки культуртрегерів – професіоналів бібліотечної, архівної, музейної справи А. Соляник.

Процеси євроінтеграції, розвиток відкритого інформаційного суспільства зумовили вироблення концепцій підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, в яких простежується динаміка

інновацій, обґрунтовано технологічні зміни та трансформацію системи вищої освіти, серед яких виокремлено концепції: підготовки бібліотекарів як документознавців-інформаціологів Н. Кушнарєнко; нової парадигми бібліотечної освіти, яка полягає у переході до підготовки фахівців згідно з основними рівнями соціально-комунікаційної діяльності В. Ільганаєвої; обґрунтування кваліфікаційних характеристик «бібліотекар-бібліограф публічних бібліотек», «менеджер бібліотечних систем», «менеджер видавничої справи та книгорозповсюдження» А. Чачко; об'єднання підготовки кадрів для бібліотек, інформаційних центрів, архівів, видавництв, книжкової торгівлі, реставраційних відділів в одному багатопрофільному ЗВО М. Сенченка; змін парадигми вищої бібліотечної освіти та її концептуальних основ у контексті інновацій, гуманітаризації і комп'ютеризації освітнього простору у відповідності до міжнародних стандартів та модернізації компетенцій майбутніх фахівців В. Шейка та Н. Кушнарєнко.

Аналіз досліджень вказує на наявність суперечностей, які обумовлюють проблему дослідження між:

- ризиками і небезпеками соціальної турбулентності суспільного розвитку та необхідністю забезпечення адаптивного потенціалу відповідності вимогам забезпечення формування цифрової компетентності у системах і програмах фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи;

- необхідністю забезпечення рівня цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи та недосконалістю методики організації їх фахової підготовки;

- зростанням розриву між рівнем сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів у ЗВО й потребами наукових, державних інституцій, виробництв інформаційних продуктів та послуг у кваліфікованих фахівцях, які компетентні для вирішення складних завдань в умовах цифрового суспільства;

– структурно-функціональним змістом організаційно-методичного забезпечення освітніх програм фахової підготовки та змістом і структурою цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у програмних результатах навчання зі фахових дисциплін.

Означені суперечності зумовили вибір теми дисертації **«Формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до тематичного плану УДУ імені Михайла Драгоманова та відображає наукові розвідки у межах зведеного плану науково-дослідних робіт сфери освіти, науки та інноватики.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні, проектуванні та перевірці ефективності впровадження у фахову підготовку майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи структурно-логічної моделі формування їх цифрової компетентності задля модернізації освітньо-наукових систем закладів вищої освіти та забезпечення цільового призначення фахівців галузі знань культури і мистецтва в умовах соціальної турбулентності.

Відповідно до мети визначено **такі завдання:**

1.Здійснити контент-аналіз правового та технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

2.Поточнити та структуризувати зміст та структури цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, запропонувати практичні рекомендації її удосконалення на основі структурно-організаційного та структурно-функціонального аналізу.

3.Розробити на базисі таксономічного аналізу критеріальний апарат оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

4.Обґрунтувати, спроектувати та перевірити ефективність впровадження у фахову підготовку майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та

архівної справи структурно-логічну модель формування їх цифрової компетентності на основі виокремлених методологічних принципів та підходів організації впровадження моделі.

5.Здійснити експертну перевірку структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи в умовах соціальної турбулентності.

Об’єкт дослідження – процес фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – структурно-логічна модель формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Методи дослідження: аналізу: *контент-* змісту законодавчих актів правочинства; *структурний* нормативних засобів технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; *структурно-організаційний* та *структурно-функціональний* для встановлення змісту і структури фахової підготовки, особливостей її функціонування, формування цифрової компетентності майбутніх фахівців; *таксономічний* для виокремлення класифікаційних ознак критеріального апарату оцінювання рівня сформованості цифрової компетентності здобувачів освіти галузі знань 02 «Культура і мистецтво»; *евристичні* – *проектування* та *моделювання* процесу фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, імітаційної структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці для забезпечення формування цифрової компетентності; *системний* для систематизації, узагальнення та інтерпретації теоретичних і методичних засад та результатів експериментальної перевірки ефективності моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці; *статистичні* для порівняння даних (критерій перевірки статистичних гіпотез χ^2 Пірсона),

встановлення надійності та валідності інструментарію дослідження, оцінювання достовірності отриманих результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше:

- *розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено* ефективність впровадження у фахову підготовку майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи структурно-логічної моделі формування їх цифрової компетентності на основі виокремлених методологічних принципів та підходів організації впровадження;

- *розроблено, обґрунтовано* зміст освітніх компонентів освітньо-професійної програми фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, обґрунтовано міжпредметні зв'язки між фундаментальним, прикладним спеціальним, системоутворювальними методологічним, професійно-орієнтованим блоками програми та розкрито змістове і організаційно-методичне, інформаційно-технологічне забезпечення структурно-функціональній моделі формування у майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи їх цифрової компетентності;

- *визначено та обґрунтовано* зміст і структуру поняття «цифрова компетентність», сформульовано в авторському баченні зміст понять «фахова підготовка», «процес фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у закладах вищої освіти»;

- *розроблено та обґрунтовано* критеріальний апарат (критерії – цифрова операційність, цифрова грамотність, інформаційно-аналітична операбельність) для низький, достатній, високий рівнів з метою встановлення сформованості цифрової компетентності у майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

- *подальшого розвитку набули* контент-аналіз правового та технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; - структуризація змісту та архітектури цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної,

бібліотечної та архівної справи; - запропоновано практичні рекомендації її удосконалення на основі структурно-організаційного та структурно-функціонального аналізу; - удосконалення методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:

- сформовано комплекс освітніх компонентів галузі знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які сприяють формуванню цифрової компетентності майбутніх бакалаврів;

- запропоновано модернізований зміст програмних результатів навчання, загальних компетентностей, спеціальних (фахових) компетентностей задля формування пропозицій до оновлення Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти;

- розроблено силабуси та їх методичне забезпечення з дисциплін: електронний документообіг, інтернет-маркетинг, інформаційний сервіс Інтернет, методи та засоби інформаційної діяльності, автоматизовані інформаційно-документні системи з використанням ІКТ для ефективного формування цифрової компетентності.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (акт упровадження № 282/2 від 09.10.2024р.); Закладу вищої освіти «Академія рекреаційних технологій і права» (довідка № 213/1 від 26.11.2024р.); Університету Григорія Сковороди в Переяславі (довідка № 1000 від 18.10.2024р.).

Апробація матеріалів дисертації здійснено у ході виступів та постерних доповідей на форумах, онлайн-конференціях, круглих столах і щорічних звітно-наукових конференціях викладачів УДУ імені Михайла Драгоманова. Вагомі

результати дослідження обговорено на конференціях різного рівня: *міжнародних* – Міжнародна науково-практична конференція «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах» (Київ, 2022); Міжнародний форум «Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу» (Київ, 2023); VI та VII Міжнародні науково-методичні конференції «Передові технології реалізації освітніх ініціатив» (Переяслав, 2023, 2024); II Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та інновації професійної і технологічної освіти: реалії, досвід, перспективи» (Чернігів, 2024), «World conference on future innovations and sustainable solutions» (Польща, 2024); *всеукраїнських* – Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми професійної підготовки за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа: номенклатура, зміст і методики викладання фахових дисциплін» (Київ, 2022); Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція до Дня української писемності й мови «Українська мова: вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі» (Київ, 2022); IV та IV Всеукраїнські науково-практичні конференції «Інформаційна діяльність: історія, сьогодення, майбутнє» (Київ, 2023, 2024).

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи викладено у 3 наукових працях, з них: 3 статті у фахових наукових виданнях, зареєстрованих МОН України; публікація апробаційного характеру у збірнику матеріалів конференцій.

Структура й обсяг роботи. Загальний обсяг дисертації становить 302 сторінки і складається з трьох розділів, висновків до підрозділів, списку літератури до кожного розділу, загальних висновків та додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

1.1. Контент-аналіз правового регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи

Контент-аналіз правового регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи сприяв визначенню відповідності вітчизняної правової бази вимогам європейського освітнього простору щодо організації освітнього процесу, готовності майбутніх бакалаврів до технологічних змін під час виконання професійних обов'язків, підвищення якості фахової підготовки та конкурентоспроможності випускників. Виявлення недоліків вітчизняного правового регулювання, які гальмують удосконалення якості освітнього процесу та обмежують можливості майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи в опануванні обхідних компетентностей, зокрема цифрових, а також послуговуються актуалізації інтеграційних процесів та міжнародній співпраці.

Контент-аналіз правового регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи має на меті дослідження правових нормативних актів, які скеровують освітній процес майбутніх фахівців ЗВО задля вдосконалення та підвищення якості підготовки та відповідності забезпечення сучасним вимогам глобального ринку праці.

Визначено такий алгоритм досліджень вирішення першого завдання:

- проаналізувати чинні правові акти на міжнародному, регіональному та державному рівнях, які регулюють освітній процес фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи;

- дослідити міжнародні, регіональні та державні вимоги до змісту освітньо-професійних програм підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи;

- розкрити зміст і специфіку загальних положень правових актів, які регулюють організацію фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи, вплив на освітній процес та розроблення освітньо-професійних програм;

- поточнити відповідність вітчизняних освітньо-професійних програм підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи міжнародним правовим вимогам, практичнокорисним аналогам та потребам глобального ринку праці;

- обґрунтувати доцільність реформування вітчизняної системи правового регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, згідно до міжнародних вимог структури, змісту, якості освітньо-професійних програм;

- визначити кроки щодо вдосконалення вітчизняного правового регулювання підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи згідно до вимог європейського освітнього простору для підвищення якості організації освітнього процесу;

- запропонувати на основі здійсненого контент-аналізу правового регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи рекомендації задля підвищення якості освітнього процесу з урахуванням досвіду міжнародного співробітництва та відповідності до потреб глобальних ринків праці.

Здійснено добір і систематизацію правових актів, які регулюють організацію фахової підготовки за ключовими категоріями задля структурування даних та аналізу їх змісту з метою визначення та оцінки тенденцій, недоліків або суперечностей у підготовці майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи, встановлення відповідності потребам цифрового суспільства. На основі аналізу змісту правових актів

визначено загальні положення та ключові категорії, які регулюють фахову підготовку, впливають на розроблення освітньо-професійних програм, організацію освітнього процесу, здійснення оцінювання ефективності та відповідності правового регулювання задля формування висновків та рекомендацій щодо вдосконалення якості підготовки бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Організацію фахової підготовки здобувачів освіти рівня бакалавр спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в Україні здійснено відповідно до європейських та світових інтеграційних тенденцій, які окреслюють загальний розвиток вітчизняної вищої освіти. Вдосконалення нормативно-правового забезпечення регуляторної діяльності в галузі освіти України ґрунтується на пріоритетності рекомендацій і вимог Європейського Союзу (далі – ЄС) та найкращих світових практик для впровадження стандартів якості освіти, створення ефективної системи контролю, задоволення потреб суспільства у кваліфікованих фахівцях і розвитку індивідуальних здібностей особистості здобувачів освітніх послуг. На транскордонному рівні вони представлені безпосередньо, Болонською групою з розвитку та підтримання Болонського процесу (BFUG) (з англ. – Bologna Follow-up Group) у партнерстві Ради Європи Пан-ЄС міжнародної освіти (EI) (з англ. – PanEuropean Union), Європейським центром вищої освіти (UNESCO-CEPES) (з англ. – European Centre for Higher Education), Європейською асоціацією університетів (EUA) (з англ. – European University Association), Американською асоціацією університетів (AAU) (з англ. – Association of American Universities), Міжнародною асоціацією університетів (IAU) (з англ. – International Association of Universities), Асоціацією університетських лідерів для сталого майбутнього (ULSF) (з англ. – Association of University Leaders for a Sustainable Future), Міжнародним альянсом дослідницьких університетів (IARU) (з англ. – International Amateur Radio Union), Європейською асоціацією забезпечення якості вищої освіти (ENQA) (з англ. – European Association for Quality Assurance in Higher Education), Глобальною асоціацією сертифікації та стандартизації

якості США (ASQ) (з англ. – American Society for Quality), Європейською асоціацією інститутів вищої освіти (EURASHE) (з англ. – European Association of Institutions in Higher Education), Національним об'єднанням студентів (ESU) (з англ. – European Students Union), платформами Європейської мережі інформаційних центрів (ENIC-NARIC) (з англ. – European Network of Information Centres, National Academic Recognition Information Centres in the European Union).

Освіта для сталого розвитку (далі – ОСР) (з англ. – Education for sustainable development, ESD), як стратегічний напрям розвитку світової спільноти, започаткований ООН у 2005 році (у контексті Десятиліття з ОСР, 2005-2014 рр.; Глобальної Програми дій з ОСР, 2015–2019 рр.) розвинуто та уточнено з урахуванням нових цивілізаційних викликів у рамковій програмі ОСР: дорожня карта, розпланована до 2030 року (розглянуто на 74-ій сесії Генеральної Асамблеї ООН). Програма дій ОСР, визначена до 2030 року зосереджує увагу на вкладі освіти задля досягнень «Цілей сталого розвитку» (далі – ЦСР), визначає вимоги до освітнього процесу: якість, доступність, актуальність, відповідальність за майбутнє. Конкретні напрями розвитку системи освіти, які сприятимуть розбудові справедливого суспільства визначає «Дорожня карта»; мотивації молоді до вирішення суспільних проблем, прийняття рішень; залучення освітян до співпраці через мережу ОСР (ESD-Net) на глобальному та регіональному рівнях; впровадження інноваційних методів у педагогіку [73].

Інституція міжнародного рівня з питань освіти майбутнього ЮНЕСКО (2021 р.) підготувала зведення «Переосмислення майбутнього разом: нова суспільна угода для освіти», у яких проаналізовано перспективні можливості дослідницької цифрової та гуманітарної грамотності і культури для протидії пропаганди дезінформації. Документом визначено поняття «цифрова грамотність», як обізнаність з ІКТ та важливий чинник життєдіяльності, набуття освіти, подальшої професійної діяльності особистості. Особливу увагу приділено обґрунтуванню актуальності формування цифрової компетентності в

освітньому середовищі закладів освіти та в процесі самовдосконалення здобувача. На освіту покладається керівна роль у адаптації громадян до технологічних інновацій та цифрових перетворень суспільства [93].

Наступність інтеграційних процесів, імплементації в європейських країнах здобутків Болонського процесу прослідковується в створенні Європейського простору вищої освіти (з англ. – European Higher Education Area, ENEA) (Будапештсько-Віденська декларація, 11-12 березня 2010 р.); окреслено шляхи використання потенціалу Болонського процесу та консолідації зусиль країн-партнерів для просування реформи вищої освіти (Бухарестське комюніке, 26-27 квітня 2012 р.); удосконалено Стандарти та відповідні рекомендації забезпечення якості освіти в ЕПВО та розроблено Довідник користувача (далі – ЄКТС) (Єреванська декларація, 14-15 травня 2015 р.); ознаменовано в європейській історії інтеграції вищої освіти ювілейні конференції міністрів (30-річчя Великої Хартії Університетів, 20-річчя Сорбонської Декларації, 10-річчя Європейського реєстру агенцій забезпечення якості (з англ. – European Quality Assurance Register for Higher Education, EQUAR)), у якій визнано дигіталізацію важливим складником забезпечення якості та доступності вищої освіти, її інноваційності (Паризьке комюніке, 24-25 травня 2018 р.).

Для актуалізації питання прискорення темпів транскордонної співпраці, Європейською комісією було запропоновано створення у 2017 році Європейського освітнього простору до 2025 року, задля задоволення зростаючих потреб на ринку праці, узгодження вимог до майбутніх фахівців із боку промислового сектору та закладів вищої освіти (далі – ЗВО), сприяння створенню інтерактивного, динамічного та інноваційного освітнього середовища. Оскільки попит на навички зростає швидше, ніж деякі університети можуть до нього адаптуватися, партнерські відносини між ЗВО та роботодавцями стають дедалі важливішими. Міжнародною співпрацею в галузі освіти виявлено суперечливі питання між представниками світової спільноти щодо формування професійних компетентностей, національної специфіки щодо розвитку навичок та умінь в інформаційному суспільстві.

Європейські метарамки, наприклад, Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (з англ. – European qualifications framework for lifelong learning, 2008 p.) та Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (з англ. – The framework of qualifications for the European Higher Education Area), як інструменти уніфікації національних кваліфікацій, сприятиме транскордонним освітнім ініціативам, порозумінню між національними та міжнародними стейкхолдерами, працівниками та здобувачами освіти, залученню крім держав-членів ЄС, представників світового освітнього простору та громадських організацій.

Виокремлено в Рекомендаціях Ради ЄС ключові компетентності освіти впродовж життя (17 січня 2018 р.) основні складники: грамотність; багатомовність; знання з математики, обізнаність у наукових, технологічних та інженерних технологіях; особистісну та соціальну самоідентифікацію, прагнення до навчання; громадянську позицію; підприємливість; культурну обізнаність та самовираження; цифрову компетентність. Отже, саме цифрова культура передбачає не тільки уміння використовувати нові технології, але і критично та оцінювати медіа, мати знання з кібербезпеки та інтелектуальної власності. Нині цифрова компетентність в інформаційному суспільстві стає інструментом відповідальної громадянської позиції, соціальної включеності та економіки [70].

Обґрунтування необхідності впровадження цифрової компетентності та ІКТ інституціями ЄС та їх комісіями включало такі етапи: модернізація системи вищої освіти, розвиток цифрової компетентності та цифрових технологій (2011 р.); переосмислення ролі системи вищої освіти, актуалізація цифрових навичок (2012 р.); впровадження ідей відкритої освіти та розроблення відкритих мережевих ресурсів для формування цифрових компетентностей (2013 р.); розвиток єдиного європейського цифрового простору та використання ІКТ для інновацій в освіті для Європи (2015 р.); вдосконалення освіти та розроблення стратегій для глобального формування цифрових компетентностей (2016 р.);

оновлення редакції ключових компетентностей для навчання впродовж життя та новаторське розуміння ключових компетентностей (2018 р.).

У відповідності до заходів, зазначених у Плані дій з цифрової освіти (2021-2027 р.р.) пріоритетними напрямками удосконалення систем освіти обрано:

- інтенсифікацію організаційних складників цифрового освітнього простору задля підвищення якості навчання, розвиток інфраструктури ЗВО та запровадження ІКТ, як дієвої стратегії розбудови цифрового потенціалу країн;
- розширення можливостей здобувачам освіти для формування цифрової компетентності завдяки модернізації ЗВО, як результат – підготовку висококваліфікованих кадрів;
- впровадження програм професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних фахівців, зосередженої на розвитку їхньої цифрової компетентності [71].

Залучення асоціацій-партнерів міжнародної співпраці (Міжнародна асоціація ректорів педагогічних університетів Європи (з англ. – Association of rectors of pedagogical universities in Europe, MARPUE), Асоціації працедавців – Міжнародна організація праці (з англ. – International Organisation of Employers, IOE), США (EOA, CEO) та ділових асоціацій ЄС (BusinessEurope, EUROCHAMBRES, Eurocommerce, SMEunited), Європейська асоціація університетів (EUA), Американська асоціація університетів (AAU), Спілка конфедерацій промисловців і працедавців Європи (UNICE), Асоціація ректорів, Консорціуми закладів освіти) до питань цифрової модернізації освіти в міжнародному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу (як освіти впродовж життя з пролонгованою зайнятістю та рівним доступом для всіх категорій зацікавлених і достойних із правовим захистом соціальних гарантій) для збереження, формування та наслідування цінностей майбутнього якості й безпеки життя для сталого розвитку України, має сприяти удосконаленню професійної підготовки майбутніх бакалаврів.

Удосконалення організації підготовки майбутніх бакалаврів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» відбувається під впливом зовнішніх чинників, поміж яких важливе місце займають трансформаційні процеси пов'язані з нормативно-правовими документами та навчальними матеріалами, які розробляються міжнародними професійними та освітніми організаціями, представниками Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ [72] (з англ. – The International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA), Американською бібліотечною асоціацією (з англ. – American Library Association).

До прикладу, у Секції освіти та навчання Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ сконцентровано діяльність на вирішенні питань професійного розвитку та освіти, стандартизації, удосконалення навчальних планів, освітніх програм, акредитації; створено робочу групу для розбудови бібліотечно-інформаційної освіти, розроблення глобальних стандартів; впровадження платформи електронного навчання. Кафедра ЮНЕСКО з інформаційно-комунікаційних технологій у бібліотекознавстві, освіті та культурній спадщині, Університет бібліотекознавства та інформаційних технологій, Республіка Болгарія (з англ. – UNESCO chair on ICT in Library Studies, Education and Cultural Heritage, State University of Library Studies and Information Technologies, Republic of Bulgaria) здійснює розроблення освітніх програм щодо впровадження ІКТ у бібліотечну справу та освіту, підвищення кваліфікації бібліотекарів, вчителів, викладачів ЗВО, фахівців закладів культури та мистецтва [97].

Американською бібліотечною асоціацією (з англ. – American Library Association) у 2000 році та найбільшим її підрозділом Асоціацією університетських та дослідницьких бібліотек було видано Стандарти інформаційної грамотності для вищої освіти (з англ. – Information Literacy Competency Standards for Higher Education) у якому інформаційна грамотність визначається ключовою для адаптації особистості до швидких технологічних змін цифрових ресурсів [75].

Нормативно-правове забезпечення підготовки бакалаврів в Україні здійснюється завдяки комплексу законів, правових інструментів та норм, структурованої ієрархічної системи управління в галузі освіти, які спираються на європейські стандарти та міжнародний досвід, гарантують реалізацію прав людини на освіту. У положеннях, наприклад, Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії (ратифіковано Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII), передбачено механізми співпраці для ефективного реформування галузі освіти.

Імплементация правового регулювання та міжнародного захисту освітніх і наукових установ, учасників та зацікавлених сторін в організації освітнього й науково-дослідницького простору відповідно до пріоритетних питань гарантуватимуть якість і безпеку життєдіяльності соціокультурних форм організації в галузі освіти та науки. В Указі Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» (від 30 жовтня 2010 р. № 926) було окреслено основні напрями розвитку освітньої галузі, поміж яких визначено: інтеграцію в європейський освітній простір; покращення функціонування системи освіти, інноваційний розвиток; підвищення доступності та якості освіти; збереження національної ідентичності. Значну частину положень було виконано, також розроблено нові актуальні ініціативи, що сприятимуть включенню України до рівноправного партнерства на міжнародному рівні.

У Звіті про порівняння Європейської рамки кваліфікацій і української Національної рамки кваліфікації (2023 р.) міститься аналіз здобутків та перспектив модернізації системи вищої освіти в контексті Болонського процесу. Головними перевагами в освіті визначено: введення 2 – циклової системи освіти (бакалавр, магістр); інтеграцію вітчизняної системи вищої освіти в програму загальноєвропейського співробітництва ТЕМПУС; розроблення механізмів зовнішнього незалежного оцінювання; визнання інституційної автономії та академічних свобод ЗВО; удосконалення системи забезпечення якості освіти відповідно до вимог Європейських стандартів та

рекомендацій (ESG); створення Національного агентства забезпечення якості вищої освіти (далі – НАЗЯВО); поширення нових освітніх стандартів на засадах компетентнісного підходу та переліку перелік спеціальностей відповідно до міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО-2013); забезпечення дотримання правил академічної доброчесності та етики; розширення прав студентського самоврядування; сучасні підходи до фінансування ЗВО [22].

Механізми державної політики в галузі освіти нашої країни визначено Верховною Радою України, реалізовано Кабінетом Міністрів України (далі – КМУ) та Міністерством освіти й науки України (далі – МОН України), низкою галузевих міністерств, органами місцевого самоврядування. Систему управління вищою освітою організовано відповідно повноважень КМУ, МОН України, галузевими міністерствами, Національною академією наук, низкою галузевих академій наук, місцевих органів влади, які відповідають за діяльність певних ЗВО та НАЗЯВО в цілому. Нормативний компонент дослідження представлено систематизованим спеціалізованим комплексом, включно з відповідними видами правових джерел, що є частиною державної системи нормативно-правових актів. Вони функціонують та взаємодоповнюють один одного на рівні ЗВО та МОН України, як такі, що забезпечують досягнення спільної мети та завдань, визначають функції, механізми регулювання освітньої діяльності. Законом України «Про вищу освіту» (2014 р.) [37] розглянуто «освітній процес» як поєднання творчої та інтелектуальної діяльності, яка забезпечується ресурсами ЗВО та системою науково-методичних і педагогічних заходів; засобами, методами передачі, формування, засвоєння знань, умінь і компетентностей здобувачами освіти для виховання гармонійно розвиненої особистості та відповідального громадянина.

Освіту як стратегічний напрям у державній політиці визначено світовою спільнотою необхідною умовою для розвитку національної свідомості. Законом України «Про освіту» (2017 р.) якість освіти потрактовується як відповідність результатів навчання вимогам, установленим законодавством та відповідними стандартами [47]. Отже, успіху в реформуванні системи освіти варто досягати

завдяки консолідації всіх інституцій держави, гуманізації відносин і формування нових життєвих векторів виховання громадянина. Закони України: «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про наукову й науково-технічну діяльність» (2016 р.), «Про освіту» (2017 р.), низка нормативних документів визначають напрями реформ у країні. Аналітичні розвідки підкреслюють необхідність цифровізації суспільства, що впливає на формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів під час освітнього процесу.

У законодавчих та стратегічних документах України деталізуються вектори удосконалення системи освіти, моделей підготовки майбутніх бакалаврів: постанови КМУ – «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (від 23 листопада 2011 р. № 1341) [42], «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів (від 30 грудня 2015 р. № 1187) [41], Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність (від 12 серпня 2015 р. № 579) [35], Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: наказ МОН України (від 11 липня 2019 р. № 977); Закони України: «Про професійний розвиток працівників» (2012 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.); Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки (від 23 лютого 2022 р. № 286-р), Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (від 14 квітня 2021 р. № 366-р), Стратегія кібербезпеки України «Безпечний кіберпростір – запорука успішного розвитку країни» (від 26 серпня 2021 р. № 447), Стратегія інформаційної безпеки (від 28 грудня 2021 р. № 685).

Професійна підготовка здобувачів освіти зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в Україні здійснюється на основі чинної нормативно-правової бази вищої освіти. До основних документів, які регулюють вищу освіту, віднесено Закони України: «Про інформацію» (1992 р.), «Про Національний архівний фонд та архівні установи» (1994 р.), «Про бібліотеки та бібліотечну справу» (1995 р.), «Про доступ до публічної інформації» (2011 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.), «Про

запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи»: наказ МОН України (від 16 жовтня 2009 р. № 943), Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура й мистецтво», спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (наказ Міністерства освіти й науки України від 12.12.2018 р. № 1378), (Додаток А).

Впровадження Постанови КМУ «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (2015 р.) [43] призвело до значних змін у професійній підготовці фахівців у таких галузях, як документознавство та інформаційна діяльність, бібліотекознавство, архівознавство, книгознавство та діловодство та до об'єднання цих спеціальностей під загальною назвою 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Підготовка бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи відповідно до Закону України «Про інформацію» (1992 р.) [45] передбачає розуміння та засвоєння: принципів інформаційної діяльності: відкритості, доступності, достовірності та повноти інформації; прав та обов'язки суб'єктів інформаційної діяльності, таких як державні органи, юридичні та фізичні особи; особливостей роботи з конфіденційною та службовою інформацією; принципів державної інформаційної політики, спрямованих на посилення інформаційної безпеки, прискорений розвиток інформаційного суспільства; обізнаності про відповідальність за порушення прав на інформацію, а також за неналежне виконання обов'язків суб'єктами інформаційної діяльності.

Для формування професійних компетентностей бакалаврів «Інформаційної, бібліотечної та архівної справи» відповідно до Закону України «Про бібліотеки й бібліотечну справу» (1995 р.) [36] здобувач має розуміти правові, організаційні та фінансові засади діяльності бібліотек; принципи державної політики щодо підтримання розвитку бібліотек, їхні основні функції і завдання; особливості забезпечення доступу до інформаційних ресурсів для всіх верств населення; процедури створення нових бібліотек, їхньої державної

реєстрації, реорганізації та ліквідації; вимоги до приміщень та обладнання; порядок комплектування, обліку, зберігання та використання бібліотечних фондів; особливості збереження рідкісних та цінних видань; обов'язки з обслуговування користувачів, правила проведення освітньої та культурної роботи; порядок надання платних послуг бібліотеками та їхнє використання для розвитку бібліотечної справи; соціальні гарантії для працівників бібліотек, захист прав та забезпечення належних умов праці; правила регулювання міжнародного співробітництва в галузі бібліотечної справи.

Встановлено в ході аналізу Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» (1994 р.) [46], що актом визначено знання, навички та вміння, які має опанувати майбутній бакалавр для виконання професійних обов'язків у Державній архівній службі України, а саме: процедури виявлення, експертизи та добору документів для включення до Національного архівного фонду; координування державного обліку документів, створення відповідних реєстрів та баз даних; порядок доступу до Національного архівного фонду задля наукових досліджень, культурних проєктів, освітніх програм; систему архівних установ, включно із мережами центральних державних архівів, галузевих державних архівів, місцевих державних архівів, архівів органів місцевого самоврядування, архівними підрозділами в структурі музеїв та бібліотек, державних наукових установ; права та обов'язки користувачів архівних документів; умови зберігання і використання документів та ін.

Приділено увагу питанням формування професійних компетентностей майбутніх фахівців на які варто звертати увагу під час розроблення освітньо-професійних програм у Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [61]. Невирішеними проблемами в бібліотечному просвітництві, на думку розробників Стратегії, залишаються відсутність швидкої адаптації до змін освітньої політики та міжвідомчої координації зі врахуванням потреб професійної діяльності, розвитку зв'язків та співпраці з роботодавцями, також необхідність залучення членів професійних та громадських спілок до заходів із

ліцензування та акредитації освітньо-професійних програм ЗВО. Стейкхолдерами бібліотечних установ запропоновано основні механізми модернізації: оновлення системи бібліотечно-інформаційної освіти, знань, умінь і навичок працівників бібліотек та організацію безперервної освіти відповідно до вимог міжнародних стандартів; розроблення та впровадження структури підготовки бібліотекарів з урахуванням інтересів особистості, держави та працедавців; модернізацію підготовки фахівців для високотехнологічного розвитку бібліотек через співпрацю з державними органами, громадськими організаціями та бізнесом; впровадження процедур для участі громадських організацій та представників працедавців у розробленні освітніх стандартів; створення умов для гнучкої системи безперервної освіти для бібліотекарів; залучення активної та творчої молоді до професії; інтеграція української бібліотечної освіти до європейського освітнього простору зі зберіганням водночас національних досягнень; забезпечення прозорого розподілу державного замовлення щодо підготовки бібліотечних кадрів; розроблення проекту навчального плану для бібліотечної галузі, орієнтованого на якісні зміни; відкритість для участі представників громадських спілок та стейкхолдерів у заходах з акредитації освітньо-професійних програм.

Сучасну професійну освіту, спрямовану на набуття громадянами професії згідно з їхніми покликаннями, інтересами та здібностями визначено в Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), також потрактована структура, включно з допрофесійною підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації на певних договірних умовах у мережі професійних закладах освіти, на підприємствах та в організаціях. «Професійна підготовка» як процес набуття кваліфікації здобувачем освіти за певним напрямом і спеціальністю визначено в Законі України «Про професійно-технічну освіту» (2004 р.).

Закцентовано увагу на особливостях професійної підготовки в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи, згідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) освітній ступінь бакалавра здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується ЗВО після успішного завершення освітньо-

професійної програми (180-240 кредитів ЄКТС). За Міжнародним стандартом класифікації освіти ЮНЕСКО «ступінь» визначено як освітню кваліфікацію, яка присуджується після успішного завершення освітньо-професійної програми.

Встановлено зміст поняття «кваліфікація» як офіційного оцінювання результатів підготовки здобувача, сформованих компетентностей відповідно до освітніх стандартів, які засвідчуються документально в Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) [37]. Для кваліфікації характерним є визначення рівня (складність виконуваних завдань, обсяг обов'язків) та спеціалізації (певна галузь знань). У Лісабонській декларації та Міжнародній системі кваліфікації освіти визначено «кваліфікацію» як документ, який засвідчує позитивний результат опанування компонентів освітньої програми у відповідній галузі. Таким чином, здобувачам освіти надається кваліфікація як результат успішного завершення освітньо-професійної програми та підтвердження здобутих навичок, умінь та компетентностей.

Як комплекс освітніх компонентів на визначеному рівні вищої освіти за обраною спеціальністю в Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), визначено «освітньо-професійна програма», нею закріплено критерії оцінювання для відповідного рівня освіти, включено перелік і послідовність навчальних дисциплін, необхідну кількість кредитів ЄКТС для успішного завершення, а також компетентності, які мають бути опановані здобувачем. Відповідно до виданого у 2021 році ЮНЕСКО посібнику концепцій, визначень та класифікацій в освіті, освітньо-професійна програма описується як система навчальних курсів, спрямованих на засвоєння здобувачами необхідних знань, навичок та компетентностей для успішного опанування певної професії, що дає змогу ефективно конкурувати на ринку праці.

Уточнено, що рівні та ступені вищої освіти корелюють із кваліфікаціями Національної рамки кваліфікацій (2011 р.) [42]. В Україні ЗВО мають адаптуватися до вимог цифрової економіки, разом із роботодавцями оновлювати Національну рамку кваліфікацій, спрямовуючи освітньо-

професійні програми на здобуття бакалаврами спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» умінь, навичок та компетентностей, які відповідають вимогам інформаційного суспільства. Удосконалення Національної рамки кваліфікацій (2018 р.) сприяло нарощенню міжнародної мобільності здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників, інтеграції в глобальний освітній простір. Під час аналізу тенденцій удосконалення діяльності ЗВО України з'ясовано, що академічна мобільність стала важливим елементом модернізації освітнього середовища. У «Положенні про порядок реалізації права на академічну мобільність» (постанова КМУ від 12 серпня 2015 р. № 579) визначено види та форми програм академічної мобільності здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників, систему зарахування кредитів за Європейською кредитно-трансферною системою (далі – ЄКТС) [35]. Зазначено тенденції, що є важливими для розширення автономії ЗВО, самостійності під час розроблення та затвердження освітньо-професійних програм та навчальних планів, реорганізації структури освітнього процесу відповідно вимогам інформаційного суспільства.

В Україні визнання міжнародних освітніх кваліфікацій відбувається відповідно до Конвенції про визнання кваліфікацій у сфері вищої освіти в європейському регіоні (прийнято в Лісабоні, 1997 р.), ратифікованою в 1999 році, а також на основі низки міжнародних постанов про еквівалентність документів про освіту та наукових звань. Затверджено «План заходів із впровадження Національної рамки кваліфікацій на 2016-2020 роки» (2016 р.) (Розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 р. № 1077-р), а також укладено понад 20 угод із країнами-партнерами щодо взаємного визнання освітніх документів.

Відповідно до законодавчої бази, відповідальність за якість національної системи вищої освіти покладається на НАЗЯВО, постійно діючого колегіального органу, який діє згідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) та Статуту, затвердженого КМУ. На агентство покладено такі функції:

- розроблення пропозицій щодо законодавчого забезпечення системи вимог до якості освіти;

- розроблення нормативів для акредитації освітніх програм;
- аналіз та публікація звітів щодо якості системи вищої освіти України;
- проведення інституційних акредитацій та акредитацій освітньо-професійних програм;
- розробку єдиної бази даних спеціалізацій;
- формування критеріїв оцінювання якості освітніх послуг та наукових досягнень;
- розроблення порядку присудження ступеня доктора філософії та анулювання відповідних рішень;
- акредитація установ оцінювання якості та ведення їхнього реєстру [37].

Пізніше затверджено «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (наказ МОН України від 11 липня 2019 р. № 977) [34], відповідно до міжнародних стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості Європейського простору вищої освіти (ESG-2015).

Глобальна цифровізація суспільства відіграє значну роль у розробці сучасної моделі організації професійної підготовки майбутніх бакалаврів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», яка базується на концепції інформатизації вищої освіти України, важливим елементом якої стає формування в здобувачів цифрової компетентності. Проблему розвитку цифрової компетентності фахівців актуалізовано як пріоритетне завдання держави в Законі України «Про Національну програму інформатизації» (1998 р.), визначено основні кроки вирішення в Законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 рр.» (2007 р.).

Підґрунтям змін у системі освіти визначено розробку проекту КМУ «Цифровий порядок денний України 2020» (2016 р.), що закріпив визначення понять «цифрова компетентність», «цифровий інтелект», «цифрова грамотність»; запропонував впровадження ІКТ в організацію освітнього процесу та окреслив напрями формування цифрової економіки, що сприяло

затвердженню Концепції та Плану дій розвитку цифрової економіки в Україні до 2020 року. Враховуючи рекомендації міжнародних освітніх організацій та об'єднань, які розробляють стандарти цифрової компетентності, національна система освіти, зосереджує увагу на фаховій підготовці майбутніх бакалаврів, прагне всебічно розвивати особистість здобувача. Відповідно до Закону України «Про освіту» (2017 р.), освітній процес забезпечує підтримку гармонійному розвитку особистості, засвоєнню цінностей задля успішної самореалізації, формуванню відповідальності в громадян, здатних до прийняття самостійних рішень. Сучасна парадигма освіти визначає людину як найвищу цінність, завдання науково-педагогічних працівників – допомогти розвинути та реалізувати професійний потенціал.

Процеси глобальної цифровізації відкривають нові можливості щодо доступності освітніх послуг, визначають актуальність впровадження ІКТ у процеси організації сучасного освітнього простору. Після запровадження Рекомендацій Ради ЄС про ключові компетентності для навчання впродовж життя (2018 р.), у якій визнано цифрову компетентність однією з ключових в інформаційному суспільстві, КМУ прийнято «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки» (розпорядження від 17 січня 2018 р. № 67), з акцентом на цифровій компетентності як визначальному чиннику формування цифрових економічних відносин.

Постановою КМУ «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (від 21 серпня 2019 р. № 800) визначено, що пріоритетним напрямом у підвищенні кваліфікації варто розглядати розроблення та впровадження ІКТ, електронного супроводу освітнього процесу, забезпечення кібербезпеки, відповідно до «Положення про Міністерство цифрової трансформації України» (від 18 вересня 2019 р. № 856).

Визначено особливості координації дій органів виконавчої влади відповідно до формування цифрової компетентності, проаналізовано функції Міжгалузевої ради з питань цифрового розвитку, трансформацій і цифровізації (постанова КМУ від 8 липня 2020 р. № 595). Зазначено, що Державною

стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки (постанова КМУ від 5тсерпня 2020 р. № 695) виокремлено першочергові вектори розвитку економіки регіонів, а саме, удосконалення рівня цифрової культури та інфраструктури.

Розпорядженням КМУ «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів із її реалізації» (від 3 березня 2021 р. № 167-р) [49] було визначено комплекс заходів для розвитку цифрової економіки, розширенню доступу до цифрових послуг громадян. Модернізація системи вищої освіти має включати зазначені державні ініціативи до плану впровадження ІКТ та формування цифрової компетентності здобувачів освіти, особливо зі спеціальності інформаційна, бібліотечна та архівна справа, для покращення засобів комунікації та забезпечення зворотного зв'язку з метою забезпечення якості їх підготовки.

У Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки (розпорядження КМУ від 23 лютого 2022 р. № 286-р) передбачено аналіз стану розвитку системи вищої освіти, визначено мету та завдання подальшого реформування, визначено відповідні заходи її реалізації. Зокрема, це стосується забезпечення доступу до вищої освіти, створення системи забезпечення якості, інтеграції системи освіти та наукової діяльності, розширення автономії та свобод ЗВО, модернізацію структури освітнього процесу, а також професійного розвитку науково-педагогічних фахівців. Згідно з розробленою Стратегією, основною метою модернізації системи забезпечення якості вищої освіти є її реформування відповідно до стандартів і рекомендацій Європейського простору вищої освіти, врахування передових світових практик як ключового засобу задоволення потреб суспільства й особистості. Для досягнення мети визначено кроки: розроблення методичної основи та забезпечення підтримки ЗВО в створенні внутрішніх систем забезпечення якості, формування стандартів вищої освіти за участю стейкхолдерів, встановлення ефективних та актуальних ліцензійних вимог, правил та процедур для зовнішнього забезпечення якості освітнього процесу. Дотримання вимог Стратегії

спричинено потребою суттєвих змін, спрямованих на підвищення якості та конкурентоспроможності вітчизняної освіти у відповідь на нові економічні та соціокультурні виклики та прискорення інтеграції України у світовий освітній простір [62].

На рівні ЗВО нормативно-правове регулювання сприяє забезпеченню нарощення академічного потенціалу, реалізації прав на автономію та самоврядування закладів освіти під час прийняття інституційних стратегічних організаційних та управлінських рішень. Прийняття Законів України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.) сприяло розробленню та вдосконаленню низки нормативно-правових актів, які безпосередньо або опосередковано впливають на організацію освітнього процесу ЗВО. Виокремлення та систематизація значного масиву нормативно-правових актів, спрямованих на вдосконалення підготовки майбутніх бакалавр спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», передбачає перерозподіл їх на системи документів зовнішнього та внутрішнього походження та регулювання діяльності різних структурних підрозділів ЗВО.

Організація освітнього процесу ЗВО регламентується широким спектром нормативно-правових документів, що редагувалися або припиняли свою діяльність упродовж часів розбудови державності, зокрема: Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти (наказ МОН України від 01 червня 2016 р. № 600, редакції наказу МОН України від 21 грудня 2017 р. № 1648), Указ Президента України «Про Положення про національний заклад (установу) України» (від 06 червня 1996 р. № 451/95 зі змінами), Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та критеріїв надання закладу вищої освіти статусу національного, підтвердження чи позбавлення цього статусу» (від 22 листопада 2017 р. № 912), Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» (2010 р. № 926/2010) та ін. Законодавство передбачає процедури ліцензування освітньої діяльності ЗВО та акредитації (Закони України: «Про освіту» (2017 р.), «Про доступ до публічної

інформації» (2011 р.), «Про захист персональних даних» (2010 р.), «Про ліцензування видів господарської діяльності» (2015 р.), побудовану на євроінтеграційних засадах та політиці впровадження європейських стандартів та міжнародного досвіду.

Важливими інструментами організації освітнього простору послугують Закони України: «Про вищу освіту» (2014 р.) [37] та «Про освіту» (2017 р.) [47], що визначають відповідність освітнього середовища міжнародним стандартам, окреслюють компоненти системи освіти, внутрішні та зовнішні механізми контролю якості та безпеки. Згідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.), у ЗВО освітній процес організовується через такі форми: проведення навчальних занять, самостійна робота здобувача, практична підготовка, оцінювання засвоєних знань, основними видами занять визначено: лекційні, лабораторні, практичні, семінарські, індивідуальні заняття, консультації.

Організація освітнього процесу підготовки майбутніх бакалаврів, яка відповідає європейським стандартам, вимагає активної участі ключових стейкхолдерів, бізнес-сектору, здобувачів, національних та міжнародних професійних асоціацій. Для цього у ЗВО розробляються такі внутрішні документи як: Статут ЗВО, стратегія розвитку ЗВО, план заходів для забезпечення освітнього процесу, положення про забезпечення відповідної якості освітнього процесу, положення про структурні підрозділи та ін. Внутрішня нормативно-правова база ЗВО забезпечує сприяння формування довіри суспільства до освітньої установи та послуг, розроблення внутрішньої стратегії (політики) розвитку на принципах автономії та прозорості, академічній, організаційній та фінансовій незалежності.

Як зазначено в Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), освітньо-професійні програми формуються відповідно до рівнів, ступенів і кваліфікацій вищої освіти, що визначені міжнародними документами, а саме: Міжнародним стандартом класифікації освіти та Рамками кваліфікацій Європейського простору вищої освіти. У Законі «Про вищу освіту» (2014 р.) конкретизується, що освітня програма (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-

творча) є системою «освітніх компонентів у межах певної спеціальності, визначає вимоги до здобувачів, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і послідовність їхнього вивчення, кількість необхідних кредитів ЄКТС та очікувані результати навчання», які здобувач має досягти [37].

Зокрема, Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.) передбачає впровадження автономії ЗВО, право на розроблення освітньо-професійних програм на рівні бакалавра та магістра: академічні, професійні та загальні. Заклади спеціалізованої освіти, освітні асоціації та освітні установи, які пропонують різні рівні освіти, мають можливість впроваджувати комплексні освітні програми. Ці програми охоплюють декілька освітніх рівнів та розробляються відповідно до положень про створення спеціалізацій у вищих освітніх закладах та про розроблення власних програм та затверджуються або акредитуються згідно з вимогами законодавства.

Механізми розроблення та затвердження освітньо-професійних програм у ЗВО детально регулюються Законом України «Про вищу освіту», наказом МОН України «Про затвердження Плану заходів МОН щодо виконання Закону «Про вищу освіту», постановою КМУ «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», листами МОН України про структуру та компоненти освітньо-професійних програм.

Сучасні ЗВО України розробляють свої освітні програми відповідно до регламентів та шаблонів, які надає МОН України, основою для створення освітньої програми стає стандарт відповідного рівня, який включає вимоги до кількості кредитів ЄКТС, необхідних для отримання певного ступеня освіти; низку компетентностей, які має опанувати випускник; зміст підготовки здобувачів, викладеного через результати навчання; форми атестації здобувачів; вимоги до забезпечення відповідного якості освіти; також наявності, професійні стандарти.

Затвердження освітніх програм у ЗВО регулює Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), який надає Вченій раді закладу освіти право затверджувати власні освітньо-професійні програми, відповідні навчальні плани для кожного з рівнів вищої освіти та обраних спеціальностей. Діяльність ЗВО за новими освітніми програмами (освітньо-професійними та освітньо-науковими) розпочалася з 1 вересня 2016 року, ці програми було розроблено ЗВО самостійно, відповідно до встановлених законодавчих вимог. Автономія ЗВО дає можливість організовувати навчальний процес і формувати навчальні плани без регулятивного втручання з боку МОН України до змісту освітніх компонентів.

Затвердження освітніх програм у ЗВО України включає низку важливих процедур, а саме:

- розроблення відповідного положення, яке включає порядок їхнього впровадження, моніторингу та періодичного оновлення, а також розділ про спільні програми з іншими вітчизняними та закордонними закладами освіти;
- положення про гарантів та робочі групи освітніх програм;
- вимоги до оформлення типового договору про співпрацю з роботодавцями, який затверджується рішенням Вченої ради або наказом ректора ЗВО;
- визнання кваліфікацій, які здобувають випускники після завершення навчання (мають відповідати певному рівню національної та Європейської рамки кваліфікацій вищої освіти).

Закон України «Про освіту» (2017 р.) регламентує термін «професійна кваліфікація» як засвідчену відповідним документом стандартизовану сукупність компетентностей для дозволу здійснювати певну професійну діяльність. Організацію освітнього процесу та розроблення навчальних планів регулюється відповідно до постанов МОН України. У Законі України «Про освіту» (2017 р.) надається загальний опис освітніх програм, вимоги до здобувачів, перелік освітніх компонентів та їхня послідовність, обсяг навчального навантаження, очікувані результати навчання. Важливою вимогою

є інтеграція в програму компонентів вільного вибору здобувачами освіти. Усі ці елементи мають бути затверджені у встановленому Законом порядку та відповідати як внутрішнім, так і міжнародним стандартам якості освіти.

Ключові аспекти контролю якості системи вищої освіти включають внутрішню, зовнішню систему контролю якості організації освітнього процесу ЗВО, та контролю з боку НАЗЯВО [52]. Внутрішня система включає: встановлення критеріїв і методів забезпечення якості, проведення регулярного моніторингу освітніх програм, регулярне оцінювання здобувачів освіти та науково-педагогічних фахівців, публічне висвітлення результатів оцінювань, підвищення кваліфікації працівників, забезпечення доступності освітніх ресурсів, впровадження цифрових систем для управління освітнім середовищем, гарантування прозорості даних про освітньо-професійні програми, вимог до здобуття кваліфікацій, забезпечення академічної етичності та доброчесності.

Студентоцентризований підхід у навчанні, викладанні та оцінюванні передбачає, що заклади освіти мають сприяти активній участі здобувачів у розвитку освітнього процесу, а система оцінювання має відтворювати таке ставлення до особистості. Науково-педагогічні працівники та здобувачі мають дотримуватися академічної доброчесності в освітньому процесі, науковій діяльності та творчості. Дотримання академічної доброчесності включає розробку етичних принципів та вимог, визначених правовими актами, якими керуються здобувачі освіти та науково-педагогічні працівники в процесі формування довіри до ЗВО та наукових досягнень.

Внутрішні документи ЗВО, які регулюють зазначену діяльність представлено процедурами та положеннями про організацію освітнього процесу закладу освіти, про порядок оцінювання знань здобувачів, про підготовку та захист кваліфікаційних робіт, про організацію студентської практики, про проведення опитування щодо якості освіти, про вибірккову перевірку рівня залишкових знань, про процедуру подання та розгляду скарг здобувачів освіти, про забезпечення дотримання академічної доброчесності,

про діяльність наукового товариства студентів, молодих учених, про дотримання прав вільного вибору освітніх компонентів здобувачами освіти, про переведення студентів на бюджетні місця, про нагородження працівників, аспірантів, докторантів і студентів за наукові досягнення та ін.

Обов'язковою є участь здобувачів у прийнятті рішень щодо організаційних аспектів освітнього процесу: відрахування та поновлення, переведення на різні види фінансування, призначення керівників у ЗВО, розміщення в гуртожитках та виселення з них.

Процеси зарахування, навчання, визнання кваліфікацій та сертифікації здобувачів мають систематично удосконалюватися ЗВО відповідно до попередньо визначених та оприлюднених правових документів, а саме: Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.), відповідних постанов КМУ, наказів та положень, затверджених МОН України, наприклад, наказу МОН України від 29 січня 2021 р. № 122/35744 «Про затвердження форм документів про вищу освіту (наукові ступені) та додатка до них, зразка академічної довідки».

Відповідно нормативних документів, зарахування до ЗВО абітурієнтів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» проходить відповідно до Постанови КМУ від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [43] на основі результатів ЗНО. Іноземні громадяни та особи без громадянства, які проживають в Україні, також мають право на навчання у ЗВО.

Затверджений порядок академічної мобільності є важливим етапом, згідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.), у створенні дієвого механізму для міжнародної співпраці. Однак у процесі його застосування виникли певні труднощі, тому МОН України підготувало проєкт змін, що передбачає розширення форм академічної мобільності та врегулювання процедури відправлення учасників освітнього процесу до інших закладів вищої освіти. Положення про порядок відрахування, надання академічної відпустки,

поновлення та переведення студентів у ЗВО, а також надання їм академічної відпустки, залишається чинним, але потребує оновлення через застарілі норми.

Визначено в Постанові КМУ від 12 серпня 2015 р. № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» види та форми академічної мобільності встановлюють механізм оцінювання результатів навчання, базуючись на ЄКТС, що включає порівняння змісту навчальних програм, а не просто перелік курсів [35]. Також, відзначено, що студенти та працівники ЗВО, які є учасниками програм академічної мобільності, зберігають свої місця навчання та роботи, відповідно.

Внутрішні документи ЗВО, які регулюють зазначену діяльність включають: правила прийому у ЗВО на поточний рік; процедури визнання результатів попередньої освіти; регулювання академічної мобільності студентів; робота екзаменаційної комісії; оформлення документів про здобуття освіти; оцінювання здобувачів освіти, педагогічних та науково-педагогічних фахівців; визнання іноземних кваліфікацій; угоди щодо спільних освітніх програм з іншими ЗВО; рішення Вченої ради про затвердження форми дипломів. З огляду на європейські стандарти, визначаються склад екзаменаційної комісії. Атестацію студентів, які претендують на здобуття ступеня бакалавр, проводить екзаменаційна комісія, до складу якої можуть входити представники стейкхолдерів, галузевих асоціацій та регулюється положенням, затвердженим Вченою радою ЗВО. На підставі результатів атестації заклад освіти присуджує відповідний ступінь вищої освіти, надає визначену нормативними документами кваліфікацію.

Наказом МОН України від 29 січня 2021 р. № 122/35744 встановлено основний зміст та формат документів про здобуття вищої освіти, що надає ЗВО право на самостійне розміщення інформації та визначати їх дизайн. Нові форми документів відповідають стандартам Європейського простору вищої освіти (ЄПВО), вказують на отриману кваліфікацію та містять важливу інформацію про академічні досягнення, перевагою є те, що вони укладені двома мовами – українською та англійською, що спрощує їх розуміння та полегшує процедуру

визнання за кордоном. Законом України також регламентовано роботу Єдиного державного реєстру документів про освіту.

Відповідні документи про вищу освіту встановленого державного зразка видаються ЗВО лише за акредитованими освітніми програмами. У випадку неакредитованих програм ЗВО формують та видають власні розроблені відповідно до нормативних вимог документи про вищу освіту, дотримуючись визначених процедур, які затверджує Вчена рада конкретного закладу. Постанови МОН України затвердили порядок визнання закордонних документів про вищу освіту, а також процедури атестації для визнання отриманих кваліфікацій та періодів навчання, здобутих на тимчасово окупованих територіях України після 20 лютого 2014 року. Ці документи вперше створили реальну можливість визнання періодів навчання в різних закладах освіти та оцінювання його успішності. Особливості порядку визнання відповідних ступенів вищої освіти різних країн визначається компетентними органами ЗВО та дає змогу приймати відповідні рішення щодо зарахування випускників на навчання або на вакансії наукового або науково-педагогічного фахівця.

Дослідження теоретичних засад і науково-методичного підґрунтя підготовки бакалаврів показує, що значне місце займає участь ЗВО в міжнародних професійних асоціаціях та організаціях, а саме: Українській асоціації документознавців, Спільці архівістів України, Українській бібліотечній асоціації; співпраця з Федерацією роботодавців України та ін. Порівнюючи діяльність міжнародних асоціацій, можна зазначити, що вони розробляють більш масштабні організаційні документи, залучають видатних науковців світу. У нашій країні професійні організації, як правило, є спілками та громадськими об'єднаннями, ініційованими активістами та науковцями. Важливо зазначити, що вітчизняні ЗВО мають прагнути до членства в міжнародних структурах для популяризації української системи освіти та наукової діяльності.

Проаналізовано освітньо-професійні програми спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», що демонструють достатній

рівень міжнародної мобільності здобувачів освіти, та визначено їх кореляцію залежно від активності участі в грантових програмах, наприклад, таких як «Erasmus+». Зростання показників міжнародної мобільності здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників залежить від законодавчо-нормативної бази, що сприятиме забезпеченню дотримання прав, безпеки іноземних здобувачів, візовій підтримці процесів академічної мобільності, розробці внутрішніх нормативних документів ЗВО. Визначено важливими чинниками – модернізацію інфраструктури та ІКТ, залучення різних джерел фінансування міжнародного обміну, стажування як науково-педагогічних працівників, так і здобувачів освіти, створення інформаційних центрів консультування та супроводу учасників академічної та соціальної мобільності.

Еволюція ролі цифрової компетентності в модернізації освітнього простору, відтворена в офіційних документах Ради ЄС, передбачає створення відкритої та доступної глобальної системи освіти, яка відповідає вимогам Всесвітньої декларації про вищу освіту для XXI століття: підходи і практичні заходи (ЮНЕСКО, 1998 р.). Освітня парадигма XXI століття забезпечує створення інформаційного освітнього простору, який дає змогу формувати знання, уміння і навички для вирішення життєвих проблем глобалізованого суспільства та навчання впродовж життя. В основі парадигми лежить концепція цифровізації освіти та електронне навчання (e-Learning, з англ. – Electronic Learning), яка акцентує увагу не на вивченні теорії технологій і концепцій, а на їхньому практичному використанні та впровадженні в освітню діяльність [70].

Процеси інтеграції національної системи вищої освіти в міжнародний освітній простір, спрямовано також на підвищення рівня якості освітніх послуг, зростання конкурентоспроможності здобувачів на глобальних ринках праці, формування партнерських зв'язків у науковій співпраці. Визнання актуальності Болонського процесу у 2005 році, що забезпечило впровадження трирівневої системи вищої освіти, Європейської кредитно-трансферної системи, міжнародної мобільності, уніфікацію форми та змісту додатків до дипломів задля їх порівнюваності та сумісності. Вітчизняні ЗВО активно долучились до

міжнародних програм обміну та співпраці (наприклад, Erasmus, TEMPUS), наукових проєктів задля підвищення реноме власного професійного рівня та ЗВО. Прослідковуються тенденції в діяльності вітчизняних ЗВО щодо адаптації освітніх програм до вимог міжнародних стандартів, забезпечення належного рівня якості формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Організація освітнього процесу ЗВО має забезпечити сприятливе середовище для ефективного зростання когнітивного потенціалу особистості в усіх здобувачів освіти та інших учасників і представників зацікавлених сторін, що вимагає реформування системи вищої освіти, розширення повноважень ЗВО, удосконалення нормативно-правового регулювання. Освітній процес є системою науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості через формування її компетентностей, які швидко змінюються в умовах глобальної цифровізації. Освітній процес як інтелектуальна та творча діяльність, що відбувається у ЗВО та наукових установах (далі – НУ) завдяки системі науково-методичних і педагогічних заходів, спрямований на передачу, ефективне засвоєння, розвиток, використання знань, умінь та компетентностей здобувача освіти за допомогою різних форм здобуття освіти, рівнів освіти, видів навчальних занять, академічну мобільність та ін. Освітньо-професійні програми підготовки майбутніх бакалаврів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг мають включати сучасні концепції та підходи, застосовувати компетентнісний підхід, швидко відповідати на потреби ринку праці та вимоги стейкхолдерів, сприяти розвитку креативного, критичного мислення здобувачів освіти.

Відповідно до зазначеного завдання здійснено аналіз чинної вітчизняної нормативно-правової бази, яка загалом відповідає міжнародним вимогам фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи, а й потребує більш чіткого врегулювання проблем формування цифрових компетентностей та впровадження новітніх ІКТ в освітній простір.

Актуалізується потреба в прискоренні інтеграції вітчизняної системи освіти в міжнародний освітній простір, що вимагає адаптації правового регулювання фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи до світових стандартів задля вдосконалення освітньо-професійних програм.

Правові акти України загалом забезпечують належний рівень фахової підготовки бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи, наприклад, у частині академічних знань та загальних професійних компетентностей. Проте існує також необхідність у її постійному удосконаленні, врахуванні міжнародного досвіду, що сприятиме якості підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи та забезпечить їх конкурентоспроможність на світовому ринку праці.

У сучасному суспільстві галузі інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності зазнають кардинальних змін під впливом цифровізації. Правове регулювання має забезпечити підготовку фахівців, які будуть компетентними в роботі з новітніми інформаційними системами, електронними архівами, цифровими бібліотеками, а також засобами збереження та управління інформацією. Сучасний ринок праці потребує фахівців з управління цифровими ресурсами, великими обсягами інформаційних масивів і потоків даних, інформаційної безпеки, використання спеціалізованих програмних ресурсів. Визначено, що правове регулювання має реагувати на ці виклики, забезпечує підготовку кадрів, які відповідають новим професійним вимогам.

Підвищення якості освіти за допомогою імплементації міжнародної нормативно-правової бази до національного законодавства, сприяє гарантії бакалаврів у здобуття не тільки теоретичних знань, але і практичних навичок, необхідних для функціонування інформаційного суспільства. Правове регулювання чітко окреслює вимоги до освітньо-професійних програм, викладацького складу, а також до ліцензування і акредитації ЗВО. Виявлено певні недоліки регламентації практичної підготовки в період дистанційного навчання, а особливо воєнного стану, що може негативно впливати на якість

фахової підготовки майбутніх бакалаврів, рівень формування практичних здатностей, затребуваних при виконанні професійних обов'язків. В умовах складного сьогодення нашої країни та соціальної турбулентності глобального виміру потрібно приділити більше уваги міжнародним практикам, які сприятимуть конкурентоспроможності майбутніх бакалаврів на ринку праці.

Правове регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи є надзвичайно актуальним, оскільки забезпечує відповідність освітнього процесу сучасним вимогам ринку праці, технологічним змінам і міжнародним стандартам, які сприяють підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних відповідати на виклики сучасного інформаційного суспільства. Динаміка удосконалення законодавства, зокрема у сфері інформаційної безпеки, захисту персональних даних та управління інформаційними ресурсами, вимагає постійного оновлення освітньо-професійних програм і стандартів, і тому правове регулювання має своєчасно реагувати на зміни, фахової підготовки майбутніх бакалаврів для забезпечення релевантності та актуальності.

Недоліки у вітчизняних правових актах регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи визначено стрімким розвитком ІКТ, відсутністю чітких вимог щодо формування цифрових компетентностей, зокрема роботи з електронними архівами, базами даних і бібліотечними системами, що призводить до відставання освітньо-професійних програм від викликів цифрової доби. Вітчизняна нормативно-правова база не завжди враховує семантику міжнародних актів, які застосовуються в інформаційній, бібліотечній та архівній діяльності, що створює певні бар'єри для адаптації освітньо-професійних програм до вимог глобального ринку та підвищення конкурентоспроможності випускників.

Визначено недоліки правових актів щодо організації освітнього процесу, які пов'язано з ігноруванням потреб у забезпеченні сучасними ІКТ ЗВО, застарілими вимогами до матеріально-технічного оснащення та

комплектування лабораторій, що ускладнює впровадження інноваційних методик і методів навчання, наприклад, дистанційних курсів, використання електронних бібліотек, оцифрованих архівів. Більшість правових документів зосередили увагу на відповідності теоретичної підготовки, а практичний складник залишився осторонь, та став бар'єром між здатностями, які здобувачі освіти опановують під час навчання, і тими, що вимагають стейкхолдери при працевлаштуванні. Інформаційна діяльність, бібліотечна справа та архівознавство перетинаються з іншими галузями, такими як інформаційна безпека, інформаційний менеджмент та правові аспекти збереження інформації. У вітчизняному правовому полі не враховуються вимоги міждисциплінарної підготовки студентів, що може обмежувати їх можливості в майбутній професійній діяльності. Нормативно-правова база не завжди визначає чіткі вимоги до підвищення кваліфікації викладачів у контексті впровадження інноваційних технологій та міжнародних практик їх застосування, що може обмежувати якість забезпечення та ефективність організації освітнього процесу ЗВО.

Отже, до відповідності правового регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи є недостатньо приділена увага до формування структури і змісту цифрової компетентності, удосконалення методик практичного втілення інноваційних методик та інформаційно-технологічного забезпечення, впровадження міжнародних правових актів та оновлення вимог до освітньо-професійних програм і матеріально-технічної бази ЗВО. Усунення зазначених проблем є ключовим чинником зростання якості освіти та фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Ефективна імплементація правового регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи відповідно до міжнародного законодавства та практик її інтеграції зумовлено необхідністю використання сучасних освітніх технологій, таких віртуальні бібліотеки та архіви, які дозволять ЗВО впроваджувати інноваційні

методики навчання і спроможні підвищити якість підготовки здобувачів, регламентують вимоги до практичних стажувань, занять та інтеграції студентів у реальні робочі процеси їх становлення і професійного розвитку.

Правові акти встановлюють єдині вимоги до підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи, гарантують уніфікацію базової підготовки всім здобувачам освіти, незалежно від ЗВО, і забезпечують порівнянність освітньо-професійних програм. Правовим регулюванням передбачено механізми ліцензування та акредитації освітньо-професійних програм, що забезпечує так само контроль якості освіти, гарантує їх відповідність професійним стандартам, які в межах законодавчих норм ЗВО мають певний рівень свободи в організації освітнього процесу, ефективної адаптації освітнього процесу до конкретних потреб здобувачів. Правовим регулюванням освітнього процесу передбачено можливість міжнародної співпраці ЗВО, що дає змогу здобувачам освіти та викладачам приймати участь у національних та міжнародних програмах мобільного обміну, стажуваннях та спільних наукових проєктах, сприяє інтеграції в європейський простір освіти та наукової діяльності. Відповідні нормативно-правові акти регулюють питання академічної доброчесності, сприяють формуванню соціально відповідальних фахівців, здатних працювати в умовах етичних стандартів міжнародного і вітчизняного (міжособистісного та інституційного партнерства).

Рекомендаціями вдосконалення правового регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи визначено впровадження чітких вимог до розвитку цифрової компетентності здобувачів освіти, включаючи опанування сучасних ІКТ, використання електронних архівів, цифрових бібліотек та автоматизованих систем управління інформацією в освітній простір ЗВО.

Зауважено на актуальності вдосконалення правового регулювання заходів з організації стажування науково-педагогічних працівників, практичної підготовки здобувачів освіти, регулювання кількості погодинного навантаження з практик, модернізації вимог до співпраці з потенційними

роботодавцями, забезпечення відкритості та доступності сучасних інформаційних систем, електронних ресурсів, баз даних та програмних продуктів, необхідних для фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Рекомендовано впроваджувати прозорі правові механізми забезпечення академічної мобільності здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників, включно з програми, що сприяють безбар'єрному міжнародному обміну та стажуванню.

Проаналізовано вплив цифровізації, діджиталізації на зростання ризиків при інформатизації суспільства, пов'язаних із кібербезпекою, захистом персональних даних, інтелектуальної власності, авторського права, що вимагають від майбутніх бакалаврів високого рівня сформованості цифрової компетентності. Визначено актуальним оновлення структури, змісту цифрової компетентності та урахування передових інноваційних практик при модернізації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Напрацювання та успішний досвід багатьох країн щодо моделей правового регулювання освіти за напрямками інформаційного, бібліотечного та архівного справочинства, дають змогу адаптувати їх до вітчизняних реалій задля покращення існуючого правового унормування, забезпечення відповідності освітньо-професійних програм міжнародним вимогам та підвищення рівня фахової підготовки майбутніх бакалаврів.

Впровадження міжнародного досвіду в правове регулювання створює сприятливі умови для інтернаціоналізації вітчизняної освіти, сприяє підвищенню міжнародної репутаційності реноме вітчизняних ЗВО, залученню студентів до участі в іноземних грантових програмах, фінансуванні розвитку інноваційних проєктів і досліджень у галузі знань культури й мистецтва зі спеціальності інформаційна, бібліотечна та архівна справа.

1.2. Структурний аналіз технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи

Актуальність значення технічного регулювання визначено встановленням чітких вимог до продукції, послуг, процесів і методів виробництва з метою забезпечення їх безпеки, якості та відповідності міжнародним і національним стандартам та охоплює різні сфери діяльності, включаючи промисловість, освіту, охорону здоров'я, будівництво, інформаційні технології та інші галузі. Структурний аналіз технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи передбачає систематичне вивчення стандартів, які регулюють процес підготовки здобувачів освіти. Зміст аналізу містить дослідження відповідних стандартів, які регулюють розроблення освітньо-професійних програм, встановлюють вимоги до здатностей, компетентностей майбутніх бакалаврів, включно з вимогами до структури, змісту, методів навчання, технологій, які використовуються під час їх підготовки.

Зауважено на важливості оцінювання забезпечення якості фахової підготовки майбутніх бакалаврів та її відповідності міжнародним професійним стандартам, дослідження впливу технічних регламентів на ефективність організації освітнього процесу, включно з впровадженням інноваційних технологій і методологічної організації, управлінням інформацією тощо. Актуальність технічної регламентації визначається ідентифікацією проблем, що можуть вплинути на рівень якості фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи, визначають вектори оновлення або перегляду нормативних документів. Спираючись на аналіз міжнародного досвіду впровадження інновацій у систему освіти сформульовано рекомендації щодо удосконалення технічного регулювання фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Значимість структурного аналізу технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи полягає в оцінюванні діючої нормативної бази, розробленні рекомендації задля удосконалення технічного регулювання з урахуванням потреб ринку праці та розвитку інформаційних технологій. Структурний аналіз дає змогу забезпечити глибоке розуміння того, як правові норми впливають на організацію системи освіти, знайти шляхи для підвищення ефективності системи фахової підготовки здобувачів освіти.

Зміст технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи полягає в забезпеченні виконання вимог міжнародних і національних (в т.ч. інституційних) стандартів, які гарантують якість, ефективність та безпеку освітнього процесу. Технічне регулювання визначає чіткі правила та процедури, які охоплюють як зміст освітньо-професійних програм, так і методи їх реалізації задля підготовки компетентних фахівців.

Технічне регулювання забезпечує впровадження стандартів, визначає знання, навички та компетентності, якими мають володіти майбутні бакалаври; процедури оцінювання та контролю якості освітньо-професійних програм, включно з їх акредитацією, моніторингом, відповідністю навчального плану; оцінюванню кваліфікацій викладацького складу. Оскільки інформаційна, бібліотечна та архівна справи зазнають швидких технологічних змін, технічне регулювання спрямовано на адаптацію освітньо-професійних програм до сучасних викликів: інтеграцію новітніх інформаційних технологій, цифрових інструментів та управлінських практик, необхідних для адаптації здобувачів до сучасних інформаційних систем. Держава здійснює нагляд за якістю освіти через різні механізми, які можуть включати аналіз ринкових потреб та моніторинг результатів працевлаштування випускників засобами технічного регулювання.

Метою структурного аналізу технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної

справи визначено дослідження організацій та стандартів, які визначають вимоги до освітньо-професійних програм, процесів підготовки здобувачів освіти, які дозволяють оцінити відповідність наявних регламентів сучасним вимогам ринку праці, виявити можливі недоліки та розробити рекомендації щодо вдосконалення підготовки майбутніх бакалаврів з урахуванням інноваційних технологій та міжнародних регламентів стандартизації.

Структурний аналіз технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи забезпечив наступні кроки для вирішення першого завдання:

- розкрити особливості міжнародного досвіду технічного регулювання фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи й порівняти його з вітчизняними стандартами для визначення можливостей імплементації;

- проаналізувати чинні технічні регламенти – стандарти, які регулюють організацію освітнього процесу та фахової підготовки бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи;

- встановити відповідність освітніх планів програм фахової підготовки вимогам технічного регулювання та стандартам вищої освіти;

- виявити недоліки технічного регулювання організації освітнього процесу, що впливають на якість фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи;

- дослідити, яким чином технічні регламенти враховують інноваційні технології в організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи;

- сформулювати на основі здійсненого аналізу рекомендації з вдосконалення механізмів технічного регулювання, підвищення рівня якості фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» (2015 р.) є ключовим нормативно-правовим актом, який закладає правову основу для

впровадження технічних регламентів, гармонізованих із міжнародними та європейськими стандартами, і визначає процедури оцінювання відповідності продукції, послуг вимогам цих регламентів [50]. Закон спрямовано на встановлення єдиних принципів і процедур розроблення, прийняття та застосування технічних регламентів, а також визначення порядку оцінювання відповідності продукції та послуг вимогам цих регламентів; забезпечення захисту життя, здоров'я людей, майна та довкілля через запровадження технічних вимог до продукції; підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів і послуг на міжнародних ринках через гармонізацію стандартів із європейськими та міжнародними нормами. Вітчизняні технічні регламенти є обов'язковими нормативними актами, які встановлюють вимоги до продукції, процесів або послуг із метою забезпечення дотримання правил безпеки та розробляються на основі директив і регламентів ЄС, підлягають публікації та є доступними для суб'єктів господарювання. Оцінка відповідності – це процедура, за допомогою якої встановлюється, що продукція відповідає вимогам відповідних технічних регламентів, включно з випробуванням, інспекцією, сертифікацією та декларацією про відповідність, до якої залучаються органи оцінки відповідності, акредитовані відповідно до міжнародних стандартів. Технічне регулювання визначено як правове врегулювання взаємовідносин у галузі встановлення та виконання обов'язкових вимог до властивостей продукції, а також до процесів і методів її виробництва, передбачає перевірку дотримання цих вимог шляхом оцінки відповідності або через державний ринковий нагляд і контроль за нехарчовою продукцією, а також через інші види державного контролю.

Встановлено, що стандартизація є процесом встановлення єдиних правил і норм щодо характеристик продукції, послуг або методів виробництва, які мають виконуватися на добровільній основі [48]. Стандарти можуть бути національними, регіональними, міжнародними або інституційними, залежно від сфери їх застосування. Виробники можуть добровільно застосовувати стандарти для підвищення якості товарів та послуг, забезпечення їх

відповідності міжнародним нормам. Стандартизація відіграє ключову роль в організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів, оскільки забезпечує: єдність і послідовність освітнього процесу та чіткі вимоги до змісту освітньо-професійних програм; методи викладання та оцінювання знань; підвищення якості освіти та відповідність здобутих компетентностей вимогам ринку праці цифрового суспільства; прозорість і порівнянність кваліфікацій, отриманих у різних ЗВО; академічну мобільність здобувачів освіти та інтеграцію рекомендацій міжнародних організацій зі стандартизації та їх імплементацію в державні професійні та інституційні стандарти ЗВО.

Встановлено, що педагогічним та науково-педагогічним фахівцям, представникам адміністративної ланки ЗВО стандарти допомагають: організації планування освітнього процесу та оптимальному використанні освітніх ресурсів; адаптації інноваційних методів викладання відповідно до вимог ринку праці; об'єктивного оцінювання якості підготовки здобувачів освіти та вдосконалення освітньо-професійних програм. Стандартизацію в освіті визначено критично важливим складником забезпечення високого рівня якості фахової підготовки майбутніх бакалаврів, конкурентоспроможності та успішної інтеграції до міжнародного освітнього простору, також проаналізовано архітектуру світових та державних установ, які розробляють рекомендації для підвищення прозорості та порівнянності кваліфікацій, адаптації освітньо-професійних програм до соціальних запитів цифрового суспільства.

Визначено, що забезпеченням якості та безпеки продуктів, послуг і процесів займається низка організацій, які розробляють стандарти на міжнародному, регіональному та національному рівнях, а саме: Міжнародна організація зі стандартизації (з англ. – International Organization for Standardization, ISO) – найбільша установа, яка охоплює регулювання діяльності різних галузей, включно з технічними, промисловими, комерційними, освітніми організаціями та установами; Міжнародна електротехнічна комісія (з англ. – International Electrotechnical Commission, IEC)

координує питання стандартизації в галузях енергетики, електроніки, телекомунікацій та ін.; Міжнародний союз електрозв'язку (з англ. – International Telecommunication Union, ITU) – це спеціалізована установа ООН, яка здійснює стандартизацією в галузі ІКТ для забезпечення взаємодії та сумісності телекомунікаційних систем; Міжнародна організація законодавчої метрології (з англ. – International Organization of Legal Metrology, OIML) розробляє міжнародні рекомендації та стандарти для вимірювальних приладів і систем.

На зразок Американської фундації з якості (з англ. – American Society for Quality, ASQ) спеціалізується на управлінні якістю та є однією з провідних організацій, що займається стандартизацією, сертифікацією та підвищенням кваліфікації у сфері якості; ASQ здійснює сертифікацію в різних напрямках управління якістю, таких як Шість сигм (з англ. – Six Sigma), Бережливе управління (з англ. – Lean Management), забезпечує аудит якості, управління ризиками, контроль за процесами, що є визнаними на міжнародному рівні та є показниками професіоналізму в галузі забезпечення якості. Організацією запропоновано низку освітніх програм, курсів та тренінгів, які спрямовано на підвищення рівня компетентностей у сфері управління якістю, що охоплюють як рівень початківців, так і поглиблюють знання досвідчених професіоналів. Члени організації забезпечуються доступом до унікальних ресурсів, а саме, наукових журналів, онлайн-бібліотек, заходів та вебінарів, що дають змогу систематично вдосконалювати компетентності, приймають участь у міжнародних конференціях, самітах задля обміну досвідом, інноваційними інструментами в галузі забезпечення якості; ASQ є активним учасником розроблення та підтримки міжнародних стандартів із якості, наприклад, ISO 9001 [83], надає експертні рекомендації та ресурси впровадження стандартів у галузі господарювання; ASQ активно просуває концепції якості на міжнародному рівні, дає змогу установам та фахівцям дотримуватися стандартів продуктивності та безпеки у власній діяльності.

Актуальність ASQ для освіти та науки визначається сприянням розвитку та підтримці стандартів у сфері управління якістю завдяки освітнім програмам,

тренінгам, сертифікації та відповідним інформаційним ресурсам. Головні вектори діяльності ASQ у галузі освіти, науки й інноватики спрямовано на широкий спектр освітніх програм, орієнтованих на певні аспекти управління якістю, наприклад, Lean Management, Six Sigma, контроль рівня якості, ризик-менеджмент та, безпосередньо, стандарти ISO; доступність програм визначається різноманітністю форматів (наприклад, онлайн-курси та семінари, вебінари та корпоративне навчання). Найпопулярнішими сертифікатами ASQ визначено: Сертифікований зелений пояс шести сігм (з англ. – Certified Six Sigma Green Belt, CSSGB), Сертифікований інженер із якості (з англ. – Certified Quality Engineer, CQE), Сертифікований менеджер із якості/організаційної досконалості (з англ. – Certified Manager of Quality/Organizational Excellence, CMQ/OE) та багато інших. ASQ активно співпрацює з університетами, коледжами та іншими закладами освіти для впровадження концепцій та практик управління якістю в освітні програми (організація підтримує академічні дослідження, спрямовані на розвиток методів і моделей покращення якості освіти, а також допомагає закладам освіти використовувати інструменти управління якістю для підвищення ефективності своєї діяльності); ASQ надає викладачам і студентам ресурси для вивчення управління якістю, включаючи доступ до наукових статей, книг, навчальних матеріалів та тематичних досліджень; студентські підрозділи ASQ організовують освітні заходи, конкурси та проекти для майбутніх фахівців із якості, які допомагають здобувачам освіти отримати практичний досвід і поглиблені знання [58].

До видавничої діяльності включено низку журналів та книг, спрямованих на популяризацію управління якістю, призначених як фахівцям із певних галузей, так і освітянам задля розуміння тенденцій новітніх досліджень, методик та практичних кейсів з управління та виробництва; ASQ сприяє розвитку освіти в галузі управління якістю, забезпечує доступність знань, підвищує рівень кваліфікації фахівців задля впровадження інновацій в освітній процес, підготовки затребуваних професіоналів.

Особливості інституційної архітектури ASQ сприяють підтримці стандартів якості в інформаційній, бібліотечній та архівній діяльності, але, нажаль, часто асоціюється з виробництвом та сервісом; ASQ запропоновано методи та інструменти управління якістю задля забезпечення високого рівня обслуговування користувачів, впровадження процесного підходу, контролю ключових показників якості, наприклад, доступності інформаційних ресурсів, точності каталогізації, збереження архівних документів.

Використання Six Sigma та Lean Management забезпечує оптимізацію внутрішніх організаційних процесів інформаційних центрів, бібліотек та архівів, забезпечує скорочення витрат часу на оброблення документів, оптимізує процес зберігання інформації та підвищує продуктивність системи управління фондами. Установи мають можливість зменшити відсоток помилок під час каталогізації, архівуванні документів або наданні послуг користувачам, забезпечуючи належний рівень якості обслуговування.

У галузі інформаційної та архівної справи важливим аспектом є збереження конфіденційності документів та захисту персональних даних, ASQ розробляє інструменти управління ризиками, які можуть допомогти архівам та бібліотекам захищати дані, а також впроваджувати системи управління інформаційною безпекою на основі стандартів ISO/IEC 27001 [13; 14; 18].

Розроблення та впровадження систем внутрішнього аудиту якості за допомогою ASQ є корисним для бібліотек і архівів для перевірки відповідності власної діяльності стандартам якості, що дозволяє організаціям проводити регулярні перевірки процесів, які стосуються збереження, доступності та обслуговування інформаційних ресурсів; аудит якості допомагає виявляти недоліки у функціонуванні систем збереження інформації та планувати заходи щодо їх усунення; ASQ розробляє освітні програми для фахівців, що працюють у сфері управління якістю, які можуть бути адаптовані до потреб бібліотекарів, архівістів та інформаційних менеджерів, допоможуть підвищити кваліфікацію персоналу в питаннях управління процесами, аудиту якості, управління проєктами та збереження інформації. Підготовка персоналу на основі

міжнародних стандартів якості сприяє вдосконаленню професійних навичок та підвищенню продуктивності їх діяльності.

Головним аспектом діяльності ASQ є оцінювання рівня задоволеності користувачів, для бібліотек і архівів зазначений показник є важливим, оскільки безпосередньо має вплив на ефективність їх діяльності та сприяє розробленню заходів покращення надання інформаційних послуг.

Переваги впровадження практик ASQ в бібліотечну та архівну справу: підвищення ефективності процесів збереження та управління інформацією; зменшення помилок у процесах обробки та зберігання документів; покращення користувацького досвіду завдяки оптимізації послуг; підвищення інформаційної безпеки та вдосконалення системи управління ризиками; забезпечення відповідності міжнародним стандартам якості та безпеки.

Серед міжнародних стандартів щодо регулювання системи управління освітніми закладами провідне місце посідають технологічні засоби ISO 21001:2018 [79] та ISO 9001:2015 [83]. Загальний підхід до управління організаціями, які надають освітні послуги та містить рекомендації удосконалення системи управління якістю, спрямовано на підвищення задоволеності здобувачів освіти, покращення результатів навчання описує і регламентує ISO 21001:2018 Освітні організації. Системи управління в освітніх організаціях. Вимоги та настанови щодо застосування (з англ. – Educational organizations – Management systems for educational organizations – Requirements with guidance for use) [79]. Перевагами впровадження Системи управління в освітні організації (СУОО) є: підвищення соціальної відповідальності та якості освіти доступної для всіх; персоналізоване навчання та реагування на запити здобувачів освіти; погодженість процесів і засобів оцінювання; підвищення довіри до освітньої установи; прихильність до ефективного управління освітніми процесами; увага до забезпечення охорони здоров'я та безпеки освітніх установ. Стандарт ISO 21001:2018 погоджений з ISO 9001 [79; 83].

Загальновизнаним стандартом управління якістю, який допомагає організаціям покращувати ефективність діяльності, задовольняти очікування

клієнтів та демонструвати відданість принципам забезпечення якості послуг застосовують ISO 9001:2015 Системи управління якістю. Вимоги (з англ. – Quality management systems-Requirements), який не є специфічним для закладів освіти, але може використовуватися ними для вдосконалення освітніх послуг [83]. Вимоги стандарту визначають дії щодо створення, впровадження та систематичного вдосконалення управління якістю. Впровадження групи стандартів ISO 9001 засвідчує, що організація активно розвивається, персонал має відповідний рівень професійної підготовки та пропонує якісні послуги, а ISO 9000:2015 Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів (з англ. – Quality management systems – Fundamentals and vocabulary) є необхідним для ефективного застосування попереднього стандарту для уникнення спотворення розуміння понять «якість», «управління».

Для галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи актуалізовано технічне регулювання сфери діяльності ISO/TC 46 – технічного комітету ISO, який уповноважено для розроблення стандартів у галузі інформації та документації, яка охоплює широкий спектр процедур, пов'язаних з управлінням інформацією, архівами, бібліотеками та іншими інформаційними установами, до якого входять органи [87]: Інформація та документація – Управління інформаційними та документаційними ресурсами (ISO/TC 46/SC 4) – підкомітет розробляє стандарти для електронного управління документами, управління знаннями та інформаційною безпекою; Ідентифікація та опис (ISO/TC 46/SC 8) – підкомітет працює над унікальними ідентифікаторами, такими як ISBN для книг, ISSN для серійних видань; Бібліографічний контроль (ISO/TC 46/SC 9) – підкомітет для створення, організації та управління бібліографічними даними (каталогізація, індексація та класифікація бібліографічних ресурсів); Архіви та управління записами (ISO/TC 46/SC 11) – підкомітет, який працює над стандартами створення, зберігання, захисту та доступу до архівних матеріалів.

Серед ключових стандартів варто виділити: ISO 15489–1:2016 Інформація та документація. Керування записами. Частина 1. Поняття та принципи (з англ. – Information and documentation – Records management – Part 1: Concepts and

principles) містить рекомендації щодо розподілу обов'язків, навчання для ефективного управління документами в організаціях, включно зі створенням, зберіганням, захистом і доступом упродовж життєвого циклу [78]; ISO 30300:2011 Інформація та документація. Реєстраційні системи керування документами. Основні положення і словник термінів (з англ. – Information and documentation – Management systems for records – Fundamentals and vocabulary) реалізує ефективне управління інформацією та відповідність законодавчим вимогам; визначає відповідальність, повноваження та звітність посадових осіб; призначено для вищої ланки керівництва та фахів у сфері документообігу, IT та захисту інформації; ISO 2709:2008 Інформація та документація – Формат обміну інформацією (з англ. – Information and documentation – Format for information exchange) визначає перелік вимог до узагальненого формату обміну інформацією, який містить записи з описом усіх форм документів, придатних для бібліографічного опису; описує узагальнену структуру, розроблену для зв'язку між системами обробки даних [82]; ISO 23950:1998 Інформація та документація. Інформаційний пошук (Z39.50). Визначення прикладної послуги та специфікація протоколу (з англ. – Information and documentation – Information retrieval (Z39.50) – Application service definition and protocol specification) регламентує протокол для взаємодії між інформаційно-пошуковими системами та забезпечує доступ до бібліографічних баз даних [80], а також призначено для систем, що підтримують служби пошуку інформації, крім того організацій, таких як інформаційні служби, університети, бібліотеки та ін.

Стандарти, розроблені ISO/TC 46, мають важливе значення для забезпечення ефективного управління інформацією та документацією, а також сприяють: покращенню доступності та взаємодії інформаційних ресурсів; сумісності між різними системами та форматами, полегшуючи доступ до інформаційних ресурсів для користувачів; надійності та безпеці інформаційних систем; визначенню вимог до захисту інформації та документів, які допомагають запобіганню втратам даних і забезпеченню конфіденційності; оптимізації організаційних процесів та зниженню витрат на ведення

управлінської документації [87]. Отже, розкрито, що комітет ISO/TC 46 (Інформація та документація) відіграє ключову роль у розробленні стандартів, які сприяють ефективному управлінню інформаційними ресурсами та документами, надають доступ до інформації, захищають бази даних та підвищують ефективність процесів управління інформацією.

Розвиток цифрової компетентності є важливим напрямом сучасних процесів стандартизації, оскільки інформаційні навички та знання є невід’ємним складником професійної діяльності, освіти та повсякденного життя. Наведено основні стандарти, які сприяють актуалізації питань формування цифрової компетентності: ISO/IEC 20000-1:2018 Інформаційні технології. Керування послугами. Частина 1. Вимоги до системи керування послугами (з англ. – Information technology – Service management – Part 1: Service management system requirements); ISO/IEC 27001:2022 Інформаційна безпека, кібербезпека та захист конфіденційності. Системи керування інформаційною безпекою. Вимоги (з англ. – Communication networks and systems for power utility automation – Part 4: System and project management Information security, cybersecurity and privacy protection – Information security management systems – Requirements) [13]; ISO/IEC 29100:2024 Інформаційні технології – Методи безпеки – Конфіденційність (з англ. – Information technology – Security techniques – Privacy framework; ISO/IEC 40500:2012 Інформаційні технології (Веб-контент доступний для всіх – WCAG 2.0) (з англ. – Information technology – W3C Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0) визначає вимоги доступності веб-контенту для людей з обмеженими можливостями, допомагає розробникам створювати інтерфейси, які можна використовувати всім користувачам, незалежно від їхніх фізичних можливостей [85].

Стандарти з кібербезпеки та захисту даних, які визначають напрями та механізми формування цифрової компетентності: ISO/IEC 27701:2019 Методи безпеки. Розширення до ISO/IEC 27001 та ISO/IEC 27002 для керування конфіденційною інформацією. Вимоги та настанови (з англ. – Security techniques – Extension to ISO/IEC 27001 and ISO/IEC 27002 for privacy

information management – Requirements and guideline) встановлює вимоги та надає рекомендації щодо управління персональними даними, сприяє забезпеченню відповідності законодавства вимогам захисту даних, такому як Загальний регламент про захист даних (з англ. – General Data Protection Regulation, GDPR) [18]; ISO/IEC 27032:2023 Кібербезпека – Рекомендації щодо безпеки в Інтернеті (з англ. – Cybersecurity – Guidelines for Internet security) надає рекомендації щодо управління ризиками кібербезпеки, охоплює захист критичної інфраструктури та боротьбу з кіберзлочинністю.

Серед стандартів сервісу з надання освітніх послуг, формування цифрової компетентності визначено: ISO 29993:2017 Навчальні послуги за межами формальної освіти – Вимоги до послуг (з англ. – Learning services outside formal education – Service requirements) визначає вимоги до освітніх послуг за межами формальної освіти, включно з усіма типами навчання впродовж життя (наприклад, професійне навчання в компанії). Навчання може бути очним або опосередкованим цифровими технологіями, або змішаним. ISO 29993:2017 не призначений для ЗВО, але може бути корисним як інструмент для самооцінки; ISO/IEC TR 24763:2011 Інформаційні технології. Навчання, освіта та підготовка. Концептуальна еталонна модель для інформації про компетенцію та пов'язаних об'єктів (з англ. – Information technology – Learning, education and training – Conceptual Reference Model for Competency Information and Related Objects) застосовується для визначення зв'язків між поняттями, представленими в системі інформаційних технологій для освіти, такими як компетентність та знання, навички та здібності, кваліфікація та ефективність, а також цілі навчання; визначає засоби оцінювання компетентностей та навичок, включаючи цифрові, допомагає організаціям оцінювати рівень цифрової грамотності працівників та планувати заходи з підвищення їх кваліфікації [86]. Виокремлені стандарти є основою для розвитку цифрової компетентності та забезпечують системний підхід до навчання, захисту інформації та впровадження новітніх технологій в освітній процес, повсякденне життя та професійну діяльність.

Відповідно до процесів стандартизації вищої освіти, виокремлено декілька ключових організацій, які займаються розробленням, впровадженням та моніторингом рекомендованих заходів забезпечення якості системи освіти, підтримання академічної мобільності та визнання кваліфікацій, а саме: ЮНЕСКО (з англ. – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO), Організація економічного співробітництва та розвитку (з англ. – Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD), Міжнародна асоціація університетів (з англ. – International Association of Universities, IAU).

Важливим засобом технічного регулювання визначено Міжнародний стандарт класифікації освіти (з англ. – International Standard Classification of Education, ISCED) – це інструмент, розроблений ЮНЕСКО для порівняння статистичних даних про освіту між різними країнами, забезпечення єдиної рамки збору та аналізу освітньої статистики, яка дає змогу країнам оцінювати та порівнювати національні системи освіти. Основними цілями ISCED встановлено: уніфікація статистики в галузі освіти, створення єдиної системи класифікації для всіх країн задля проведення порівняльного аналізу, забезпечення порівняльності даних про освіту на глобальному рівні, розроблення та оцінювання освітніх політик на основі надійних даних [76; 77; 99].

Інформація в ISCED поділена на декілька рівнів освіти, кожен із яких має свою унікальну класифікацію, наприклад, освітні програми бакалаврського рівня (засвоєння фундаментальних знань із певної галузі), які мають тривати 3–4 роки після здобуття середньої освіти. Основні елементи класифікації ISCED характеризують ступінь складності навчання на різних етапах освіти, зміст та профіль освітньої програми, спосіб організації освітнього процесу [76; 77; 99].

Для організації фахової підготовки застосовують проєкт «Визначення та вибір компетенцій» (з англ. – Definition and Selection of Competencies, DeSeCo) – міжнародний дослідницький проєкт, ініційований Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), який має на меті визначення та відбір

ключових компетенцій, необхідних для успішної участі в суспільному житті та економіці. Основні цілі проєкту DeSeCo: визначення ключових компетенцій, які є важливими для особистого та професійного розвитку, соціальної інтеграції та громадянської активності, а також їх ідентифікація та опис; надання рекомендацій щодо інтеграції ключових компетенцій в освітні програми та системи оцінювання. У проєкті DeSeCo визначено три основні категорії ключових компетенцій: 1) взаємодія в гетерогенних групах (з англ. – Interacting in Heterogeneous Groups) – вміння ефективно працювати в команді, здатність до конструктивного вирішення конфліктних ситуацій, повага до культурної різноманітності; 2) здатність діяти автономно (з англ. – Acting Autonomously) – самостійно приймати управлінські рішення, усвідомлено відповідати за власні дії, виокремлювати особисті та професійні цілі, ефективно працювати для їх досягнення, здатність до самопізнання та саморегуляції; 3) здатність використовувати інтерактивні інструменти (з англ. – Using Tools Interactively) – ефективно спілкуватися, розуміти та створювати різні види текстів та документів, знаходити, оцінювати та використовувати інформацію, застосовувати сучасні цифрові технології для розв’язання проблем [22; 58].

Реалізація проєкту DeSeCo у освітній простір обумовлена конгломерацією базових компетентностей передбачених освітніми програмами, також добір інструментальних засобів для параметральної метрики визначення досягнень у формуванні компетентностей, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників із ключових компетентностей для забезпечення професійної діяльності, організації розробки стратегій національних та міжнародних освітніх політик, орієнтованих на розвиток базових компетентностей.

На рівні регіональному виокремлено значний внесок у процеси стандартизації цифрових товарів та послуг таких організацій: Європейського комітету зі стандартизації (з англ. – European Committee for Standardization, CEN); Європейського комітету зі стандартизації електротехніки (з англ. – European Committee for Electrotechnical Standardization, CENELEC);

Європейського інституту телекомунікаційних стандартів (з англ. – European Telecommunications Standards Institute, ETSI). Поміж регіональних об'єднань, які координують розроблення стандартів із якості освіти, настанов з акредитації закладів освіти, освітньо-професійних програм, визначне місце посідають: Європейська асоціація забезпечення якості у вищій освіті (з англ. – European Association for Quality Assurance in Higher Education, ENQA), Агенція з акредитації програм вищої освіти США (з англ. – Council for Higher Education Accreditation, CHEA) Азійсько-Тихоокеанська асоціація забезпечення якості у вищій освіті (з англ. – Asia-Pacific Quality Network, APQN).

До прикладу, на конференції міністрів освіти країн-учасників Болонського процесу, що проводилася у вересні 2003 року в Берліні, прийнято Комюніке, у якому особливо підкреслювалася важливість зростання якості освіти як визначного рушія для створення Європейського простору вищої освіти. На зустрічі було визначено потребу в розробці актуальних стандартів, рекомендацій, які мали сприяти забезпеченню якості системи вищої освіти. На конференції в Бергені також було ухвалено два ключові документи, які встановили пріоритетні вектори спрямування діяльності Болонського процесу, а саме, Рамку кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, Стандарти та рекомендації забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Зазначені матеріали було розроблено членами Європейської мережі забезпечення якості вищої освіти (ENQA), Європейської асоціації університетів (EUA), Європейського союзу студентів (ESU), Європейської асоціації закладів вищої освіти (EURASHE). На конференції міністрів освіти в Лондоні в травні 2007 року було засновано першу офіційну організацію Болонського процесу – Європейський реєстр забезпечення якості (EQAR), створеному відповідно до вимог Стандартів та рекомендацій задля забезпечення високого рівня якості Європейського простору вищої освіти, затверджено міжнародні та національні агентства забезпечення якості освіти.

Європейською асоціацією забезпечення якості у вищій освіті (ENQA) розроблено Стандарти й рекомендації забезпечення якості в Європейському

просторі вищої освіти (ESG) [58]; Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ECTS) визначено обсяг освітньо-професійних програм для спрощення академічної мобільності здобувачів освіти в межах Європейського простору вищої освіти, визначення критеріїв порівнюваності кредитів різних ЗВО. Створено Рамку кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (з англ. – Framework for Qualifications of the European Higher Education Area, QF-EHEA) задля встановлення загального рівня кваліфікацій у системі вищої освіти країн ЄС, порівнюваності та взаємному визнанню кваліфікацій між країнами-учасниками Болонського процесу [58; 75].

Вимоги до стандартизації професійної підготовки майбутніх бакалаврів представлено в Болонській декларації (з англ. – Bologna declaration), Міжнародному стандарті класифікації освіти (з англ. – International Standard Classification of Education, ISCED), визначено в рамках Болонського процесу, а також проєкті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур у Європі» (з англ. – Tuning Educational Structures in Europe, TUNING) [22; 99], започаткованого у 2000 році. Зазначений проєкт відіграв ключову роль у впровадженні вимог Лісабонської стратегії, розробленні базових опорних точок, які визначають кінцеві результати навчання і компетентності в конкретних предметних галузях, що допомагає забезпечити порівнянність, сумісність і прозорість освітніх програм (гармонізацію забезпечує Міжнародна стандартна класифікація освіти). TUNING – проєкт, що був ініційований у межах Болонського процесу, має на меті покращити прозорість і сумісність освітніх програм ЗВО європейських країн, спрямований на гармонізацію освітніх структур, розвиток компетентностей і здатностей, які необхідно формувати для забезпечення якості освіти та мобільності здобувачів і науково-педагогічних працівників.

Розкрито основні компоненти проєкту TUNING [22]: компетентності та результати освіти, які здобувачі освіти мають опанувати та продемонструвати після завершення освітньо-професійної програми; опис освітньо-професійних програм (включають компетентності та результати навчання, цілі навчання та

методи оцінювання); розроблення навчальних планів (врахування потреб ринку праці та відповідність освітніх програм міжнародним стандартам); аналіз та обмін досвідом (порівняння освітніх програм, обмін найкращими практиками та досвідом між ЗВО). До основних принципів проєкту TUNING віднесено – студентоцентризований підхід; гнучкість та адаптивність; розвиток міждисциплінарних освітніх програм, індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів; створення зрозумілих та доступних описів освітніх програм та їхніх результатів; забезпечення прозорості в оцінюванні та акредитації освітніх програм; співпраця між ЗВО різних країн та сприяння академічній мобільності.

Проєктом рекомендовано методика розроблення, оновлення, розвитку, впровадження та оцінювання освітніх програм для всіх циклів вищої освіти. В освітніх програмах країн ЄС є загальні порівняльні характеристики, такі як тривалість навчання, вимоги до рівня компетентностей випускників і основні результати навчання в предметних галузях, що забезпечує можливість точного порівняння освітніх програм і отриманих результатів. Останніми роками в межах проєкту TUNING також розпочалося розроблення секторальних рамок кваліфікацій (з англ. – Sectoral Qualifications Framework), які відносять загальні вимоги кожного освітнього циклу до програмних компетентностей та результатів навчання конкретної освітньої програми в певній галузі.

Конкретизовано, що стандарти із цифрової освіти та компетентності в європейському освітньому просторі включають: Рамку цифрових компетенцій для громадян (з англ. – Digital Competence Framework for Citizens, DigComp), що встановлює модель цифрової компетентності, актуальної для успішного функціонування в цифровому суспільстві, охоплює п'ять головних векторів: цифрову грамотність, комунікації та співпрацю, розробку цифрового контенту, кібербезпеку, розв'язання проблемних ситуацій [74]; EN 16234–1:2019 Європейська система електронних компетенцій (з англ. – e-Competence Framework, e-CF) визначає загальні компетентності та навички, необхідні для професіоналів у галузі інформаційних та комунікаційних технологій, сприяє погодженню кваліфікацій ІКТ-спеціалістів на європейському рівні.

Прикладом європейського досвіду формування цифрової компетентності послугує багаторічний проєкт Європейського Союзу e-CF – DigComp: Рамка для розвитку та розуміння цифрової компетенції в Європі (з англ. – Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe, 2013 p.) [74]. Нову версію цієї рамки e-CF – DigComp 2.2 розроблено у 2022 році: Рамка цифрових компетенцій для громадян, включає нові приклади знань, навичок і ставлень (з англ. – The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes, 2022 p.) [101]. Рамка DigComp допомагає проаналізувати зміст цифрової компетентності, розширюючи знання, даючи змогу громадянам успішно працювати, критично аналізувати та безпечно використовувати ІКТ та штучний інтелект.

Особливу увагу приділено розвитку цифрової компетентності освітян. Рамка DigCompEdu (з англ. – European Framework for the Digital Competence of Educators), яка призначена для педагогічних працівників усіх рівнів освіти, від раннього дитинства до освіти дорослих, включно з професійною, інклюзивною освітою та неформальним навчанням. Допоміжні матеріали та онлайн-інструменти містяться на платформі SELFIEforTEACHERS.

Підтримка закладів освіти (DigCompOrg) задля впровадження ефективної системи освіти доби інформаційного суспільства, сприянню прозорості, порівнюваності споріднених освітніх ініціатив країн ЄС та запобігання нерівномірному розвитку цифрової компетентності в освітніх установах було створено онлайн-платформу SELFIE (з англ. – Self-reflection on Effective Learning by Fostering the Use of Innovative Educational Technologies).

Відповідно, DigComp 2.1: Рамка цифрових компетенцій для громадян із вісьмома рівнями кваліфікації та прикладами використання (з англ. – The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use, 2017 p.) була спрямована на розвиток цифрової компетентності для освіти та подальшого працевлаштування; зосереджувала увагу на використанні потенціалу ІКТ задля інновацій в освіті, практичної підготовки, доступності

неперервного навчання, опануванні цифрових здатностей для успішного працевлаштування, розвитку особистості та інтеграції в соціум [68].

Рамки цифрових компетенцій для викладачів (DigCompEdu (з англ. – European Framework for the Digital Competence of Educators)), закладів освіти (DigCompOrg (з англ. – European Framework for Digitally Competent Educational Organisations)), споживачів (DigCompConsumers (з англ. – The Digital Competence Framework for Consumers)), для створення ЗВО (The OpenEdu Framework) нині представлено широкому загалу. Розробниками було опубліковано низку результатів досліджень користувачів МООС та МООС (MOOCKnowledge), розроблено безоплатну освітню платформу електронного навчання для представників таких соціальних груп, як мігранти та біженці (MOOCs4inclusion).

На національному рівні такі організації, як: Американський національний інститут стандартів (з англ. – American National Standards Institute, ANSI), Британський інститут стандартів (з англ. – British Standards Institution, BSI); Німецький інститут стандартів (з нім. – Deutsches Institut für Normung, DIN), ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (далі – УкрНДНЦ), координують розроблення стандартів у своїх країнах, представляють їх у міжнародних установах зі стандартизації, є активними членами ISO і ІЕС, сприяють поширенню міжнародних рекомендацій для уніфікації вимог забезпечення відповідного рівня якості та безпеки товарів, послуг і процесів.

На національному рівні відповідають за забезпечення високого рівня якості вищої освіти, оцінювання освітньо-професійних програм та моніторинг діяльності ЗВО відповідають такі організації як, наприклад, Національна агенція із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО, Україна), Агентство із забезпечення якості вищої освіти (з англ. – Quality Assurance Agency for Higher Education, QAA, Сполучене Королівство).

Американська бібліотечна асоціація (з англ. – American Library Association) та Асоціація університетських та дослідницьких бібліотек видали

Стандарти інформаційної грамотності для вищої освіти (2000 р.) (з англ. – Information Literacy Competency Standards for Higher Education), які актуалізували необхідність забезпечення інформаційної грамотності як ключовою для реалізації особистості в цифровому суспільстві. Інформаційна грамотність сприяє критичному оцінюванню інформації та її джерел; ефективному використанню інформації для вирішення освітніх завдань; оцінюванню економічних, правових та соціальних проблеми; етики доступу до інформації та законності її використання [75].

В Україні гармонізовано до світових аналогів державні стандарти для різних рівнів освіти, які визначають зміст, структуру та вимоги до освітньо-професійних програм, а також критерії оцінювання якості освіти, розроблені МОН України та рекомендовані професійними асоціаціями, регулюють систему освіти, виконують головну роль у забезпеченні якості освіти, встановлюють вимоги до методів викладання, управління освітніми установами.

Закон України «Про стандартизацію» (2014 р.) визначає правові та організаційні основи розроблення, впровадження та застосування стандартів, встановлює правила та вимоги для підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, послуг і процесів, а також захисту інтересів споживачів. Встановлено, що основними принципами стандартизації в Україні є – відкритість та прозорість процесу розроблення стандартів; добровільність застосування стандартів; гармонізація національних стандартів із міжнародними та європейськими рекомендаціями; взаємодія та співпраця з міжнародними організаціями зі стандартизації [48]. Окреслено, що процес розроблення стандартів включає такі етапи: ініціацію розроблення стандарту; підготовка проекту стандарту технічним комітетом; публічне обговорення та розгляд зауважень і пропозицій; прийняття стандарту та його затвердження відповідним національним органом стандартизації; опублікування та впровадження стандарту. Закон визначає декілька видів стандартів, зокрема: національні стандарти України (ДСТУ – державні стандарти технічного

управління); міжнародні стандарти, гармонізовані з національними стандартами; галузеві стандарти; стандарти підприємств. Застосування стандартів є добровільним, водночас, вони можуть бути обов'язковими для виконання, якщо включені до нормативних актів або договорів. Законом передбачено регулярний перегляд і актуалізацію стандартів для забезпечення їхньої відповідності сучасним вимогам та досягненням науки й техніки; підвищення якості та безпеки продукції, послуг і процесів, охорони довкілля; підвищення конкурентоспроможності українських товарів і послуг; захисту прав споживачів, прозорості та надійності інформації про продукцію та послуги.

Державне підприємство «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (УкрНДНЦ) відповідає за розроблення національних стандартів (ДСТУ) з урахуванням потреб економіки та суспільства, співпрацює з технічними комітетами, галузевими асоціаціями, сприяє інтеграції країни у світову економіку. Підприємство проводить сертифікацію продукції та послуг на відповідність встановленим вимогам якості, безпеки та екологічності; займається навчанням і підвищенням кваліфікації спеціалістів у галузі стандартизації, сертифікації, управління якістю (організовує курси, семінари та тренінги, спрямовані на розвиток професійних компетентностей); здійснює наукові дослідження (розроблення нових методів та інструментів для оцінювання відповідності, аналізу ефективності впровадження стандартів та вивчення передового міжнародного досвіду); здійснює науково-технічну експертизу та надає інформаційні послуги в галузі науки й техніки, розвиває науково-технічний потенціал країни, чим сприяє інтеграції науки і виробництва, забезпечуючи доступ до актуальної науково-технічної інформації; оцінює науково-технічну новизну, комерційну доцільність та можливості впровадження результатів досліджень.

Державний стандарт освіти – нормативний документ, у якому визначено вимоги до змісту та обсягу, рівню освіти, є основою для розроблення освітніх програм, підручників та методичних матеріалів, оцінювання компетентностей

здобувачів освіти. В Україні Державний стандарт освіти рекомендується МОН України та регулюється відповідними законодавчими актами, які визначають цілі та завдання освіти на різних рівнях (початкова, середня, вища освіта), мінімум знань, умінь та навичок, які мають бути засвоєні здобувачами, перелік компонентів, що входять до освітньої програми. Поміж вимог до рівня освіти визначено критерії та стандарти оцінювання знань і вмінь, встановлено рівні досягнень у навчанні та критерії їх оцінювання. Розроблення типових освітніх програм та навчальних планів мають відповідати вимогам ДСТУ, враховувати навчальне навантаження та тривалість освітнього процесу, процедури, методи оцінювання рівня якості освіти, а також моніторинг та контроль відповідності освітніх процесів.

Структура вищої освіти в Україні охоплює бакалаврські, магістерські та докторські освітні програми. Стандарти вищої освіти України – це нормативні документи, які встановлюють вимоги до змісту, рівня та обсягу освіти у ЗВО, визначають кваліфікаційні характеристики випускників, компетентності, сформовані під час навчання, критерії оцінювання компетентностей та здатностей здобувачів освіти. Основні компоненти стандартів вищої освіти включають структуру, зміст та обсяг навчальних дисциплін, встановлюють обов’язкові та вибіркові дисципліни, їхній розподіл за навчальними роками, описують знання, уміння та навички, які студенти мають здобути після завершення освітньої програми.

Зміст професійної освіти визначається стандартом вищої освіти, який згідно до Закону «Про вищу освіту» (2014 р.) [37] встановлює вимоги до результатів навчання випускників та головні принципи розробки освітньо-професійних програм. Наприклад, автономія ЗВО, надана Законом України «Про вищу освіту» (2014 р.), зобов’язує їх розробляти зміст освіти та забезпечувати високу якість освітніх послуг. Таким чином, сутність професійної підготовки майбутніх бакалаврів сформульовано в поняттях результатів здобутих знань та сформованих компетентностей, що вимагає відповідного переліку освітніх компонентів, визначених ЗВО, які закладено в

Болонському процесі та визначені в міжнародному Проєкті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур у Європі» (з англ. – Tuning Educational Structures in Europe, TUNING), спираючись на компетентнісний підхід [29].

Стандарти системи вищої освіти України для кожної спеціальності розробляються центральним органом виконавчої влади в галузі освіти й науки відповідно до Рекомендацій НАЗЯВО щодо запровадження внутрішньої системи забезпечення якості, Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості Європейського простору вищої освіти (ESG), включно з пропозиціями галузевих державних органів та об'єднань роботодавців, а також затверджуються після погодження з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. Розробляє методологію та методичні рекомендації для створення стандартів вищої освіти – МОН України зі сформованою Науково-методичною радою, разом із НАЗЯВО; формуються науково-методичні комісії, які працюють над розробленням цих стандартів, до їхнього складу долучають державних посадовців, роботодавців, науково-педагогічних працівників ЗВО та НУ, представників професійних асоціацій та міжнародних експертів. У грудні 2017 року зроблено доповнення до стандартів на основі нових законодавчих змін, включно зі змінами до законів «Про освіту» (2017 р.) [47] та «Про вищу освіту» (2014 р.) [37], що стосувалися, серед іншого, інституційної акредитації та видів кваліфікацій.

Розкрито, що методичні вказівки для розроблення стандартів вищої освіти охоплюють кілька ключових розділів, поміж яких найбільш важливим визначено рекомендації для формування компетентностей (наприклад, інтегральних, загальних та професійних), результати навчання, які мають корелювати із Національною рамкою кваліфікацій та відтворюють вимоги роботодавців, професійних асоціацій, а також пролонгують працевлаштування. Додатково було визначено головні критерії, відповідні результатам навчання:

- однозначність, що дає змогу точно визначити вимоги до здобувача освіти;

- можливість діагностики, наявність об'єктивних показників оцінювання досягнутих результатів;
- вимірюваність, яка передбачає наявність методів і шкал для оцінювання досягнутих результатів.

Відповідно Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) [37], освітні програми мають бути відповідні стандартам системи вищої освіти, включно з вимогами до освітніх компонентів у межах певної спеціальності. Стандарти розробляють відповідно до Національної рамки кваліфікацій і застосовуються для оцінювання якості освіти, результатів навчання у ЗВО та НУ. Головні елементи стандарту вищої освіти включають:

- необхідний обсяг кредитів ЄКТС для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- критерії для здобувачів, які починають навчання, та вимоги до освітніх результатів;
- визначений перелік обов'язкових компетентностей та здатностей, які має опанувати здобувач освіти;
- визначення змісту підготовки в термінах освітніх результатів;
- форми оцінювання здобувачів освіти;
- вимоги до створення освітньо-професійних програм у галузях знань та/або групах спеціальностей, відповідно і для міждисциплінарних наукових та освітніх програм;
- наявність та вимоги відповідних професійних стандартів.

Повні напрями та їх спеціальності мають специфічні умови для відбору при зарахуванні до ЗВО, які окреслено у змісті освітніх програм і засобах діагностики релевантності навчання.

До розроблення Стандарту освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» [57] було залучено відомих науковців галузі, які представляли провідні ЗВО країни. До складу науково-методичної комісії з культури й мистецтва при Науково-методичній раді Міністерства освіти й науки України входили: А. Пелешишин (Національний

університет «Львівська політехніка»), Н. Бачинська (Київський національний університет культури й мистецтв), В. Гавриленко (Національний транспортний університет), О. Гомотюк (Тернопільський національний економічний університет), Ю. Палеха (Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»), М. Пасічник (Українська академія друкарства), А. Соляник (Харківська державна академія культури).

Розроблений у 2016 році Науково-методичною комісією проєкт Стандарту для освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра відповідно до Національної рамки кваліфікацій (2011 р.) було затверджено наказом МОН України від 12 грудня 2018 р. № 1378 [57]. Стандарт став основним орієнтиром для створення освітньо-професійних програм та визначив: кількість кредитів ЄКТС, необхідних для отримання ступеня вищої освіти; актуальний перелік здатностей та компетентностей; унормований зміст підготовки; форму атестації здобувачів; відповідні вимоги внутрішнього забезпечення якості освітнього процесу.

Аналіз Стандарту вищої освіти за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» вказує на брак вказівок щодо розроблення науково-методичного забезпечення, а згідно до Закону «Про вищу освіту» (2014 р.), що проголошує автономію ЗВО, МОН України переклало відповідальність за формування нормативної бази та впровадження науково-методичного забезпечення на власне заклади освіти, які здійснюють підготовку здобувачів.

Відповідно до Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура та мистецтво», спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», представленого підкомісією зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Науково-методичної комісії № 3 з культури й мистецтв сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти й науки України (протокол № 11 від 18 квітня 2018 р.), визначено об'єкт вивчення та професійної діяльності, освітні цілі, теоретичний зміст галузі, низку відповідних методик та технологій, перелік інструментів та обладнання. Професійна підготовка зі спеціальності

029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», включно з вимогами затвердженого стандарту, стає основою для формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів, які мають вирішувати професійні завдання та проблеми з використанням інноваційних методів і технологій.

Поміж загальних компетентностей здобувача вирізняють здатність абстрактного мислення, знання методів аналізу та синтезу, здатність практичного застосування знань, володіння інформаційними та комунікативними технологіями, критичного аналізу інформації з різноманітних джерел, здатність оцінювання якості виконання робіт, командної роботи, взаємодії з фахівцями з різних галузей, усвідомлення власних прав та обов'язків та ін.

Фахові компетентності для спеціалістів у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності містять: здатність відбору, аналізу, систематизації та розповсюдження інформації за допомогою різних форматів; вміння застосовувати сучасні комп'ютерні та мобільні технології для розв'язування професійних завдань, створювати управлінську документацію відповідно до стандартів, підтримувати ділову комунікацію та впроваджувати інноваційні технології для покращення якості інформаційного обслуговування; навички проєктування та створення інформаційних ресурсів, ефективного використання PR та інших комунікаційних технологій, адміністрування соціальних мереж та електронних бібліотек та ін.

Результатами навчання визначено:

- розуміння та застосування наукових знань, новітніх технологій у професійній діяльності;
- використання цифрових комунікаційних технологій та електронних засобів управління документацією;
- застосування технологій інформаційного менеджменту;
- аналіз, узагальнення та синтез інформації з різноманітних джерел;
- розуміння та застосування в професійній діяльності законодавчих та нормативних документів;

- забезпечення продуктивності функціонування документно-комунікаційних систем організації;
- розроблення та впровадження електронних інформаційних ресурсів;
- ефективна комунікація на професійному та соціальному рівнях;
- ухвалення обґрунтованих управлінських та технологічних рішень;
- неперервне навчання для удосконалення професійних навичок;
- дотримання норм охорони праці та безпеки.

Зазначені компетентності визначають готовність здобувача освіти ефективно реалізовуватися в професійній діяльності, задовольняти вимоги ринку праці цифрової економіки. У вітчизняних ЗВО здобувачі зобов'язані пройти навчальні та виробничі практики, скласти кваліфікаційне випробування та успішно захистити кваліфікаційне дослідження. У процесі аналізу нормативно-правових документів та стандарту підготовки бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи визначено, що ретельно описано предмет, розлого висвітлено фахові, а також загальні компетентності, але бракує важливих складників, які б окреслювали міждисциплінарність та варіативність сучасної освіти, детально не описуються методи викладання.

Процеси цифровізації суспільства створюють умови для регулярного оновлення Стандарту вищої освіти України для спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» на першому (бакалаврському) рівні, оскільки підготовка майбутніх працівників у цій галузі, їх успішність та конкурентоспроможність позитивно впливає на процеси виробництва інформаційних продуктів та послуг [57]. Освітня політика, орієнтована на досягнення високого рівня якості та безпеки життєдіяльності соціокультурних форм ЗВО, передбачає відмову від кількісного накопичення фрагментарних знань та сприяння формуванню актуальних компетентностей, що відповідають вимогам інформаційного суспільства та умовам соціальної турбулентності. Визначена політика включає міждисциплінарний і міжгалузевий підходи до підготовки фахівців, орієнтованих на самовдосконалення, критичне оцінювання власних знань та умінь, самоорганізацію та безперервне навчання.

Тому в Стандарті вищої освіти України зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, рекомендовано відтворити Рекомендації Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ для професійних освітніх програм із бібліотечної та інформаційної науки/досліджень (з англ. – Library and information science, LIS), положень низки ДСТУ.

В Україні стандарти з кібербезпеки та захисту даних, які актуалізують розвиток цифрової компетентності представлено низкою національних стандартів, що відповідають міжнародним вимогам та орієнтуються на формування якісного рівня цифрової компетентності в громадян: ДСТУ ISO/IEC 27001:2023 Інформаційна безпека, кібербезпека та захист конфіденційності. Системи керування інформаційною безпекою. Вимоги [15]; ДСТУ EN ISO/IEC 27001:2022 Інформаційні технології. Методи захисту. Системи управління інформаційною безпекою. Вимоги [13]; ДСТУ ISO/IEC 27005:2023 Інформаційна безпека, кібербезпека та захист конфіденційності. Настанова керування ризиками інформаційної безпеки [16]; ДСТУ ISO/IEC 27701:2022 Методи безпеки. Розширення до ISO/IEC 27001 та ISO/IEC 27002 для керування конфіденційною інформацією. Вимоги та настанови [18]; ДСТУ 7731:2015 Інформаційні технології. Методи захисту. Основні положення щодо забезпечення невторчання в особисте життя, визначає основні принципи захисту приватності під час обробки персональних даних, сприяє дотриманню законодавства щодо захисту персональних даних [12]; ДСТУ ISO/IEC 27032:2016 Інформаційні технології. Методи захисту. Настанови щодо кібербезпеки [17]; ДСТУ ISO/IEC 19790:2015 Інформаційні технології. Методи захисту. Вимоги безпеки до криптографічних модулів [14]; ДСТУ ISO/IEC 38500:2016 Інформаційні технології. Управління ІТ в організації, надає керівним органам рекомендації щодо дій під час оцінювання та моніторингу використання інформаційних технологій в установах та організаціях [19]. Зазначені стандарти забезпечують системний підхід до формування цифрової

компетентності, включно із загальними вимогами до цифрової безпеки, захисту персональних даних, а також і специфічні аспекти цифрової освіти та навичок.

Важливим складником фахової підготовки майбутніх бакалаврів в умовах стрімкого розгалуження інформаційних процесів стає удосконалення професійних стандартів, відповідність вимогам цифрової економіки компетентностей, умінь і навичок, які має опановувати фахівець певної галузі. Відповідно до «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки», актуальним завданням було визначено оновлення державного класифікатора професій, включно з розробленням та затвердженням переліку професій на основі цифрових трендів, а також створення програм для їхнього впровадження в освітні установи.

Визначено, що головним компетентностям, визначеним Державним стандартом освіти, бракує поняття цифровізації як ключового складника. Вектори розвитку національної системи освіти здебільшого визначають принципи інтеграції в європейський та міжнародний освітній простір, адаптації європейських освітніх норм, стандартів, практик до українських реалій. Модернізацію вітчизняної системи вищої освіти спрямовано на забезпечення мобільності здобувачів, успішне працевлаштування та конкурентоспроможність фахівців, майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Стрімка цифровізація всіх сфер життя суспільства потребує перегляду вимог до державних стандартів більшості спеціальностей і професій, включно з 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Актуальною є проблема вдосконалення цифрового складника підготовки фахівців, що зумовлено швидким впровадженням у професійну діяльність зазначеної галузі ІКТ у період глобальної цифровізації українського суспільства. Оновлені редакції професійних стандартів України сприятимуть покращенню взаємодії між роботодавцями та закладами освіти, визначенню критеріїв якості підготовки кваліфікованих кадрів, окресленню нових фахових завдань, актуальних для професіоналів цифрового суспільства.

Отже, наявна нормативно-правова база бібліотечно-інформаційної освіти ставить перед ЗВО завдання трансформації системи професійної підготовки фахівців у цій галузі з урахуванням встановлених вимог, що мають гармонізувати інтеграцію в європейський та світовий освітній простір, стандартизувати національну систему освіти.

На підставі здійсненого аналізу відповідних документів та наукових досліджень, визначено низку недоліків у формуванні цифрової компетентності майбутніх бакалаврів, а саме:

- цифровізація в закладах освіти відбувається не послідовно й часто не координується ЗВО;
- брак сучасних освітніх стандартів через застарілі педагогічні методи знижує якість освіти;
- обмежений доступ до цифрових технологій спричиняє низьку інформаційну грамотність у ЗВО;
- брак умов для всебічної цифровізації суспільства;
- недостатній розвиток ініціативи «Індустрія 4.0» в Україні знижує конкурентоспроможність випускників ЗВО.

Індустрія 4.0 (Industry 4.0) – концепція, яка описує четверту промислову революцію, що характеризується широким впровадженням цифрових технологій у виробничі процеси, спрямовану на створення «розумних» фабрик, де використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) дає змогу значно підвищити ефективність виробництва, гнучкість і якість продукції. Основною вимогою Індустрії 4.0 визнають підготовку кадрів: навчання працівників новим навичкам та компетентностям; підвищення кваліфікації персоналу для роботи із сучасними технологіями [92].

Індустрія 4.0 пропонує можливості для розвитку виробництва, підвищення його продуктивності та конкурентоспроможності, проте для успішної реалізації концепції необхідні значні зусилля з боку підприємств, урядів та освітніх установ. На основі зазначених недоліків та вимог концепції Індустрія 4.0 сформульовано низку умов, які мають сприяти розвитку цифрової

компетентності майбутніх бакалаврів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»:

- забезпечення доступу до цифрових технологій для студентів, викладачів та адміністрації ЗВО;
- створення цифрового хмарного середовища;
- розроблення мультимедійного контенту;
- формування розуміння цифрової компетентності та грамотності поміж студентів і викладачів;
- забезпечення прозорого доступу до освітніх послуг, інформації та знань.

Зазначені зміни включають розроблення актуальних освітніх стандартів, нової парадигми освіти, модернізацію та редагування освітньо-професійних програм, змісту освітніх компонентів, методичного супроводу. Таким чином, цілеспрямоване набуття знань, умінь та навичок майбутніми бакалаврами спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», їх трансформація в здатності та компетентності, визначає рівень особистісної культури та готовність до неперервної освіти.

Галузеві організації на міжнародному, регіональному та національному рівнях визначають вектори модернізації стандартів системи вищої освіти, спрямовують до підвищення якості освітніх послуг, сприяння академічній мобільності, визнання кваліфікацій, формування конкурентоспроможних фахівців. Освітні стандарти встановлюють вимоги до якості освіти, забезпечують ефективність та результативність освітніх процесів, охоплюючи розроблення освітньо-професійних програм, акредитацію закладів освіти на міжнародному, регіональному та національному рівнях. Дієвими інструментами Болонського процесу визначено Європейські стандарти та рекомендації забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (з англ. – Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, ESG) [58], Європейський реєстр забезпечення якості, процедури визнання попереднього (неформального) навчання.

Проаналізовано низку організацій зі стандартизації на міжнародному, регіональному та національному рівнях, що мають велику вагу в розробленні рекомендацій забезпечення якості, безпеки та ефективності продуктів, послуг та процесів, діяльність яких сприяє гармонізації освітніх процесів, полегшенню співпраці ЗВО та підвищенню рівня засвоєння цифрової компетентності. Фахова підготовка майбутніх бакалаврів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» вимагає особливої уваги до стандартизації освітнього процесу як ключового компонента забезпечення високого рівня якості освіти, покращення професійної підготовки здобувачів та їх відповідності вимогам ринку праці інформаційного суспільства. Основні функції стандартизації в підготовці бакалаврів включають: розроблення єдиних вимог до обсягу та змісту освітньо-професійних програм, які забезпечують базові знання в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи (знання, уміння та компетентності з інформаційних технологій, методології бібліотечної справи, архівування документів, менеджменту інформаційних ресурсів); формування навичок виконання професійних обов'язків в інформаційних, бібліотечних та архівних установах (систематизація, класифікація, збереження документів; забезпечення доступу до різних видів інформації); регламентація процесів акредитації освітніх програм, розроблення критеріїв їхньої відповідності встановленим міжнародним та державним вимогам забезпечення високого рівня якості освіти. Процес сертифікації як інструмент оцінювання діяльності закладів освіти, освітньо-професійних програм, підтвердження кваліфікації випускників вказує на їхню відповідність встановленим міжнародним та національним стандартам, сприяє: освітній та професійній мобільності фахівців; підвищенню конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Для забезпечення об'єктивності оцінювання організації освітнього процесу фахової підготовки майбутніх бакалаврів визначено: встановлення єдиних вимог до процедури вимірювання та оцінювання, які забезпечують порівнянність та погодження результатів навчання; створення та вдосконалення

методичних забезпечення з оцінювання знань, умінь та компетентностей здобувачів для визначення точності результатів навчання (особливо актуальним є для дослідження рівня сформованості цифрової компетентності); забезпечення якості лабораторного обладнання для практичного закріплення здобутих знань та проведення наукових розвідок. Стандартизація, сертифікація та метрологія відіграють важливу роль у підготовці бакалаврів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», забезпечуючи високу якість освіти, відповідність освітніх програм потребам інформаційного суспільства та об'єктивність оцінювання знань і навичок здобувачів освіти, впровадження та дотримання яких сприяє формуванню цифрової компетентності фахівців, їхньої конкурентоспроможності на ринку праці.

Структурний аналіз технічного регулювання організації фахової підготовки містить послідовну та логічну будову, що дає змогу визначити ефективність застосування чинних нормативних документів та відстежити їх вплив на освітній процес, визначити недоліки регулювання галузі освіти, сформулювати рекомендації вдосконалення освітньо-професійних програм, а також сприяє інтеграції національних та міжнародних стандартів до адаптації їх до передових практик. Встановлено, що система технічного регулювання здатна гармонізувати національні стандарти освіти з міжнародними вимогами, задля забезпечення високого рівня якості освіти, системного підходу до підготовки фахівців, забезпечення захисту прав студентів через гарантії відповідної якості освітньо-професійних програм; технічне регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи спрямовано на створення ефективної і відповідної сучасним потребам системи освіти, яка створює умови підготовки висококваліфікованих фахівців; сприяє встановленню чітких стандартів якості освіти, гарантує належний рівень фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи; відповідне технічне регулювання має враховувати швидкий розвиток ІКТ, що особливо важливо для

спеціальностей, пов'язаних з управлінням інформацією, бібліотечною та архівною справою.

Здійснено аналіз, який визначає актуальність технічних регламентів у розробленні гнучких стандартів, портативних програм, які дають змогу ЗВО своєчасно реагувати на зміни розвитку ІКТ та засобів інформаційно-технологічного супроводу освітнього процесу, в оновленні та вдосконаленні організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів в умовах цифровізації. Розкрито, що ефективне технічне регулювання передбачає наявність механізмів ринкового нагляду за дотриманням вимог до освітнього процесу, які дають змогу контролювати якість підготовки фахівців та відповідність ЗВО встановленим стандартам; забезпечує їх постійну модернізацію та уніфікацію. Співпраця з роботодавцями в процесі розроблення стандартів та інших технічних регламентів, настанов, ТУ є актуальною для забезпечення відповідності освітньо-професійних програм потребам ринку праці; залучення роботодавців до процесу розроблення технічних вимог сприяє сформованості більш практично орієнтованих систем підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Уточнено, що процедури технічного регулювання у ЗВО охоплюють процеси впровадження стандартів, оцінювання відповідності освітньо-професійних програм, якості навчання та дотримання нормативних вимог, що регулюють організацію фахової підготовки; їх спрямовано на гарантування відповідності освітньо-професійних програм встановленим стандартам, а випускники здобувають компетенції, необхідні для успішної професійної діяльності; ЗВО працюють на основі освітніх стандартів, розроблених на державному або галузевому рівні, які визначають мінімальні вимоги до змісту компетентностей, набуття здобувачами освіти, та вимоги до професійних компетентностей викладацького складу; розроблення цих стандартів включає співпрацю з галузевими експертами, роботодавцями та установами, відповідальними за регулювання освітньої діяльності.

Акредитація є однією з ключових процедур технічного регулювання, що забезпечує відповідність освітніх програм вимогам стандартів; здійснюється державними або незалежними акредитаційними агентствами; оцінюються якість освітніх програм, відповідність навчальних матеріалів, кваліфікації викладацького складу, а також матеріально-технічної бази ЗВО вимогам акредитації; Уточнено, що ЗВО мають внутрішню систему забезпечення якості, регульовану технічними нормами та стандартами та передбачає постійний моніторинг освітніх процесів, зокрема оцінювання викладацької діяльності, зворотний зв'язок зі студентами, моніторинг досягнень здобувачів, а також перегляд і вдосконалення освітніх програм; внутрішні процедури забезпечення якості дають змогу оперативно реагувати на розвиток галузі та адаптувати освітні програми до нових вимог ринку праці. Завершення навчання супроводжується оцінюванням відповідності кваліфікації випускників вимогам освітніх стандартів за допомогою зовнішніх державних іспитів або внутрішніх (захист кваліфікаційних робіт або певні практичні випробування). Випускники отримують диплом або сертифікат щодо визначення відповідності їх здатностей та компетентностей вимогам стандартів, що, у свою чергу, надає дозвіл на виконання ними професійних обов'язків.

Державні органи здійснюють регулярний нагляд та аудит діяльності ЗВО для перевірки дотримання технічних регламентів і освітніх стандартів, планові та позапланові перевірки, аудити фінансової діяльності, матеріально-технічної бази та кадрового забезпечення. За результатами перевірок рекомендовано зміни в освітніх програмах або виправлення виявлених недоліків.

Визначено, що інструменти реалізації процедур технічного регулювання включають інформаційні системи управління якістю освіти, які допомагають відстежувати освітні процеси, контролювати дотримання стандартів і аналізувати зворотний зв'язок від здобувачів та науково-педагогічних працівників; вимоги до матеріально-технічної бази ЗВО, які визначають необхідне обладнання, ресурси та умови для забезпечення якісного навчання;

рекомендації і стандарти галузевих організацій, що визначають напрями розвитку ЗВО.

Засобами технічних регламентів у ЗВО здійснюється нагляд за якістю фахової підготовки згідно стандартів, які регулюють процедури акредитації, внутрішньої діагностики параметрів якості, зовнішньої оцінки відповідності вимогам кваліфікацій випускникам, які присвоюють.

Встановлено визначальну особливість фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи, а саме, актуальність використання ІКТ, технічне регулювання яких зосереджено на впровадженні стандартів включно зі здатністю працювати з програмним забезпеченням цифрових архівів, електронних каталогів, бібліотечних систем тощо.

Галузі інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності сьогодні активно інтегруються в міжнародний простір, тому технічне регулювання має враховувати міжнародні стандарти, такі як ISO 15489 [78] для управління документацією, ISO 27001 [13; 15] для інформаційної безпеки або стандарти Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (англ. – The International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA) [69; 72] для діяльності бібліотек.

Встановлено специфіку технічних регламентів забезпечення фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи, що обумовлені соціальним замовленням цифровізації суспільства глобального виміру, інтенсивністю перспектив впровадження у практичну складову навчання та необхідністю імплементації міжнародних стандартів.

Результати здійсненого структурного аналізу та технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи вказують на низку чинників впливу на забезпечення ефективності та вдосконалення освітнього процесу:

- нормативно-правове регулювання фахової підготовки вимагає удосконалення та імплементації до передових аналогів міжнародних стандартів

і права з врахуванням потреб їх інтеграції у цифрових технологіях опрацювання масивів інформаційних даних та дотримання інформаційної безпеки;

- освітньо-професійні програми в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи треба адаптувати до швидких змін у цифрових технологіях і потребах ринку праці, згідно включення новітніх методик і технологій управління інформацією, електронними бібліотеками, цифровими архівами та системами управління документами;

- регламентацію компоненту практичної підготовки здобувачів освіти визначено недостатньо чітко, необхідно конкретизувати вимоги до стажування та роботи з професійними інформаційними програмами, задля формування в здобувачів освіти досвіду корисного для успішного працевлаштування та кар'єрного зростання;

- національні освітні стандарти з інформаційної, бібліотечної та архівної справи вимагають гармонізації з міжнародними зразками, а залучення практик провідного світового досвіду сприятиме зростанню якості фахової підготовки майбутніх бакалаврів.

Структурний аналіз демонструє пріоритети актуальності розв'язання завдань із формування інформаційної безпеки та захисту персональних даних, які, на жаль, не отримують достатньої уваги в освітньо-професійних програмах, наприклад, при підготовці архівних працівників, які мають доступ до низки конфіденційних документів. Структурний аналіз технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи акцентує необхідність оновлення і вдосконалення освітньо-професійних програм, зосередження уваги на практичних навичках, інтеграції міжнародного досвіду та впровадження інновацій, що дозволить підготувати конкурентоспроможних фахівців, спроможних продуктивно виконувати професійні обов'язки в умовах глобалізації цифровізації суспільства.

1.3. Стан розроблення проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці

Важливість дослідження науковцями проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці зумовлено стрімким розвитком цифрових технологій та змінами вимог до професійної підготовки фахівців відповідної галузі знань. Розбудова інформаційного суспільства вимагає від майбутніх бакалаврів не лише традиційних навичок роботи з інформаційними ресурсами, але і здатності ефективно використовувати ІКТ для збору, зберігання, обробки та поширення інформації та визначає потреби в цифровій компетентності як важливої складової їх професійної діяльності. Дослідження різних науковців дозволяють різноманітні підходи для формування необхідних навичок, аналізувати та обрати досвід впровадження ІКТ в освітній процес та виявляти проблеми, з якими стикаються ЗВО. Визначено цифрову трансформацію як головний чинник впливу на процеси адміністрування в бібліотечних, архівних та інформаційних установах, що спонукає здійснити дослідження впливу змін ІКТ на організаційні механізми фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Також актуальність дослідження визначається необхідністю модернізації освітньо-професійних програм та розроблення нових методик організації фахової підготовки, які б відповідали вимогам кон'юнктури ринку праці, завдяки забезпеченню майбутніх бакалаврів достатнім рівнем цифрової компетентності для успішної професійної діяльності. Мета аналізу стану розроблення проблеми полягає у виявленні спільних тенденцій, відмінностей та можливостей інтеграції різних концепцій у сучасну систему фахової підготовки здобувачів освіти, відповідно до розвитку цифрових технологій та змін вимог на ринку праці. Логіка дослідження побудована на поступовому аналізі, порівнянні та синтезі різних наукових поглядів на проблему формування

цифрової компетентності, що дає змогу систематизувати наукові доробки та виявити основні напрями розвитку досліджень у цій сфері.

Вивчення стану розроблення проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці поділяється на декілька основних напрямків дослідження:

- контент-аналіз правового регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи: порівняння підходів до формування цифрової компетентності в різних країнах, особливо в контексті євроінтеграції; аналіз глобальних тенденцій розвитку цифрової освіти у фаховій підготовці;

- структурний аналіз технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи: аналіз європейських стандартів освіти; міжнародних практик і вітчизняного досвіду підготовки працівників бібліотек та архівістів у цифрову епоху; ролі ЗВО у формуванні цифрової компетентності здобувачів освіти; оцінювання інфраструктурних та ресурсних умов для успішного впровадження ІКТ у освітній процес; вивчення впливу політики ЗВО на цифрову трансформацію освітніх програм;

- аналіз підходів, принципів, методів, засобів формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці: розробка методичних підходів до інтеграції цифрових технологій у освітній процес; оцінювання методик і практик викладання, що сприяють формуванню цифрової компетентності в здобувачів освіти; вивчення інноваційних педагогічних технологій, а саме, змішаного навчання, проєктної діяльності, гейміфікації, хмарних сервісів;

- розробка методики ефективної організації процесу формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці;

- дослідження сутності та структури поняття «цифрова компетентність»: окреслення ключових складників цифрової компетентності, таких як, інформаційна грамотність, технічні навички, критичне мислення, медіаграмотність; аналіз наявних концепцій і моделей формування цифрових компетентностей у контексті професійної освіти;

- аналіз впровадження ІКТ у навчальні плани з підготовки бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; вивчення практичних аспектів використання ІКТ у навчальних і професійних середовищах; дослідження впливу ІКТ на професійну діяльність майбутніх фахівців у бібліотечній та архівній галузях;

- встановлення основних психоемоційних агентів, які забезпечують ефективність формування цифрової компетентності, соціально-економічних чинників впливу на релевантність цифровізації навчання; вивчення адаптивної здатності у здобувачів освіти до умов цифровізації фахової підготовки та її вплив у забезпеченні професійної компетентності.

Визначені напрями дослідження дали змогу комплексно вивчити стан розроблення проблеми формування цифрової компетентності в майбутніх бакалаврів та вдосконалювати освітні процеси відповідно до викликів сучасного цифрового суспільства. Історіографія проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи включає аналіз розвитку наукових підходів та концепцій щодо цієї педагогічної проблеми. Дослідження має на меті виявити головні етапи становлення та еволюції наукових знань у цій галузі, проаналізувати внесок різних учених, а також визначити зміни в підходах до формування цифрової компетентності в здобувачів освіти на різних етапах розвитку цифрового суспільства.

Контент-аналіз правового регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи зосереджувався на комплексному дослідженні нормативно-правових документів, які регулюють освітній процес, визначають зміст, цілі та

організаційні аспекти підготовки фахівців у цій галузі. Міжнародні нормативні документи, такі як Європейська рамка цифрової компетентності (DigComp), формують базу для впровадження цифрових стандартів у підготовку фахівців [68; 74; 101]. Цей документ визначає основні компоненти цифрової компетентності, включно з інформаційною грамотністю, безпекою, комунікацією, створенням контенту та вирішенням проблем. В Угоді про асоціацію між Україною та ЄС (2014 р.) зацентовано увагу на процесах гармонізації освітніх стандартів та механізмах інтеграції вітчизняної освіти в європейський освітній простір.

Основними джерелами аналізу стали закони України, постанови КМУ та нормативні акти МОН України, низка міжнародних угод та локальних положень ЗВО. Головним джерелом визначено Закон України «Про освіту» (2017 р.), що встановив головні принципи організації освітнього процесу, визначив поняття компетентностей, які мають формуватися в здобувачів освіти, та акцентує увагу на особливостях інтеграції ІКТ в освітній процес [47]. Законом України «Про вищу освіту» (2014 р.) деталізовано порядок організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів, врегульовано питання запровадження освітніх стандартів та розробку освітньо-професійних програм, дотримання прав та обов'язків здобувачів і науково-педагогічних працівників [37]. Закони України «Про освіту» (2017 р.) та «Про вищу освіту» (2014 р.) визначають основи освітнього процесу, встановлюють ключові компетентності, яких мають досягти здобувачі освіти, а також передбачають запровадження ІКТ в освітній простір, акцентовано увагу на актуальності питання адаптації освітнього середовища до викликів глобалізації ринку праці.

Державним стандартом вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» визначено перелік фахових компетентностей, здатностей, актуальних для здобуття відповідної кваліфікації. У ньому також враховано вимоги до цифрової компетентності, як критично важливої для професійної діяльності фахівців галузі. Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня для спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та

архівна справа» (2018 р.) деталізує перелік компетентностей і результатів навчання, необхідних для підготовки фахівців галузі культури та мистецтва [57].

Постанови КМУ щодо затвердження освітніх програм і стандартів, а також визначення державних пріоритетів у галузі освіти, визначають стратегічний підхід до розвитку системи вищої освіти та процесів цифровізації [44]. Наприклад, у Стратегії розвитку вищої освіти на 2022-2032 роки закладено основи для впровадження сучасних ІКТ у освітній процес і підготовку фахівців, орієнтованих на цифрове суспільство [62]. Наказ МОН України «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи» (2009 р.) встановлює європейські стандарти організації освітнього простору, запровадження системи модульно-рейтингової оцінювання задля сприяння розвитку самостійності здобувачів в опануванні знань [40].

Законом України «Про інформацію» (1992 р.) деталізовано загальні принципи роботи з інформацією, включно з її пошуком, зберіганням, обробленням та використанням; окреслено низку прав та обов'язків суб'єктів інформаційних відносин, як фундаменту формування інформаційної культури фахівців [45]. Законом України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» (1994 р.) регламентовано діяльність архівних установ, визначено умови зберігання та використання архівних документів, які є основою для професійної діяльності майбутніх фахівців з архівної справи [46].

Розкрито, що Закон України «Про бібліотеки та бібліотечну справу» (1995 р.) регулює питання організації роботи бібліотек, їх модернізації та інтеграції в інформаційне середовище; формує основи для підготовки кадрів, які здатні впроваджувати сучасні ІКТ у бібліотечну галузь [36]; Законом України «Про доступ до публічної інформації» (2011 р.) зацентовано увагу на прозорості інформаційних процесів, доступі до інформації та дотриманні принципів відкритості, що є критично важливим для роботи з інформаційними ресурсами [39].

Низкою стратегічних документів, а саме, «Стратегією розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року» [61] та Планом дій цифрової освіти на 2021–2027 роки [71], визначено перспективні напрямки розвитку; приділено значну увагу процесам цифровізації та модернізації бібліотечних та архівних установ, також впровадженню сучасних підходів до організації фахової підготовки висококваліфікованих кадрів.

До дослідження включено низку проаналізованих нормативно-правових актів, що регулюють діяльність ЗВО, а саме: положення про організацію освітнього процесу, методичні рекомендації, силабуси та програми освітніх компонентів. Зазначена джерельна база забезпечує на практиці механізми реалізації вимог державних на місцевих органів влади, сприяє їх адаптації до специфіки ЗВО та потреб здобувачів освіти. Інституційними актами ЗВО, включно зі статутами, положеннями про особливості організації освітнього процесу та заходами забезпечення належного рівня якості освіти, визначається темп адаптації національних і міжнародних стандартів до спрямованості та специфіки конкретної освітньої установи. Зазначеним переліком розпорядчих документів деталізовано підходи до формування освітньо-професійних програм, а також вимоги до структури та змісту освітніх компонентів, у тому числі, використання ІКТ в освітньому просторі ЗВО.

Багатовимірність контент-аналізу правового регулювання визначає дієві організаційний та змістовний складники фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, що дає змогу визначити наявні проблеми та вектори подальшого вдосконалення нормативного регулювання забезпечення належного рівня якісної організації освітнього процесу відповідно до викликів глобальної цифровізації суспільної діяльності.

Структурний аналіз технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи використано для вивчення різнопланових джерел, які формують стандартизовану та методологічну основу для забезпечення якісної підготовки

фахівців у зазначеній галузі; аналіз передбачав дослідження державних стандартів освіти, технічних інструкцій, галузевих регламентів, міжнародних рекомендацій, а також інституційних документів ЗВО.

Одним із ключових джерел для структурного аналізу є державні стандарти вищої освіти, які регламентують перелік компетентностей, що мають бути сформовані в здобувачів освіти. Стандарт для спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» визначає зміст освітньої програми, результати навчання, а також вимоги до технічного забезпечення освітнього процесу; слугує основою для розробки програм і курсів, що відповідають сучасним вимогам інформаційного суспільства [57].

Галузеве регламентування особливостей використання інформаційних ресурсів бібліотек та архівів як джерела дослідження, сприяє визначенню технічних принципів пошуку, зберігання та розповсюдження інформації, правил використання автоматизованих систем управління електронним документообігом та оцифруванням документів, окреслює вектори інтеграції технічних стандартів в організацію освітнього процесу задля підготовки здобувачів освіти до виконання професійних обов'язків.

Міжнародними нормативно-технічними актами, наприклад, Рамкою цифрової компетентності для громадян ЄС (DigComp), забезпечується методологічне підґрунтя процесів модернізації національних стандартів узгодженості з передовими європейськими та світовими практиками фахової підготовки майбутніх бакалаврів, з акцентуалізацією цифрової грамотності, інформаційної безпеки тощо [68; 74; 101].

Особливе місце в структурному аналізі займають нормативні акти ЗВО, такі як положення про організацію освітнього процесу, інструкції щодо користування технічними засобами навчання та методичні рекомендації; документи забезпечують адаптацію загальних вимог до специфіки закладу, з огляду на його технічну базу, кадровий потенціал і цільову аудиторію.

Під час структурного аналізу технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної

справи досліджено низку документів щодо визначення змісту, методів та технічних засобів навчання; оцінювання ефективності наявної нормативної бази, виявлення регуляторних прогалин та визначення векторів вдосконалення підготовки фахівців.

Проаналізовано групу стандартів, що сприяють формуванню цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, регулюють правила дотримання вимог забезпечення інформаційної безпеки, засобів захисту персональних даних, конфіденційності управлінської інформації та документації.

Одними із ключових нормативних документів є ДСТУ ISO/IEC 27001:2023 [15], який встановлює вимоги до систем керування інформаційною безпекою; стандарт орієнтовано на впровадження заходів захисту конфіденційної інформації в умовах цифрового середовища; важливий документ – ДСТУ ISO/IEC 27701:2022 [18], що розширює вимоги ISO/IEC 27001, охоплюючи аспекти управління конфіденційністю даних, включно з персональними даними.

Стандарти ДСТУ ISO/IEC 27032:2016 [17] та ДСТУ ISO/IEC 19790:2015 [14] акцентують увагу на питаннях кібербезпеки та криптографічних методів захисту, спрямованих на забезпечення надійності цифрових систем і захисту даних від несанкціонованого доступу, також надають рекомендації щодо побудови стійких до кіберзагроз систем, що є актуальним для професійної діяльності у сфері інформації та архівів.

Стандарт ISO 15489–1:2016 [78] визначає принципи управління записами та документацією, які є важливими для роботи з великими обсягами даних у бібліотечній та архівній діяльності, також сприяє продуктивному управлінню життєвим циклом документу – від їх створення до зберігання і архівації.

Стандартами ISO/IEC 40500:2012 [85] регламентується відкритість та доступність веб-контенту різним соціальним групам споживачів/користувачів, задля формування інклюзивного цифрового простору, відповідно до гуманістичних та етичних норм у суспільстві.

Також розглянуто рекомендації технічного комітету ISO/TC 46 [87], що спеціалізується на стандартизації інформації та документації, його розробки сприяють оптимізації управління інформаційними ресурсами та підвищенню ефективності процесів управління інформацією, забезпечують комплексний підхід до організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів, поєднуючи аспекти інформаційної безпеки, управління даними, доступності та цифрової грамотності, необхідної для сучасного цифрового суспільства.

До наукових досліджень, що містять аналіз цифрової компетентності як педагогічного феномену, віднесено праці низки вітчизняних та закордонних науковців, у яких розглянуто особливості сучасних підходів, включно із системним, діяльнісним, компетентнісним та інтегративним [9], задля визначення методологічної бази розробки освітньо-професійних програм, спрямованих на модернізацію фахової підготовки майбутніх бакалаврів.

Досліджують методологічні засади підготовки майбутніх бакалаврів у ЗВО наступні представники науково-педагогічної спільноти, а саме: В. Білик, В. Бобрицька, Р. Вайноле, Н. Дем'яненко, С. Криштанович, О. Макаренко, О. Сахно, С. Сисоєва. Наукові доробки вчених спрямовано на визначення ключових чинників організації професійної підготовки здобувачів освіти, включно зі структурою та змістом освітньо-професійних програм, впровадженням компетентнісного підходу, ІКТ в освітній простір ЗВО, адаптаційними механізмами до викликів глобалізації цифрового середовища [53]. Увагу в дослідженнях зосереджено на інтеграційних тенденціях педагогічного, соціального та культурного процесів, як складників освітнього простору ЗВО, підкреслено на актуальності реформування системи освіти, визначено орієнтацію щодо впровадження ІКТ в освітньому процесі.

Проблемним аспектам трансформаційних перетворень та цифрової модернізації фахової підготовки, з врахуванням соціокультурного контексту, інтеграції європейських і національних підходів до професійної освіти, присвячено дослідження, виконані під керівництвом Н. Рідей [94; 95; 96]. Науковцями розроблено концепцію освітньої політики якості та безпеки

життєдіяльності соціокультурних форм ЗВО та наголошено на актуальності впровадження якісних змін у систему фахової підготовки задля досягнення високого рівня професійних знань, здатності ефективно розв'язувати проблеми в період прискореної трансформації ІКТ. Значну увагу приділено аналізу умов гармонійної інтеграції європейських та світових освітніх стандартів із національними традиціями, розробці стратегій впровадження проєктного підходу, інтерактивних технологій, дистанційного та змішаного навчання, задля адаптації освітнього процесу до індивідуальних потреб здобувачів освіти. У дослідженнях проаналізовано вектори подальшої трансформації системи вищої освіти, сформульовано сучасні підходи до фахової підготовки майбутніх бакалаврів, інтегровано інноваційні методики навчання, які орієнтовано на розбудову прозорої, якісної, безпечної та конкурентоспроможної системи підготовки висококваліфікованих кадрів.

Аналізуючи сучасні освітні тенденції в підготовці фахівців у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи, важливо звернути увагу на наукові дослідження таких учених, як Н. Бачинська [4; 5], Т. Гранчак, І. Гузій [9], С. Зозуля [23], В. Касьян, О. Матвієнко [25; 26; 27], Т. Новальська [32], В. Сошинська, С. Шуляк та ін. Праці спрямовано на глибоке вивчення змісту, методології та організації освітнього процесу в зазначеній галузі, акцентують увагу на формуванні цифрової компетентності, адаптації освітніх програм до сучасних вимог, а також інтеграції інноваційних підходів у навчання. Зокрема, автори розглядають актуальні питання підвищення якості професійної підготовки, зокрема через упровадження інтерактивних методик навчання та використання ІКТ.

Специфіка освіти у сфері бібліотекознавства, бібліотечно-інформаційних наук, а також викладання інформаційно-бібліотечних дисциплін була предметом наукового пошуку дослідників: А. Гуменчук, Т. Костирко, Л. Литвинова, А. Соляник [56], В. Шейко [65] та ін. У своїх працях вони аналізують історичний розвиток бібліотечної освіти, впровадження сучасних освітніх технологій, удосконалення навчальних програм і підготовки фахівців

до викликів цифрового середовища. Значну увагу приділено розробці практико-орієнтованих методів навчання, які сприяють формуванню в здобувачів освіти не лише теоретичних знань, але і практичних здатностей ефективної професійної діяльності в інформаційному середовищі.

Проблематиці підготовки кадрів у галузі документознавства та інформаційної діяльності присвячено дослідження С. Кулешова, Н. Кушнарєнко [24], Ю. Палєхи [23], М. Слободяника [55], праці яких сфокусовано на аналізі навчальних планів та освітньо-професійних програм, методів навчання, а також на визначенні ключових компетентностей, які мають бути сформовані в майбутніх фахівців. Автори підкреслюють важливість інтеграції міжнародних стандартів, розвитку цифрової культури та інформаційної грамотності в підготовці кадрів, а також акцентують увагу на зв'язку між теоретичною і практичною підготовкою. Сучасний бібліотекар має бути не лише книгознавцем і бібліографознавцем, але й науковцем, інформацієзнавцем, інтернавігатором і творцем вторинної інформації, що формує нову професію – науково-інформаційного працівника, зазначав М. Слободяник [55]. Сучасна освіта виходить за межі ЗВО, вимагаючи від майбутніх бакалаврів постійного вдосконалення цифрових навичок. Підготовка інформаційних фахівців потребує адаптації до технологічних і соціальних змін, актуалізації освітніх програм для відповідності потребам суспільства та ринку праці, підкреслюють Т. Новальська та В. Касьян [32].

Підготовка фахівців у галузі архівної справи була детально висвітлена в працях Я. Калакури, І. Матяш, М. Палієнко, дослідження зосереджуються на специфіці професійної підготовки архівістів, з врахуванням сучасних викликів, пов'язаних з оцифруванням архівів, збереженням і управлінням інформаційними ресурсами. Науковцями висвітлено особливості впливу ІКТ на архівну справу, підкреслено актуальність формування в здобувачів освіти здатностей керування процесами автоматизації архівних фондів, роботи з програмним забезпеченням електронного документообігу. Авторами виокремлено низку проблемних питань фахової підготовки архівістів,

осучаснення освітньо-професійних програм, удосконалення методології педагогічної діяльності відповідно до досвіду передових світових практик та викликів цифрової трансформації суспільної діяльності.

Методичні рекомендації є важливим джерелом аналізу, вони описують засоби та методи, що використовуються в освітньому процесі для формування цифрової компетентності, зокрема, інтеграцію сучасних ІКТ, впровадження проєктного навчання, використання хмарних платформ, електронних бібліотек та інноваційного програмного забезпечення. Вони пропонують систематизовану модель цифрових компетентностей, яка враховує не лише технічні вміння, але й соціальні, етичні та безпекові аспекти, дають змогу адаптувати найкращі міжнародні практики до національної освітньої системи. Сучасна освіта характеризується впровадженням новітніх технологій, які змінюють зміст і методи всього процесу навчання: О. Сухомлин підкреслює, що інформаційні технології сприяють модернізації освіти та формуванню цифрової компетентності здобувачів освіти [63]; О. Сахно наголошує на важливості створення цифрового суспільства, яке вимагає підготовки професіоналів, спроможних впевнено працювати з електронними засобами [53]; В. Бабич акцентує, що фахівці мають ефективно використовувати інформаційні ресурси та розуміти їхню цінність як ресурсу й товару [1; 2]. Удосконалення спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» охоплює дослідження інституцій, інфраструктури, технологій і стандартів, які забезпечують управління інформаційними ресурсами в різних форматах, що відображено в освітніх стандартах бакалаврського й магістерського рівнів. Оновлення освітньо-професійних програм, на думку О. Матвієнко та М. Цивіна, має включати дослідницькі, аналітичні й управлінські компоненти, спрямовані на розвиток практичних умінь, креативного мислення та особистісних якостей, необхідних для проєктної, комунікативної і організаційної діяльності, відповідно до вимог трансформації ІКТ [25; 26].

У наукових працях вітчизняних дослідників визначено принципи формування цифрової компетентності, що ґрунтуються на інтеграційних

процесах теоретичної підготовки та практики, які орієнтовано на індивідуалізацію та персоналізацію освіти, включно з впровадженням у навчання проєктного методу, інтерактивних технологій, симуляцій задля створення нових векторів модернізації освітньо-професійних програм, їх методичного забезпечення та спрямування на формування цифрової компетентності. Значний внесок у вирішення цієї проблеми зробили такі дослідники, як А. Гуменчук, О. Матвієнко [27], В. Мудроха [30], О. Плужник, Т. Сидоренко, Н. Титова, М. Толмач, М. Цивін, С. Цимбал, які у своїх працях акцентували увагу на важливості адаптації освітнього процесу до викликів цифрової епохи.

Аналіз підходів, принципів, методів і засобів формування цифрової компетентності спирається на комплексне вивчення різноманітних джерел, які забезпечують теоретичну і практичну базу для підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; дає змогу виявити найефективніші стратегії, які сприяють формуванню в здобувачів ключових навичок для успішної професійної діяльності. Аналіз змісту поняття «цифрова компетентність» та визначення сприятливих умов підготовки до цифрової модернізації системи вищої освіти в Україні здійснили М. Жалдак, А. Костюченко, М. Лещенко, О. Овчарук [33], у працях яких підкреслено значущість упровадження інноваційних освітніх технологій, що сприяють формуванню критичного мислення, розвитку інформаційної грамотності та практичних навичок роботи із цифровими ресурсами. Методологічні підходи, представлені цими дослідниками, формують наукове підґрунтя для розробки сучасних освітніх стандартів, інтеграції цифрових технологій у освітній процес та створення умов для формування в здобувачів освіти компетентностей, необхідних для виконання професійних обов'язків.

Аналіз джерел, які складають основу для розробки методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, визначений широким спектром методичних матеріалів, які формують науково-методологічну основу, забезпечують відповідність

освітнього процесу сучасним вимогам суспільства та професійного середовища, а також інтеграцію інноваційних підходів до підготовки фахівців. Розробники проєкту освітньої політики якості та безпеки життєдіяльності соціокультурних форм ЗВО (науковий керівник професор Н. Рідей) [94; 95; 96] наголошують, що релевантність системи професійної освіти залежить від її орієнтації на інновації та прогресивність. Умови технічного та інформаційного прогресу постійно змінюють пріоритети освітньої діяльності, вимагаючи перегляду цільових елементів підготовки фахівців. Серед сучасних викликів системи освіти актуалізовано формування традиційних фахових здатностей (з англ. – *hard skills*), так і особистісних якостей (з англ. – *soft skills*) та цифрових умінь (з англ. – *digital skills*), що визначають ефективність професійної діяльності. Інноваційність системи освіти визначається рівнем інтенсивності впровадження ІКТ у навчання та процес пізнання, забезпечуючи адаптивність освітнього простору ЗВО до поєднання традиційних засобів навчання та сучасних інформаційних технологій.

Методологічне підґрунтя системного підходу складають наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, які вивчають сучасні тенденції в освіті, методологію викладання дисциплін, а також концепцію компетентнісного підходу: В. Андрущенко, Ф. Ващук, О. Безпалько зробили вагомий внесок у розвиток фундаментальних засад функціонування системи освіти, зокрема в контексті її інтеграції до глобального європейського простору. У дослідженнях учені акцентують увагу на необхідності реформування освітнього процесу, адаптації до європейських стандартів і впровадження інноваційних технологій; вони наголошують, що освіта має стати не лише механізмом передачі знань, а й інструментом розвитку особистості, здатної до творчого мислення, самореалізації та ефективної праці в межах динамічного соціально-економічного середовища; зусилля науковців спрямовано на обґрунтування та модернізацію освітньої системи, яка не лише відповідає сучасним викликам, а й передбачає їх, забезпечуючи сталий розвиток суспільства.

У дослідженнях О. Базелюк, Л. Гаврілової, О. Струтинської, Я. Топольник визначено вектори формування цифрової компетентності та ефективного впровадження ІКТ у систему вищої освіти, але зауважено на актуальності розвитку в здобувачів освіти здатностей критичного оцінювання, безпечного користовування та створення цифрового контенту; зауважено, що цифрова культура трансформує традиційні засоби комунікації, впливає на форму виконання професійних обов'язків і, навіть, форми дозвілля, при цьому створюючи нову систему цінностей і поведінкових норм. У працях дослідників окреслено роль ІКТ як потужного інструменту підвищення рівня якості освітнього процесу та засобу розробки інноваційних методик організації фахової підготовки навчання, а також їх вдосконалення.

На необхідності оновлення бібліотечної освіти відповідно до сучасних викликів акцентують увагу на підготовці фахівців, здатних розвивати соціальну практику, що відповідає вимогам соціуму в умовах цифрової трансформації у своїх дослідженнях наголошують І. Давидова та О. Мар'їна; дослідники підкреслюють, що розвиток цифрових компетентностей здобувачів освіти є ключовим елементом формування професійної мобільності та забезпечення їх пролонгованої зайнятості [10].

Наукові доробки М. Цілина розкривають актуальність проблеми розвитку soft skills та фахових компетентностей у здобувачів освіти задля формування адаптаційних механізмів при виконанні професійних обов'язків; визначають ефективність методів активної педагогіки, методів залученості, рольових ігор, обговорень та аналізу проблемних ситуацій задля поглиблення комунікативних здібностей та здатності самоорганізовуватися.

У своїх дослідженнях О. Пшенична, Д. Просяна та С. Сівак окреслюють інноваційні підходи до викладання, зокрема в умовах змішаного навчання. Науковці доводять, що застосування хмарних сервісів у освітньому процесі сприяє урізноманітненню навчально-науково-пізнавальної діяльності, активізації уваги здобувачів освіти, підвищенню доступності та якості навчання. Вони підкреслюють, що сучасний освітній процес має бути

адаптований до вимог цифрової епохи, забезпечуючи інтеграцію новітніх технологій у традиційні методики викладання [51].

У власних наукових дослідженнях Н. Бачинська характеризує успішні практики впровадження ІКТ для забезпечення міждисциплінарності в освітньо-професійній програмі «Інтернет-журналістика та блогінг»; розкриває потенціал цифрових інструментів у створенні інтерактивного навчального середовища, що сприяє розвитку творчих та аналітичних здібностей студентів [5].

Аналізують інформаційну діяльність у веб-середовищі О. Матвієнко та М. Цивін, підкреслюючи її інноваційний вплив на зміст освіти, обумовлений цифровими трансформаціями; наголошують на важливості навчально-виховного спрямування вищої освіти, що забезпечує розвиток як *hard skills*, так і *soft skills*. Ці компетентності сприяють формуванню цілісного освітнього процесу та забезпечують ефективну співпрацю з ключовими стейкхолдерами, створюючи основу для адаптації випускників до сучасного ринку праці [25].

Акцентовано увагу на аналізі ролі «гейміфікації» в освітньому процесі в працях О. Блашківої та Н. Ліщинської, як конкурентоспроможної альтернативи традиційним педагогічним методам [6]. Ігрові елементи в навчанні сприяють зростанню мотивації в здобувачів освіти, активізують їх участь в освітньому процесі та забезпечують належний рівень якості підготовки майбутніх бакалаврів завдяки реалізації принципів міждисциплінарності для формування фахових компетентностей.

Низка наукових доробок із педагогіки та дидактики, що сприяють організації освітнього процесу та спрямовують його на формування цифрової компетентності, визначають теоретичне підґрунтя індивідуалізації та персоніфікації навчання, актуалізують впровадження інтерактивних освітніх технологій, форм дистанційної освіти задля організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, що спирається на комплексний аналіз низки нормативно-правових, теоретичних і методичних джерел.

Шляхи розв'язання проблем формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці досліджено закордонними вченими. Серед праць, які розглядають ці питання, можна виділити такі: А. Martin та J. Grudziecki (2006) у праці «DigEuLit: концепції та інструменти для розвитку цифрової грамотності» (з англ. – «DigEuLit: Concepts and Tools for Digital Literacy Development») розглядають цифрову грамотність як важливий елемент підготовки фахівців, зокрема в інформаційних та бібліотечних науках [90]; J. Shapiro та S. Hughes (1996) у праці «Інформаційна грамотність як вільне мистецтво: просвітницькі пропозиції щодо нової навчальної програми» (з англ. – «Information Literacy as a Liberal Art: Enlightenment Proposals for a New Curriculum») обговорюють підходи до розвитку інформаційної та цифрової грамотності в здобувачів освіти, акцентуючи увагу на підготовку фахівців бібліотечної та архівної справи [97]; D. Bawden (2008) у праці «Витоки та концепції цифрової грамотності» (з англ. – «Origins and Concepts of Digital Literacy») охоплює теоретичні аспекти цифрової грамотності та її інтеграцію у фахову підготовку в галузі інформаційної діяльності [67]; Н. Partridge, S. Edwards та С. Thorpe (2010) у праці «Практика, що ґрунтується на доказах: досвід цифрових компетенцій інформаційних професіоналів» (з англ. – «Evidence-Based Practice: Information Professionals' Experience of Digital Competence») аналізують формування цифрових компетентностей у професіоналів інформаційної та бібліотечної справи, а також розглядають методи підготовки здобувачів освіти до цифрових викликів [91]; А. Ferrari (2013) у праці «DIGCOMP: Структура для розвитку та розуміння цифрової компетенції в Європі» (з англ. – «DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe») розробляє європейські рамки для формування цифрової компетентності, що застосовуються і до підготовки фахівців у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи [74]; С. Lankshear та М. Knobel (2008) у праці «Цифрова грамотність: концепції, політика та практика» (з англ. – «Digital Literacies: Concepts, Policies and Practices») розглядають питання цифрової грамотності,

що є ключовими для фахової підготовки майбутніх бібліотекарів та архівістів [89]; Т. Koltay (2011) у праці «Медіа та грамотність: медіаграмотність, інформаційна грамотність, цифрова грамотність» (з англ. – «The Media and the Literacies: Media Literacy, Information Literacy, Digital Literacy») аналізує значення цифрової грамотності в професійній підготовці здобувачів освіти інформаційних спеціальностей [88].

Аналіз джерел, що стосуються змісту і структури цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці, охоплює аналіз таких компонентів, як інформаційна грамотність, медіаграмотність, комунікаційні здатності, створення цифрового контенту, кібербезпека та критичне мислення; вивчення міжнародних моделей, зокрема Європейської рамки цифрової компетентності (DigComp), дозволяє інтегрувати найкращі практики імплементації у вітчизняну освітню систему [101].

Серед українських дослідників, які вивчають підходи, принципи, методи та засоби формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці, можна виділити академічні напрацювання наступних дослідників: Н. Морзе, яка досліджує методи інтеграції цифрових технологій в освітній процес, впровадження практичних методів у освітньо-професійні програми для розвитку цифрової компетентності, розглядає, як проєктні методи сприяють здобувачам освіти оперувати цифровими інструментами; О. Стечкевич аналізує підходи та принципи формування цифрової компетентності в педагогічній діяльності, включаючи комплексний підхід до розвитку цифрових навичок, акцентує увагу на впровадженні проєктної методики в підготовку фахівців інформаційної та бібліотечної справи; дослідники О. Матвієнко та М. Цивін пропонують новітні підходи до інтеграції цифрових технологій у освітньо-професійні програми та розробляють моделі для підвищення цифрової компетентності [27; 28]; вивчають методи та засоби, які допомагають впроваджувати цифрові технології у фахову підготовку; займаються питаннями

цифровізації освіти і практичної підготовки фахівців; наголошують на необхідності застосування практичних завдань і проєктної діяльності для розвитку професійних навичок.

Значний внесок у розробку теоретичних та практичних засад формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці зробили науковці: Т. Гранчак, О. Матвієнко, В. Сошинська, Н. Титова, С. Цимбал, розширюючи уявлення про інформаційну грамотність як визначальний чинник фахової підготовки, наполягаючи на необхідності інтеграції ІКТ у освітній простір ЗВО.

Дослідження В. Бабича та Н. Бачинської зосереджуються на проблемах підготовки кадрів у бібліотечно-інформаційній сфері, еволюції освітніх підходів та розвитку фахової підготовки. У праці В. Бабич «До проблеми підготовки кадрів бібліотечно-інформаційної сфери», який аналізує питання підготовки фахівців для цієї галузі, звертаючи увагу на змінні потреби суспільства, необхідність модернізації освітніх програм та їх адаптації до нових технологій і вимог сучасного інформаційного суспільства, висвітлює проблеми забезпечення галузі кваліфікованими кадрами та інтеграції новітніх методів навчання в освітнє середовище [1]. У праці «Еволюція бібліотечно-інформаційної освіти» (1997) В. Бабич досліджує історичний розвиток бібліотечно-інформаційної освіти в нашій країні, окреслюючи важливість цифровізації освітніх процесів та необхідність систематичного оновлення освітньо-професійних програм підготовки майбутніх бакалаврів відповідно до змін у суспільстві та технологічному прогресі [2].

У праці «Бібліотекознавство: довідник для вищих навчальних закладів» (2016) Н. Бачинської, яку підготовлено в співпраці з Г. Салатою, систематизовано сучасні наукові знання з бібліотекознавства, архівної та інформаційної справи. Науковий доробок є комплексним ресурсом для здобувачів освіти та викладачів і сприяє формуванню професійних компетентностей, зокрема цифрових навичок, необхідних для роботи в сучасному бібліотечному середовищі [3]. Праці Н. Бачинської орієнтовано на

актуальні освітні потреби та розвиток професійної підготовки фахівців у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності.

Дослідження О. Воскобойнікової-Гузєвої фокусуються на питаннях удосконалення бібліотечної та інформаційної справи та концептуальних засад підготовки фахівців в умовах цифрових трансформацій та змін. У праці «Бібліотечно-інформаційна сфера України в контексті соціальних трансформацій кінця XX ст. – 10-х років XXI ст.» (2014) розглянуто стратегічні напрями модернізації бібліотечної та інформаційної діяльності в умовах соціальних та технологічних змін, аналізує динаміку змін у бібліотечно-інформаційному середовищі, вплив цифрових технологій та перспективи подальшого розвитку; підкреслює важливість стратегічного підходу до управління бібліотечною сферою та підготовки фахівців для неї [8]. У монографії «Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація» (2014) О. Воскобойнікова-Гузєва деталізовано генезис і розвиток стратегій бібліотечної сфери України, надано пропозиції концептуальних моделей модернізації бібліотечно-інформаційних послуг [7]. Окрему увагу приділено інтеграції новітніх цифрових технологій у бібліотечні процеси та підготовці фахівців, здатних працювати в умовах цифрового середовища, робить значний внесок у розвиток методів формування цифрової компетентності, адаптуючи сучасні технології та освітні практики до вимог цифрового суспільства.

У праці Н. Кушнарєнка «Концептуальні засади підготовки наукових кадрів у галузі книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства в Україні» (2002) розглядаються концептуальні основи підготовки науковців для бібліотечної сфери; автор аналізує освітні підходи до підготовки фахівців у книгознавстві, бібліотекознавстві та бібліографії, звертаючи увагу на необхідність розвитку цифрових компетентностей [24].

Дослідження В. Загуменної та її колег спрямовано на розробку концептуальних моделей і підходів до підготовки фахівців у бібліотечно-інформаційній сфері, автори акцентують увагу на розвитку сучасних

компетентностей та адаптації до змін у бібліотечній діяльності. У праці В. Загуменой «Концептуальна модель підготовки сучасного бібліотечно-інформаційного фахівця» (2001) представлено модель підготовки фахівців, яка враховує вплив цифровізації та необхідність формування нових компетентностей, включаючи інтеграцію цифрових навичок та готовність працювати в динамічному інформаційному середовищі [20]. Працю «Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації бібліотечно-інформаційних фахівців у НАКККиМ» (2016, у співавторстві з І. Тимошенко) сфокусовано на професійному розвитку фахівців у контексті передових цифрових технологій, з орієнтацією на розвиток компетентностей, необхідних для професійної діяльності в цифровому середовищі [21].

Отже, сформульовано умовиводи до захисних положень дослідження. Вивчено стан розроблення проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці та зроблено висновки щодо актуальності застосування комплексного оцінювання ефективності сучасного стану системи вищої освіти загалом, а також освітнього процесу формування, зокрема, здійснення контент-аналізу правового регулювання організації фахової підготовки сприяло визначенню необхідності порівняльної характеристики підходів до формування цифрової компетентності в умовах євроінтеграційних векторів розвитку національної освіти, науки та інноватики, що сприяло розумінню глобальних тенденцій цифровізації суспільної діяльності. Проаналізовано Закони України: «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про інформацію» (1992 р.), «Про Національний архівний фонд та архівні установи» (1994 р.), «Про бібліотеки та бібліотечну справу» (1995 р.), «Про доступ до публічної інформації» (2011 р.); постанови КМУ та нормативні акти МОН України, Угоду про асоціацію між Україною та ЄС (2014 р.), наказ МОН України «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи» (2009 р.), План дій цифрової освіти на 2021-2027 роки,

Стратегію розвитку вищої освіти на 2022–2032 роки, Стратегію розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року тощо.

Здійснено структурний аналіз технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, проаналізовано європейські стандарти освіти та передові міжнародні практики підготовки працівників бібліотек та архівістів, оцінювання інфраструктурних та ресурсних умов для успішного впровадження ІКТ у освітній процес. Серед ключових стандартів визначено ДСТУ ISO/IEC 27001:2023 [15] (про вимоги до систем керування інформаційною безпекою), ДСТУ ISO/IEC 27701:2022 [18] (про управління конфіденційними даними), ДСТУ ISO/IEC 27032:2016 [17] та ДСТУ ISO/IEC 19790:2015 [14] (про кібербезпеку та криптографічні методи захисту), ISO 15489–1:2016 [78] (про принципи управління записами та документацією), ISO/IEC 40500:2012 [85] (про відкритість та доступність веб-контенту різним соціальним групам), Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня для спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (2018 р.) та ін.

Здійснено аналіз сучасних підходів до формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи на основі наукових розвідок Н. Бачинської [3, 4], Т. Гранчак, І. Гузій [9], С. Зозулі, В. Касьяна, О. Матвієнко та М. Цивін [25], Т. Новальської та В. Касьян [32], В. Сошинської, зауважено на актуальності впровадження інноваційних педагогічних практик, а саме, змішаного навчання, проєктної діяльності, гейміфікації та активного застосування хмарних сервісів, задля організації цифрового освітнього середовища ЗВО.

Досліджено сутність та структуру поняття «цифрова компетентність», окреслено ключові складники цифрової компетентності, такі як, інформаційна грамотність, технічні навички, критичне мислення, медіаграмотність та проаналізовано концепції та моделі формування цифрових компетентностей у контексті професійної освіти в працях К. Ала-Мутки, Л. Гаврілової,

Г. Генсерук, М. Жалдак, А. Костюченко, М. Лещенко, О. Овчарук [33], Я. Топольник тощо.

Проаналізовано особливості впровадження ІКТ у навчальні плани з підготовки бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи та вивчення практичних аспектів використання ІКТ у навчальних і професійних середовищах, а також дослідження впливу ІКТ на професійну діяльність майбутніх фахівців у бібліотечній та архівній галузях, спираючись на праці О. Базелюк, Н. Бачинської, А. Гуменчук, О. Матвієнко та М. Цивін [27], В. Мудрохи [30], О. Плужник, Т. Сидоренко, О. Струтинської, Н. Титової, М. Толмач, М. Цивіна, С.Цимбал та ін.

Вивчено ключові психологічні чинники, що сприяють формуванню цифрової компетентності, включно з мотивуючими та стимулюючими факторами впливу на навчання та опанування цифрових навичок, визначено соціально-психологічне підґрунтя впливу на ефективність використання засобів цифрового навчання, на основі аналізу наукових доробок І. Давидової, О. Мар'їної, О. Пшеничної, Д. Просяної, С. Сівак, М. Цілина тощо.

Висновки до першого розділу

У ході контент-аналізу правового та технічного регулювання фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Розкрито необхідність інтенсифікації інтеграції вітчизняної освітньої системи в міжнародний освітній простір із метою підвищення якості навчання та конкурентоспроможності випускників ЗВО. Проаналізовано імплементації національного законодавства до міжнародних шляхом аналогів – ЮНЕСКО, що затвердила Всесвітню декларацію про вищу освіту для XXI століття: підходи і практичні заходи (1998 р.), як надалі було заявлено Генеральною Асамблеєю ООН як стратегічні напрями розвитку Освіти для сталого розвитку (Десятиліття з ОСР, 2005-2014 рр.), визначено Глобальну Програму дій з ОСР (2015-2019 рр.) та Рамкову програму ОСР: дорожня карта до 2030 року; оприлюднено здобутки Болонського процесу та виокремлено передумови та наслідки: створення

Європейського простору вищої освіти (2010 р.), впровадження Стандартів та відповідних рекомендацій забезпечення якості освіти в ЕПВО (2015 р.), Європейського освітнього простору до 2025 року (2017 р.); розроблення Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя (2008 р.) та Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти; обґрунтовано впровадження цифрової компетентності та ІКТ інституціями ЄС: впроваджено План дій із цифрової освіти на період 2021-2027 років (2020 р.).

Визначено, що правове регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи має швидко реагувати на нові вимоги цифровізації освітнього простору та соціальні проблеми підвищення рівня якості впровадження ІКТ в інфраструктуру ЗВО задля ефективного формування у здобувачів освіти цифрової компетентності, впровадження ефективних заходів з професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних фахівців, за умов забезпечення відповідності рівня сформованих компетентностей сучасним професійним стандартам, які передбачають удосконалення складових процедури систематизації та класифікації архівних фондів в електронному та цифровому форматах; вміння управляти цифровими ресурсами, обробляти значні масиви даних; забезпечувати правила інформаційної безпеки в професійній діяльності.

Уточнено здобутки процесу гармонізації національного законодавства до міжнародної бази правового регулювання, що сприяє забезпеченню гарантій якості освіти, визначено основні положення наукового дослідження та працевлаштування фахівців, Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії (ратифіковано Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII), які позитивно вплинули на визначення пріоритетних напрямів розвитку національної освіти, та затверджені Указом Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» (від 30 жовтня 2010 р. № 926). Проаналізовано напрями удосконалення системи освіти, що було позначено в

наступних актах: постановах КМУ – «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (від 23 листопада 2011 р. № 1341), «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (2015 р.), «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів (від 30 грудня 2015 р. № 1187), Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність (від 12 серпня 2015 р. № 579), «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи»: наказ МОН України (від 16 жовтня 2009 р. № 943), Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: наказ МОН України (від 11 липня 2019 р. № 977).

Зазначено, що правове регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи чітко визначає вимоги до освітньо-професійних програм, науково-педагогічного складу, процесів ліцензування та акредитації ЗВО. Виявлено певні проблеми щодо організації практичної підготовки в умовах дистанційного навчання та воєнного стану, які негативно впливають на якість навчання здобувачів освіти та процес формування системи фахових компетентностей загалом, та цифрової компетентності зокрема. Запропоновано в умовах соціальної турбулентності орієнтуватися на міжнародний досвід, який засвідчує ефективність застосування змішаної, мобільної, віддаленої форм організації освітнього процесу з гарантіями забезпечення його відповідності сучасним технологічним змінам та світовим стандартам інформаційної безпеки (ISO/IEC 27001:2022 Інформаційна безпека, кібербезпека та захист конфіденційності. Системи керування інформаційною безпекою. Вимоги (з англ. – Communication networks and systems for power utility automation – Part 4: System and project management Information security, cybersecurity and privacy protection – Information security management systems – Requirements); ISO/IEC 29100:2024 Інформаційні технології – Методи безпеки – Конфіденційність (з англ. – Information technology – Security techniques – Privacy framework; ISO/IEC 40500:2012

Інформаційні технології (Веб-контент доступний для всіх – WCAG 2.0) (з англ. – Information technology – W3C Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0)). Визначено, що найбільш динамічно вітчизняне законодавство розвивається у сферах інформаційної безпеки, захисту персональних даних, управління інформаційними ресурсами, тому важливо своєчасно оновлювати освітньо-професійні програми та стандарти, задля адекватного реагування на зміни ІКТ та їх відповідності актуальним запитам інформаційного суспільства за видами економічної діяльності за цільовим призначенням.

Встановлено деяку недосконалість вітчизняних правових актів – Законів України «Про Національну програму інформатизації» (1998 р.), «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 рр.» (2007 р.), а саме: відсутність чітких вимог до формування цифрової компетентності, що призводило до відставання освітньо-професійних програм від міжнародних аналогів; не завжди враховувалися міжнародні норми та стандарти в змісті освітніх компонентів, що ускладнює адаптацію випускників ЗВО до вимог глобального ринку праці та знижувало їх конкурентоспроможність. Підґрунтям регулювання у системі освіти визначено «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки» (розпорядження від 17 січня 2018 р. № 67) та проєкт «Цифрова адженда України – 2020 (Цифровий порядок денний – 2020)» (2016 р.), розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів із її реалізації» (від 3 березня 2021 р. № 167-р).

Зазначено, що правові акти, які регулюють організацію освітнього процесу, не в повній мірі враховують необхідність забезпечення сучасним технічним обладнанням відповідно потреб фахової підготовки майбутніх бакалаврів у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Проаналізовано вимоги до матеріально-технічної бази відповідно вимог впровадження інноваційних методів навчання, дистанційних технологій, функціонування освітніх мереж та платформ, віртуальних бібліотек та ін. Розкрито, що правові акти переважно зосереджено на регулюванні теоретичної

підготовки, тоді як практичні аспекти навчання залишаються поза увагою, що створює розрив між теоретичними знаннями здобувачів освіти та практичними навичками, особливо в міждисциплінарній сфері (наприклад, інформаційна безпека, інформаційний менеджмент, патентознавство, маркетинг); не повною мірою визначено конкретні вимоги до підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників з інформаційної, бібліотечної та архівної справи в контексті впровадження ІКТ та провідних міжнародних практик, що негативно впливає на якість освітнього процесу ЗВО.

Здійснено добір і систематизовано виокремлені міжнародні стандарти регулювання системи освіти: Міжнародний стандарт класифікації освіти (з англ. – International Standard Classification of Education, ISCED), Європейські стандарти та рекомендації забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (з англ. – Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, ESG), ISO 21001:2018 Освітні організації. Системи управління в освітніх організаціях. Вимоги та настанови щодо застосування (з англ. – Educational organizations – Management systems for educational organizations – Requirements with guidance for use), ISO 9000:2015 Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів (з англ. – Quality management systems – Fundamentals and vocabulary), ISO 9001:2015 Системи управління якістю. Вимоги (з англ. – Quality management systems-Requirements), ISO 29993:2017 Навчальні послуги за межами формальної освіти – Вимоги до послуг (з англ. – Learning services outside formal education – Service requirements), ISO/IEC TR 24763:2011 Інформаційні технології. Навчання, освіта та підготовка. Концептуальна еталонна модель для інформації про компетенцію та пов'язаних об'єктів (з англ. – Information technology – Learning, education and training – Conceptual Reference Model for Competency Information and Related Objects) задля впровадження в освітній процес та включення в методику організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Проаналізовано технічне регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, що дозволило визначити ефективність чинних нормативних регламентів, їх вплив на освітній процес, виявити недоліки та розробити рекомендації щодо вдосконалення освітньо-професійних програм. Визначено необхідність гармонізації національних технічних регламентів із міжнародними стандартами задля забезпечення чітких вимог до якості освітнього процесу, враховування прискореного темпу розвитку діджиталізації для розроблення гнучких стандартів та освітньо-професійних програм, що дозволять ЗВО оперативно реагувати на зміни ІКТ. Зокрема вищезазначені умовиводи сформовано у ході контент-аналізу технічних регламентів, а саме: Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура й мистецтво», спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», проєкт «Визначення та вибір компетенцій» (з англ. – Definition and Selection of Competencies, DeSeCo), ISO 15489–1:2016 Інформація та документація. Керування записами. Частина 1. Поняття та принципи (з англ. – Information and documentation – Records management – Part 1: Concepts and principles), ISO 30300:2011 Інформація та документація. Реєстраційні системи керування документами. Основні положення і словник термінів (з англ. – Information and documentation – Management systems for records – Fundamentals and vocabulary), ISO 2709:2008 Інформація та документація – Формат обміну інформацією (з англ. – Information and documentation – Format for information exchange), ISO 23950:1998 Інформація та документація. Інформаційний пошук (Z39.50). Визначення прикладної послуги та специфікація протоколу (з англ. – Information and documentation – Information retrieval (Z39.50) – Application service definition and protocol specification).

Проаналізовано та рекомендовано до включення в технічне регулювання освітнього процесу фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи положень Рамки цифрової компетентності для громадян (з англ. – The Digital Competence Framework for Citizens, DigComp) для

загального розуміння сутності цифрової компетентності, та стандартів, які сприяють формуванню цифрової компетентності: EN 16234–1:2019 Європейську систему електронних компетенцій (з англ. – e-Competence Framework, e-CF), Стандарт інформаційної грамотності для вищої освіти (2000 р.) (з англ. – Information Literacy Competency Standards for Higher Education), ISO/IEC 20000–1:2018 Інформаційні технології. Керування послугами. Частина 1. Вимоги до системи керування послугами (з англ. – Information technology – Service management – Part 1: Service management system requirements) тощо.

Зазначено, що ефективне технічне регулювання має включати механізми ринкового нагляду за дотриманням вимог освітнього процесу, що дозволить стейкхолдерам, галузевим експертам контролювати якість підготовки фахівців і відповідність ЗВО встановленим стандартам, спонукаючи до модернізації та практично орієнтованих систем підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Внутрішні системи забезпечення якості ЗВО також мають передбачати систематичний моніторинг освітніх процесів, оцінювання якості науково-педагогічної діяльності зі забезпеченням зворотного зв'язку зі здобувачами освіти, також системним аналізом їх досягнень та коригуванням освітньо-професійних програм відповідно до вимог працедавців та галузевих установ.

Здійснено аналіз наукових підходів до дослідження проблем формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, що дозволило визначити актуальні в умовах воєнного стану форми та методи навчання, такі як: дистанційні, змішані, проєктні, ігрові з використанням хмарних технологій та ін. Визначено, що концепт «цифрова компетентність» включає наступні складові: інформаційну грамотність, технічні навички, здатність до критичного мислення і медіаграмотність, впровадження яких у освітньо-професійні програми майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи має підтримуватися низкою психологічних чинників (мотивацією здобувачів освіти до засвоєння цифрових

навичок, комфортними соціально-психологічними умовами освітнього середовища).

Список використаної літератури до першого розділу

1. Бабич В. До проблеми підготовки кадрів бібліотечно – інформаційної сфери. *Бібліотечна планета*. 2005. № 2 (28). С. 5 – 11.
2. Бабич В.С. Еволюція бібліотечно – інформаційної освіти. К.: Мін-во культури і мистецтв України, КДІК, НПБУ. 1997. 64 с
3. Бачинська Н. А. Салата Г.В. Бібліотекознавство: довід. для вищ. навч. закл. Спеціальність: 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Київ: Медінформ, 2016. 228 с.
4. Бачинська Н. Базові концепції модернізації вищої бібліотечної освіти в Україні. *Вісн. Кн. палати*. 2015. № 3. С. 32-35.
5. Бачинська Н. Освітньо-професійна програма «Інтернет-журналістика та блогінг»: міждисциплінарність у змісті спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2022. № 10. С. 126-136. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.10.2022.269486> (дата звернення: 21.01.2024).
6. Блашків О., Ліщинська Н. Контекстуальні чинники та мотиваційні можливості технології гейміфікації під час вивчення навчальної дисципліни «Масова комунікація та інформація». *Вісник Книжкової палати*. 2023. № 11. С. 16-23. URL: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.11\(328\)](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.11(328)) (дата звернення: 21.01.2024).
7. Воскобойнікова-Гузєва О.В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація: монографія. Київ: Академперіодика. 2014. 362 с.
8. Воскобойнікова-Гузєва О.В. Бібліотечно-інформаційна сфера України в контексті соціальних трансформацій кінця ХХ ст. – 10-х років ХХІ ст. : концепції стратегічного розвитку, динаміка змін, перспективи: автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій : 27.00.03. К., 2014. 36 с
9. Гузій І., Козловський Ю., Мукан Н. Професійна підготовка фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи: інтегративний підхід: монографія. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2021. 252 с.

10. Давидова І., Мар'їна О. Розвиток цифрових компетентностей студентів бібліотечних спеціальностей. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2020. № 6. С. 97-104. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.6.2020.218614> (дата звернення: 21.01.2024).

11. Деякі питання реалізації статті 54 Закону України «Про вищу освіту»: постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 р. № 656. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/656-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.09.2023).

12. ДСТУ 7731:2015 (ISO/IEC 29100:2011, MOD) Інформаційні технології. Методи захисту. Основні положення щодо забезпечення невторчання в особисте життя. [Чинний від 2016-01-01]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2015. 28 с.

13. ДСТУ EN ISO/IEC 27001:2022 (EN ISO/IEC 27001:2017, IDT; ISO/IEC 27001:2013 including Cor 1:2014 and Cor 2:2015, IDT) Інформаційні технології. Методи захисту. Системи управління інформаційною безпекою. Вимоги. [Чинний від 2023-31-12]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2023. 37 с.

14. ДСТУ ISO/IEC 19790:2015 Інформаційні технології. Методи захисту. Вимоги безпеки до криптографічних модулів. [Чинний від 2017-01-01]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 60 с.

15. ДСТУ ISO/IEC 27001:2023 (ISO/IEC 27001:2022, IDT) Інформаційна безпека, кібербезпека та захист конфіденційності. Системи керування інформаційною безпекою. Вимоги [Чинний від 2023-08-22]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2023. 26 с.

16. ДСТУ ISO/IEC 27005:2023 (ISO/IEC 27005:2022, IDT) Інформаційна безпека, кібербезпека та захист конфіденційності. Настанова керування ризиками інформаційної безпеки [Чинний від 2023-08-28]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2023. 70 с.

17. ДСТУ ISO/IEC 27032:2016 (ISO/IEC 27032:2012, IDT) Інформаційні технології. Методи захисту. Настанови щодо кібербезпеки [Чинний від 2018-01-01]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2017. 50 с.

18. ДСТУ ISO/IEC 27701:2022 (ISO/IEC 27701:2019, IDT) Методи безпеки. Розширення до ISO/IEC 27001 та ISO/IEC 27002 для керування конфіденційною інформацією. Вимоги та настанови. [Чинний від 2023-01-01]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2022. 75 с.

19. ДСТУ ISO/IEC 38500:2016 (ISO/IEC 38500:2015, IDT) Інформаційні технології. Управління ІТ в організації. [Чинний від 2017-10-01]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2017. 14 с.

20. Загуменна В.В. Концептуальна модель підготовки сучасного бібліотечно-інформаційного фахівця. *Вісник Книжкової палати*. 2001. № 2. С. 20-21.

21. Загуменна, В., Тимошенко, І. (2016). Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації бібліотечно-інформаційних фахівців у НАКККіМ. *Вісник Книжкової палати*. 2016. № 1. С. 43–44.

22. Звіт про порівняння Європейської рамки кваліфікацій і української Національної рамки кваліфікацій Люксембург: Офіс публікацій Європейського Союзу. 2023. Веб-сайт. URL: <https://europass.europa.eu/system/files/2023-02/Comparison%20report%20final%20rev%2023-02-2023%20UA.pdf> (дата звернення: 20.09.2023).

23. Зозуля, Н., Палеха, Ю. Сучасні проблеми гуманізації та гуманітаризації професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. *Соціум. Документ. Комунікація*. 2022. №14. С. 84-99.

24. Кушнарєнко Н.М. Концептуальні засади підготовки наукових кадрів у галузі книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства в Україні. *Вісн. ХДАК*. 2002. Вип. 9. С. 85-90.

25. Матвієнко О. В., Цивін М. Н., Гуменчук А. В. Сучасні концепції документально-інформаційної науки: підготовка фахівців за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»: навч.- метод. посіб. Київ. 2021. 140 с.

26. Матвієнко О., Цивін М. Управління документацією у цифровому середовищі» – освітньо-професійна програма цифрового спрямування. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2022. № 10. С. 151-164. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.10.2022.269490> (дата звернення: 21.02.2024).

27. Матвієнко О., Цивін, М. Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»: у пошуках «інформаційного фахівця». *Вісник Книжкової палати*. 2016. № 10. С. 32–35.

28. Матвієнко, О., Цивін, М. «Цифрові» професії інформаційного фахівця: освітні перспективи і вимоги ринку праці. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2021. № 7. С. 58-70. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.7.2021.233279> (дата звернення: 22.03.2024).

29. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: Матеріали до першої лекції / Уклад. М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, К.М.Левківський, Ю.В.Сухарніков; відп. ред. М.Ф.Степко. Київ, 2004. 24 с.

30. Мудроха В. О. Особливості формування цифрової компетентності здобувачів вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 2. С. 109-114.

31. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 09.06.2023).

32. Новальська Т., Касьян В. Теоретико-методологічні засади підготовки інтернет-маркетолога за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2021. № 7. С. 71-82.

33. Овчарук О.В. Рамка цифрової компетентності для громадян: європейська стратегія визначення рівня компетентності в галузі цифрових

технологій. *Педагогіка і психологія. Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2018. № 1(98). С. 31-38.

34. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 15 травня 2024 № 686. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24#Text> (дата звернення: 09.09.2024).

35. Порядок реалізації права на академічну мобільність: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 травня 2022 р. № 599). Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/599-2022-%D0%BF#n62> (дата звернення: 09.09.2023).

36. Про бібліотеки та бібліотечну справу: Закон України від 27.01.95 № 33/95-ВР. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.05.2024).

37. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 20.09.2023).

38. Про внесення змін до деяких законів України щодо дебіюрократизації діяльності центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки: проект Закону № 9601. Веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-vnesennya-zmin-do-deyakikh-zakoniv-ukraini-shchodo-debyurokratizatsii-diyalnosti-tsentralnogo-organu-vikonavchoi-vladi-u-sferi-osviti-i-nauki> (дата звернення: 17.09.2023).

39. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 09.09.2023).

40. Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи: наказ Міністерства освіти і науки України від 16.10.2009 № 943. Веб-сайт. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0943290-09#Text> (дата звернення: 15.09.2024).

41. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187. Веб-сайт. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-> (дата звернення: 27.09.2023).

42. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.09.2023).

43. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.09.2023).

44. Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2016 р. № 600. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0600729-16#Text> (дата звернення: 24.10.2023).

45. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 20.09.2023).

46. Про Національний архівний фонд та архівні установи: Закон України від 24 грудня 1993 року № 3814-XII. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12#Text> (дата звернення: 11.09.2023).

47. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.09.2023).

48. Про стандартизацію: Закон України від 5 червня 2014 року № 1315-VII. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18#Text> (дата звернення: 17.12.2023).

49. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 р. № 167-р. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.02.2024).

50. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15.01.2015 р. № 124-VIII. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text> (дата звернення: 23.11.2023).

51. Пшенична О., Просяна Д., Сівак С. Інноваційні методи викладання навчальної дисципліни «Стандартизація в інформаційній, бібліотечній та архівній справі» в умовах змішаного навчання. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2021. №8. С. 117-126. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.8.2021.247589> (дата звернення: 22.01.2024).

52. Рекомендації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти стосовно запровадження внутрішньої системи забезпечення якості: рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, протокол від 26 червня 2019 р. № 6. Веб-сайт. URL: <http://surl.li/zgorwm> (дата звернення: 20.09.2023).

53. Сахно О. В. Цифрова компетентність і технології для освіти: принципи та інструменти. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 6(195). С. 10-14.

54. Сиченко В. В., Рибкіна С. О., Соколова Е. Т. Сучасні тенденції розвитку організаційних структур у системі управління закладами вищої освіти. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2018. №4 (27). С. 63-68.

55. Слободяник М. С. Інформаційне забезпечення процесу реформування вищої освіти України. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 2. С. 4-7.

56. Соляник А. Інноваційні критерії результативності ступеневої підготовки фахівців зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2018. № 1. С. 64-75.

57. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 12.12.2018 № 1378. Веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/029-Inform.bibliot.ta.arkh.spr-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення: 22.03.2024).

58. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.

59. Стратегія інформаційної безпеки: Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. Веб-сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069#> (дата звернення: 09.06.2023).

60. Стратегія кібербезпеки України «Безпечний кіберпростір – запорука успішного розвитку країни»: Указ Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021. Веб-сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4472021-40013> (дата звернення: 09.06.2023).

61. Стратегія розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 219-р. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 18.06.2023).

62. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 09.09.2023).

63. Сухомлин, О. Цифрова компетентність здобувачів вищої філологічної освіти в умовах сучасних запитів суспільства: ціннісний аспект. *Молодь і ринок*. 2022. №2. С. 170-176.

64. Цілина М. Формування soft skills і компетенцій у здобувачів вищої освіти як підґрунтя адаптації майбутніх фахівців до професійної діяльності. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2023. № 11. С. 156-166. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.11.2023.282675> (дата звернення: 20.02.2024).

65. Шейко В., Кушнарєнко Н. Підготовка нової генерації бібліотечних фахівців: стан та перспективи. *Вісник Книжкової палати*. 1999. № 4. С. 19-21.

66. Ala-Mutka, K. (2011). Mapping Digital Competence: Towards a Conceptual Understanding. Luxemburg: IPTS-JRC, URL: <http://ipts.jrc.ec.europa.eu/publications/pub.cfm?id=4699> (дата звернення: 15.08.2023).

67. Bawden, D. Digital Literacy: A Research Agenda. *Journal of Information Literacy*. 2008. № 2. P. 12-14.

68. Carretero Gomez S., Vuorikari R., Punie Y. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use, EUR 28558 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2017. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC106281> (Last accessed: 22.02.2024).

69. Chu C.M., Raju J. et al. IFLA Guidelines for Professional Library and Information Science (LIS) Education Programmes. IFLA. 2022. URL: <https://repository.ifla.org/handle/123456789/1987> (Last accessed: 29.01.2024).

70. Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance) (2018/C 189/01). Веб-сайт. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7) (Last accessed: 22.02.2024).

71. Digital Education Action Plan (2021-2027). Веб-сайт. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan> (дата звернення: 15.08.2023).

72. Education and Training Section The International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA. Веб-сайт. URL: <https://www.ifla.org/ru/units/set/> (Last accessed: 29.01.2024).

73. Education for Sustainable Development: A Roadmap, 2020. Веб-сайт. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374802.locale=en> (Last accessed: 17.02.2024).

74. Ferrari, A., DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe / Punie, Y. and Brecko, B., editor(s). EUR 26035, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2013. URL: doi:10.2788/52966 (дата звернення: 21.12.2023).

75. Information Literacy Competency Standards for Higher Education The Association of College and Research Libraries A division of the American Library Association Chicago, Illinois, 2020. URL: <https://alair.ala.org/bitstream/handle/11213/7668/ACRL%20Information%20Literacy%20Competency%20Standards%20for%20Higher%20Education.pdf> (Last accessed: 29.01.2024).

76. International Standard Classification of Education (ISCED 2011): UNESCO Institute for Statistics. Веб-сайт. URL: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/intemational-standardclassification-of-education-isced-2011-en.pdf> (Last accessed: 29.01.2024).

77. International Standard Classification of Education: Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013): UNESCO Institute for Statistics. URL: uis.unesco.org/sites/default/files/documents/intemational-standard-classification-ofeducation-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf (Last accessed: 22.01.2024).

78. ISO 15489-1:2016 Information and documentation – Records management – Part 1: Concepts and principles. Веб-сайт. URL: <https://www.iso.org/standard/62542.html> (Last accessed: 20.02.2024).

79. ISO 21001:2018 Educational organizations – Management systems for educational organizations – Requirements with guidance for use. Веб-сайт. URL: <https://www.iso.org/standard/66266.html> (Last accessed: 22.01.2024).

80. ISO 23950:1998 Information and documentation – Information retrieval (Z39.50) – Application service definition and protocol specification. Веб-сайт. URL: <https://www.iso.org/standard/27446.html> (Last accessed: 19.02.2024).

81. ISO 26000:2010. Guidance on social responsibility. Technical Committee: ISO/TMBG Technical Management Board - groups. 2010. Edition: 1. 106 p. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:26000:ed-1:v1:en> (Last accessed: 29.01.2024).

82. ISO 2709:2008 Information and documentation – Format for information exchange. Веб-сайт. URL: <https://www.iso.org/standard/41319.html> (Last accessed: 22.01.2024).

83. ISO 9001:2015 Quality management systems – Requirements. Веб-сайт. URL: <https://www.iso.org/standard/62085.html> (Last accessed: 22.01.2024).

84. ISO/IEC 38500:2015. Information technology – Governance of IT for the organization. Technical Committee: ISO/IEC JTC 1/SC 40 IT service management and IT governance. 2015. Edition: 2. 12 p. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso-iec:38500:ed-2:v1:en> (Last accessed: 29.01.2024).

85. ISO/IEC 40500:2012 Information technology – W3C Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0. Веб-сайт. URL: <https://www.iso.org/ru/standard/58625.html> (Last accessed: 17.03.2024).

86. ISO/IEC TR 24763:2011 Information technology – Learning, education and training – Conceptual Reference Model for Competency Information and Related Objects. Веб-сайт. URL: <https://www.iso.org/standard/46453.html> (Last accessed: 20.01.2024).

87. ISO/TC 46 Information and documentation Technical Committees. Веб-сайт. URL: <https://www.iso.org/committee/48750.html> (Last accessed: 18.01.2024).
88. Koltay, T. The Media and the Literacies: Media Literacy, Information Literacy, Digital Literacy. *Media, Culture & Society*. 2011. № 33. P. 211-221. URL: <https://doi.org/10.1177/0163443710393382> (дата звернення: 21.12.2023).
89. Lankshear, C., Knobel, M. Digital Literacies: Concepts, Policies and Practices (v. 30). New York, NY: Peter Lang., 2008. URL: https://www.researchgate.net/publication/291334632_Digital_Literacies_Concepts_Policies_and_Practices_Cover_plus_Introduction (дата звернення: 21.12.2023).
90. Martin, A., Grudziecki, J. DigEuLit: Concepts and Tools for Digital Literacy Development. *Innovation in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences*. 2006. № 5. P. 249-267. URL: <https://doi.org/10.11120/ital.2006.05040249> (дата звернення: 25.09.2023).
91. Partridge, H., Edwards, S. L., Thorpe, C. Evidence-based practice: Information professionals' experience of information literacy in the workplace. In A. Lloyd & S. Talja (Eds.). *Practising information literacy: Bringing theories of learning, practice and information literacy together*. 2010. P. 273-297. Amsterdam: Chandos. URL: <http://dx.doi.org/10.1016/B978-1-876938-79-6.50013-3> (дата звернення: 15.08.2023).
92. Plattform Industrie 4.0. Веб-сайт. URL: <https://www.plattform-i40.de/IP/Navigation/DE/Home/home.html> (Last accessed: 17.01.2024).
93. Reimagining our futures together: a new social contract for education. 2021. 188 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707.locale=en> (Last accessed: 22.01.2024).
94. Ridei, N., Khodunova V., Voronova, G., Tsymbal, S. & Bondar, N. A social and philosophical analysis of the values of European education. *Amazonia Investiga*. 2022. № 11(58). P. 194-201. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.58.10.21> (Last accessed: 10.02.2024).
95. Ridei, N., Tytova, N., Snegirew, I., Tsymbal, S., Khodunova, V. Socio-cultural forms of sustainable harmonization of civilizational perspectives in political

discourse: implementation in public administration and management in Ukraine. *Synesis*. 2023. № 15(4), P. 360-373. URL: <https://seer.ucp.br/seer/index.php/synesis/article/view/2817> (Last accessed: 16.02.2024).

96. Ridei N., Tytova N., Sydorenko T., Tsymbal S., Liashenko M. Changes in the semantic profile to evaluate the quality and safety of life. *Amazonia Investiga*. 2023. № 12(71), P. 242-251. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.71.11.21> (Last accessed: 14.03.2024).

97. Shapiro J. J., Hughes S. K. Information Literacy as a Liberal Art: Enlightenment Proposals for a New Curriculum. *Educom Review*, 31. 1996. URL: <http://net.educause.edu/apps/er/review/reviewArticles/31231.html> (дата звернення: 20.09.2023).

98. UNESCO chair on ICT in Library Studies, Education and Cultural Heritage. Веб-сайт. URL: <https://unesco.unibit.bg/en> (Last accessed: 13.04.2024).

99. UNESCO International Standard Classification of Education ISCED 2011. UNESCO Institute for Statistics P.O. Box 6128, Succursale Centre-Ville Montreal, Quebec H3C 3J7 Canada, 2012. 86 p. URL: <https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf> (Last accessed: 22.04.2024).

100. UOE data collection on formal education. Manual on concepts, definitions and classifications. Montreal, Paris, Luxembourg, 2019. 74 p. URL: <https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/uoe-data-collection-manual-2019-en.pdf> (Last accessed: 17.02.2024).

101. Vuorikari R., Kluzer S., Punie Y. DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes, EUR 31006 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022. URL: [doi:10.2760/115376](https://doi.org/10.2760/115376) (дата звернення: 22.02.2024).

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

2.1 Підходи, принципи та засоби дослідження і формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці

Актуальність дослідження та добору підходів, принципів, методів і засобів формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці зумовлена низкою ключових чинників: стрімким розвитком ІКТ, які вимагають від здобувачів освіти здатності ефективно використовувати цифрові технології для виконання професійних обов'язків. В умовах глобалізації та інформатизації суспільства, цифрова компетентність стає необхідною не тільки для успішної професійної діяльності, але і для адаптації до швидких змін у різних сферах життєдіяльності соціуму.

Завдання дослідження:

- проаналізувати підходи (системний, сценарний, функціональний, квалітологічний) та принципи (наукового пізнання, управління якістю, конкретно-наукові) дослідження формування цифрової компетентності в системі професійної підготовки фахівців у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи, такі як: системний, сценарний, функціональний, квалітологічний;
- виокремити ключові підходи до формування цифрової компетентності, такі як комплексний, інтеграційний, компетентнісний, модульний, практико-орієнтований та процесний, а також встановити ефективність їх застосування – вплив на організацію освітнього процесу;
- обґрунтувати вибір принципів на яких базується формування цифрової компетентності, а саме – студентоцентрованості, наступності, інтеграційності,

практико-орієнтованості, інформаційної діяльності та раціональної організації освітнього процесу;

- систематизувати методи дослідження особливостей формування цифрової компетентності, зокрема, контент-, структурний, структурно-функціональний, системний аналіз;

- розкрити засоби дослідження, такі як: методики, технології, інформаційно-технологічні, інформаційно-аналітичні, матеріально-технічного сервісу, формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці.

Передумовами для розроблення моделі дослідження фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, які сприяли теоретико-методологічному обґрунтуванню узгодженості компонентів науково-практичних розвідок та спрямованості на досягнення мети задля забезпечення цілісності та результативності впровадження рекомендацій щодо ефективного формування цифрової компетентності в здобувачів освіти, визначено виокремлені підходи та принципи дисертаційного дослідження.

При проектуванні стратегічною метою моделі визначено узгодження цільової, методологічної, організаційно-методичної, змістової, релевантної, процесуальної підсистем дослідження формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці задля виконання соціального замовлення: – на науково-дослідні роботи з обґрунтування та розробки методологічних засад теорії та методики професійної освіти майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи зі сформованою цифровою компетентністю; – на модернізацію та удосконалення фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи для формування їх цифрової компетентності. Цільова підсистема моделі також включає мету та завдання як наукових розвідок дослідження, так і безпосередньо фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

У методологічну підсистему включено положення таких методологічних підходів наукового дослідження як: системний, сценарний, функціональний, квалітологічний; побудованого на принципах наукового пізнання, управління якістю та конкретно-наукових. Для забезпечення ефективності організації формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці засобами моделювання обрано методологічні підходи: комплексний, інтеграційний, практико-орієнтований, компетентнісний, персоналізований, процесний, модульний; та підґрунтям – принципи: студентоцентрований, наскрізності, наступності, неперервності, раціональної організації, інтеграційний, практико-орієнтований, портативний, міждисциплінарний, працеорієнтований, інформаційної діяльності, квалітаційний.

Проаналізовано тлумачення методологічних підходів і принципів дослідження та організації формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, що вимагало вивчення фундаментальних та конкретно-наукових підходів як методології теорії пізнання. Методологія є концептуальним уявленням мети та змісту, а також методів дослідження, які впливають на отримання максимально точної й об'єктивної систематизованої інформації про явища та процеси. Значення методології в системі розвитку інформаційно-цифрової компетентності розкрито в монографії О. Трифонові, яка визначає її функціональну спрямованість на дослідження методів та засобів пізнання з метою забезпечення критичного ставлення до наукового поступу, опису пізнавального процесу та визначення актуальності здобутих знань [89]. У дисертаційному дослідженні поєднані дискриптивна та прескриптивна типи методології, перша використовується як описовий напрям структурування наукового знання та закономірностей наукового пізнання, а друга, як нормативна, задля регулювання діяльності та розроблення рекомендацій щодо здійснення наукового пошуку [79].

За відсутності системного й узгодженого погляду на розуміння особливостей застосування методологічних підходів та принципів до науково-дослідної роботи з обґрунтування теорії професійної освіти майбутніх бакалаврів та до удосконалення фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи для формування їх цифрової компетентності, поняття підхід використано у потрактуванні М. Садового, як система структур та механізмів пізнання та практики, а саме, парадигматичних, синтагматичних та прагматичних, з конкуруючими стратегіями та програмами у сфері філософії, науки, політики, організації життєдіяльності суб'єктів навчання [68]; форма пізнавальної та практичної діяльності, спрямованої на аналіз педагогічних явищ у аспектах семантики; наукова стратегія дослідження освітнього процесу; основоположна ціннісна орієнтація, яка визначає позицію науково-педагогічного працівника.

Базисним обрано *системний* підхід, який наголошує, що властивості цілого не можна звести до суми властивостей його елементів. Поведінка системи залежить не лише від характеристик окремих елементів, але й від специфіки її структури. Між внутрішніми та зовнішніми функціями системи існує взаємозалежність. Система взаємодіє з навколишнім середовищем і має своє власне внутрішнє середовище. Вона виступає як цілісна, що постійно розвивається структура. Застосування системного підходу в дослідженні підкреслює важливість причинно-наслідкових зв'язків у процесах і явищах (фахова підготовка майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у ЗВО в умовах соціальної турбулентності), а також ієрархічну організацію та проектування проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці.

У ХХІ столітті наука досягла нового рівня розвитку пізнання, що призвело до виокремлення нових проблем, зокрема, структурної організації та функціонування складних системних об'єктів, що стало базисом для формулювання концепції системності, де особливу роль відіграє системний

аналіз загалом, та системний аналіз якості, зокрема. Він ґрунтується на ідеях загальної теорії систем, що передбачає дослідження явищ як взаємодію компонентів цілого (фахової підготовки майбутніх бакалаврів), а не як ізольовані одиниці, що дозволяє виявити закономірності та основні тенденції системних взаємодій.

У дослідженні О. Кустовської [39] розкрито, що системний підхід дозволяє формувати ефективні рішення для виявлення, усунення та запобігання проблемам, зокрема у визначенні напрямів їх розв'язання. Методологічна специфіка цього підходу полягає у вивченні закономірностей і механізмів побудови системи як складного об'єкта, що складається з окремих елементів, а також у виявленні внутрішніх і зовнішніх зв'язків, які визначають її цілісність; передбачає аналіз цифрової компетентності як системного складного об'єкта, структурні компоненти якого формуються та вдосконалюються в процесі навчальної діяльності здобувача освіти [39].

Системний підхід, на думку С. Важинського та Т. Щербака забезпечує нові перспективи в дослідженні об'єктів, дозволяючи розкривати механізми цілісності та типології зв'язків [8]. Однак завдання ускладнюється необхідністю оцінювання динаміки різноманітних зв'язків у багатокомпонентних об'єктах за спільними критеріями. Важливою є не лише кількість інформації (складових організації освітнього процесу), але і її якість, яка визначає змістовну складову зв'язків у межах системи. Принцип системності передбачає диференціацію елементів досліджуваних об'єктів з урахуванням типу і значущості зв'язків (наукова обґрунтованість дослідження та фахової підготовки, системної єдності освіти, науки й інноватики (НДР, фахова підготовка, новації), забезпечення та сервіс, специфікація, праксеологія, релевантність, експертиза) як для системи в цілому, так і для її окремих компонентів (цільова, методологічна, організаційно-методична, змістова, процесуальна, релевантна підсистеми). Вивчення таких зв'язків здійснюється через аналіз структури та функцій у їх динамічній взаємодії [8]. Освітній процес розглядається як складна система з різноманітним станом, зв'язків і функціональних компонентів (процесно-

стратегічних і часткових цілей мети, організаційно-методичних зі збереженням структурно-логічних, моніторингових). Ефективна організація процесу формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи залежить від міждисциплінарної взаємодії та структурування, які включають основні, додаткові й допоміжні елементи. Інформаційні потоки, що забезпечують функціонування системи (змістова та функціональна, організаційно-методична та релевантна наглядова підсистеми) характеризуються визначеністю зв'язків і їх семантичною змістовністю [8].

Системний підхід є ключовим інструментом у формуванні цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці; забезпечує визначення мети й пакету завдань дослідження та навчання; дозволяє розробляти ефективні методи (навчання, організації, фахової підготовки) інтеграції цифрових технологій у освітній процес та розглядати цифрову компетентність як частину складної освітньої системи; застосування сприяє розкриттю цілісної сутності цифрових навичок, виявленню різних типів взаємозв'язків між компонентами цифровізації освіти (фахової підготовки) та узгодженню їх у межах цілісної єдності теоретичних і методичних засад формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів.

Особливої уваги потребує аналіз не тільки певних складників навчання, але й підсистем, що формують цілісний підхід до розвитку цифрової компетентності, включно з інформаційною грамотністю, критичним мисленням, технічними навичками, медіаграмотністю та цифровою безпекою. Впровадження системного підходу сприяє дослідженню взаємозв'язків між структурою, змістом і функціоналом освітнього процесу, забезпечує продуктивну інтеграцію ІКТ у фахову підготовку майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

У науковій літературі [44] системний підхід трактується як засіб дослідження об'єктів, що є органічним цілим, інтегрують різні елементи явищ або об'єктів, і забезпечує методологічне підґрунтя розроблення процедури їх представлення як системи; дозволяє генерувати різні варіанти рішень із

подальшим вибором оптимального, забезпечує методологічну інтеграцію різних наукових підходів.

Функції, що здійснює системний підхід у педагогічному дослідженні, багатовимірні: світоглядна – формує педагогічний світогляд, евристична – сприяє відкриттю нового знання, а пізнавальна – розкриває зміст та архітектуру об'єктів, структурну алгоритмізацію процесів через системні закономірності поведінки за усталених, так і за умов розвитку. Прогностична функція дозволяє розробляти перспективні прогнози розвитку системи, базуючись на просторово-часовій еволюції інформаційно-технологічного забезпечення, та оцінювати його вплив на довкілля. Отже, системний підхід постає ключовим інструментом, але «не є чіткою методикою з логічною послідовністю та визначеною концепцією, натомість є системою, що утворена із сукупності логічно визначених відповідно до концепції дослідження прийомами, методичними правилами та принципами, що повною мірою забезпечують виконання дослідницької функції в узагальненій системі наукового пізнання» [31, с. 177].

Поєднання принципів системного підходу в дослідженні формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці, спрямовує його, відповідно до етапів науково-дослідного аналізу проблем дисертаційного дослідження, а саме: з одного боку, застосування змістовних принципів дає змогу окреслювати межі використання традиційних методів та адаптувати завдання до нових умов пізнання; з іншого боку, виокремлення ключових категорій і принципів системності дає змогу визначити перспективи структурування та аналізу об'єкта і предмета дослідження, сприяє їх типологізації та визначенню характерних властивостей [31]. Критичний аналіз виявляє недостатню визначеність предмета пізнання (структурно-логічна модель формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці), установлення певних меж у застосуванні

методів і принципів, а також необхідність зосередження досліджень на актуальних аспектах педагогічної проблеми.

Дослідження формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці крізь призму методів системного підходу розглядалося, як аналіз складної системи, включно з декількома підсистемами, що передбачає ідентифікацію та забезпечення структурних елементів, аналіз особливостей їх взаємодії в межах системної рівноваги та трансформації. Ключовим аспектом визначено механізми інтеграції зазначеної системи в середовище полісистемної рівноваги та мультисистемної організації, з урахуванням головних чинники, що впливають на процеси її функціонування.

Структурно-функціональний підхід, як семантичний різновид системного підходу, орієнтований на аналіз функціональної єдності (організаційно-управлінська, мотиваційна, розвивально-прогностична, інформаційно-аналітична, наглядова) елементів системи та їх взаємодії в межах цілісної структури; базується на припущенні, що кожен елемент системи має власний функціонал, який є необхідною доцільністю для підтримки цільового функціонування всієї системи; дозволяє досліджувати систему не лише як сукупність структурних компонентів, але і як організоване ціле, де взаємодія елементів забезпечує досягнення спільної мети (теоретичне обґрунтування, проєктування та перевірка ефективності впровадження у фахову підготовку майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи структурно-логічної моделі формування їх цифрової компетентності задля модернізації освітньо-наукових систем ЗВО та забезпечення цільового призначення фахівців сфери діловодства в умовах соціальної турбулентності).

У межах підходу основна увага приділяється виявленню взаємозв'язків між структурними елементами, їх внеском у досягнення системних цілей і оцінюванні ефективності виконання кожної функції; включає аналіз доцільності існування елементів, їх ролі у функціонуванні системи та впливу на інші компоненти. Наприклад, у контексті цифровізації освіти функціональний

підхід дозволяє вивчати, як різні цифрові інструменти, методи викладання та освітні технології взаємодіють для формування необхідних компетентностей у здобувачів освіти.

Ключовою характеристикою функціонального підходу визначено акцент на впорядкованість структури, що забезпечує узгодженість і стабільність системи, з огляду на системний аналіз функціонування системи; врахування як внутрішніх механізмів, так і впливу зовнішнього середовища; визначення та усування контрпродуктивних елементів задля оптимізації функціональності системи. Застосування структурно-функціонального підходу в переважній більшості галузей науки та знань, включно з освітою, сприяє розробленню ефективних освітніх моделей, оцінюванню ролі освітніх компонентів та інтеграції новітніх технологій задля досягнення освітніх цілей.

Сценарний підхід є універсальним інструментарієм прогнозування, спрямованим на аналіз можливих варіантів розвитку подій, як зауважує Ф. Ван Ноттен, це гіпотетична послідовність, яка фокусуючи увагу на причинно-наслідкових зв'язках між подіями та ухваленням рішень, здатна змінити систему загалом або окремі її компоненти [101] задля розроблення і оцінювання ймовірнісних сценаріїв процесів та явищ. Застосування сценарного підходу є особливо ефективним для прогнозування соціально-економічних, екологічних, інституційних і геополітичних змін, хоча успіх цього методу залежить від стабільності умов, наприклад, вплив таких факторів, як рішення окремих представників влади, здатні суттєво вплинути на передбачуваність перспектив розвитку. Задля організації дослідження формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці, погоджуючись з висновками В. Філіппової, зазначено, що сценарний підхід як дієвий інструмент побудови невідокремлених векторів розвитку, а низки варіантів візуалізацій бажаних перспектив, сприяє розробленню стратегій змін, обмеженню чинників невизначеності [90].

У сценарному підході виділяють декілька форм, а саме: аналітичні сценарії, включно зі стислими, структурованими прогнозами, чітким описом ситуацій і подій, зручним для прийняття управлінських рішень; сценарії-есе мають вільну форму викладу й доступні для широкого загалу зацікавлених, але не конкретизовані за змістом. Формалізовані сценарії синергізують якість умовиводів судження з кількісними показниками інформаційних даних, у графічному схематичному та інтерактивному виразі, що забезпечує їх систематизацію та параметральну метрику оцінювання.

Метою сценарного підходу визначено оцінювання ймовірних векторів та альтернатив розвитку, прогноз наслідків прийнятих управлінських рішень і планування наступних дій у певних ситуаціях (складних і проблемних). Сценарний підхід дає змогу проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки та визначати ключові чинники, що впливають на стан та перспективи розвитку певних подій; заздалегідь ідентифікувати потенційні конфліктні, кризові ситуації та розробити превентивні заходи упередження, запобігання та усунення ризиків; сприяє не лише оцінюванню ймовірних варіантів перебігу подій, але і спрямувати їх у бажаному напрямку на засадах сталості.

Застосування сценарного підходу в процес дослідження проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи визначено як ефективний інструмент моделювання ймовірних напрямків розвитку освітнього процесу та модернізації фахової підготовки, що дає змогу розробляти альтернативні сценарії впровадження ІКТ, враховувати такі чинники, як сучасні освітні тенденції, технологічний прогрес і вимоги ринку праці; проєктувати моделі формування, набуття та розвитку цифрової компетентності, що базуються на системному аналізі якості й релевантності освітнього процесу і прогнозуванні можливих трансформацій; оцінювати вплив ІКТ на структуру та зміст освітньо-професійної програми спеціальності, впровадження освітніх технологій змішаного навчання, проєктної діяльності, хмарних сервіси та гейміфікації.

За допомогою сценарного підходу можна виокремити ключові напрями формування цифрової компетентності, розробити поетапну стратегію впровадження цифрових інструментів та оцінити їх ефективність в освітньому процесі; сприяє виявленню ризиків, пов'язаних із цифровою трансформацією освіти, і забезпечує розробку механізмів для подолання бар'єрів: невідповідностей освітньої політики якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм ЗВО [100].

Використання сценарного підходу забезпечує адаптивність ОПП, дає змогу підготувати здобувачів освіти до реалій цифрового суспільства, сприяє формуванню в них здатностей до критичного мислення, інформаційної культури, технічних навичок і медіаграмотності; стає ключовим компонентом комплексної підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, здатних до виконання професійних обов'язків у період глобальної змін та прискореної цифрової трансформації суспільства.

Квалітологічний підхід спрямований на дослідження якості процесів, явищ або об'єктів через аналіз їх характеристик, показників і відповідності певним стандартам (наприклад, ISO 9001:2015 Системи управління якістю – Вимоги; ISO 9004:2018 Управління якістю – Якість організації – Керівництво для досягнення стійкого успіху [97; 98]), тому «у вищій освіті є провідним дослідницьким напрямом, а його активна розробка пов'язана, перш за все, зі структурно-змістовою реформою вищої школи, міжнародними вимогами до рівня компетентності як якісного результату підготовки професіоналів» [57, с. 125].

Основна увага в цьому підході приділяється оцінці не лише кількісних, але і якісних параметрів, що визначають функціональну ефективність та результативність системи або праксеологію елементів; дозволяє вивчати якісні аспекти взаємодії елементів у системі, враховувати їхню унікальність і специфіку, а також забезпечувати гармонійний розвиток усіх складових; використовується для оцінювання якості освітньо-професійних програм, методів дослідження навчання, викладання, цифрових інформаційних

інструментів, а також рівня сформованих компетентностей у здобувачів освіти. Погоджуючись із низкою вітчизняних дослідників (І. Артемьєвою, Д.Павленком, О. Повідайчик, М.Повідайчиком), визначено взаємозв'язок між квалітологічним та кваліметричним підходами. На думку О. Повідайчик, квалітологічний підхід «розробляє методологію, принципи, концептуальні засади» [56, с. 161], в той час як кваліметричний - спрямований на «технології та інструментарій контрольно-оціночних, діагностично-вимірювальних процедур, які дозволяють із досить високим ступенем об'єктивності визначити якісний рівень сформованості у випусника ЗВО компетентностей» [56, с. 161]. Задля досягнення зазначеної мети, кваліметричний підхід сприяє роздробленню спеціалізованих шкал, а «завдяки вимірюванню здійснюється кількісна і якісна діагностика певних параметрів на основі математичних методів» [56, с. 161].

Застосування квалітологічного підходу передбачає: оцінювання відповідності результатів діяльності встановленим стандартам або критеріям якості; виявлення недоліків у функціонуванні системи та визначення шляхів їх усунення; підтримання балансу між кількісними і якісними параметрами, що забезпечують ефективність системи; формування стратегій для підвищення якості процесів або об'єктів на основі аналізу отриманих даних; О. Бондаренко визначає три складники квалітології, як науки, виокремлюючи теорії якості, оцінки якості та управління якістю [7].

У контексті формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи квалітологічний підхід дає змогу оцінювати якість впровадження цифрових технологій в освітній процес, аналізувати ефективність використаних методів і засобів навчання та коригувати ОПП задля забезпечення відповідності до вимог освітньої політики якості й безпеки ЗВО; сприяє створенню умов для розвитку цифрових навичок, які відповідають стандартам професійної діяльності й вимогам кон'юнктури професійної зайнятості.

Принципи наукового пізнання визначено як правила, що сформульовані на основі об'єктивних законів, спрямовують дослідницький процес і забезпечують

його доцільність та організованість; утворюють підґрунтя методологічної культури майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, як культури мислення та рефлексії; визначають методологічні засади наукової діяльності здобувачів освіти, а відповідно впливають і на методики навчання [74, с. 68]. Визначальними ознаками методологічного базису з формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів окреслено вектори розв'язання суперечностей між пізнанням та організацією умов для ефективного закріплення теоретичних знань на практиці.

У загальному значенні принципи розглядається як основне положення, що визначає структуру, функціонування чи методологічні засади системи. Принципи формуються внаслідок численних виявів матетики, узагальнюються і стають ефективним інструментарієм у наукових педагогічних розвідках. Принципи пізнання надають процесу дослідження спрямування, спонукають до подолання невизначеності та забезпечують структурування сучасних наукових знань; змінюються відповідно до епохи цивілізаційного розвитку, відображають панівні методологічні підходи, оскільки в постіндустріальному суспільстві увагу акцентовано на ймовірнісних, системних і стохастичних підходах постмодерну.

Принципи пізнання розвиваються з еволюцією освітньо-педагогічних та соціально-педагогічних наук та є ключовим чинником формування методологічного потенціалу наукознавства, матетики, квалітології, забезпечуючи основу для якісного поступу в розвитку сучасних наукових знань із педагогіки з акцентом на гуманізмі та творчості як нових методологічних орієнтирах у відповідь на екологічні та соціальні, геополітичні виклики глобального виміру.

Принципи управління якістю стають головними положеннями технічного регулювання, які спрямовані на досягнення високих результатів і впровадження ефективних організаційно-управлінських рішень; базуються на стандартах ISO і передбачають орієнтацію на процесний та системний підходи, постійне вдосконалення системи управління якістю, що забезпечує структурну

впорядкованість процесів та інтеграцію новітніх підходів, визначає етапи планування, виконання, перевірки та вдосконалення, забезпечує адаптацію до сучасних умов, сприяє оптимізації та синергетичній взаємодії. Процедура визнання якості наукових досліджень, на думку Н. Грабовенко, залежить від «формування політики доброчесності наукових досліджень; запровадження процедур атестації наукових кадрів; моніторинг діяльності вчених рад та їх акредитація на підставі розробленого положення» [18, с. 30].

Конкретно-наукові принципи є методологічними положеннями, що спрямовують дослідницьку діяльність в окремих галузях наук і знань, враховуючи їхню специфіку та закономірності; забезпечують об'єктивність і достовірність результатів завдяки врахуванню реальних достовірно-доведених фактів, історичного розвитку об'єкта дослідження, його структурних і системних характеристик, а також динамічних змін соціальної турбулентності; принципи орієнтують дослідження на інтеграцію теоретичних знань із практичним досвідом, системний аналіз взаємозв'язків і функціональній взаємодії між елементами системи, а також перевірку теоретичних положень за допомогою розробки та апробації методик організації як досліджених, так і підготовки майбутніх фахівців і встановлення праксеології результатів емпіричних даних. Важливим аспектом конкретно-наукових принципів є забезпечення систематичності та послідовності дослідницької діяльності, що дозволяє розкривати сутність явищ, їхні причини та механізми розвитку; сприяють формуванню наукових висновків, які мають як теоретичне, так і практичне значення.

Конкретно-наукові принципи є основними методологічними засадами, які підтримують напрями дослідження проблеми визначених галузей наук і знань у питанні формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; забезпечують системність і об'єктивність наукових розвідок, орієнтацію дослідників на врахування реальних фактів, семантики професійної діяльності, інтенсивності й динаміки змін у середовищі цифровізації освітніх методик і взаємозалежностей між

компонентами цифрової компетентності майбутніх фахівців; спрямовують інтеграцію наукових теоретичних знань із практично корисним досвідом організації освітнього процесу, історичну та системну обумовленість соціального замовлення на дослідження формування компетентностей, їх структурно-змістове наповнення, а також необхідність підтвердження емпіричного масиву даних, проєктованих моделей і розроблених методик. Застосування конкретно-наукових принципів дозволяє глибше зрозуміти механізми набуття і розвитку цифрової компетентності, виявити її ключові складові компоненти та генерувати ефективні підходи для модернізації фахової підготовки майбутніх бакалаврів відповідно до сучасних вимог цифровізації системи освіти.

Методологічна основа організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи є складною багаторівневою системою, що складається з елементів, між якими є логічні зв'язки, тому було здійснено порівняльний аналіз методологічних підходів та принципів – визначено сутність методології організації освітнього процесу; структуру, послідовну організацію методик та засобів педагогіки у сферах теоретичної та практичної підготовки здобувачів освіти, подолання суперечностей щодо обґрунтування використання ІКТ в освітньому процесі.

Застосування *комплексного* підходу, на думку М. Моїсеєнка, сприяє використанню як загальнонаукових, так і спеціальних методів наукового дослідження, серед теоретичних виокремлено: аналіз та синтез, узагальнення та класифікацію, систематизацію теоретичних даних і показників, визначення понятійно-категоріального апарату, проєктування моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи в фаховій підготовці. До емпіричних методів М. Моїсеєнком віднесено: бесіду та інтерв'ювання, тестування та анкетування здобувачів освіти та/або науково-педагогічних працівників, розв'язання проблемних завдань, виконання контрольних робіт, а також «експертне оцінювання, шкалування, ранжування для з'ясування стану рівнів сформованості цифрової компетентності,

педагогічний експеримент задля перевірки ефективності структурно-функціональної моделі й дослідно-експериментальної програми» [47, с. 20-21].

Комплексний підхід дає змогу забезпечити всебічний розгляд усіх аспектів розвитку цифрової компетентності, включно зі структурою, функціями, зв'язками системи фахової підготовки із зовнішнім середовищем. Підхід орієнтований на єдності політичних, економічних, соціальних чинників, що впливають на особливості організації освітнього процесу, і сприяє систематизації сучасних наукових знань і навичок, необхідних для роботи в цифрових середовищах спеціальних сфер майбутньої зайнятості; передбачає аналіз усіх складників системи, включаючи характерні властивості структури, функціоналу та взаємозв'язків із навколишнім середовищем; ґрунтується на розгляді елементів (організаційних, змістових, функціональних, методичного та інформаційного забезпечення) системи в їх єдності, що дозволяє визначити значущість окремих характеристик у контексті загального і спеціального призначення системи для задоволення соціального замовлення на дослідження і вирішення педагогічної проблеми та модернізації і удосконалення фахової підготовки майбутніх фахівців.

Наприклад, комплексний підхід до аналізу європейських стандартів структурування цифрової компетентності, а також рекомендацій відповідних професійних установ та організацій, особливостей розроблення національних рамок цифрової компетентності для окремих соціальних груп, науково-педагогічних та медичних фахівців, держслужбовців, як зауважує М. Толмач, забезпечує підґрунтя для визначення «структури цифрової компетентності бібліотечного фахівця, що враховує: загальну цифрову компетентність; цифрові технології для професійної діяльності; для підтримки навчання, викладання та досліджень (зокрема сприяння цифровій грамотності та інклюзії користувачів із використанням цифрових технологій, цифрове наставництво); здатність до цифрових трансформацій та професійного розвитку в цифровому середовищі» [85, с. 210].

Застосування комплексного підходу сприяє охопленню низки аспектів публічного управління та організації освітнього процесу, а саме: суспільно-політичних, соціально-економічних, технологічних і екологічних чинників, їх впливу на освітню діяльність і фахову підготовку; інтеграції правового регулювання та міждисциплінарності задля забезпечення узгодженості організаційно-управлінських рішень, досягнення ефективності формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів.

Інтеграційний підхід до формування цифрової компетентності у фаховій підготовці майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи орієнтований на виявлення та посилення зв'язків між окремими елементами та підсистемами (фахової підготовки в цілому) та організації освітнього процесу (зокрема), а також забезпечення їх узгодженості на різних рівнях управління, як вертикально (різні рівні управління освітою), так і горизонтально (взаємодія закладів освіти, стейкхолдерів); сприяє – створенню єдиної інтегрованої системи, яка забезпечує ефективне протистояння сучасним соціальним і технологічним викликам, зокрема загрозам, які виникають під час цифрової трансформації суспільства, а також гармонійному впровадженню цифрових та освітніх технологій і міждисциплінарному підходу до розвитку компетентностей, дозволяє гармонізувати взаємодію стадій циклу освітньо-професійних програм, інтегрувати новітні ІКТ в освітню діяльність і забезпечити злагоджене функціонування системи фахової підготовки майбутніх бакалаврів.

Практико-орієнтований підхід до організації освітнього процесу сприяє формуванню у здобувачів освіти практичних навичок роботи з ІКТ, що включає проєктну діяльність, практичні заняття з використанням сучасного програмного забезпечення, роботу з інформаційними базами даних, електронними архівами, цифровими та освітніми ресурсами для виконання професійних завдань майбутніх фахівців у галузі знань культури та мистецтва. Водночас дає змогу окреслити суперечності, як зазначає О. Трифонова, а саме, між: теоретичними знаннями, практико орієнтованими здатностями майбутніх бакалаврів та

прикладною технічною підготовкою; «часовою невідповідністю теоретичного рівня розвитку ІКТ і практичними вимогами цифровізації; між ідеологією і змістом освітніх реформ і реальним станом упровадження цифровізації і його результативністю (апробація пілотного проєкту та законодавче впровадження тощо)» [87, с. 38]. Розв'язання визначених проблем, погоджуючись з міркуваннями О. Трифонової, залежить від узгодженої урядової політики щодо науково-дослідної та освітньої діяльності, наприклад, прийняття та впровадження Концепції STEM-освіти, що «вимагає створення практико орієнтованих методик навчання і сучасних засобів здобування знань, набуття навичок та умінь» [87, с. 307]. Особливу увагу до формування таких методик приділено також у наукових розвідках Т. Плачинди, М. Садового, І. Сліпухіної та ін.

Компетентнісний підхід зосереджується на формуванні ключових, базових, спеціальних, професійно-орієнтованих компетентностей, таких як інформаційна грамотність, здатність до критичного мислення, вміння працювати в цифрових середовищах, адаптивність до новітніх цифрових технологій; забезпечує фахову підготовку майбутніх бакалаврів, здатних ефективно використовувати цифрові інструменти в професійній діяльності; спрямований на розвиток системи знань, умінь і навичок, що сприяють ефективності їх професійної діяльності в умовах цифрового середовища за сферами зайнятості; впровадження в освітній процес принципів гнучкості та автономності до розробки освітньо-професійних програм, які відповідають сучасним викликам соціальної турбулентності глобального виміру; орієнтує здобувачів освіти на самостійне вирішення завдань, прийняття доцільних організаційно-розпорядчих рішень на основі практично-корисного досвіду та здатність адаптуватися до змін вимог до професійної діяльності [88].

Вітчизняні науковці у 90-х роках ХХ ст. визначали методологічною основою системи освіти в інформаційному суспільстві компетентнісний підхід, але в зазначений період ще не усвідомлювалась потреба у необхідності ґрунтовної модернізації освітнього процесу, тому наукові розвідки було

зосереджено на формуванні компетентностей в окремих галузях. Погоджуючись з висновками О. Овчарук, зазначено, що національна система освіти у порівнянні з країнами ЄС із запізненням почала використовувати ідеї компетентнісного підходу, зокрема в освітніх стандартах [54]. Впровадження компетентнісного підходу дало змогу сьогодні переорієнтувати освітню політику, модернізувати ІКТ для забезпечення умов формування комплексу компетентностей у здобувачів освіти.

Проаналізований вітчизняний досвід використання підходу в освітньому процесі, дав змогу О. Трифоновій зробити наступні висновки щодо впровадження компетентнісного підходу в освітній процес, а саме, визначено сприяння зміщенню освітньої мети в бік «сприйняття, розуміння, творчого застосування в соціальному середовищі та розвитку мислення, пам'яті, уяви; переконанні науковців, практиків про необхідність переходу освітнього процесу на нову концептуальну основу; встановлення меж у змісті термінологічних позначень компетенцій і компетентностей» [87, с. 186].

Реалізація компетентнісного підходу в фаховій підготовці майбутніх бакалаврів визначає систему складових освітньої системи, до якої включено: інформаційно-комунікаційний, цифровий, суспільно-виробничий, процесуально-технологічний, науковий та інші компоненти [92]. Аналіз психолого-педагогічних та спеціальних джерел [6; 41; 56; 70; 83; 86; 89] дало змогу зробити висновки щодо актуальності впровадження компетентнісного підходу до методик фахової підготовки майбутніх бакалаврів, а саме: виокремлення переліку компетентностей з кожного освітнього компонента, уточнення їх змісту, відтворення в стандарті спеціальності, запровадження в ОПП та навчальні плани.

Особливе значення при застосуванні компетентнісного підходу приділяється формуванню як базових, так і спеціальних фахових компетенцій як складових компетентностей. Загальні компетенції створюють основу для становлення, саморозвитку, самовизначення і адаптації до інтенсивно змінних умов, тоді як спеціальні компетенції як складових компетентностей спрямовані

на розв'язання професійних завдань, зокрема управління інформаційними масивами даних їх спрямування на вирішення проблем цільового призначення, розробку освітніх стратегій і траєкторій, а також використання ІКТ та аналітичних засобів, систем, платформ; дозволяє випускникам ефективно реалізовувати набуті сучасні наукові знання, навички і вміння на ринку праці, зі забезпеченням конкурентоспроможності власної цифрової компетентності; стимулює неперервність, ступеневість і наступність у індивідуальних траєкторіях навчання, що є особливо важливим у цифрову епоху суспільного розвитку, коли постійно оновлюються знання та технології; забезпечує основу для фахової підготовки та професійного зростання, академічної, соціальної і професійної мобільності та здатності вирішувати актуальні завдання інформаційно-комунікативної сфери, залишаючись затребуваними в умовах глобальних змін і цифрової трансформації суспільної діяльності. Він забезпечує формування тих складових цифрової компетентності, які дозволяють здобувачу освіти застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в реальному житті (в особистій, суспільній і професійній сфері) [89].

Персоналізований підхід орієнтований на індивідуальні потреби, здібності та інтереси здобувачів освіти; передбачає адаптацію змісту організації навчання до індивідуальних особливостей здобувачів освіти, створення педагогічних умов для їх саморозвитку в цифровому середовищі, навчання, становлення і професійної адаптації під час практичної підготовки, а також мотивацію до неперервного навчання.

Процесний підхід до формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи забезпечує взаємозв'язки та неперервність процесних дій, які забезпечують досягнення освітніх і дослідницьких цілей; забезпечує освітній процес як систему послідовних і взаємопов'язаних етапів, що спрямовані на поступове формування знань, умінь та навичок, необхідних для ефективної професійної діяльності в умовах глобальної інформатизації суспільної діяльності в галузях знань, сферах зайнятості на рівнях організації систем різного призначення;

особлива увага приділяється визначенню функцій організації управління освітнім процесом, який спрямовано на планування, організацію, координацію, контроль і корекцію навчально-пізнавальної діяльності, коли функції реалізуються у єдиному циклі фахової підготовки, забезпечуючи інтеграцію сучасних ІКТ в освітньо-професійні програми для оптимізації процесу та підвищення ефективності навчання, забезпечення доступності та персоналізації освітнього контенту та вироблення власних траєкторій навчання; формуванню в здобувачів освіти здатності працювати із цифровими інструментами, аналізувати значні масиви інформаційних даних, орієнтуватися для використання інформаційно-комунікаційних платформ і технологій; дозволяє здобувачам опановувати навчальні матеріали поступово за структурно-логічною схемою переходячи від ключових, базових до спеціальних і професійно-орієнтованих складніших рівнів сформованості компетентності, забезпечуючи системність і послідовність у їх професійному зростанні.

Застосування процесного підходу спрямовано на забезпечення якості освітнього процесу завдяки постійному моніторингу та системному аналізу результатів навчання; дозволяє своєчасно коригувати методи, засоби та форми навчання, адаптуючи їх до персональних потреб здобувачів освіти і глобальних викликів соціальної турбулентності суспільства постмодерна; стає ефективним інструментом для формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів, забезпечуючи неперервність, інтеграцію і узгодженість усіх етапів організації навчально-наукової, пізнавальної освітньої діяльності, необхідних для успішного освоєння професії в цифровому середовищі освіти, науки й інноватики ЗВО.

Зауважено, що процесний підхід, спрямований на організацію освітнього процесу як безперервного, логічно структурованого поступу підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, забезпечує послідовний розвиток цифрової компетентності; акцентує увагу на зміст кожного етапу задля забезпечення продуктивності освітнього процесу,

включно з плануванням, реалізацію та оцінюванням результатів, використанням цифрових інструментів.

Модульний підхід базується на розробці освітньо-професійних програм у формі окремих змістових навчальних модулів, які інтегрують сучасні наукові знання, навички та вміння з циклах дисциплін фахової підготовки; дозволяє гнучко реагувати на сучасні зміни цифрових технологій та забезпечує актуалізацію інноваційності освітнього процесу та його відповідність сучасним вимогам кон'юнктури ринку праці; є ефективним засобом організації освітнього процесу, що забезпечує структурованість, гнучкість, портативність освітньо-професійних програм та індивідуальних траєкторій мобільності навчання, базується на поділі навчальних матеріалів на взаємоузгодженні модулі, кожен із яких спрямований на досягнення релевантних результатів навчання, що відповідають семантичним вимогам цифрової компетентності, таких як інформаційна та медіаграмотність, кібербезпека, робота з інформаційними системами та створення цифрового контенту.

Завдяки структурованості кожен модуль має чітко визначені цілі і зміст, що забезпечує структурно-логічну послідовність у навчанні та сприяє інтеграції сучасних наукових знань у єдину систему фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Ретельне оцінювання результатів кожного модуля дає змогу контролювати прогрес і здобуття складових компетентності студентів за необхідності при встановленні невідповідностей здійснювати коригування процесу навчання; дозволяє підвищити мотивацію здобувачів освіти завдяки практичній спрямованості та можливості обирати модулі відповідно до професійних потреб майбутніх середовищ зайнятості; сприяє індивідуалізації, універсалізації і ефективності навчання в умовах цифровізації фахової підготовки; забезпечує майбутнім бакалаврам необхідні компетенції та компетентності для професійного становлення та адаптації до сучасних вимог цифровізації суспільної діяльності й ефективного вирішення актуальних професійних завдань [84].

Принципи організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи базуються на сучасних педагогічних підходах, спрямованих на забезпечення якості освітнього процесу та розвиток професійних компетентностей до яких беззаперечно відноситься і цифрова. Принцип *студентоцентрованості* спрямовує освітній процес на задоволення індивідуальних потреб, інтересів та можливостей здобувачів освіти, стимулювання їх активності, самостійності й мотивації до навчання. Принцип *наскрізності* сприяє системності й логічній послідовності опанування освітніх компонентів, інтегрує їх у цілісну структуру освітньо-професійної програми фахової підготовки, зберігаючи зв'язки між рівнями освіти та етапами підготовки та забезпечуючи поступовість переходу від базових знань до спеціалізованих.

Принцип *неперервності* спрямований на забезпечення можливості постійного навчання і зайнятості впродовж життя вдосконалення та професійної підготовки; реалізація неперервності у формуванні цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи є одним із ключових аспектів сучасної професійної підготовки; принцип забезпечує пролонгованість освітнього процесу в умовах постійних змін цифрового середовища та інтеграції в глобальний простір вищої освіти та наукового дослідництва. Майбутні фахівці мають бути готові до постійного вдосконалення цифрової компетентності задля професійної відповідності, пов'язаної з інформаційною та бібліотечною справою, які все більше орієнтовані на практичне використання ІКТ для управління, захисту та ефективності використання інформаційних ресурсів; передбачає систематичне становлення та розвиток здобувача освіти як особистості в умовах цифровізації середовища навчання; потребує не лише формування ключових та базових компетенцій, але і здатності до самостійного опанування нових ІКТ та постійного саморозвитку в цифровому полі соціальної організації; застосування принципу передбачає створення системно узгодженого та інформаційно-, технологічно організованого освітнього процесу, де мета, зміст, методи та

форми забезпечення фахової підготовки спрямовані на досягнення єдності в опануванні цифрової компетентності.

Наступність в освітньому процесі спирається на врахування початкового рівня знань і досвіду здобувачів освіти, що дає змогу поступово розвивати фахові компетентності відповідно до потреб сучасного цифрового суспільства; актуалізується завдяки глобалізації процесів цифровізації в сфері освіти, науки й інноватики, а також середовища зайнятості майбутніх фахівців; забезпечує безперервне нарощення знань майбутніх бакалаврів, адаптацію до нових викликів у фаховій діяльності та інтеграцію в цифрове середовище. Неперервність, наступність та наскрізність освітнього процесу стає підґрунтям у формуванні цифрової компетентності задля ефективної праці за спеціальністю інформаційна, бібліотечна та архівна справа.

Зазначено, що принцип *раціональності* в організації освітнього процесу сприяє продуктивному використанню часу, ресурсів та при застосуванні удосконалених методик задля досягнення релевантних цілей процесу навчання. Інтеграційний принцип дає змогу поєднати знання різних галузей наук, забезпечує міждисциплінарні зв'язки, що зі своєю боку, у поєднанні з практико-орієнтованим принципом, націленим на розвиток практичних навичок, сприяє комплексному підходу розв'язання професійних завдань. Портативний принцип дає змогу розставити акценти на мобільних характеристиках набутих знань, умінь і навичок, забезпечує їх адаптивність і універсальність під час застосування в різних умовах праці.

Принцип *міждисциплінарності* сприяє формуванню здатності до системного аналізу проблем фахового спрямування через інтеграцію загальнонаукових і фахових знань із різних циклів дисциплін. Майбутні бакалаври з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, на думку М. Толмач, виконуючи функції менеджера, мають розвинути навички «лідерства, стратегічного планування, управління проєктами, фінансового менеджменту та управління людськими ресурсами» [85, с. 131], опанувати основи «законодавства, маркетингу, комунікації та етики, що є критично

важливими для підтримки стандартів якості та конфіденційності в роботі з інформацією» [85, с. 131], що демонструє міждисциплінарні зв'язки з багатьма галузями – теорією та методикою професійної освіти, ціннісними та акмеологічними орієнтирами особистісного розвитку здобувача освіти в їх системних зв'язках та взаємовпливах.

Працеорієнтований принцип зацентовано на забезпеченні готовності здобувачів освіти до виконання конкретних завдань у професійних середовищах зайнятості й розвитку їх конкурентоспроможності на ринку праці, визначає актуальність використання ІКТ у забезпеченні якості управління інформаційними масивами даних в інформаційній, бібліотечній та архівній діяльності. *Квалітаційний* принцип визначає вектор спрямованості освітнього процесу до відповідності стандартам якості освіти, забезпечення достатнього рівня якості підготовки майбутніх бакалаврів. Застосування проаналізованого комплексу принципів до підготовки майбутніх бакалаврів забезпечує всебічний розвиток їх професійних компетенцій і компетентностей задля формування готовності до виконання професійних обов'язків у період глобальної цифрової трансформації та зростаючих потреб інформатизації суспільної діяльності.

Отже, формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи потребує застосування комплексу підходів до фахової підготовки, які забезпечують всебічний розвиток професійних і особистісних навичок у здобувачів освіти, до них належать: комплексний, інтеграційний, практико-орієнтований, компетентнісний, персоналізований, процесний, модульний; застосування зазначених підходів до організації освітнього процесу в комплексі забезпечує формування в здобувачів освіти цифрової компетентності, необхідної для ефективної професійної діяльності в інформаційній, бібліотечній та архівній сферах.

Структурні компоненти організаційно-методичної підсистеми включають: методи дослідження (контент-, структурний, структурно-функціональний, системний аналіз); засоби дослідження (методики, технології,

інформаційно-технологічні, інформаційно-аналітичні, матеріально-технічного сервісу); методи навчання (практичні, проєктні, бінарні, інтерактивні, рефлексивні, партисипативні, гейміфікації, хмарні, моделювання, мобільні, інноваційні, ситуативні); методи організації фахової підготовки (структурно-логічний, портфельний, компаративний, ефективності, проблемний аналіз); засоби фахової підготовки (цифрові бібліотеки, інформаційні системи управління знаннями (бази освітніх і наукових ресурсів), хмарні, електронні освітньо-професійні платформи, мобільні додатки, онлайн-курси та вебіари, віртуальні симулятори, проблемно-тематичні лабораторії, програмні інструменти оцифрування документів, інтерактивні мультимедійні ресурси, програмне забезпечення автоматизованих систем аналізу даних); технології фахової підготовки (освітні: адаптивне, електронне, онлайн та цифрове навчання; інтерактивні: фізичні, пізнавальні, соціальні, наприклад, кооперативного, колективно групового навчання, ситуативного моделювання, опрацювання дискусійних питань).

Контент-аналіз є одним із найпоширеніших методів дослідження текстової інформації, що дозволяє систематично виділяти, квантифікувати та інтерпретувати змістовну складову текстів (впроваджений у науковий обіг у 1930-х р.р., вперше використано для аналізу рекламних і пропагандистських публікацій, а пізніше – для вивчення політичних документів і виступів). У контексті дослідження формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи контент-аналіз дозволяє оцінити засоби технічного регулювання та акти законодавчого забезпечення правових гарантій, Закони України, нормативні акти, освітні стандарти, освітньо-професійні програми та інші офіційні документи.

Контент-аналіз як науковий метод передбачає кількісні та якісні характеристики дослідження текстів: кількісні показники включають підрахунок частоти використання певних термінів, понять або категорій, що дає змогу виявляти закономірності текстових даних; якісні показники зацентрують увагу на поглибленому аналізі контексту вживання категорій, інтерпретації

прихованих смислів текстів; разом вони забезпечують об'єктивність і системність наукового дослідження обраної проблеми.

Застосування контент-аналізу до розв'язання дискусійних питань формування цифрової компетентності дає змогу визначати ключові елементи змісту нормативно-правових, розпорядчих документів у галузі освіти, а саме, найменування ключових суб'єктів, головні визначення понять, події, офіційні папери або оцінювання експертів; відтворює цілісне уявлення про об'єкт дослідження, сприяє відстеженню закономірностей і тенденцій процесу формування та розвитку цифрової компетентності здобувачів освіти. Ключовими умовами визначено дотримання наступних принципів: обґрунтованості, об'єктивності, системності, надійності, як гарантів достовірності й наукової значущості отриманих результатів дослідження.

У контексті проблеми педагогічного дослідження формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи обрано структурний аналіз, який передбачає вивчення будови системи як організованої сукупності взаємозв'язків між її компонентами (підсистемами, умовами, завданнями, метою та релевантністю соціального замовлення). Метод забезпечує визначення ролі та значення вагомості кожного з елементів у межах інтегрованого цілого фахової підготовки. Аналіз дозволяє зрозуміти, як взаємодія окремих складових підсистем сприяє досягненню системних цілей (завдань дослідження та фахової підготовки), зокрема розвитку ключових цифрових компетентностей у студентів відповідної спеціальності.

У межах дослідження формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи *структурно-функціональний аналіз* послуговує ключовим методом, що дає змогу детально розглянути взаємодію компонентів освітньої системи, визначити їх роль і місце в забезпеченні функціонування системи; виявити окремі елементи та підсистеми, які є частиною досліджуваної системи, але і зрозуміти характер їх взаємозв'язків, що визначають цілісність освітнього процесу.

Застосування структурно-функціонального аналізу дає змогу розглядати систему як сукупність взаємопов'язаних компонентів, що водночас володіють певною автономністю, та яким притаманні спеціальні властивості. У цьому контексті освітня система фахової підготовки бакалаврів розглядається як багаторівнева структура, у якій кожен елемент освітнього-професійної програми в цілому та навчальних планів зокрема, цифрові технології, методи навчання, технічний сервіс інфраструктури організації та здобувачі освіти, виконує визначену інституційну функцію забезпечення цільового призначення.

Структурно-функціональний аналіз дає змогу відстежити механізми взаємодії структурних елементів системи та їх ролі у формуванні цифрової компетентності (наприклад, методи навчання виступають засобом активізації освітнього процесу, ІКТ забезпечують доступ до сучасних інформаційних ресурсів, а здобувачі освіти як ключові суб'єкти системи опановують необхідні здатності задля відповідності вимогам цифровізації суспільної діяльності).

Зазначено, що структурно-функціональний аналіз також дає змогу дослідити соціокультурні явища і процеси, пов'язані з інтеграцією цифрових та освітніх технологій у фахову підготовку, як системно організовану цілісність, у якій кожний складник набуває семантичного значення, яке сприяє досягненню мети освітньо-професійної програми, а саме, розвитку критичного мислення, здатності працювати із цифровими ресурсами, інформаційній безпеці, медіаграмотності та іншим вагомим аспектам цифрової компетентності. Структурно-функціональний аналіз забезпечує створення науково-методичного базису вдосконалення організації освітнього процесу, спрямованого на формування цифрової компетентності, сприяє системності фахової підготовки, взаємозв'язку і функціональній ефективності її складників.

Системний аналіз передбачає комплексне вивчення системи як цілісної сукупності взаємопов'язаних елементів, які функціонують для досягнення загальних цілей дослідження та організації освітнього процесу формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів в організації фахової підготовки кадрів для управління галузі знань культури та мистецтва: освітніх та освітньо-

наукових; сферах зайнятості – культурно-мистецької, публічного управління та адміністрування, інформаційно-технологічної, інформаційно-аналітичної та експертної (професійного, соціального, побутового) дає змогу визначити головні структурні компоненти системи освіти, зокрема освітні та освітньо-наукові програми, навчальні методи, цифрові та освітні технології, інфраструктурні ресурси та суб'єктів навчання; сприяє розумінню функціональної взаємодії структурних елементів, аналізу їх семантичної ролі та оцінці їх впливу на рівень якості підготовки майбутніх бакалаврів.

Впровадження системного аналізу визначає актуальність інтеграції наступних компонентів освітнього процесу: цифрових технологій в освітнє середовище задля доступу до інформаційних ресурсів та розвитку здатностей роботи з базами даних; інноваційних інформаційно-телекомунікаційним платформ задля забезпечення взаємодії між здобувачами освіти та науково-педагогічними працівниками. Освітньо-професійні програми, зі свого боку, адаптуються до вимог інформаційного суспільства, включно з освітніми компонентами, орієнтованими на розвиток інформаційної грамотності та культури, правил дотримання інформаційної безпеки.

Системний аналіз також дає змогу: ідентифікувати бар'єри, які перешкоджають ефективному формуванню цифрової компетентності, такі як недостатність матеріально-технічних та фінансових ресурсів, нерівний доступ до цифрових та освітніх технологій, відсутність належної підготовки викладачів чи обмежена інтеграція цифрових інструментів у забезпечення навчальних планів; розробити рекомендації для оптимізації освітнього процесу; сприяє виявленню нових можливостей для покращення організації освітнього процесу, що включає впровадження інноваційних методів викладання, таких як змішане навчання, проєктна діяльність, гейміфікація та використання хмарних технологій. Визначення стратегічних напрямів розвитку цифровізації професійної освіти на основі системного аналізу якості складових забезпечує формування базових, спеціальних і професійно-орієнтованих компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності у сфері інформаційної,

бібліотечної та архівної справи. Впровадження системного аналізу надає цілісне бачення процесу формування цифрової компетентності, дозволяючи ефективно інтегрувати різноманітні елементи та підходи в межах організації освітнього процесу, орієнтуючись на сучасні виклики та потреби цифровізації суспільства.

Засоби розв'язання проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи включають значний спектр різноманітних інструментів і підходів, які сприяють ефективній організації, аналізу та оптимізації освітнього процесу, а саме: методики, технології, інформаційно-технологічні рішення, інформаційно-аналітичні інструменти, матеріально-технічний сервіс.

Методики дослідження включно з адаптованими до цифрової освіти педагогічними практиками, сприяють забезпеченню інтерактивності, індивідуалізації та інноваційності освітнього процесу, передбачаючи впровадження технологій змішаного навчання, проєктних методів, гейміфікації, методик формування критичного мислення, а також засобів оцінювання цифрової компетентності майбутніх бакалаврів, за допомогою ІКТ (електронних тестів, анкет, портфоліо, рефлексивних практик та ін.).

Технології, що застосовано в дослідженні, мають у своєму складі цифрові платформи управління освітнім процесом (системи управління навчанням (з англ. – Learning Management Systems), наприклад, Google Classroom, Moodle та ін.), хмарні сервіси (наприклад, Google Drive Microsoft OneDrive тощо), інтерактивні засоби та інструменти (наприклад, Mentimeter, Kahoot тощо), технології організації дистанційного навчання задля забезпечення доступу до освітніх ресурсів незалежно від місця та часу, ефективно впливають на автоматизацію освітнього простору, організацію командної роботи та якісного рівня формування цифрової компетентності.

До сучасних інформаційно-технологічних засобів дослідження віднесено використання програмних продуктів для аналізу баз даних (наприклад, NVivo, SPSS), роботи з масивами документів (наприклад, Atlas.ti), розробки

мультимедійних документів (наприклад, Canva, Adobe Spark), освітніх модулів із формування цифрової компетентності. Аналітичні інструменти (наприклад, Business Intelligence (Tableau Power BI)) сприяють здійсненню моніторингу та оцінюванню рівня сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів, аналізу ОПП, розробці рекомендацій, візуалізації та аналізу великих обсягів освітніх та фахових інформаційних даних.

Матеріально-технічний сервіс охоплює доступ до обладнання, необхідного для реалізації освітніх практик цифровізації навчання (комп'ютери, інтерактивні дошки, мобільні пристрої, високошвидкісний інтернет, сервери для зберігання даних, цифрові бібліотеки та лабораторії). Важливою складовою є забезпечення технічної підтримки та інфраструктури для безперебійного функціонування цифрових інформаційно-телекомунікаційних платформ.

Доведено, що формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці передбачає інтеграцію низки підходів, а саме: науково-дослідної роботи з обґрунтування та розробки методологічних засад теорії та методики професійної освіти – системного, сценарного, функціонального, квалітологічного; організації фахової підготовки – комплексного, інтеграційного, компетентнісного, модульного, практико-орієнтованого, персоналізованого та процесного; їх синергетичне застосування сприяє цілісності освітнього процесу, врахуванню міждисциплінарних зв'язків та адаптації до вимог сучасного середовища цифровізації суспільної діяльності.

Методологічне значення для дослідження проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці має підбір принципів наукового пізнання, управління якістю та конкретно-наукових. Визначено вагому роль наступних принципів організації фахової підготовки: студентоцентрованого, наскрізності, наступності, неперервності, раціональної організації, інтеграційного, практико-орієнтованого, портативного, міждисциплінарного, працеорієнтованого,

інформаційної діяльності, квалітаційного, задля забезпечення гармонійного розвитку здобувачів освіти, створення умов індивідуалізації навчання, адаптації до професійних потреб та ефективного використання ІКТ.

Методи дослідження проблематики формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи: контент-, структурний, структурно-функціональний, системний аналіз, є багатоплановими та інтегрують різні підходи з метою досягнення системності, об'єктивності та практичної значущості результатів. Застосування підібраних методів дослідження забезпечує всебічне вивчення правового та технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи, стану розроблення проблеми формування цифрової компетентності, створює передумови для розробки теоретичних, методичних і практичних аспектів формування цифрової компетентності майбутніх фахівців.

Розкрито засоби дослідження з обґрунтування та розробки методологічних засад теорії та методики професійної освіти майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи зі сформованою цифровою компетентністю, а саме: методики, технології, інформаційно-технологічні, інформаційно-аналітичні, матеріально-технічного сервісу.

2.2. Методика організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи: форми, методи і засоби

Цифровізація інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності, процеси стрімкого розвитку ІКТ, вимагають удосконалення організації фахової підготовки здобувачів освіти, адаптації до нових викликів соціальної турбулентності та впровадження інноваційних методик та методів у навчання. Майбутні бакалаври мають, не лише засвоїти теоретичні знання, але й набути практичних здатностей роботи із сучасними цифровими інструментами, базами даних, електронними архівами та інформаційними технологіями.

З огляду на пріоритетність формування компетентностей з інформаційної культури та грамотності в фаховій підготовці, наріжним постає виокремлення дієвих методологічних підходів для інтеграції сучасних форм організації навчання та вибору застосування освітніх технологій, а саме, змішаного навчання, проєктної діяльності, гейміфікації, застосування хмарних сервісів, в організацію процесу формування у здобувачів освіти практичних навичок розв'язання професійних завдань у цифровому суспільстві. Оскільки розвиток ІКТ забезпечує інтенсивний темп змін, то актуальним вбачається розроблення ефективної методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Практичну значимість методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи з комплексом методів, засобів та технологій фахової підготовки для забезпечення якості організації освітнього процесу підсилено необхідністю інтеграції новітніх цифрових інструментів у освітньо-професійні програми, щоб здобувачі освіти мали змогу отримати практичний досвід роботи з ІКТ під час навчання.

Завдання дослідження:

- розкрити особливості форм організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, а саме - змішаної, традиційної, мобільної, дистанційної;
- визначити ефективність застосування структурно-логічного, портфельного, компаративного аналізу, проблемного аналізу та інших методів організації фахової підготовки у формуванні цифрової компетентності;
- систематизувати методи навчання, для забезпечення формування цифрової компетентності, зокрема інтерактивні, проєктні, бінарні, рефлексивні, партисипативні, ситуативні, хмарні, мобільні та методи моделювання;
- дослідити роль освітніх технологій (адаптивного, електронного, онлайн- та цифрового навчання) у формуванні цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці та розробити рекомендації щодо їх інтеграції в освітньому процесі;

- проаналізувати особливості добору засобів фахової підготовки: цифрових бібліотек, інформаційних систем управління знаннями, хмарних, електронних освітньо-професійних платформ, мобільних додатків тощо.

Методика організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи характеризується цілісністю та безперервністю, починаючи від визначення мети та завдань до досягнення запланованих результатів, що забезпечується ретельним добром змісту навчання, вибором відповідних підходів, принципів, форм організації освітнього процесу, а також застосуванням методів, засобів і прийомів педагогічної діяльності.

Схарактеризовано форми організації навчання для фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи:

1. Змішана форма навчання як одна з найбільш перспективних у фаховій підготовці майбутніх бакалаврів, поєднує традиційні методи та дистанційні технології. Наприклад, теоретичні дисципліни: «Вступ до фаху», «Документознавство та забезпечення управління», «Діловодство», «Архівознавство», «Менеджмент і маркетинг» можуть проводитися у формі лекцій та семінарів в аудиторіях; практичні заняття, пов'язані з опануванням цифрових технологій (наприклад, «Е-документообіг», «Інформаційно-аналітична діяльність», «Інформаційна безпека», «Аналітико-інформаційна обробка документів та інформації» тощо); практичні заняття організовуються з використанням платформ дистанційного навчання (наприклад, Classroom, Moodle та ін.); для вебінарів та інтерактивних лекцій, наприклад, з «Бібліотечної справи» та вивчення сучасних бібліотечних платформ, рекомендовано використовувати автоматизовані бібліотечні системи ALEPH або Koha.

2. Традиційна форма залишається актуальною для дисциплін, що потребують особистої взаємодії студентів з викладачем та спеціалізованим обладнанням. Особливості: використовується для проведення лекцій, семінарів, лабораторних робіт, а також для роботи з фізичними документами та архівними

матеріалами; дає змогу здобувачам освіти опанувати практичні навички роботи з оригіналами документів, паперовими фондами та бібліотечними каталогами; найбільш ефективна для курсів, пов'язаних з архівознавством, діловодством та документознавством, де потрібна робота з реальними матеріалами (наприклад, архівні документи, паперові каталоги).

3. Мобільна форма організації освітнього простору актуалізує використання навчальних матеріалів завдяки мобільним платформам, а саме, Coursera, Edmodo тощо; застосування мобільних додатків аналізу інформації створює можливості для розробки бібліографічних посилань (наприклад, EndNote, Mendeley та ін.), також самостійного опрацювання навчального матеріалу.

4. Дистанційна форма організації навчання сприяє засвоєнню здобувачами освіти знань у режимі онлайн, що особливо актуально для національної системи освіти в період воєнного стану та в умовах соціальної турбулентності; освітній процес може бути організовано на дистанційних платформах Microsoft Teams, Moodle, Zoom тощо; використання інтерактивних методів навчання, наприклад, вебінарів та відеолекцій, інтерактивних симуляцій, віртуальних бібліотечних та архівних екскурсій ефективно впроваджувати для освітніх компонентів, таких як «Бібліотечна справа», «Архівознавство», «Е-документообіг», «Інформаційна безпека», «PR та соціальні комунікації» тощо.

Розроблено та обґрунтовано методику організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи з комплексом методів фахової підготовки для забезпечення якості організації освітнього процесу, основними серед яких визначено:

- *структурно-логічний* метод, спрямований на систематизацію знань, організацію інформації в логічні структури та послідовності; застосування дозволяє створити чітку структурно-логічну модель організації освітнього процесу, яка оптимізує засвоєння та розуміння складного освітнього матеріалу, формує міцні логічні зв'язки між теорією та практикою навчання;

- *портфельний* метод передбачає використання персонального навчального кейса, який є інструментом, технологією для індивідуального моніторингу результатів навчання, сприяє самооцінюванню, саморефлексії, а також формуванню відповідальності за прогрес особистої траєкторії навчання;

- *компаративний* метод ґрунтується на співставленні різних підходів, моделей або об'єктів, дає змогу визначити їх спільні риси та відмінності, що у свою чергу сприяє формуванню аналітичного мислення та здатності оцінювати альтернативні варіанти підходів і технологій пошуку оптимальних фахових рішень;

- метод *ефективності* акцентує увагу суб'єктів освітнього процесу на досягненні релевантних результатів навчання, оскільки орієнтується на кінцеву мету – професійну підготовленість, здатність і спроможність при виконанні фахових завдань; вимагає оцінювання якості опанування освітнього матеріалу та впровадження коригувальних заходів поліпшення якості;

- *проблемний* аналіз орієнтовано на визначення та розв'язання складних завдань, пов'язаних з інтеграцією знань із різних галузей науки; формування здатності ідентифікувати проблеми, здійснювати їх аналіз, визначати вектори їх праксеологічного розв'язування та прогнозувати соціальні наслідки.

Визначено, що комплекс методів організації фахової підготовки забезпечує оптимізацію організації освітнього простору та опанування і всебічний розвиток компетентностей, необхідних для професійної діяльності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, дозволяє їм адаптуватися до сучасних вимог і викликів професійних середовищ зайнятості. Структурно-логічний метод допомагає спроектувати освітній процес на основі системного підходу до структурування матеріалу, дозволяючи здобувачам освіти краще усвідомлювати взаємозв'язки між складовими професійної та соціальної діяльності. Портфельний метод сприяє персоналізованій оцінці досягнень здобувачів через збирання і аналіз індивідуальних результатів їх роботи, формуючи навички рефлексії та самооцінки. Компаративний метод сприяє порівнянню продуктивності різних

підходів до розв'язання завдань і формуванню здатності критичного аналізу проблемних ситуацій. Метод оцінювання ефективності, зі свого боку, прагне забезпечити засади для визначення рівня засвоєних знань і навичок, орієнтує освітній процес на досягнення конкретних навчальних результатів. Проблемний аналіз дає змогу здобувачам освіти розвивати здатність розв'язання професійних завдань завдяки формулюванню і виокремленню актуальних питань у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності.

У процесі наукових розвідок досліджень проблем формування цифрової компетентності здійснено добір низки методів навчання, спрямованих на інтеграцію теоретичних та практичних здатностей, відповідних вимогам операційності цифровізації середовищ соціальної та професійної зайнятості майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Практико-орієнтовані методи навчання забезпечують формування професійних навичок завдяки вирішенню фахових завдань, які моделюють майбутні реальні умови праці. *Проектні* методи дозволяють здобувачам освіти опрацювати складні завдання, що включають системний аналіз, планування, проєктування і моніторинг результатів, сприяючи розвитку навичок управління інформацією та вирішення фахових проблем у комплексі [24]. Переваги впровадження проєктної діяльності у процес розвитку цифрової компетентності майбутніх бакалаврів визначаються рівнем якості опанування здатностями планування власної діяльності, систематизації інформаційних джерел, критичного аналізу фактів, ефективної комунікації з колегами та споживачами інформаційних послуг, створення власного інформаційного продукту та презентації його широкому загалу, об'єктивного самооцінювання.

Застосування низки *бінарних* методів сприятиме поєднанню декількох форм організації теоретичної та практичної підготовки майбутніх бакалаврів, наприклад, лекційного матеріалу з лабораторними завданнями для забезпечення багатофункціонального підходу до опанування навчального матеріалу здобувачами освіти з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Інтерактивні методи передбачають активну взаємодію між здобувачами освіти та науково-педагогічними працівниками, а також безпосередньо між здобувачами задля обміну досвідом і розвитком критичного мислення, що разом із *рефлексивними* методами сприяють самоаналізу та оцінюванню власних дій, усвідомленню сильних та слабких сторін освітнього процесу (передбачає системну рефлексію суб'єктів освітнього середовища з метою уникнення існуючих стереотипів). *Партисипативні* методи зорієнтовані на здобувачів освіти до групової діяльності, сприяють здатності до командної роботи й розвитку комунікативних компетенцій і компетентностей.

Ефективність впровадження *гейміфікації* як одного з сучасних методів організації навчання, додає в освітнє середовище елементи гри та забезпечує підвищення уваги здобувачів освіти, зацікавленість та вмотивованість майбутніх бакалаврів. Використання в освітньому процесі *хмарних* методів сприяє доступу до інноваційних інформаційних ресурсів, навчальних матеріалів для опанування знань поза межами часу й локації. Застосування методів *моделювання* передбачає створення імітацій розв'язання реальних професійних завдань задля формування практичних здатностей у освітньому проєктованому модельному просторі.

Мобільні методи розширюють можливості застосування мобільних пристроїв в організації освітнього процесу, надають здобувачам освіти доступ до навчальних матеріалів, освітніх інструментів без обмежень у часі, та, у поєднанні з *інноваційними* методами, сприяють інтеграції сучасних ІКТ та наукових підходів задля підвищення якості навчання. *Ситуативні* методи дають змогу здобувачам освіти аналізувати й вирішувати визначені фахові проблеми, що можуть виникати в галузі інформаційної діяльності.

Проаналізовано комплекс методів спрямованих на створення інформаційного, динамічного освітнього середовища, продуктивне формування цифрової компетентності, адаптацію до змінних умов праці та підвищення конкурентоспроможності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Встановлено, що технології фахової підготовки спрямовано на розвиток професійних компетентностей та відповідають сучасним вимогам інтеграції освітнього процесу, а саме, в контексті системного застосування технологій:

- *освітні технології*: адаптивне навчання (які пристосовують зміст та темп освітнього процесу до індивідуальних потреб і можливостей здобувачів освіти, що сприяє ефективному засвоєнню навчального матеріалу та розвитку самосвідомості); електронне навчання (організація освітнього процесу за допомогою цифрових ресурсів, включаючи електронні підручники, платформи для тестування, відеолекції); онлайн-навчання (інтерактивне навчання в реальному часі або асинхронно, що надає здобувачам освіти доступ до освітніх матеріалів і можливість взаємодії з викладачами та одногрупниками незалежно від місця знаходження); цифрове навчання (інтеграція цифрових технологій у всі аспекти освітнього процесу, спрямована на формування цифрових компетентностей здобувачів освіти);

- *інтерактивні технології*: фізичні активності (включення фізичних вправ і рухливих ігор для розвитку координації, мотивації та емоційної залученості здобувачів освіти); пізнавальні технології (спрямовані на розвиток критичного мислення, розв'язання проблемних завдань та стимулювання інтересу до навчання через використання інтелектуальних ігор, квестів); соціальні технології: (кооперативне навчання як групова робота над спільними проєктами, що сприяє обміну знаннями та навичками, розвитку комунікації та командної роботи; колективно-групове навчання, спрямоване на колективне опрацювання освітнього матеріалу, активізацію навчально-науково-пізнавальної діяльності здобувачів у групах; ситуативне моделювання, відтворення реальних або змодельованих ситуацій для розвитку практичних навичок, аналізу ситуацій і прийняття рішень; опрацювання дискусійних питань, обговорення актуальних тем, що сприяє формуванню аналітичного мислення, навичок аргументації та обґрунтування власної соціальної та фахової позиції).

Освітні технології, такі як: адаптивне, електронне, онлайн та цифрове навчання, здійснюють персоналізацію освітнього процесу, інтеграцію сучасних інформаційно-технологічних платформ та забезпечують розвиток цифрових навичок, компетенцій і компетентностей. Інтерактивні технології, зосереджені на фізичній, пізнавальній та соціальній активності здобувачів освіти, зокрема, завдяки кооперативному та груповому навчанню, ситуативному моделюванню та опрацюванню дискусійних питань, сприяють формуванню здатності командної співпраці та вирішенню практичних фахових завдань.

Засоби фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи включають значний спектр цифрових, інтерактивних та програмно-технологічних інструментів, задля якісного формування професійних компетенцій і компетентностей, зокрема цифрової, а саме: цифрові бібліотеки забезпечують доступ до великих обсягів інформаційних ресурсів, наукових публікацій і освітніх матеріалів; інформаційні системи управління знаннями дають змогу структурувати навчальну інформацію та забезпечують доступ для здобувачів освіти; хмарні технології та електронні освітньо-професійні платформи сприяють мобільності та зручності організації освітнього процесу.

Проаналізовано переваги застосування мобільних додатків та онлайн-курсів, доповнених вебінарами, що урізноманітнюють активи освітнього простору для фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, розвиваючи здатність самостійного навчання. Водночас визначено, що віртуальні симулятори забезпечують можливості моделювання реальних професійних ситуацій для закріплення практичних навичок, а проблемно-тематичні лабораторії дають змогу створювати наближені до реальних умов середовища практико-орієнтованого навчання.

Сучасні програмні інструменти оцифрування документів та інтерактивні мультимедійні ресурси сприяють формуванню технічних і професійних здатностей, необхідних для роботи з інформаційними системами, а програмне забезпечення автоматизованих систем аналізу баз даних впливає на

продуктивність опанування сучасних методик і методів роботи з великими обсягами інформаційних масивів даних, що є визначальним рушієм професіоналізму в інформаційній, бібліотечній та архівній діяльності.

Змістову підсистему формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці орієнтовано на становлення та розвиток здатності та компетентності автоматизації діловодства, організації інформаційних потоків, управління електронними документообігом та забезпечення інформаційної безпеки в цифровому просторі (наприклад, робота на платформах з управління документообігом DocLogix та Microsoft SharePoint; із системою електронного документообігу АСКОД, задля задоволення функціональних вимог до підготовки майбутніх бакалаврів, практичної реалізації отриманих знань).

Цикл загальної підготовки передбачено для забезпечення ефективного засвоєння базових знань про ІКТ, основи алгоритмізації, принципи роботи із цифровими інструментами та їх застосування до системного аналізу даних, прогнозування і моделювання стану інформаційних систем. Наприклад, використання таких програмних продуктів, як Google Sheets або Excel, для створення аналітичних таблиць, візуалізації даних за допомогою Power BI, що дає змогу сформувати інформаційний базис для поглибленого вивчення освітніх компонентів професійного циклу, а саме: «Діловодство», «Документознавство та забезпечення управління», «Інформаційна безпека», «Менеджмент і маркетинг» тощо.

Цикл професійної підготовки включно з освітніми компонентами, спрямовано на формування спеціальних компетентностей, необхідних у професійній діяльності з інформаційної, бібліотечної та архівної справи:

- «Вступ до фаху» орієнтує здобувачів у професії, знайомить їх із ключовими напрямками та роллю цифрових технологій у сфері діловодства, архівної та бібліотечної справи (проведення гостьових лекцій за участю практиків галузі, обговорення реальних кейсів з автоматизації діловодства, що

закладає основи для розуміння спеціалізованих дисциплін, таких як «Архівознавство» або «Інформаційна безпека»);

- «Діловодство», «Документознавство та забезпечення управління» формують навички роботи з різними типами документів, організацією документообігу (створення шаблонів електронних документів за допомогою MS Word, робота з електронним підписом); взаємозв'язок з іншими дисциплінами передбачає інтеграцію з курсами електронного документообігу та інформаційної безпеки;

- «Архівознавство» та «Бібліотечна справа» пов'язані з управлінням архівними фондами та електронними бібліотеками, використанням інструментів для каталогізації та зберігання інформації; реалізація включає роботу з електронними каталогами бібліотек, наприклад OPAC, а також створення електронного архіву для організації; дисципліни співвідносяться з інформаційною аналітикою та менеджментом;

- «Інформаційна безпека» вивчає принципи захисту інформації, загрози кібербезпеки та засоби забезпечення конфіденційності даних (включає аналіз реальних інцидентів порушення безпеки даних і використання антивірусного програмного забезпечення); вивчення дисципліни пов'язано з управлінням електронними документами та інформаційною аналітикою.

Практична складова забезпечує інтеграцію теоретичних знань у реальне професійне середовище, дозволяє здобувачам удосконалювати навички роботи з інформаційними системами (наприклад, участь у проєктах автоматизації документообігу організацій, створення баз даних для архівів), застосовувати теоретичні знання в реальних умовах.

Змістова підсистема формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи передбачає реалізацію кількох взаємопов'язаних функцій, кожна з яких сприяє досягненню комплексних цілей освітнього процесу: організаційно-управлінська, мотиваційна, розвивально-прогностична, інформаційно-аналітична, наглядова.

Організаційно-управлінську функцію визначено актуальною в систематизації та координації освітньої діяльності, включно з плануванням, моніторингом та контролем дотримання міжнародних та національних стандартів, оцінюванням результатів навчання за допомогою аналітичних інструментів, що забезпечує підґрунтя ефективної реалізації інших складників, а саме, інформаційно-аналітичної та наглядової функцій, визначає цілісність організаційної структури освітнього процесу.

Мотиваційну функцію спрямовано на стимулювання зацікавленості здобувачів освіти в професії за допомогою інтеграції сучасних інтерактивних методів у процес навчання, виконання дослідницьких завдань, розв'язання практичних кейсів; активно взаємодіє з розвивально-прогностичною функцією, яка спонукає здобувачів освіти до формування стратегічного мислення, інноваційного прогнозування в контексті професійної діяльності; включно з аналізом актуальних трендів цифрових трансформацій та розробленням прогностичних моделей розвитку ІКТ, дає змогу забезпечити високий рівень адаптації до майбутніх змін у професійному середовищі.

Інформаційно-аналітична функція передбачає формування вмінь ефективного аналізу великих обсягів інформації, синтезу даних та підготовки кваліфікованих звітів, що є необхідною умовою для прийняття управлінських рішень; використовує сучасні інструменти бізнес-аналітики, такі як Power BI, для створення інтерактивних панелей даних, що надають можливість оперативного доступу до інформації та сприяють точності управлінських рішень; органічно взаємодіє з іншими аспектами освітнього процесу, зокрема з функціями нагляду та управління.

Наглядова функція здійснює контроль за ефективністю освітнього процесу, включає оцінювання результатів навчання та вносить необхідні корективи до освітньо-професійних програм з урахуванням сучасних вимог та змін на ринку праці; регулярний аудит компетентностей здобувачів і моніторинг зворотного зв'язку від роботодавців, що дозволяє своєчасно коригувати освітній процес відповідно до вимог зовнішнього середовища

(зворотній зв'язок, отриманий від реалізації цієї функції, є ключовим елементом для постійного вдосконалення і адаптації освітньо-професійних програм).

Результатами освітнього процесу є формування в майбутніх бакалаврів компетентностей, що включають широкий спектр здатностей, необхідних для ефективної професійної діяльності в умовах динамічного розвитку цифрових технологій (робота з інформаційними системами, зокрема управління цифровими документами та забезпечення інформаційної безпеки, що є основою для створення інноваційних рішень, спрямованих на автоматизацію діловодства; участь у професійних спільнотах і реалізація проєктів автоматизації обробки інформації задля інтеграції отриманих теоретичних знань із практичними навичками в реальному професійному середовищі). Водночас ефективність досягнення зазначених результатів значною мірою визначається взаємодією всіх елементів підсистеми, яка включає організаційно-управлінські, мотиваційні, розвивально-прогностичні, інформаційно-аналітичні та наглядові функції, що забезпечують цілісність і комплексність освітнього процесу.

Опис процесуальної підсистеми організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи включає кілька ключових складових, кожна з яких забезпечує ефективну реалізацію навчальних цілей і інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками (рисунки 2.1).

Рис.2.1. Процесуальна підсистема організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи

Інституційна організація освітнього процесу полягає в забезпеченні системної структурованості освітньо-професійних програм, що враховують сучасні стандарти цифрової трансформації; включає інтеграцію новітніх технологій у навчальні курси, розробку нормативно-правової бази для освітнього процесу, а також підтримку міждисциплінарного підходу в освіті; втілюється в розробленні освітньо-професійних програм для підготовки бакалаврів, організації тренінгів для науково-педагогічних фахівців із цифрових технологій та партнерстві з бібліотеками й архівами; забезпечує нормативно-правову основу для впровадження інструментальних засобів і методик, орієнтованих на практичну діяльність; формує відповідність сучасним професійним стандартам і системну модель підготовки майбутніх бакалаврів, що відповідають вимогам сучасного ринку праці.

Інструментальну організацію освітнього процесу сфокусовано на використанні цифрових платформ і спеціального програмного забезпечення для

навчання (Google Classroom, Moodle, ALEPH, Koha, EDMS та ін.), доступу до електронних ресурсів (JSTOR, EBSCOhost та ін.) для підготовки та проведення інтерактивних лекцій, вебінарів із використанням аналітичних інструментів (Tableau, Power BI та ін.); створює умови для практичного застосування теоретичних знань, підвищення якості освітнього процесу за допомогою ІКТ.

Працеорієнтована організація навчання зосереджується на проведенні практик у співпраці з бібліотеками, архівами та інформаційними агентствами, а також залученні здобувачів освіти до реальних проєктів у сфері автоматизації документообігу та управління інформаційними ресурсами; включає навчальну, професійну та переддипломну практику, менторські програми, розробку здобувачами освіти портфоліо проєктів; інтегрує інструменти та знання для формування практичних навичок у реальних умовах професійної діяльності, що сприяє інтеграції теорії з практикою та підвищенню конкурентоспроможності майбутніх бакалаврів на ринку праці.

Визначено, що розробка методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, передбачає аналіз особливостей змішаної, традиційної, мобільної, дистанційної форм організації навчання; дослідження їх переваг для викладання освітніх компонентів циклу професійної підготовки (наприклад, «Вступ до фаху», «Документознавство та забезпечення управління», «Діловодство», «Архівознавство» тощо).

Запропоновано включення методів організації фахової підготовки: структурно-логічного, портфельного, компаративного, ефективності, проблемного аналізу, в методику організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, які сприятимуть задля вивчення структурних компонентів, системоутворюючих педагогічних умов, організаційно-методичних засобів і технологій, що забезпечують організацію і методичний органайзер забезпечення формування ключових та спеціальних компетенцій, як складових цифрової компетентності у фахівців галузі знань культури та мистецтва. У процесі організації фахової підготовки

майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи значну роль відіграють сучасні методи та технології цифровізації, спрямовані на розвиток професійних компетенцій та компетентностей, загалом, і цифрової зокрема.

Зауважено, що застосування низки методів навчання, а саме: практичних, проєктних, бінарних, інтерактивних, рефлексивних, партисипативних, гейміфікації, хмарних, моделювання, мобільних, інноваційних, ситуативних, як складників методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, дають змогу залучити здобувачів освіти до активізації освітнього процесу, сформувати в них критичне мислення, адаптивність та здатність самостійного прийняття професійних рішень.

Визначено провідну роль технологій фахової підготовки в методиці організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи та розроблено рекомендації щодо їх інтеграції в освітньому процесі, таких як: освітні (адаптивне, електронне, онлайн та цифрове навчання), інтерактивні – фізичні, пізнавальні, соціальні (кооперативного, колективно групового навчання, ситуативного моделювання, опрацювання дискусійних питань).

Виокремлено засоби фахової підготовки як чинники ефективного впровадження методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, а саме, цифрові бібліотеки, інформаційні системи управління знаннями (бази освітніх і наукових ресурсів), хмарні, електронні освітньо-професійні платформи, мобільні додатки, онлайн-курси та вебінари, віртуальні симулятори, проблемно-тематичні лабораторії, програмні інструменти оцифрування документів, інтерактивні мультимедійні ресурси, програмне забезпечення автоматизованих систем аналізу даних, що розширюють можливості освітнього процесу, сприяють підвищенню доступності знань та інтерактивності освітнього процесу. Розкрито їх роль як невід’ємного компонента процесу фахової підготовки, спрямованого на

розвиток творчого потенціалу та цифрової грамотності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Визначено дослідну роботу з обґрунтування та розробки методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи як багатовекторний процес, що на основі наукових підходів та принципів, інтеграції різноманітних методів та засобів, впровадженні сучасних педагогічних і технологічних інновацій у освітній процес, дає змогу забезпечити конкурентоспроможність здобувачів освіти на ринку праці, їх готовність до ефективної професійної діяльності в інформаційному суспільстві.

2.3. Зміст і структура цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці

Актуальність визначення та аналізу змісту і структури цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці зумовлена сучасними тенденціями цифровізації суспільної діяльності та необхідністю адаптації сфери освіти, науки й інноватики до сучасних вимог середовищ зайнятості. У зв'язку з інтенсивним розвитком ІКТ модернізується характер професійної діяльності у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи, що потребує формування в майбутніх бакалаврів не лише загальних та фахових компетентностей, але й відповідного рівня цифрової компетентності, що в подальшому є запорукою їхньої зайнятості й конкурентоспроможності.

Цифрова компетентність включно зі здатністю ефективного використання ІКТ у процесі добору та аналізу, зберігання та розповсюдження інформації, а також вирішення професійних завдань, стає для майбутніх бакалаврів спеціальності інформаційна, бібліотечна та архівна справа, визначальною, оскільки їх професійна діяльність ґрунтується на використанні цифрових ресурсів, баз даних та передбачає управління знаннями, підтримку

доступу до інформації для користувачів/споживачів під час виконання професійних обов'язків. Глобальний характер інформаційних трансформацій у суспільстві ускладнює вимоги до структури цифрової компетентності, нарощує та інтегрує нові компоненти, такі як інформаційна безпека, застосування можливостей штучного інтелекту, цифровізація процесів аналізу даних, систематизацію та розповсюдження інформаційних продуктів.

Значимість структурування та змістового наповнення цифрової компетентності визначає актуальність створення дієвих методик і моделей навчання, які дають змогу інтегрувати розвиток цифрової компетентності в процес фахової підготовки. У сучасному освітньому просторі важливим є не лише передача здобувачам освіти необхідних знань, але і здатності адаптації до швидкозмінних умов професійної діяльності, використання інноваційних цифрових засобів та забезпечення якості інформаційної підтримки користувачів. Визначення змісту і структури цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи є не лише науково-методологічною, але і практичною проблемою, вирішення якої сприятиме підвищенню ефективності підготовки здобувачів освіти у відповідності до вимог сучасної цифровізації суспільної діяльності.

Розкриття змісту і структури цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці передбачає виконання таких основних завдань:

- аналіз теоретичних основ поняття цифрової компетентності в контексті інформаційної, бібліотечної та архівної справи, наукових підходів до трактування цього поняття та визначення його структурних компонентів;
- визначення характерних особливостей фахової діяльності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи відповідно до специфіки професійних завдань, що вимагають впровадження ІКТ, напрямів діяльності, де цифрова компетентність займає провідне місце;
- дослідження методологічних підходів до формування цифрової компетентності під час фахової підготовки, існуючих освітніх практик,

інструментів та технологій, що забезпечують ефективний розвиток цифрової компетентності в здобувачів освіти;

- оцінювання сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів, з урахуванням критеріїв, показників та методик для встановлення рівня здобувачів освіти в процесі фахової підготовки;

- розроблення рекомендацій щодо вдосконалення організації освітнього простору для забезпечення належного рівня якості організації процесу формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справ у фаховій підготовці.

Рамкова програма оновлення ключових компетентностей для навчання впродовж життя (2018/С 189/01), затверджена Європейським Парламентом і Радою ЄС (22 травня 2018 р.) [96], визначає цифрову компетентність як одну з найактуальніших задля забезпечення реалізації прав, свобод та можливостей громадян ЄС, включно з базовими здатностями роботи з ІКТ, навичками критичного оцінювання інформації, продуктивного використання цифрових інструментів у професійній діяльності та швидкозмінному інформаційному суспільстві.

Згідно контексту освітніх реформ у нашій державі, у положеннях Угоди про асоціацію між Україною, ЄС та Європейським співтовариством з атомної енергії, ратифікованої Законом України (від 16 вересня 2014 року № 1678-VII) [62], зосереджено увагу на актуальності інтеграції європейських стандартів у національну освітню політику. Угодою визначено механізми співпраці, що сприяють модернізації сфери освіти, науки й інноватики, зокрема, завдяки впровадженню ІКТ, розвитку міжнародного партнерства та гармонізації стандартів освіти з європейськими практиками, створює можливості для формування ефективної системи освіти, яка відповідає вимогам цифрової епохи. Зазначено, що цифровізація постає не лише інструментом оптимізації освітнього процесу, але і значущим фактором інтеграції України у Європейський простір освіти та науки; сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності національної системи освіти, забезпечує доступність

до передових технологій і дозволяє здійснювати підготовку фахівців, здатних адаптуватися до нових викликів цифровізації суспільної діяльності.

Цифровізацію визначено як стратегічний пріоритет національного розвитку розпорядженням КМУ в «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки» (2018 р.) [65]; особливої уваги приділено необхідності розроблення програм, спрямованих на формування та вдосконалення загальних і професійних цифрових компетентностей, що є важливим поступом у розбудові сучасної цифрової економіки України, де компетентності використання ІКТ визнаються ключовими чинниками інноваційного розвитку, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності країни на міжнародній арені.

Відповідно до Постанови КМУ «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (від 21 серпня 2019 р. № 800) [23] визначено інтеграцію ІКТ в освітній простір як одного з пріоритетних напрямів професійного становлення і розвитку освітян. У постанові зауважено, що впровадження електронного навчання, дотримання правил інформаційної та кібернетичної безпеки, ефективного використання цифрових інструментів забезпечення процесу підвищення кваліфікації представників академічної спільноти, спрямовано на перепідготовку фахівців, здатних працювати в умовах цифрового суспільства та забезпечувати якісну освіту, відповідно до світових стандартів.

Наступним кроком реалізації цифрової трансформації було затвердження Постановою КМУ «Положення про Міністерство цифрової трансформації України» (від 18 вересня 2019 р. № 856) [58], що регламентувало функції його повноважень, зокрема, координацію зусиль щодо впровадження ІКТ у різні сфери суспільного життя, включно з освітою. Метою діяльності відомства визначено забезпечення умов задля всебічного ефективного розвитку та формування цифрової економіки, цифрової грамотності громадян, а також інтеграції України в глобальний цифровий простір. Послідовна державна політика у сфері цифровізації освіти й економіки створює умови для

формування сучасного суспільства, здатного ефективно використовувати цифрові інструменти та технології, що сприяє не лише підвищенню ефективності освітнього процесу, але й забезпечує розлогі можливості для формування та розвитку фахових компетентностей, що відповідають вимогам цифровізації суспільної діяльності.

У Розпорядженні КМУ «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації» (від 3 березня 2021 р. № 167-р) [64] визначено комплекс заходів, спрямованих на формування сучасної цифрової інфраструктури, яка має забезпечити рівний доступ до інформаційних послуг для всіх різночинних категорій соціальних груп населення, що є ключовим чинником у подоланні бар'єрів цифрової грамотності в суспільстві. Значну увагу приділено процесам інтеграції ІКТ у систему освіти, включно з вищою освітою, для створення умов розвитку цифрової компетентності майбутніх бакалаврів як базису сучасного суспільства.

Розробниками Концепції розвитку цифрових компетентностей (2021 р.) виокремлено низку вимог до специфіки формування цифрових здатностей для громадян України, потрактовано засади національної стратегії та визначено План заходів, з подальшим затвердженням рамки цифрової компетентності для окремих груп, а саме, науково-педагогічних та медичних працівників, держслужбовців, підприємців; визначено вектори модернізації освітніх і професійних стандартів, специфіку розробки ОПП для закладів освіти.

За відсутності оновлення Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [82] уточнення змісту та визначення структури цифрової компетентності може стати дієвим інструментом модернізації фахової підготовки з урахуванням глобальних викликів та цифрових трансформацій. Відсутність універсального стандарту та чітких вимог до змісту та структури цифрової компетентності в інформаційній, бібліотечній та архівній діяльності призводить до ускладнення організації

фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Розлого, цифрова компетентність – це сукупність здатностей, загальних та фахових компетентностей необхідних для безпечного, критичного та ефективного використання ІКТ. Зміст поняття «цифрова компетентність», на думку Л. Гаврілової та Я. Топольник, окрім навичок роботи в інформаційно-комунікаційному середовищі, охоплює соціокультурні аспекти: ціннісні орієнтири, особистісний досвід, когнітивні та культурні компоненти [12]. У дослідженні О. Трифонової визначено цифрову компетентність як здатність особистості до безперервного самовдосконалення, використання ІКТ у всіх видах життєдіяльності [89]. Підкреслюють значення цифрової компетентності для формування конкурентоспроможної особистості, яка здатна вирішувати завдання різної складності в умовах цифрового суспільства, у своїх працях Н. Кінах, та Н. Рубльова [33]. Цифрову компетентність як уніфіковану категорію для ефективної взаємодії в цифровому середовищі, потрактовує О. Кравчук [38]. На багатофункціональність цифрової компетентності наголошує А. Самко, визначаючи її як трансверсальну, таку, що дозволяє переносити набуті метакогнітивні здібності на вирішення життєвих і професійних завдань у реальних ситуаціях [69].

Цифрова компетентність є комплексним багатовимірним явищем, яке охоплює широкий спектр інтелектуальних, практичних та особистісних якостей, що визначають здатність індивіда ефективно функціонувати в умовах цифровізації професійної діяльності та соціальних взаємодій рекомендовано віднести якості фахівця (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Інтелектуальні, практичні та особистісні якості майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи

Технічні знання та навички застосування ІКТ у процесі теоретичного навчання та практичної підготовки, у поєднанні зі сформованими здатностями до аналітичного, критичного та креативного мислення, сприяють розвитку цифрової компетентності, яка забезпечує ефективне розв'язання складних професійних завдань в період глобальних технологічних трансформацій соціуму.

Основоположними якостями особистості, які сприяють ефективному формуванню цифрової компетентності, визначено усвідомлене дотримання морально-етичних норм, порядність, правдивість, емпатія, гуманне ставлення та повага до оточуючих, чесність, відповідальність, доброзичливість. Зазначені психологічні якості визначають здатність до професійної ідентичності в умовах цифрових трансформацій соціуму, вказують на потенціал особистості щодо ефективності виконання професійних обов'язків, підтримання сприятливої атмосфери в колективі, готовності до корпоративної співпраці та комунікації в цифровому середовищі.

Ключові компетенції цифрової компетентності складаються з критичного та системного мислення задля сприяння формування здатності до інтерпретації

та аналізу проблем у професійній сфері в умовах технологічних змін і гнучко адаптуватися до них. Відповідно, здатність до самоконтролю та рефлексії, стійкість особистості у стресових ситуаціях, її ефективна взаємодія з колективом під час професійного перенавантаження та невизначеності, позитивно впливають на формування цифрової компетентності.

Проаналізовано дослідницькі компетенції, як невід'ємні складники цифрової компетентності, які зосереджено на здатності планування та здійснення наукового пошуку, використанні сучасних методів збору та аналізу даних для отримання науково обґрунтованих результатів, прийняття рішень у професійній діяльності. Ключовим чинником якісного формування компетентностей визначено застосування програмного забезпечення та ІКТ для аналізу, обробки та зберігання інформації, здатність впроваджувати інноваційні засоби та інструменти візуалізації та моделювання для оптимізації процесів прийняття управлінських рішень під час виконання професійних обов'язків.

Особистісні якості майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, а саме: емоційний інтелект, стресостійкість, здатність до самовдосконалення, стратегічного мислення, суттєво впливають на формування цифрової компетентності, оскільки сприяють підтриманню високого рівня професійної ефективності в умовах динамічного технологічного середовища. Важливим чинником визначено прагнення до безперервної освіти та підвищення кваліфікації для підтримки актуальності професійних якостей у швидко змінюваному суспільстві цифрових технологій.

Розкрито вплив на формування цифрової компетентності психологічних якостей особистості, а саме: прагнення до ефективної професійної взаємодії, комунікативні вміння, лідерські навички з прагненням до організації групової діяльності в соціальних, освітніх та наукових проєктах, тематика яких пов'язана з дослідженням цифрових трансформацій економіки, культури тощо. Виокремлено як визначальну здатність до організації та управління професійними комунікаціями на всіх етапах реалізації проєктної діяльності з

впровадження цифрових ініціатив в технічну, культурну або соціальну сфери життєдіяльності.

Орієнтовано на результат визначення цифрової компетентності, розроблене Міжнародною федерацією бібліотечних асоціацій та установ, а саме, опанування цифрової грамотності передбачає використання ІКТ із максимальною ефективністю, результативністю та етичністю для задоволення інформаційних потреб у приватній, громадській та професійній сферах життєдіяльності особистості [95]. У дослідженні було враховано трактування дефініції «цифрова компетентність», зафіксоване в Рамковій програмі ключових компетентностей для навчання впродовж життя, та визнано однією з восьми ключових задля гармонійного життя та виконання професійних обов'язків громадян країн ЄС, а саме: критичне, відповідальне та впевнене застосування ІКТ в навчанні, праці, соціальному просторі. Зазначене поєднання здатностей, що охоплюють інформаційну культуру, комунікацію, створення цифрового продукту (включно з програмуванням), медіаграмотність та безпеку (включно з цифровим благополуччям та кібербезпекою), проблеми інтелектуальної власності та розвиток критичного мислення [96].

Міжнародний досвід щодо трактування цифрової компетентності став основою для розроблення національних стандартів з цифрової компетентності громадян України: «інтегральна характеристика особистості, яка динамічно поєднує знання, уміння, навички та ставлення щодо використання цифрових технологій для спілкування, власного розвитку, навчання, роботи, участі в суспільному житті, відповідно до сфери компетенцій, належним чином (безпечно, творчо, критично, відповідально, етично)» [55, с. 52-53]. Цифрова компетентність сучасного фахівця постійно удосконалюється у відповідності до ускладнення ІКТ, зміни потреб споживачів інформаційних товарів та послуг, цифрової модернізації професійної діяльності, прагнень працівників до реалізації власного творчого потенціалу, кар'єрного зростання та особистісно-професійного розвитку.

Для визначення структури цифрової компетентності було проаналізовано та співставлено моделі, які розроблено Г. Генсерук [14] і К. Ала-Мутки [94]. У відповідності до концепції Г. Генсерук запропоновано поділ на компоненти:

- перший компонент – інформаційна та медіакомпетентність (здатність ефективно здійснювати відбір, аналізувати, організовувати та зберігати цифрові дані; здатність критичного оцінювання достовірності інформації, створення якісного контенту за допомогою ІКТ та адаптувати його до потреб різночинної аудиторії) задля формування адаптивної особистості;

- другий компонент – комунікативна компетентність (включає навички взаємодії в інформаційному просторі, використання електронної пошти, соціальних мереж, дотримання етичних норм, конструктивного діалогу, розвиток міжособистісних комунікацій);

- третій компонент – технічна компетентність (здатність безпечно використовувати ІКТ, знання основних функцій цифрових пристроїв, їх налаштування, дотримання правил інформаційної безпеки та конфіденційності даних);

- четвертий компонент – споживча компетентність (використання ІКТ задля розв’язання повсякденних завдань, задоволення власних потреб особистості, користування державними та комунальними цифровими платформами, управління цифровими фінансами, здійснення онлайн-покупок) задля спрощення повсякденних рутинних процесів та підвищення рівня якості життя.

Зазначено, що в запропонованому конструкті цифрової компетентності К. Ала-Мутки виокремлено як базові – інструментальні навички (здатності працювати з технічними пристроями, програмним забезпеченням та додатками для виконання повсякденних та професійних завдань у цифровій екосистемі). Наступний рівень охоплює знання, що сприяють організації ефективного освітнього процесу, комунікації та управлінню інформацією (здатність аналізувати великі масиви даних та систематизувати інформацію, використовувати цифрові платформи для створення контенту, обміну

знаннями, підтримання професійних контактів). Важливим визначено опанування технік дистанційної співпраці, що стають критично значущими в глобалізованому світі [94].

Ключовим складником конструкту К. Ала-Мутки виокремлено критичне оцінювання інформації (здатності визначати достовірність та надійність інформаційних джерел, розуміння контексту інформації, вміння уникати маніпуляцій та дезінформації). Зазначений компонент пов'язаний із розвитком креативності, здатностями створювати інноваційний цифровий контент, пошуком нестандартних рішень, використанням цифрових ресурсів у творчості. Значну увагу в конструкті К. Ала-Мутки приділено здатності дотримання правил безпеки в мережі Інтернет (знання правил захисту персональних даних, дотримання умов конфіденційності, протидія кіберзагрозам, етичність поведінки).

Узагальнено вище описані моделі, оптимізовано структуру цифрової компетентності, якою передбачено врахування специфіки професійної діяльності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи та увагу зосереджено на:

- інформаційно-пошуковій компетентності (здатність ефективного відбору, аналізу, систематизації та архівування цифрової інформації; критичного осмислення отриманих даних; розуміння основних принципів роботи з інформацією, її достовірності та релевантності);
- онлайн-комунікативній компетентності (здатність етичної взаємодії в інформаційному середовищі);
- безпеково-технічній компетентності (безпечне використання ІКТ, вміння працювати з програмним забезпеченням, дотримуватись правил захисту персональних даних, уникати кіберзагроз).

Особливістю формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи визначено акцент на здатності роботи з СЕД, комунікаційній взаємодії у віртуальному просторі, створенні цифрових продуктів та послуг, управлінні цифровим контентом, забезпеченні

інформаційної безпеки, розумінні тенденцій майбутніх цифрових трансформацій, вмінні прогнозувати їх наслідки.

У контексті організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи розкрито структуру цифрової компетентності, яка включає:

1) інформаційну грамотність як здатність особистості до ефективного пошуку, критичного оцінювання, використання та розповсюдження документів різних цифрових форматів в професійній діяльності.

2) технологічну грамотність: здатність до використання програмних продуктів та пристроїв для роботи з інформаційними ресурсами (бібліотечними автоматизованими системами, цифровими архівами, системами управління контентом та ін.).

3) комунікативну грамотність: здатність етично спілкуватися в інформаційному середовищі, використовувати різноманітний спектр засоби комунікації задля взаємодії з користувачами/споживачами інформаційних послуг.

4) креативне (творче) мислення як здатність особистості використовувати різноманітні технічні засоби та програмне забезпечення задля виготовлення інноваційних цифрових продуктів та створення інформаційних послуг.

5) критичне мислення: здатність до аналізу інформації, оцінювання її достовірності, прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Вітчизняний освітній стандарт для спеціальності інформаційна, бібліотечна та архівна справа для бакалаврського рівня підготовки [82] містить як загальні компетентності (здатності використання ІКТ), так і фахові, а нормативний складник фахової підготовки здобувачів освіти сформульовано у відповідних термінах результатів навчання, що розподілено за структурними компонентами цифрової компетентності. Але безперервне удосконалення змісту та структури цифрової компетентності в умовах стрімкого розвитку ІКТ вимагає розширеного потрактування характерних ознак зазначених дефініцій (рисунок 2.3).

Рис. 2.3. Структурні компоненти цифрової компетентності

Визначено поняття «цифрової компетентності» як складної багатокомпонентної системи, включно з широким спектром здатностей, необхідних для ефективного функціонування в умовах цифрового середовища, що базується на фундаментальних принципах використання ІКТ, включно з переконливим оволодінням сучасним комп'ютерним обладнанням, периферійними пристроями та програмним забезпеченням для розв'язання професійних завдань. Знання функціональних можливостей офісних інструментів, текстових та табличних процесорів або засобів створення презентацій, має доповнюватися розумінням принципів кібербезпеки, захисту даних та уникнення ризиків у роботі з інформаційними системами.

Взаємодія постачальників інформаційних послуг та користувачів/споживачів у віртуальному просторі завдяки багатоманітності цифрових платформ урізноманітнює інструменти комунікації з аудиторією (наприклад, електронна пошта, чати, форуми тощо); таким чином, задовольняючи комунікаційні потреби користувачів/споживачів, розробники

програмних продуктів забезпечують оперативність та зручність передачі інформації.

Проблему безпечного використання ІКТ та протидію кіберзагрозам визначено провідною у формуванні цифрової компетентності, задля її розв'язання, пріоритетним стає розвиток здатності до забезпечення конфіденційності персональних даних як особистих, так і працівників або клієнтів/користувачів/споживачів; знання основ шифрування/кодування (наприклад, створення надійних паролів, впровадження в професійну діяльність стратегій мінімізації ризиків витоку інформації, протидії кібератакам тощо); дотримання етичних норм та правових регламентів цифрової безпеки. Обов'язковим елементом цифрової компетентності також визначено здатність до неперервного навчання та саморозвитку задля оцінювання технічних характеристик ІКТ, їх ефективної експлуатації для розв'язання професійних завдань.

Отже, зміст освітніх компонентів та вимоги до рівня якості результатів навчання можуть змінюватися відповідно до потреб здобувачів освіти ЗВО. Впровадження нових підходів та врахування інтенсивного розвитку ІКТ визначає вектор дослідження складників цифрової компетентності фахівців, рівнів вправності та дескрипторів, також дає змогу визначити галузевий та регіональний контексти удосконалення навчальних планів і ОПП фахової підготовки фахівців. Сьогодення демонструє, що особливої уваги потребує проблема кібербезпеки, яка має бути посилена та забезпечено за рахунок викладання відповідних тем або модулів в нормативних дисциплінах, та/або за рахунок варіативної частини. Аналіз та модернізація фахового навчання майбутніх бакалаврів сприятиме конкретизації змісту освітніх компонентів, визначенню необхідного рівня володіння ними цифровою компетентністю для розв'язання поставлених завдань і досягнення мети.

У формуванні цифрової компетентності майбутніх бакалаврів у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи важливу роль відіграють питання нормативного регулювання, що активно обговорюються

представниками Національного агентства кваліфікацій. Також ними запропоновано алгоритм для визначення вимог до цифрової компетентності, який складається з трьох основних компонентів: прикладного, нормативного та освітнього. Для інтеграції цифрової компетентності згідно кон'юктуру ринку праці виділяють два типи регуляторів: інституціоналізовані (формальні) та неформальні. Формальні регулятори включають професійні стандарти, освітні стандарти та стандарти оцінювання, тоді як неформальні регулятори визначаються вимогами роботодавців, які зазвичай відображаються у вакансіях і з'ясовуються під час співбесід з представниками кадрових служб. Посадова інструкція як напівформальний інструмент, поєднує формальні вимоги, визначені законодавством, та вимоги, сформульовані роботодавцями. Вивчено можливості застосування цифрової компетентності як інструменту оновлення професійних стандартів, посадових вимог, а також атестації працівників. Методичні рекомендації щодо розроблення професійних стандартів, схвалені та опубліковані у 2023 році містять окремі вказівки щодо впровадження цифрових компетентностей у професійних стандартах, включно з переліком складників цифрової компетентності та відповідного глосарію, який сформовано з урахуванням Концепції розвитку цифрових компетентностей.

Перелік складників цифрової компетентності, які є важливими для працевлаштування та кар'єрного зростання майбутніх бакалаврів у галузі бібліотечної та архівної справи важливими є: здатність використовувати цифрові технології (застосування цифрового обладнання, прикладного та системного програмного забезпечення (включно з онлайн-додатками), а також мережі Інтернет для розв'язання професійних завдань); збір та зберігання даних (добір та ефективне збереження даних та цифрового контенту); інтерпретація даних (здатність аналізувати та інтерпретувати інформацію і цифровий контент, одержані за допомогою прикладного програмного забезпечення); розроблення та редагування цифрового контенту (створення, редагування та форматування цифрового контенту згідно з професійними вимогами); професійна комунікація (застосування цифрових інструментів та технологій для ефективної співпраці та

професійної комунікації); захист цифрових технологій (здатність забезпечувати захист цифрових пристроїв, контенту та цифрової ідентичності).

Удосконалення освітнього стандарту для бакалаврів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», зокрема, щодо змісту модернізації процесу формування цифрової компетентності, сприятиме більш чіткому визначенню її структурних складників. Для ефективного структурування цифрової компетентності доцільно застосовувати існуючої рамки цифрової компетентності. Відповідні концептуальні та референтні рамки мають чітко визначену структуру або модель, що містять головні концепції, терміни, принципи та критерії, використовуються для систематизації та оцінювання компетентностей у конкретній галузі. Одним із прикладів таких рамок є європейська рамка DigComp, яка використовується для оцінки цифрових компетентностей [66]. Референтні рамки визначено значущим інструментом стандартизації та організації знань у різних галузях, що забезпечує спільне розуміння критеріїв оцінювання та рівнів володіння фаховими компетентностями.

У відповідності до нормативних документів, запропонованих рекомендацій та прогнозованих результатів визначено наступний перелік ресурсів задля вдосконалення формування цифрової компетентності, розбудови індивідуальної траєкторії цифрового розвитку майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, що спрямовує вектори освітнього процесу та вибір відповідних засобів для самовдосконалення здобувачів освіти. Засоби діагностики рівня сформованості цифрової компетентності включають: самооцінювання (накшталт MyDigiSkills та The Digital Competence Wheel); тестування (наприклад, низку варіантів тесту Цифрограм для різних категорій); сертифікацію (а саме, ICDL). Узагальнюючим платформою слугує потрактування цифрової компетентності згідно основних рамок DigComp, що уможливило структурузацію процесу її формування, забезпечення відповідності європейським стандартам, ефективного планування освітнього процесу майбутніх бакалаврів з

інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Для розробки стратегії цифрового розвитку освітнього простору на рівні окремого ЗВО варто врахувати спроможність інституції за такими складниками: ефективність управління в інтеграції ІКТ в освітній процес; базис матеріально-технічної та інформаційно-технологічної інфраструктури та спеціального обладнання.

Цифрову компетентність майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи оцінюють у трьох векторах: сферах цифрової комунікації; дескрипторах; рівнях володіння.

Цифрова компетентність визначається специфічним набором здатностей, що забезпечує ефективне використання сучасних цифрових технологій для професійної діяльності, навчання і особистого розвитку, а високий рівень володіння цифровими компетенціями є ключовим фактором адаптації до вимог цифрової трансформації суспільства та ринку праці (рис. 2.4).

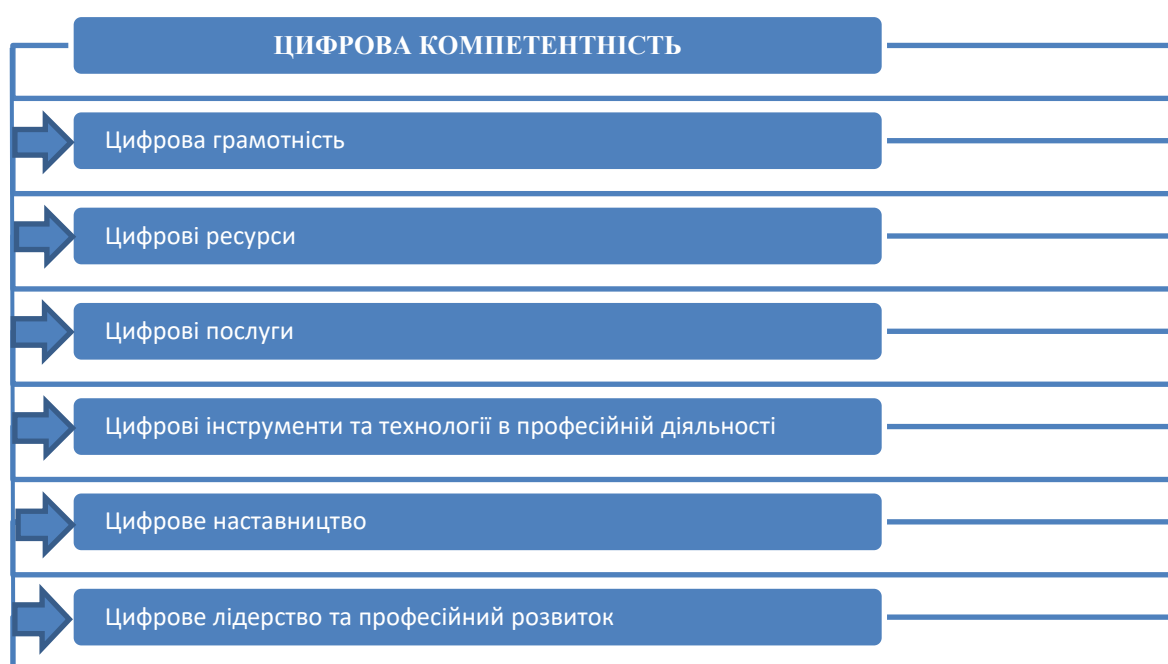

Рис. 2.4 Складові цифрової компетентності

Розкрито, що цифрова грамотність є базовим складником цифрової компетентності, передбачає опанування цифрових технологій та їх адаптацію під час виконання професійних завдань (здатність ефективно взаємодіяти з апаратним забезпеченням, програмними продуктами та інтерфейсами, що використовуються для організації робочого процесу). Початковим рівнем

передбачено опанування основних принципів роботи із цифровими інструментами, на просунутому рівні акцент зроблено на використанні цих технологій задля розв'язання складних професійних завдань і оптимізації робочих процесів.

Визначено, що взаємодія із цифровими ресурсами має бути зосередженою на розвитку здатності до створення, збереження, організації та управління цифровими ресурсами, тому особливу увагу варто приділяти роботі із цифровими архівами та оцифрованими даними, включно з їх інтеграцією в робочий процес, підтримкою актуальності та довгострокового збереження документів. Низький рівень сформованості компетентності передбачає здатність до організації та впорядкування ресурсів, без глибокого аналізу або інтеграції даних; натомість, достатній рівень передбачає здатність не тільки упорядковувати ресурси, але й виконувати базовий аналіз цифрових даних та інтегрувати у робочі процеси. Високим рівнем передбачено повний цикл управління цифровими даними, включно з аналізом, інтеграцію та розробленням інноваційних рішень оптимізації процесів та досягнення результатів.

Направленість цифрових послуг на створення та розвиток цифрових сервісів, спричинено зростанням потреб різночинних категорій користувачів/споживачів інформації та потребує знань з основ аналізу ефективності інформаційної діяльності, вимірювання якості та розуміння яким чином забезпечити її доступність розлогій амплітуді користувачів/споживачів. Відповідно, низький рівень сформованості цифрової компетентності буде передбачати лише знання про загальні тенденції надання послуг та базову оцінку їх продуктивності, тоді як на достатньому рівні вже передбачено розуміння особливостей впровадження цифрових послуг, їх оцінювання за показниками ефективності та корисності для освітнього процесу. Вже на високому рівні оцінюється здатність адаптувати, удосконалити цифровий сервіс, з врахуванням індивідуальних потреб або організаційних завдань, спрямованих на удосконалення фахової підготовки здобувачів освіти.

Використання цифрових інструментів і технологій у професійній діяльності передбачає впевнене оволодіння інформаційними технологіями, що сприяють вирішенню спеціалізованих завдань у межах конкретної науки і знань із врахуванням специфіки середовищ зайнятості галузі. Низький рівень використання цифрових інструментів і технологій у професійній діяльності вимагає засвоєння базових навичок роботи з ІКТ, які дають змогу розв'язувати стандартні завдання в межах певної галузі. Достатній рівень вимагає використання складних цифрових інструментів у вирішенні специфічних завдань професійної діяльності, впровадження технологій автоматизації процесів та розв'язання стандартних завдань. Високим рівнем передбачено здатність впроваджувати інноваційні рішення, автоматизувати складні процеси та розв'язувати комплексні завдання, що мають значення для розвитку професійного середовища галузі.

Цифрове наставництво передбачає підтримку та розвиток цифрової компетентності серед колег, клієнтів та інших учасників професійної діяльності (навчання, організацію тренінгів та наставництво з використанням передових цифрових технологій). Низький рівень сформованості компетентності враховує опанування базовими принципами наставництва як діяльності, знання базових принципів організації освітнього процесу, використання ІКТ. Достатній рівень – передбачає здатність організовувати тренінги, надавати індивідуальну підтримку, використовуючи сучасні цифрові технології для розвитку цифрової компетентності. Високий рівень – розроблення і впровадження портативних освітньо-професійних програм адаптованих до індивідуальних потреб здобувачів освіти та інших суб'єктів освітнього процесу фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Цифрове лідерство та професійний розвиток схарактеризовано як здатність використовувати цифрові технології для стратегічного управління, впровадження, а також конструктивних трансформацій для реалізації довгострокових планів розвитку (створення стратегій удосконалення рівня цифрової компетентності, організацію співпраці між усіма учасниками

професійного середовища, а також підтримку інноваційної діяльності). Низький рівень передбачає знання основ цифрових технологій, а також базові навички для підтримки та організації співпраці в професійному середовищі, без необхідності впровадження масштабних змін. Достатній рівень – здатність використовувати цифрові технології для стратегічного управління, розробляти стратегії удосконалення цифрової компетентності та організовувати співпрацю між учасниками професійної діяльності, сприяючи інноваційній діяльності. Високий рівень – включає здатність розробляти та реалізовувати складні стратегії цифрової трансформації, управляти великим проєктами та впроваджувати конструктивні зміни для досягнення довгострокових цілей розвитку організації чи галузі, підтримуючи інновації та розвиток цифрової компетентності на всіх рівнях.

Визначено ключові напрями формування цифрової компетентності як здатності до ефективного використання ІКТ в різних галузях професійної діяльності, серед яких першим виокремлено розвиток цифрової грамотності, включно зі знаннями комп'ютерних програм, розумінням принципів функціонування ІКТ, користуванням цифровими приладами, аналізом та класифікацією даних задля прийняття обґрунтованих управлінських рішень, дотриманням правил безпеки, етики та моралі щодо захисту персональних даних та оперуванням знаннями з кібербезпеки; критичним ставленням до власних навичок задля розробки траєкторії самовдосконалення.

Другим важливим напрямом визначено інтеграцію та управління цифровими ресурсами, що охоплює процеси створення, адаптації та поширення цифрового контенту з урахуванням правового регулювання авторського права, захисту інтелектуальної власності, ліцензування, сертифікації та стандартизації (управління великими масивами інформаційних потоків, зберігання, архівація та забезпечення доступу користувачам завдяки сучасним інформаційно-технологічним платформам; впровадження початкових знань програмування, які дають змогу не лише створювати базові додатки, але й автоматизувати операційні процеси роботи з інформацією).

Підтримка споживачів цифрових послуг як третій напрям розвитку цифрової компетентності, сприяє зростанню рівня якості обслуговування завдяки персоналізації, аналітиці попиту, інклюзії, цифровому маркетингу, що сприяє залученню нових споживачів/користувачів до участі в цифрових ініціативах, стимулює ринок цифрових інновацій.

Четвертим напрямом передбачено застосування ІКТ у професійній діяльності, у якій основну увагу приділено інноваціям та ефективному управлінню інформаційними ресурсами (впровадженню передових інформаційно-технологічних систем, використанню цифрових процесів, апаратів для автоматизації робочих процесів, а також інтеграції інноваційних підходів у науково-дослідницькій діяльності).

Цифровим наставництвом (навчанням) як п'ятим напрямом, передбачено пошук шляхів підвищення рівня якості цифрової грамотності споживачів/партнерів/колег та може бути реалізовано за допомогою впровадження різних форм навчання.

Професійний розвиток (лідерство) як шостий напрям, визначає стратегію цифрової модернізації установи/закладу, організаційної культури та стилів управління, зосереджує увагу на умовах, що сприятимуть формуванню цифрової культури кадрів та їх адаптації до викликів інформаційного суспільства.

Отже, рівні сформованості цифрової компетентності визначаються певним переліком компонентів, які має засвоїти майбутній бакалавр з інформаційної, бібліотечної та архівної справи для виконання професійного набору функцій, відповідно до професійних обов'язків, посади або поставлених завдань для досягнення стратегічної мети розвитку професіоналізму особи, продуктивності діяльності.

Тому формування цифрової компетентності у фаховій підготовці майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи вимагає особливої уваги до розвитку наступних складових цифрової компетентності:

- цифрова грамотність охоплює здатність працювати з операційними системами, такими як Windows, macOS чи Linux, а також використовувати веб-браузери задля доступу до інформаційних ресурсів (навчання реалізується завдяки вебінарам, тренінгам та практичним заняттям, що дозволяють опановувати навички використання комп'ютерів у професійній діяльності та повсякденному житті);

- менеджмент інформаційних ресурсів передбачає не лише вміння створювати контент, але й організовувати його збереження та доступ до нього; використовуються спеціалізовані платформи, архівні системи та хмарні сервіси, які забезпечують ефективне зберігання великих обсягів даних (у навчанні передбачено наставництво зі представників стейкхолдерів, яке полягає в підтримці доступу до архівних баз, сховищ бібліотек чи музеїв, що є невід'ємною частиною сучасних інформаційних систем);

- інформаційна культура та медіаграмотність спрямована на формування критичного мислення в контексті роботи з медіаресурсами (розуміння принципів функціонування інформаційних потоків, а також здатності до інтерпретації, аналізу та синтезу даних із метою прийняття обґрунтованих рішень); освітні інновації базуються на розробленні курсів із медіаграмотності, самоосвіті та активному аналізі соціальних і медійних платформ;

- цифрові сервіси та взаємодія зі споживачами зосереджуються на персоналізованому підході, використанні інтерактивних платформ, автоматизованих систем та цифрових інструментів підтримки (використання CRM-систем управління взаємовідносинами з клієнтами та оптимізації бізнес-процесів (з англ. – Customer Relationship Management), чат-ботів та аналітичних платформ, що дозволяють вивчити потреби споживачів інформації для забезпечення якісного інформаційного продукту. Види та методи навчання включають проведення воркшопів, тренінгів та інтерактивних сесій, які допомагають засвоїти сучасні інструменти для комунікації та аналізу поведінки споживачів інформації.

Формування цифрової компетентності у здобувачів освіти має супроводжуватися активними педагогічними методами організації впливу, зокрема кейс-методами, методами кооперативного навчання, індивідуальними та груповими проєктами, що дозволяють здобувачам освіти на практиці застосовувати цифрові інструменти та навички для вирішення професійних завдань під час засвоєння освітніх компонентів (рис. 2.5).

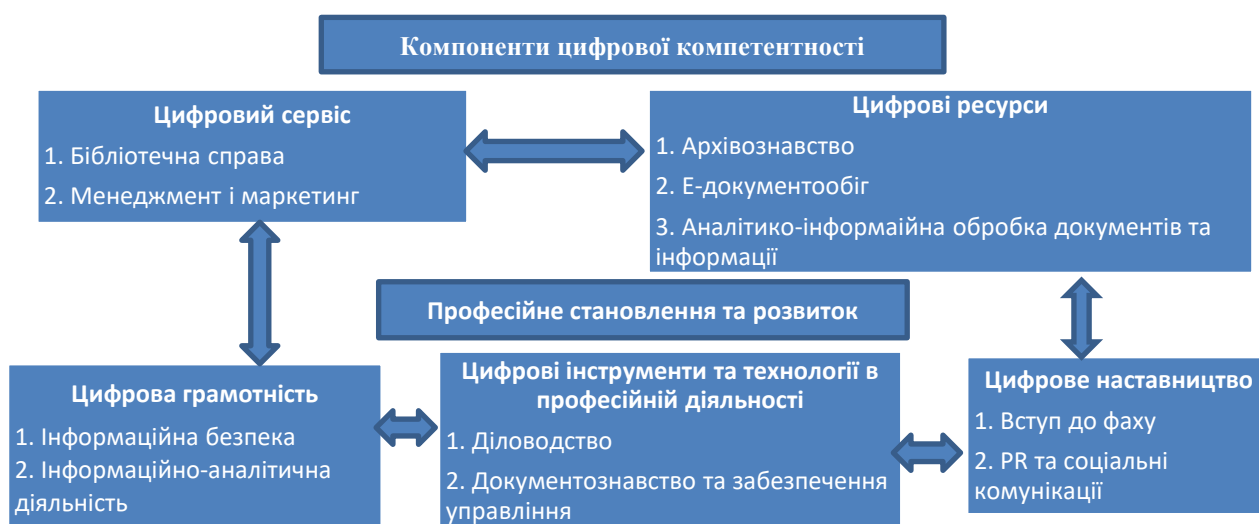

Рис.2.5 Освітні компоненти формування цифрової компетентності

Уточнено, що цифрова компетентність, як багатовимірна та інтегративна категорія, охоплює різноманітні чинники, які забезпечують ефективне використання ІКТ у освітньо-пізнавальній діяльності, а структурні компоненти передбачають синергію теоретичних знань, практичних навичок, етичних норм і критичного мислення, що дозволяє адаптуватися до викликів цифрового середовища. Засвоєння інформатики, інформаційних технологій, основ медіаграмотності, цифрової безпеки та етики реалізується через різноманітні види освітньої-пізнавальної діяльності (зокрема лабораторні роботи, моделювання ситуацій і тренінги).

Набуття знань із кібербезпеки та управління інформацією, формування критичного ставлення до джерел інформації, здатності перевіряти її достовірність і використовувати в професійній діяльності підсилюється застосуванням інтерактивних методів навчання, а саме: проєктного навчання, роботи в групах, методів кейсів і розв'язання практичних завдань, що сприяють

формуванню здатності аналізу та прийняття рішень в інформаційному суспільстві; цифрова безпека та етика розглядаються як важливий напрям, спрямований на забезпечення свідомого і відповідального використання ІКТ, що вимагає інтеграції теоретичних знань із практичними тренінгами, лабораторними, експериментальними, рольовими іграми й обговореннями.

Зауважено, що освітні компоненти спрямовано на формування цифрової компетентності, пов'язаної з оцифруванням архівних матеріалів, створенням і управлінням цифровими базами даних, розробкою мультимедійного контенту відповідно до сучасних вимог інформаційного середовища; передбачає застосування проєктного підходу, інтерактивних методів роботи та творчих завдань, що сприяють формуванню здатності адаптуватися до інноваційних технологій цифровізації суспільної діяльності. Створення цифрового контенту інформаційних, бібліотечних та архівних баз даних вимагає знань у сфері програмування, використання алгоритмічних підходів, врахування правових норм захисту інтелектуальної власності, авторського права, дотримання академічної етики та доброчесності, а також вимог акредитації, сертифікації, стандартизації та ліцензування, що потребує аналітичних навичок і здатності вирішення питань правового та технічного регулювання у сфері зайнятості.

Важливим складником визначено також цифрові технології в професійній діяльності, які передбачають застосування інноваційних підходів у роботу з інформаційними системами, автоматизацію бібліотечних процесів, створення цифрових бібліотек і використання мультимедійних ресурсів; ґрунтується на використанні кейс-методів, виконанні лабораторних робіт (експериментальних, прогнозування, моделювання, проєктування та конструювання), проєктного навчання та інтерактивних інструментів, що дають змогу майбутнім бакалаврам інтегрувати цифрові технології у власну професійну діяльність і підвищувати її продуктивність.

Проаналізовано теоретичні основи поняття цифрової компетентності в контексті інформаційної, бібліотечної та архівної справи, наукові підходи до трактування поняття та визначено його структурні компоненти. Розкрито

комплексність змісту та структури цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, що сприяє формуванню здатності до критичного оцінювання інформації, розуміння актуальності дотримання правил кібербезпеки, етичності поведінки в цифровому просторі та характеризується залежністю ієрархії компонентів від рівня розвитку ІКТ. Фундаментальним складником визначено цифрову грамотність, що передбачає навички роботи з програмними продуктами, системами пошуку, обробки, збереження та передачі інформації в цифровому просторі, медіакультурою та критичним ставленням до джерел інформації, має сприяти формуванню етичних норм, розумінню стандартів соціальної відповідальності та особливостей правового регулювання інформаційної діяльності.

Визначено характерні особливості фахової діяльності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи відповідно до специфіки професійних завдань, що вимагають впровадження ІКТ, напрямів діяльності, де цифрова компетентність займає провідне місце, а саме: знання з цифрової безпеки та етики передбачають формування у здобувачів освіти здатності до технічного регулювання гарантій безпеки інформації; дотримання законодавства у сфері захисту персональних даних, авторських прав, ліцензування цифрового контенту задля виховання у здобувачів освіти соціальної відповідальності за використання ІКТ у професійній діяльності.

Доведено, що структурно цифрова компетентність містить складники, що визначаються здатностями до управління цифровими ресурсами, створення цифрового контенту, роботи з цифровими архівами, масивами електронних документів, а також навичок їх оцифровування та проєктування цифрових баз бібліотек з інтеграцією мультимедійних ресурсів та інструментів, програмного забезпечення та розуміння архітектури ІКТ (наприклад, впровадження RFID-системи ідентифікації об'єктів (з англ. – Radio-frequency identification) для модернізації автоматизованих бібліотечних систем).

Доведено, що цифрова компетентність майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи має бути інтегрованою частиною їх фахової підготовки, для забезпечення високого рівня професіоналізму в умовах стрімкого розвитку ІКТ (використання сучасних методів навчання, включно з інтерактивними заняттями, проєктною діяльністю, моделюванням реальних ситуацій, а також впровадженням ІКТ в освітній простір). У результаті, здобувачі освіти отримують не лише необхідні теоретичні знання, а і практичні навички, що сприяють їх здатності працювати в умовах сучасного цифрового середовища, виконувати складні професійні завдання та впроваджувати інновації в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності.

Висновки до другого розділу

Здійснено уточнення та структуризовано зміст наповнення та структуру цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, запропоновано складові компоненти на основі структурно-організаційного та структурно-функціонального аналізу джерельної бази дослідження. Встановлено, що формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи є критично важливим аспектом їх фахової підготовки в умовах цифровізації інформаційного середовища суспільної діяльності. Здійснено добір підходів, принципів, методів та засобів науково-дослідної роботи щодо обґрунтування та розробки методологічних засад теорії та методики професійної освіти майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи та організації їх фахової підготовки для формування цифрової компетентності, що сформувало підґрунтя забезпечення якості фахової підготовки здобувачів, здатних ефективно працювати із сучасними цифровими інструментами та ресурсами у сфері інформаційного управління, надання бібліотечних та архівних послуг.

Доведено, що формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій

підготовці передбачає інтеграцію групи підходів, а саме: науково-дослідної роботи з обґрунтування та розробки методологічних засад теорії та методики професійної освіти – системного, сценарного, функціонального, квалітологічного; організації фахової підготовки – комплексного, інтеграційного, компетентнісного, модульного, практико-орієнтованого, персоналізованого та процесного; встановлено, що синергетичне їх застосування сприяє цілісності освітнього процесу, врахуванню міждисциплінарних зв'язків та адаптації до вимог цифровізації суспільної діяльності.

Розкрито, що методологічне значення для дослідження проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці має підбір принципів: наукового пізнання, управління якістю та конкретно-наукових. Визначено роль наступних принципів організації фахової підготовки: студентоцентрованого, наскрізності, наступності, неперервності, раціональної організації, інтеграційного, практико-орієнтованого, портативного, міждисциплінарного, працеорієнтованого, інформаційної діяльності, квалітаційного у забезпеченні формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи та гармонійного розвитку здобувачів освіти за умов створення індивідуалізації навчання, адаптації до професійних потреб та ефективного використання ІКТ в освітньому процесі.

Застосовано методи дослідження проблеми формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи: контент-, структурний, структурно-функціональний, системний аналіз, є багатоплановими та інтегрують різні підходи з метою досягнення системності, об'єктивності та практичної значущості наукових результатів. Впровадження методів дослідження забезпечило всебічне вивчення: правового та технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи; стану розробки проблеми формування цифрової компетентності; сприяло створенню передумов для

розробки теоретичних, методичних і практичних аспектів формування цифрової компетентності майбутніх фахівців.

Розкрито засоби дослідження з обґрунтування та розробки методологічних засад теорії та методики професійної освіти майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи для формування у них цифрової компетентності, а саме комплекс: методик, технологій, інформаційно-технологічних, інформаційно-аналітичних, матеріально-технічних інструментів сервісу.

Обґрунтовано необхідність застосування низки методів навчання, таких як: практичні, проєктні, бінарні, інтерактивні, рефлексивні, партисипативні, гейміфікації, хмарні, моделювання, мобільні, інноваційні, ситуативні, які дали змогу залучити здобувачів освіти до активізації освітнього процесу, сформувати в них критичне мислення, адаптивність та здатність самостійного прийняття професійних рішень при реалізації на практиці складових цифрової компетентності.

Надано практичні рекомендації застосування методів організації фахової підготовки: структурно-логічного, портфельного, компаративного, ефективності, проблемного аналізу, які орієнтовано на вивчення структурних компонентів, системоутворюючих педагогічних умов, організаційно-методичних засобів і технологій, що забезпечують методичний органайзер формування ключових загальних та спеціальних компетенцій та компетентностей, як складових цифрової компетентності у фахівців галузі знань культури та мистецтва. Встановлено необхідність застосування технології фахової підготовки майбутніх бакалаврів: освітні (адаптивне, електронне, онлайн та цифрове навчання), інтерактивні – фізичні, пізнавальні, соціальні (кооперативного, колективно групового навчання, ситуативного моделювання, опрацювання дискусійних питань) для впровадження в освітній процес.

Визначено основні засоби забезпечення фахової підготовки як чинники ефективного використання ІКТ, а саме, цифрові бібліотеки, інформаційні

системи управління знаннями (бази освітніх і наукових ресурсів), хмарні, електронні освітньо-професійні платформи, мобільні додатки, онлайн-курси та вебінари, віртуальні симулятори, проблемно-тематичні лабораторії, програмні інструменти оцифрування документів, інтерактивні мультимедійні ресурси, програмне забезпечення автоматизованих систем аналізу даних, що покращують можливості фахової підготовки, сприяють підвищенню доступності сучасних наукових знань та інтерактивності освітнього процесу. Розкрито їх роль як невід'ємного компонента процесу фахової підготовки, спрямованого на розвиток творчого потенціалу та цифрової грамотності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Визначено, що зміст цифрової компетентності бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи охоплює кілька ключових компонентів, а саме: *цифрову грамотність, цифрову безпеку та етику, створення та адаптацію цифрового контенту, використання сучасних методів цифрового архівування, цифрові сервіси.*

Розроблено зміст і структуру цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи для забезпечення формування в фаховій підготовці, що включає особистісні та професійні *якості, здібності, здатності, готовності, компетенції та виокремлені компетентності* (інтегральну, загальні та спеціальні) згідно Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура й мистецтво», спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (наказ Міністерства освіти й науки України від 12.12.2018 р. № 1378) та запропонованих елементів удосконалення змістового наповнення освітнього процесу (ЗК, СК, ПРН).

Дослідження з обґрунтування та розробки методологічних засад теорії, методики професійної освіти майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи та організацію їх фахової підготовки для формування цифрової компетентності визначено як багатовекторний процес, що реалізовано на основі дотримання наукових підходів та принципів, інтеграції різноманітних

методів та засобів, впровадження сучасних педагогічних і технологічних інновацій у освітній процес, забезпечує конкурентоспроможність здобувачів освіти на ринку праці, їх готовність до ефективної професійної діяльності в інформаційному суспільстві.

Список використаної літератури до другого розділу

1. Артемьєва І. С. Щодо реалізації квалітологічного підходу до підготовки викладачів професійної освіти у галузі дизайну в Україні. *Психологія та педагогіка: методика та проблеми практичного застосування : збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 25-26 грудня 2020 р.)*. Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2020. С. 115-119
2. Бабич В. До проблеми підготовки кадрів бібліотечно-інформаційної сфери. *Бібліотечна планета*. 2005. № 2. С. 5-11.
3. Бачинська Н. А. Бібліотечно-інформаційна освіта в Україні: етапи розвитку та характерні ознаки. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 3. С. 57-67.
4. Бачинська Н. А., Матвієнко О. В., Цивін М. Н. Менеджер веб-контенту: вступ до фаху : навч. посіб. (для студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»). Київ : Видав. центр КНУКіМ, 2021. 59 с.
5. Бачинська, Н. А. Освітньо-професійна програма «Інтернет журналістика та блогінг»: міждисциплінарність у змісті спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2022. 10. С. 126-136.
6. Биков В. Ю. Основні концептуальні засади стратегії інформатизації освіти і головна парадигма прийдешнього суспільства знань, Національна академія педагогічних наук України; Ін-т пед. Освіти і освіти дорослих НАПН України, 2014. С. 32-42.
7. Бондаренко О.А. Освітні вимірювання в діяльності сучасної школи. Навчально-методичний комплекс для післядипломної освіти педагогічних працівників. Навчально-методичний посібник. Ч. II. Черкаси, 2017. 25 с.
8. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : навчальний посібник. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с.

9. Вінічук І. Інформаційно-комунікативні технології як засіб удосконалення бібліотечної системи України в умовах становлення інформаційного суспільства. *Бібліотечний вісник*. 2012. № 3. С. 8-15.
10. Гаврилюк Л. І., Шевчук Г. З. Цифровізація та цифрова компетентність учителя в післядипломній педагогічній освіті. *Педагогічний пошук*. 2022. № 3. С. 30-33.
11. Гаврілова Л. Г., Воронова Н. С. Цифрова культура як феномен сучасного інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2017. Вип. 48. С. 21-34.
12. Гаврілова Л. Г., Топольник Я. В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 61. Вип. 5. С. 1-14.
13. Галета Я. В. Теоретичні засади формування цифрової компетентності в контексті інформаційної, бібліотечної та архівної справи. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 215. С. 12-15.
14. Генсерук Г. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. Вип. 6. С. 8-16.
15. Глазунова О. Г. Цифрова компетентність майбутніх фахівців з економіки: етапи формування / О. Г. Глазунова, Т. П. Саяпіна, В. І. Корольчук, Т. В. Волошина, О. М. Касаткіна. *Вісник післядипломної освіти. Серія : Педагогічні науки*. 2021. Вип. 16. С. 53-77.
16. Головка О. М. Цифрова культура та інформаційна культура: права людини в епоху цифрових трансформацій. *Інформація і право*. 2019. № 4. С. 37-44.
17. Гончарук В. Цифрова компетентність як складник професійної культури педагога. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 41(1). С. 202-210.

18. Грабовенко Н.В. Система управління якістю вищої освіти: структурно-функціональний аналіз. *Університетські наукові записки*. 2020. № 6(78). С. 26-32.
19. Гранчак Т. Ю. Дисципліни аналітичного профілю як компонент програми підготовки бакалаврів зі спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2017. Вип. 46. С. 117–128.
20. Гранчак Т. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології дистанційної бібліотечної освіти в Україні: комплексність і варіативність. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 73. № 5. С. 219-235.
21. Гузій І. Інтегративний підхід до формування змісту професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи. *Нова педагогічна думка*. 2018. № 1. С. 40-42.
22. Гуменчук А. В. Модель інтелектуалізації вищої бібліотечно-інформаційної освіти. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2019. Вип. 55. С. 70-81.
23. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2019 р. № 800. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.03.2024).
24. Єрмаков І. Г. Метод проектів у контексті життєвих результатів діяльності у системі соціальної та життєвої практики учнів. Частина І. *Постметодика*. 2016. № 2. С. 24-34.
25. Загуменна В., Тимошенко І. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації бібліотечно-інформаційних фахівців у НАКККіМ. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 4. С. 43-44.
26. Зозуля С. М. Формування професійних компетентностей бібліотечних працівників у контексті модернізації науково-інформаційної діяльності книгозбірень. *Проблеми розвитку документально-інформаційних систем у сучасному інформаційно-комунікаційному середовищі : матеріали*

Всеукр. наук.-практ. конф., 10 лют. 2016 р. Рівнен. держ. гуманітар. ун-т, каф. док. комунікацій і бібл. справи, Рівне, 2016. С. 103-106.

27. Зозуля С. Особливості змістового наповнення курсу «Бібліографознавство» для студентів-бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 10. С. 16-18.

28. Іванова Н. Формування проектної компетентності у майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної й архівної справи. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка*. 2017. № 1. С. 233-237.

29. Карабін О. Й., Шуль М. В. Формування цифрових компетентностей здобувачів освіти в контексті Нової української школи. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 29, т. 1. С. 140-144.

30. Касьян В. В. Маркетинг некомерційних суб'єктів: імплементація до змісту підготовки за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Бібліотечний вісник*. 2021. № 2. С. 80-90.

31. Кашина Г.С. Теоретико-методичні засади інформаційно-технологічного забезпечення природничо-гуманітарної підготовки педагогів у системі післядипломної освіти. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2020.

32. Кириченко М. О. Цифрова культура як результат розвитку культури інформаційного суспільства. *Гілея: науковий вісник*. 2017. Вип. 124. С. 179-182.

33. Кінах Н., Рубльова Н. Цифрова компетентність як умова формування професійно-педагогічного підприємництва педагога. *Молодь і ринок*. 2021. № 5-6. С. 123-129.

34. Клеба А. І. Цифрова компетентність майбутніх учителів інформатики як складова їх професійної компетентності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Вип. 72(1). С. 223-226.

35. Костирко Т. М. Організація безперервної бібліотечної освіти як чинник підготовки фахівця нової формації. *Вісник ОНУ. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство*. 2016. Т. 21, вип. 2. С. 109-119.
36. Кочарян А. Б., Гущина Н. І. Виховання культури користувача Інтернету. Безпека у всесвітній мережі. Київ, 2011. 100 с.
37. Кравець Р. Б., Бойко П. О., Марковець О. В. Електронний архів як засіб швидкого доступу до управлінської інформації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 4. С. 14-21.
38. Кравчук О. І. Цифрова компетентність менеджера з персоналу. *Соціально-трудова відносина: теорія та практика*. 2018. № 1. С. 172-191.
39. Кутовська О.В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : курс лекцій. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 124 с.
40. Кухтяк О. Інноваційні підходи до науково-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи. *Молодь і ринок*. 2018. № 5. С. 179-184.
41. Кучера Т. М. Неперервна освіта як сенс життя. *Міждисциплінарний дискурс у дослідженні феномену соціального*. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. 2021. С. 73-86.
42. Литвинова Л. А. Проблеми бібліотечної освіти у дисертаційних дослідженнях учених України. *Міжнародна наукова конференція «Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору»*. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: офіційний веб-сайт. Київ, 2014. URL: <http://conference.nbu.gov.ua/report/view/id/245> (дата звернення: 19.08.2023).
43. Луговський О. В. Цифрова культура і її невід'ємне місце в сучасному інформаційному суспільстві. *Філософські обрії*. 2019. Вип. 42. С. 219-223.
44. Малафійк І. В. Системний підхід у теорії і практиці навчання : монографія. Рівне : РДГУ, 2004. 440 с.

45. Матвієнко О., Цивін М. «Цифрові» професії інформаційного фахівця: освітні перспективи і вимоги ринку праці. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2021. Вип. 7. С. 58-70.

46. Методичні рекомендації щодо розроблення професійних стандартів. Національне агентство кваліфікацій. 2023. <https://nqa.gov.ua/uploads/multiple-input/63d3be768f7b1.pdf> (дата звернення: 15.09.2023).

47. Моїсеєнко М. В. Дидактичні умови формування цифрової компетентності студентів педагогічних університетів у процесі вивчення інформатичних дисциплін. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.09 – теорія навчання. Криворізький державний педагогічний університет, Кривий Ріг, 2021.

48. Національний освітній глосарій: вища освіта. Київ : Плеяди, 2014. 100 с.

49. Новальська Т. В. Вища бібліотечна освіта в Україні: сторінки історії, шляхи модернізації. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Бібліотекознавство. Книгознавство*. 2015. Вип. 4. С. 97-101.

50. Новальська Т. В. Наступність здобуття вищої бібліотечно-інформаційної та архівної освіти в умовах реформування. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2017. № 1. С. 4-10.

51. Новальська Т. В., Бачинська Н.А. Бібліотечно-інформаційна освіта в КНУКіМ в контексті історії (до 50-ти річного ювілею започаткування бібліотечно-інформаційної освіти в Київському національному університеті культури і мистецтв). *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2019. № 1. С. 124-132.

52. Новальська Т., Бачинська Н. Інтернет-маркетолог за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»: функції та компетентності у конвергентних професійних практиках. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2022. Вип. 9. С. 125-136.

53. Новальська Т., Касьян В. Теоретико-методологічні засади підготовки інтернет-маркетолога за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2021. Вип. 7. С. 71-82.

54. Овчарук О.В. Сучасні вимоги до цифрової грамотності в системі шкільної освіти: на основі рамки цифрової компетентності DigComp 2.0. *Нова педагогічна думка*. 2017. № 4. С. 32-35.

55. Опис рамки цифрової компетентності для громадян України. 2021. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoyi-kompetentnosti-dlyagromadyan/OP%20ЦК.pdf (дата звернення: 15.05.2023).

56. Повідайчик О.С. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до науково-дослідницької діяльності. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2019.

57. Повідайчик, О. С., Повідайчик, М. М. Квалітологічний підхід до науково-дослідницької підготовки фахівців у вищій школі. *Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. 02 березня 2018 року, м. Кременчук*. Кременчук: Методичний кабінет, 2018. С. 125-128.

58. Положення про Міністерство цифрової трансформації України: постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.03.2024).

59. Попик В. Стратегія розвитку бібліотечної сфери та пріоритети формування національного науково-інформаційного простору. *Бібліотечний вісник*. 2015. № 5. С. 3-9.

60. Про Національну програму інформатизації: Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1998. № 27-28. ст. 181. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 19.09.2023).

61. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2007. № 12. ст. 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> (дата звернення: 17.09.2023).

62. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#Text> (дата звернення: 20.09.2023).

63. Про схвалення Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти): розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 960-р. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#n8> (дата звернення: 27.05.2024).

64. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 р. № 167-р. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.03.2024).

65. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. Веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.03.2024).

66. Рамка цифрової компетентності DigComp 2.1. 2017. URL : <https://oksanapasichnyk.wordpress.com/2018/02/24/%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BA%D0%B0-%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97-%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%>

D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96-digcomp-2-1-2017/ (дата звернення: 17.04.2024).

67. Рубльова Н. О. Цифрова компетентність педагога – засіб для підвищення фахової майстерності. *Педагогічний пошук*. 2020. № 4. С. 49-55.

68. Садовий М. І. Становлення та розвиток фундаментальних ідей дискретності та неперервності у курсі фізики середньої школи : монографія. КДПУ ім. В. Винниченка, 2001. 396 с.

69. Самко А. М. Цифрова компетентність педагогічного персоналу в системі післядипломної педагогічної освіти. *Освітня аналітика України*. 2021. Вип. 2. С. 33-43.

70. Сапогов М. В. Цифрова компетентність викладача як інтегрована здатність у смарт-навчанні. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. Вип. 73(2). С. 61-65.

71. Сахно О. Цифрова компетентність і технології для освіти: принципи та інструменти. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 6. С. 10-14.

72. Семенюк Н. Необхідність інформаційного супроводу освіти впродовж життя. *Гілея: науковий вісник*. 2013. № 78. С. 294-298.

73. Сербін О., Ярошенко Т. Аспекти реформування та вдосконалення сучасної бібліотечної освіти. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 2. С. 12-14.

74. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.

75. Скар В., Хіміч Я., Шевченко І. Напрями діяльності Центру безперервної інформаційно-бібліотечної освіти. *Бібл. планета*. 2003. № 3. С. 30-31.

76. Слободяник М.С. Інформаційне забезпечення процесу реформування вищої освіти України. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2004. № 2. С. 4-7.

77. Соляник А. А. Інноваційні критерії результативності ступеневої підготовки фахівців зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна

справа». *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2018. № 1. С. 64-75.

78. Соляник А. А. Сучасні проблеми стандартизації вищої бібліотечно-інформаційної освіти в Україні. *Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна інформаційнобібліотечна освіта: Європейські орієнтири»* (смт. Славське, Львівська обл., 1-4 березня 2017 р.): зб. матеріалів. УБА. Київ, 2017.

79. Соціолого-педагогічний словник. Вид. 2-ге. / за заг. ред. В.В. Радула. Харків: Мачулін, 2015. 444 с.

80. Сошинська В. Є. Формування комунікаційних компетенцій майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2017. № 4. С. 92-96.

81. Сошинська В. Формування комунікаційних компетенцій у студентів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка. *Інтегровані комунікації*. 2017. № 4. С. 56-57.

82. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 12.12.2018 № 1378. Веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/029-Inform.bibliot.ta.arkh.spr-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення: 22.03.2024).

83. Сухомлин О. Цифрова компетентність здобувачів вищої філологічної освіти в умовах сучасних запитів суспільства: ціннісний аспект. *Молодь і ринок*. 2022. № 2. С. 170-176.

84. Толмач М. Цифрова компетентність бібліотечних фахівців як чинник діяльності бібліотек в умовах цифрової трансформації. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2022. Вип. 9. С. 57-69.

85. Толмач М.С. Цифрова компетентність як інтегральна характеристика професійної діяльності бібліотечних фахівців. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за

спеціальністю 27.00.03 – Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство (27 – Соціальні комунікації). МОН України, Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, 2024.

86. Толочко С. В. Цифрова компетентність педагогів в умовах цифровізації закладів освіти та дистанційного навчання. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. 2021. Вип. 13. С. 28-35.

87. Трифонова О. М. Методична система розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх фахівців комп'ютерних технологій у навчанні фізики і технічних дисциплін. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальностей 13.00.02 «Теорія та методика навчання (фізика)» (011 – Науки про освіту) та 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти» (015 – Професійна освіта (Цифрові технології)). Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка МОН України, Кропивницький, 2020.

88. Трифонова О.М. Інформаційно-цифрова компетентність: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки (ЦДПУ ім. В. Винниченка)*. Кропивницький, 2018. Вип. 173, ч. II. С. 221-225.

89. Трифонова О.М. Методична система розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх фахівців комп'ютерних технологій у навчанні фізики і технічних дисциплін у закладах вищої освіти: монографія. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2019. 508 с.

90. Філіппова В.Д. Методика розроблення прогностичних сценаріїв процесу формування і реалізації державної політики. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2015. № 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2015_1/24.pdf.

91. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Культуралізація і дигіталізація – ключові тренди вищої культурологічно-мистецької та інформаційно-бібліотечної освіти. *Культура України*. 2020. Вип. 68. С. 63-79.

92. Шуляк С. О. Професійна підготовка фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи в контексті реалізації дуальної освіти. *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. 2018. № 1. С. 184-187.

93. Юрків Я. І. Інформаційно-цифрова компетентність викладача в умовах освітнього процесу online. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2022. № 3. С. 385-394.

94. Ala-Mutka, K. Mapping Digital Competence: Towards a Conceptual Understanding. Luxemburg: IPTS-JRC, 2011. URL: <http://ipts.jrc.ec.europa.eu/publications/pub.cfm?id=4699> (дата звернення: 15.08.2023).

95. Chu, C.M.; Raju, J. et al. IFLA Guidelines for Professional Library and Information Science (LIS) Education Programmes. IFLA. 2022. URL: <https://repository.ifla.org/handle/123456789/1987> (Last accessed: 29.01.2024).

96. Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance) (2018/C 189/01). Веб-сайт. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7) (Last accessed: 22.02.2024).

97. ISO 9001:2015 Quality management systems – Requirements. Веб-сайт. URL: <https://www.iso.org/standard/62085.html> (Last accessed: 22.01.2024).

98. ISO 9004:2018 Quality management – Quality of an organization – Guidance to achieve sustained success. Веб-сайт. URL: <https://www.iso.org/ru/standard/70397.html> (Last accessed: 21.02.2024).

99. Ridei, N., Khodunova V., Voronova, G., Tsymbal, S., Bondar, N. A social and philosophical analysis of the values of European education. *Amazonia Investiga*. 2022. № 11(58). P. 194-201. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.58.10.21> (Last accessed: 10.02.2024).

100. Ridei, N., Tytova, N., Kanova, L., Slonovska, O., Panchenko, L. Educational policy of life quality of social and cultural forms of the educational organisation throughout life. *Amazonia Investiga*. 2022. 11(56). P. 73-81.

101. Van Notten Ph. Scenario Development: a Typology of Approaches.
Think Scenario, Rethink Education. Paris : OECD Publishing, 2006. P. 69-84.

РОЗДІЛ 3.

ОБГРУНТУВАННЯ, ПРОЄКТУВАННЯ ТА ВЕРИФІКАЦІЯ СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

3.1. Розроблення критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи на основі таксономічного аналізу

Розроблено критеріальний апарат оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи на основі таксономічного аналізу за критеріями (цифрової операційності, цифрової грамотності та інформаційно-аналітичної операбельності) і рівнями (початковий, достатній і просунутий) (Додаток Б).

Запропоновано оцінювання *критерію цифрової операційності* на рівнях сформованості цифрової компетентності:

– *початковий* як початкова здатність до – українського та іншомовного комунікування; охорони, успадкування та розбудови вітчизняного ціннісного потенціалу діловодства, академічного і екологічного спадку, суспільних здобутків і національних традицій у аспектах сталого розвитку; аналізу та розробки проєкцій стану і розвитку процесів і систем діловодства для культурмистецької галузі; встановлення інституційного змісту і провадження в галузях науки і знань справочинства у контексті сталого розвитку; розробки методик удосконалення справочинства при впровадженні ІКТ і соціокультурних технологій в професійних середовищах зайнятості, дозвіллієвої діяльності з гарантіями якості і безпеки життя;

– *достатній* як достатня здатність до – використання інформаційних технологій, обґрунтування і розроблення науково-технічної, науково-дослідної продукції, продукт і сервісів забезпечення інформаційних послуг для

користувачів у цифровій інфраструктурі інформаційної, бібліотечної та архівної справи; застосування консалтингу та дорадництва; забезпечення процедур адміністративного справочинства та менеджменту документопорядження; розробки та ефективної реалізації соціально-комунікативних технологій в PR-менеджменті та фахових дискусіях, дебатах;

– *просунутий* як спроможність до – системного аналізу інформаційних масивів даних за призначенням, їх інтерпретації та класифікації в діловодстві; розробки та ефективної реалізації організаційно-розпорядчих процедур ділового адмін-сервісу; розробки і застосування систем моніторингу інформаційного менеджменту та менеджменту якості справочинства; забезпечення реалізації стратегій політики інформаційної безпеки документопорядження; дотримання правових гарантів соціального захисту засобами технічного регулювання; соціальної відповідальності; забезпечення функціонального призначення ІКТ та соціальних комунікацій у PR-менеджменті, розробки засобів функціональної підтримки популяризації інформаційної, бібліотечної та архівної справи; наукового дослідництва у напрямі методології PR-менеджменту; встановлення потреб розбудови PR-інфраструктури за семантикою архітектури індустрій; суб'єкт-суб'єктного обміну семіотичними ресурсами з діагностикою проблем соціального комунікування в журналістиці, політиці, видавництві, документо- та архівознавстві, книго- та бібліотекознавстві; соціальної інформатизації та інженерії для публічного управління.

Запропоновано оцінювання *критерію цифрової грамотності* на рівнях сформованості цифрової компетентності:

– *початковий* як початкова здатність до – колективної роботи, генерування ідей та вияв ініціативи; інформаційного моніторингу цифрових ресурсів; комунікування державними та іноземними мовами у професійних та соціальному середовищах зайнятості; застосовування ІКТ в інформаційній, бібліотечній та архівній діяльності; партнерства з представниками інших професійних середовищ, експертами та аудиторами для інформаційної

прогностики; добору, розробки та системного аналізу інформаційних ресурсів забезпечення у системі управління якістю фахової діяльності; застосування когнітивного потенціалу теорії та методики організації архівної справи, практичної архівографії; визначення тенденцій і закономірностей розвитку архівознавства; використання методів експертної оцінки ціннісного потенціалу технологій оцифрування у архівній справі; оперування інформаційними джерелами за семантикою електронного документовпорядження;

– *достатній* як достатня здатність до – добору, аналізу метрики систематизації цифрових ресурсів, застосування цифрових процедур адміністративного управління, інформаційних сервісів, консультування; встановлення закономірностей розвитку, системного аналізу інформаційних потоків за призначенням соціальних комунікацій; інноваційних методів і технологій, управління якістю інформаційних сервісів для споживачів, професійна мобільність та нарощення потенціалу інформаційної культури; системного адміністрування інформаційним забезпеченням в галузі культури і мистецтва; інформаційно-консультативної підтримки у бібліотечному та архівному справочинстві; розробки та ефективного застосування організаційно-розпорядчих процедур адміністративного документовпорядження з врахуванням вимог, регламентів технічного регулювання; публічного управління та адміністрування цифровою інфраструктурою економічних видів діяльності; розроблення соціокультурних проєктів з інформаційно-комунікаційним сервісом інституційних стратегій розвитку, академічної етики та доброчесності, інформаційної та суспільної культури; розробки процедур і положень організаційно-управлінських пакетів діловодства у відповідності стандартів справочинства; справочинства в умовах ділової етики та корпоративної культури; використання управлінської інформації для моделювання і прогнозування стану і розвитку систем управління якістю, застосування інформаційно-аналітичних баз та інформаційно-аналітичних засобів для забезпечення управління інформаційною безпекою; застосування соціологічних методів архівознавства, критичного аналізування

інформаційного базису та системного аналізування архівів; новаторства та впровадження цифрових технологій у систему архівної архітектури; задоволення потреб споживачів цифрових продуктів і сервісів архівів, розроблення, розбудови та ефективного функціонування веб-сайтів, мереж, систем; обґрунтування і наповнення бібліотечних альманахів з достовірними інформаційними джерелами; дотримання інструкцій і настанов технічних регламентів справочинства у бібліотечній справі; застосування АСК і АПС в інфраструктурі та функціонуванні електронних бібліотек і архівів; забезпечення соціального функціоналу бібліотек; розробки та представлення перспективних напрямів в бібліотечній справі; нарощення культур-потенціалу в умовах цифровізації суспільства при застосуванні методів і технологій цифрового бібліотекознавства; застосовування ІКТ, програмного сервісу функціоналу мереж, мобільних застосунків у вирішенні фахових завдань; формування інформаційно-документальних процедур супроводу та гарантій якості інформаційного управління галуззю, інституційною інфраструктурою, бібліотечними та архівними установами;

– *просунутий* як спроможність до – інструментального забезпечення впровадження ІКТ, інформаційно-технологічного супроводу справочинства, інформаційно-комунікаційного менеджменту; параметральної метрики релевантності інформаційної діяльності; розробляти плани і проєкти модернізації та удосконалення інформаційної, бібліотечної та архівної справи; підтримки ефективних ділових і соціальних комунікацій; забезпечення дотримання стандартів та процедур регулювання інформаційної безпеки; проєктування та оцінки ефективності інформаційних мереж за семантикою інформаційних, бібліотечних та архівних установ; розбудови фондів інформаційно-технологічних баз і платформ комунікаційної підтримки академічної спадщини у сервісі культур-мистецьких запитів користувачів цифровими ресурсами; забезпечення ефективності систем управління якістю ділових комунікацій за призначенням; вирішення професійних проблемних ситуацій засобами цифрових технологій; комунікативної ділової культури

партнерської співпраці; впровадження методологічних підходів і принципів гарантування інформаційної безпеки, програмного забезпечення та сервісу електронних бібліотек і архівів; розроблення та забезпечення ефективного функціонування ІКТ-систем діловодства; документаційного супроводу управління інституцією; практичного використання засобів технічного регулювання при забезпеченні управління та документовпорядження інституційного, державного, публічного, громадського; управління якістю й безпекою організації економічних видів діяльності; менеджменту в архівній справі та партнерства з дослідницькими інституційними системи управління архівними фондами; упроваджувати аналітичні комплекси контролю безпеки інформаційних систем архівних фондів; охорони та примноження архівної скарбниці документного спадку України; охорони цінних паперів; історіографії джерельної бази фондів; застосування медіа- та веб-технологій, веб-маркетингові ресурси для дизайну та сервісу у задоволенні потреб користувачів; систематизації та класифікації архівних фондів за призначенням; реалізації стратегії інформаційної архівної політики; збереження та примноження академічної спадщини архівознавства; упровадження політик інформаційної безпеки та кібер-безпеки, процедур адміністративного сервісу в інформаційному менеджменті е-бібліотек та е-архівів; застосування цифрових і інформаційних технологій і методик дослідження в бібліотекознавстві, систематизувати та класифікувати тезаурус бібліотекознавства, наукометрії та альтметрії, метрології; розбудови культур-потенціалу за видами безпеки та функціонального призначення професійної діяльності; соціальної відповідальності; параметральних вимірювань інноваційних ІКТ та соціально-комунікаційних технологій інформаційної підтримки користувачів і адміністраторів; встановлення ефективності е-документообігу у реалізації стратегії управління сферою діловодства

Запропоновано оцінювання *критерію інформаційно-аналітичної операбельності* на рівнях сформованості цифрової компетентності:

– *початковий* як початкова здатність до – застосування інформаційних технологій, методів організації у напрямках управління для досягнення якості менеджменту; IT-сервісу систем менеджменту у різних інституційних моделях; міжнародного співробітництва в інформаційній, бібліотечній та архівній справі;

– *достатній* як достатня здатність до – упровадження методів системної організації, аналізу у визначенні суспільної ролі менеджменту і маркетингу; встановлення прогнозування та моделювання стану та розвитку систем менеджменту та маркетингу за сферами суспільної діяльності; розроблення організаційно-розпорядчих процедур менеджменту та маркетингу за видами процесів, типів інституцій, рівнів організації; публічного та адміністративного управління за видами функціональної діяльності; використання PR- та соціокультурних технологій в менеджменті у професійному, академічному та соціальному середовищах; реалізації функціоналу інформаційно-аналітичної діяльності у напрямках менеджменту, моніторингу, системного аналізу, прогнозування та моделювання стану та розвитку систем, процесів, мереж, галузей професійної діяльності; застосування ІКТ та соціально-комунікаційних технологій програмного сервісу організації мережевої розбудови інформаційно-аналітичної діяльності у професійних середовищах зайнятості; задоволення інформаційних послуг користувачів, уповноважених владних інституцій як гарантій інформаційної безпеки; ділового документопорядження у менеджменті;

– *просунутий* як спроможність до – реалізації когнітивного потенціалу менеджменту і маркетингу у практичній діяльності; розробки стратегій, програм і проєктів встановлення потреб у задоволенні споживачів; контролю та керівництва ресурсорозпорядження; використання методів менеджменту та маркетингу при розробці стратегій управлінської політики якості та безпеки на засадах сталості; розробки а ефективної підтримки організаційно-розпорядчих процедур стратегічного, адміністративного та публічного менеджменту; дослідження ринків послуг і продукції для

оптимізації обслуговування споживачів, прогнозування та моделювання їх мотивацій як клієнтів; впровадження процедур справочинства інформаційно-технологічного супроводу професійної діяльності; удосконалення ділового адміністрування, підвищення кваліфікації та перекваліфікації кадрового персоналу; забезпечення інформаційної безпеки на рівні держави, галузі, інституції та персональному рівні; соціальної відповідальності за забезпечення доступу громадськості до достовірної управлінської та маркетингової інформації.

Для дисциплін у циклах теоретичної загальної, професійної та практичної підготовки, а саме навчальної («Вступ до фаху», «Документознавство» та «Діловодство»), професійної переддипломної практики, узгоджено програмні результати навчання, загальні і спеціальні/фахові компетентності згідно Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня галузі знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа (наказ МОН України № 1378 від 12.12.2018 р.).

Для циклу загальної підготовки у межах освітнього компоненту «Цифрові технології» розроблено оновлені :

- програмні результати навчання (формувати відповідне забезпечення інструментів якості застосування КТ та функціоналу інформаційно-технологічного сервісу документообігу та комунікації систем в сфері інформаційної діяльності, бібліотечної та архівної справи; ефективно застосовувати комп'ютерні матеріально-технічні засоби та типові офісні прилади й матеріали для підтримки процесів документопровадження; застосувати параметральну метрику оцінки результатів інформаційної діяльності та аргументування прийняті організаційно-розпорядчих рішень; здійснювати планування та проєктування інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності; застосувати та підтримувати соціальні комунікації в галузі культури та мистецтва згідно функціональних потреб креаційних і соціокультурних форм організації в сферах професійної зайнятості);

– загальні компетентності (спроможність до командної роботи в контексті роботи за категоріями призначення: активної ролі генерації новацій, організації їх впровадження й аудиту їх релевантності; ефективної взаємодії в колективі, її координації та розпорядника ресурсо-забезпечення; експертно-аналітичної діяльності, інформаційного моніторингу зі застосуванням цифрових активів фахівця);

– спеціальні (фахові) компетентності як здатність – добирати, аналізувати, оцінювати, систематизувати, здійснювати моніторинг; застосовувати організаційно-розпорядчі процедури адміністрування; зберігати та поширювати інформаційні сервіси консалтингу та дорадництва з використанням наукових необхідних користувачів контентів; визначати тенденції розвитку та здійснювати системний аналіз їх закономірностей, інформаційних масивів даних різних галузей наук і знань, визначити джерела їх походження та перспективи функціонального призначення соціальних комунікацій; здійснювати добір та застосовувати інноваційні технології продукування наукових продуктів надання інформаційних послуг, забезпечення якості управління інформаційними сервісами для користувачів у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності; формування власних портативних траєкторій опанування навчальних програм для пролонгованого навчання та забезпечення зайнятості й самозайнятості впродовж життя зі забезпеченням професійної мобільності та розвитку потенціалу інформаційної культури.

Для дисциплін циклу професійної підготовки розроблено оновлені освітні результати в межах освітніх компонентів – «Вступ до фаху»:

– програмні результати навчання, а саме забезпечувати у фаховій інформаційній, архівній бібліотечній діяльності дотримання відповідних стандартів та процедури в управлінні інформаційною безпекою, розбудови мереж і забезпечення ефективності функціоналу електронних бібліотек та архівів, інформаційних баз даних і платформ комунікаційного сервісу академічних надбань наукових шкіл для задоволення мистецьких та культурних

потреб споживачів інформаційних ресурсів; забезпечувати впровадження та поліпшення систем управління якістю у контексті документальних комунікацій інституційного та соціального призначення; здійснювати інформаційний добір загально і конкретно наукових джерел для вирішення фахових проблем, встановлення стану та розвитку інформаційних потреб в галузі культури та мистецтва; впроваджувати цифрові технології для ефективних комунікацій у фаховому становленні, розвитку академічного та соціального рівня організації соціокультурних форм на засадах комунікативної ділової культури партнерства);

– загальні компетентності як-то – спроможність спілкуватися материнською та іншими законодавчо визначеними державними мовами, також застосувати у професійній і соціальній сфері зайнятості; здатність до професійної та соціальної комунікації різних сфер призначення зайнятості фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; здійснювати ефективну взаємодію з різночинними категоріями кадрів інших видів економічної діяльності та експертними й аудиторськими групами для забезпечення інформаційних прогнозів оцінювання стану та розвитку складних систем);

– спеціальні (фахові) компетентності як здатності – до системної організації інформаційної діяльності, систематизації й класифікації сфер моніторингу зі застосування та розбудови інформаційного базису, надання інфокомунікаційної підтримки споживачам цільової інформації у бібліотечному та архівному діловодстві; розробляти організаційно-управлінські процедури документального адміністрування згідно чинних технічних регламентів; публічного управління та адміністрування PR зі застосуванням прикладних технологій соціального комунікування в цифровій інфраструктурі суспільної діяльності; до застосування ІКТ соціокультурного проектування ділового провадження інституційних заходів на засадах академічної етики та доброчесності з дотриманням корпоративної культури взаємодії.

Для освітнього компоненту «Діловодство» передбачено:

- програмні результати, а саме – здійснювати системний аналіз, ідентифікацію та інтеграцію інформаційних потоків різного походження, її відбір за кваліфікаційними ознаками призначення для систематизації застосування згідно потреб організаційно-управлінських процедур ділового адміністрування; застосувати параметральну метрику оцінювання результатів інформаційної діяльності аргументувати обрані рішення для усунення, передбачення та запобігання фахових проблемних ситуацій; вільно комунікувати для вирішення фахових завдань з врахуванням усних, письмових та цифрових комунікацій державними та іноземними мовами конструктивного діалогу та документопровадження; забезпечувати дотримання працевохоронних нормативів, стандартів енергозбереження, екологічного управління якістю в сфері освіти, науки й інноватики, інформаційної безпеки, соціальної відповідальності фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи);

- загальні компетентності як-то – спроможність до іншомовного спілкування; здатність охороняти, наслідувати та нарощувати національний аксіологічний потенціал, академічну та природоохоронну спадщину, надбання суспільного розвитку на засадах сталості, історичних національних традицій; усвідомлювати закономірності розвитку галузі науки і знань культури та мистецтва, її місця в наукознавстві, квалітології, ноосферології та стратегії сталого розвитку модернізації та удосконалення діловодства, освітніх, інформаційно-комунікативних, соціальних, цифрових технологій, використання рекреаційного потенціалу для активного відпочинку, дозвілєвої діяльності дотримання вимог безпеки життєдіяльності та здорового способу життя й забезпечення її якості);

- спеціальні (фахові) компетентності як здатність застосовувати технологічні інновації розроблення наукової, інформаційної продукції і сервісів підтримки й якості забезпечення інформаційного обслуговування споживачів інформаційного, бібліотечних та архівних інституційній в цифровій архітектурі їх забезпечення; проєктна здатність до розроблення інформаційних пакетів

ресурсозабезпечення діловодства у фаховій та консалтингово-дорадчій діяльності.

Для освітнього компоненту «Документознавство» розроблено:

- програмні результати навчання, а саме – впроваджувати у фахову діяльність методологічні підходи і принципи управління інформаційною безпекою, розроблення й сервісне обслуговування електронних бібліотечних та архівних установ, реалізувати методологічний потенціал галузі знань культури та мистецтва для задоволення потреб споживачів у актуальній, достовірній інформації необхідно спеціальних компонентів; формувати систему ефективного застосування функціоналу інформаційно-комунікаційних систем документознавства/діловодства; здійснювати інформаційний добір різної теоретичної, аналітичної джерельності для вирішення фахових, службових і суспільних завдань; здійснювати ухвали організаційно-управлінського та функціонально-технологічного інформаційного забезпечення, діловодства та розвитку систем, інституцій, галузей інформаційно-комунікаційної сфери;
- загальні компетентності, а саме спроможність до вільного комунікування мовами прийнятими на рівні держави та визнаними іноземними, найбільш уживаними;
- спеціальні (фахові) компетентності як здатності – до систематизації актуальної інформації, її моніторингу, наروщення, адміністрування, збереження та масштабування в інформаційних і соціальних мережах; забезпечувати цільові потреби різночинних категорій споживачів у необхідних контекстних специфікації та форматизації; розробляти, формувати лаконічні та достовірні організаційно-управлінські пакети діловодства відповідно до чинних стандартів; здатність здійснювати адміністративний супровід соціальних мереж, електронних бібліотек, архівів та установ надання інформаційних послуг; до інформаційно-технологічного сервісу організаційно-управлінських процедур діловодства, та інституційного адміністрування документівпровадження на засадах ділової етики та корпоративної культури взаємодії.

Для освітнього компоненту «Забезпечення управління» передбачено досягнення:

- програмних результатів навчання, а саме здійснювати документаційне забезпечення управління інституційної діяльності; створення документаційно-інформаційного базису різного формату для організацій сфери управління; готовність оперувати та застосовувати на практиці рекомендації, норми та правила документування управлінської діяльності та організації праці документопорядження в органах держуправління, державної системи документаційного забезпечення управління, публічного управління та адміністрування, також громадських об'єднань; здатність до інформаційного забезпечення управління якістю й безпекою життєдіяльності соціокультурних форм організації суспільної діяльності шляхом застосування комплексу управлінських процедур за призначенням функцій, їх змісту розташування і форм представлення.

- загальні компетентності як здатності – добору, розробки, опрацювання та системного аналізування інформаційного забезпечення як передумови управління якістю професійної діяльності;

- спеціальні (фахові) компетентності як здатність застосовувати управлінську інформацію у комплексі необхідних традиційних, новітніх даних, які сприяють якості управління, впроваджувати інформаційно-аналітичні бази та системи обслуговування управління інформаційною безпекою сфери справочинства.

Для освітнього компоненту «Аналітико-синтетична обробка документів та інформації» передбачено відповідне забезпечення:

- програмних результатів навчання, а саме адміністрування процесами справочинства у галузі культури та мистецтва, інформаційної діяльності інституційної організації, інформаційно-технологічне забезпечення електронного діловодства, референтною та документаційною організацією фахової діяльності; застосовувати у фаховій діяльності наукову обробку інформації первинних документальних джерел і генерування нових за

призначенням; опрацьовувати масиви наукових документів у спеціальних галузях знань, фактографічних даних з попереднім критичним аналізом, відкриті інформаційні дані представлені на різних мовах, різного походження та періодів публікації різних форматів та їх критичній систематизації й узагальнень; здійснювати забезпечення інформаційних потреб споживачів інформаційних послуг за видами аналітико-синтетичної обробки бібліографічних описів, індексування, анотування, реферування, перекладу та формування оглядів і заключень; застосовувати – інформаційно-пошукові системи традиційного та новітнього представлення (відповідно бібліотечні та бібліографічні показники інформвидання; бібліографічні та фактографічні банкінги інфоданих) у сферах –

- класичних і е-бібліотек, бібліографічних організацій Книжкової палати України, інституцій науково-технічних робіт та інформаційних даних, видавничої та книготоргівельної, музеєзнавчої та архівної діяльності е-справочинства, автоматичного документообігу, інформаційного пошуку, цифрової архітектури середовищ, мереж (веб-сайтів, віртуальної доданої реальності), автоматизованих систем контролю організаційно-інформаційної безпеки; приймати обґрунтовані управлінські та технологічні рішення; володіти знаннями предметної сфери, змісту та організації фахової діяльності;

- загальні компетентності як здатності – здійснювати аналітичні та синтетичні судження, прийнятими в державі мовами на основі логічного аналізу та обґрунтування доведеності зовнішніх інформаційних даних; застосовувати апріорні та апостеріорні умовиводи та синтетично-апостеріорні заключення практично корисних практик опрацювання інформації;

- спеціальні (фахові) компетентності як здатності – надавати адміністративну та інформаційну підтримку соціальних мереж, е-бібліотек та цифрових архівів; опановувати і впроваджувати інформаційно-технологічне забезпечення е-урядування та е-справочинства; здійснювати планування та проектування застосування ІКТ для креативної організації інформаційної діяльності в галузі культури та мистецтва прикладного призначення сфер

освіти, науки й інноватики рекреаційної концертної та масової інформіндустрії, гостинності, менеджменту, політики та безпеки.

Для освітнього компоненту «Архівознавство» передбачено:

– програмні результати навчання, а саме впроваджувати та використовувати ІКТ для організації роботи систем архівних установ, цифрові ресурси справочинства, структурно-організаційних підрозділів менеджменту архівної справи та наукових установ управління архівів; застосовувати аналітичні комплекси аналізу архівів; - оцінювати, обліковувати, описувати, охороняти й застосовувати архівні фонди як інформаційні системи; зберігати архівну україніку як скарбницю документного спадку України; сприяти нарощенню теоретичних і методичних напрацювань щодо комплектації, моніторингу, охорони документів та їх інформаційної безпеки; - дотримуватися принципів архівознавства (об'єктивності вивчення зв'язку з наукою і освітою, історизму, неподільності фондів, доступу до інформації); вивчати історіографію джереловитоків, наукову періодизацію, розвиток наукових знань архівознавства, роль наукових шкіл архівознавчої науки; застосовувати – мультимедіа ресурси, веб-маркетингові активи, веб-технології дизайну для забезпечення запитів споживачів; знати та дотримуватися нормативів правового та технологічного регулювання в практичній діяльності інформатизації суспільної бібліотечної та архівної діяльності; використовувати знання класифікацій архівознавчих джерел та їх характеристик, документаційного забезпечення органів управління архівною справою та особливостей адміністрування архівних фондів наукових надбань архівознавців та практиків архівної сфери з питань архівної політики, інформаційної діяльності архівних установ; масових інформацій, інструктивних положень і довідникових матеріалів; наукової спадщини з історії, теорії й управління архівною діяльністю; використання мемуарних робіт, листів; застосувати метрику параметрального оцінювання результатів роботи та захищати прийняті організаційно-управлінські рішення; забезпечувати мультизадачність ІКТ у спілкуванні та порозумінні у фаховій, науковій та соціальній сфері відповідно

академічної, професійної, комунікативної культури; удосконалювати когнітивний потенціал набутих сучасних наукових фахових знань для здобуття інноваційних компетентностей;

– загальні компетентності як спроможність – застосовувати знання про історію, теорію та методику архівної справи на практиці з її правовими, інформаційними, соціально-екологічними та безпековими засадами архівографії зі спеціалізованими історичними міждисциплінарними науковими доробками; оперувати предметною сферою архівознавства тенденціями становлення та закономірностями перспектив розбудови, методологічними підходами та принципами архівознавства, опрацювання документальних джерел експертно-аналітичного оцінювання їх аксіологічного потенціалу, класифікаційних ознак таксономії, добору та охорони інформаційних технологій оцифрування та адміністративного сервісу споживачів послуг і користувачів документовпорядження;

– спеціальні (фахові) компетентності як здатності – використовувати конкретно соціологічні методи архівознавства, історичний ретроспективний, компаративний, науково-етичний, ідентифікаційний, класифікаційний та критичного аналізу джерельної бази математичної статистики до системного аналізу архівних фондів; інноватики та застосування цифрових технологій в системі архівних інституцій з врахуванням умов соціальної турбулентності, адміністративно-територіальних та громадсько-територіальних устрою держави; розроблення сервісу та користувачів інформаційних продуктів і послуг електронних бібліотек та сучасних архівів; обслуговувати органи виконавчої влади у сфері діловодства та архівної справи, центральних і галузевих державних, місцевих архівів, архівів наукових установ, музеїв, бібліотек; створювати, забезпечувати змістове наповнення, функціонал веб-сайтів – об'єднань мережевих систем.

Освітній компонент «Бібліотечна справа» забезпечує здобуття:

– програмних результатів навчання, а саме застосовувати у фаховій діяльності наукові знання документо-комунікаційного циклу у сфері

інформаційної справи бібліотекознавства; реалізовувати політику безпеки та кібербезпеки, адміністративні процедури інформаційного управління функціоналу е-бібліотек та впроваджувати е-архівів, методологічні підходи, принципи, технології й методики вивчення бібліотекознавства та організації бібліотечної справи для культурних, мистецьких та інформаційних запитів споживачів за специфікою цифрових компонентів; знати, оперувати та реалізовувати на практиці спеціальні аспекти класифікацій у сфері бібліотекознавства – загального у контексті теоретичних, історичних і організаційних проблем бібліотечної інфраструктури; тезаурусу методології бібліотекознавства, наукометрії, альтметрії, наукознавства, квалітології, історії бібліотекознавчої справи; – особливого у специфічних аспектах бібліотекознавства; – часткового у контексті архітектури науки бібліотекознавства у змісті умінь про бібліотечні системи, фонди, каталоги та різночинних категорій соціальних груп споживачів бібліотечних послуг та їх інформаційно-технологічного забезпечення; структури науки бібліотекознавства – законів, принципів, теорій, методик вивчення, тезаурусу, ідей та гіпотез, фактами інформаційних даних і практично корисного досвіду, історій перспектив розвитку бібліотечної справи; знати і застосовувати на практиці нормативи правового та технічного регулювання в сфері бібліотечної справи; володіти технологіями пошуку інформації: за призначенням, інформаційно-аналітичної та експертної діяльності; здатність комунікувати прийнятими державою мовами, забезпечувати взаємодію та підтримку; ком'юніті книголюбів академічної спільноти, громадських і соціальних організацій засобами ІКТ; пропагувати, охороняти та нарощувати суспільний культурпотенціал – інформаційної, академічної, екологічної комунікативної культури та культури безпеки соціуму на історичному базисі й у розвитку наукової сфери бібліотекознавства, альтметрії, наукознавства та наукометрії у системній методології пізнання, практики та оцінювання стану та розвитку інформаційно та соціокультурних систем, зокрема методологічних засад інформаційного менеджменту та політики; забезпечувати доступ для вирішення

професійних завдань і проблем; бути соціально відповідальним; здатність до використання бібліотечних фондів для пропагування активної громадянської та соціальної позиції здорового способу життя організації соціокультурних форм дозвільної та рекреаційної діяльності, фізичної культури та спорту;

– спеціальні (фахові) компетентності як здатності – здійснювати обґрунтування бібліотечних альманахів з достовірною інформацією та оформлюванням згідно вимог процедур справочництва та вимог технічних регламентів; застосовувати автоматизовані інформаційно-пошукові системи та АСК у створенні, розбудові та функціонуванні е-бібліотек і архівів; готовність – забезпечувати та підтримувати функціонал (пізнавальний, роз’яснювальний, прогнозувальний, систематизувальний і класифікаційний, і бібліотечної справи); реалізовувати соціальні функції: представляти та презентувати властивості наукознавства як чинника розвитку суспільної культури, методологічного світогляду, засобу формування свідомості соціуму у культурно-виховних аспектах; презентувати перспективи розвитку бібліотекознавства, як активатора перспективного поступу, впровадження новаторських ідей для забезпечення якості бібліотечного сервісу у аспектах функціональної продуктивності; забезпечувати інтенсивні та потенційні передумови для соціальних трансформацій, розбудови культур-потенціалу у аспектах цифровізації реалізації суспільної діяльності при активації функцій соціального впливу бібліотекознавства; здійснювати бібліотечний сервіс методами бібліотекознавства при вирішенні проблемних ситуацій у процесі.

Для освітнього компонента «Інформаційна безпека» передбачено:

– програмні результати навчання, а саме – застосовувати знання як дисципліною враховано для оцінювання здобувачів, а саме про формування й перетворення стану захисту систем опрацювання й збереження інформації зі забезпеченням конфіденційності, доступу і цілісної комплектації даних, застосування в інтересах споживачів (з фокусуванням на – гарантії захисту персональних даних, суспільних, державних надбань; цінностей інтересів, уникнення й запобігання несанкціонованих втручань, розголошення,

деструкції, фальшування чи знищення інформації; впровадження засобів технічного, інженерного, криптографічного та організаційного забезпечення захисту інформаційних даних); навички та вміння – оперування та адміністрування систем інформаційної безпеки стратегічних сфер життєдіяльності держави (соціоекономічної, академічної, технологічної, управлінської, військово-оборонної, суспільно-політичної, екологічної); виявлення ризиків і небезпек дестабілізації, деструкції, що підривають державні устрої, цілісність і суверенітет, протидіяти інформвпливам, що суперечать принципам національної безпеки; здатність реалізувати принципи інформаційної безпеки – законності; балансової рівноваги особистості соціуму та держави; системності та інтеграції комунікації з міжнародними системами інформаційної безпеки; соціополітичної природоохоронної ефективності; застосувати параметральну метрику та визначати потенціал застосування інноваційних ІКТ для інформаційно-технологічного забезпечення видів економічної діяльності та вироблення інноваційних продуктів і послуг інформатизації й цифровізації системної діяльності; здатність комплексно використовувати ІКТ за цільовим призначенням сфер діяльності щодо обробки передачі даних для ефективних комунікацій фахового й академічного рівня за тематикою забезпечення толерантного діалогу і партнерства соціальної взаємодії згуртованості; організувати та забезпечувати підтримку й захист функціонування інформаційних систем щодо програмного забезпечення, процесно-апаратного сервісу та комунікаційного обслуговування для цільового застосування й реалізації технічних регламентів способів захисту й запобігання у впровадженні стандартів інформаційної безпеки; загальні компетентності: здатність міжособистісних і корпоративних комунікацій з представниками інших фахових підрозділів і колективів у професійних середовищах зайнятості та експертними групами міжгалузевого призначення для організації інформації безпеки – персональної, інституційної, національної; застосувати загально законодавчі нормативи інформаційних нормативно-правових актів держав,

спеціальних вимог в галузі інформаційно-технологічного захисту інформації та галузевих стандартів;

– спеціальні (фахові) компетентності як здатності – організовувати, підтримувати та розбудовувати забезпечення інформаційної безпеки – України (формування функціоналу інформаційної архітектури держави та захисту критичної інфраструктури; оптимізація регулювання державних установ для ідентифікації, оцінювання й прогностики ризиків і небезпек, усунення й знешкодження загроз, міжнародного партнерства; розроблення законодавчого й технічного регулювання інформбезпеки, захисту від кіберзлочинів, персональних активів, правочинства; розбудови вітчизняних систем конфіденційних комунікацій зв'язку, транспорту, інформсистем); інституцій (захист інформаційних систем установ, передбачений законодавством та міжнародними технічними регламентами ISO/IEC 17799: 2005; 27001: 2013, реалізація функціоналу організація щодо методичного комплексу аналізування ризиків і небезпек, метрики оцінки стану інформбезпеки, організація захисту пакетів даних; впровадження технічної підтримки, моніторинг і нагляд за забезпеченням функцій комплексу систем інформаційної безпеки організації; визначення методів захисту – резервних копій, архітектури політичних стратегій й доступу, двофакторного аутентифікатора; інфраструктурна організація міжнародного партнерства, державних спеціально уповноважених інституцій, безпекових структур підприємств, операційних систем і пристроїв безпеки); індивідуальної інформаційної безпеки особистості; застосовувати функціональні ІКТ професійно-організованого і спеціального призначення програмне та процесоапаратне забезпечення й сервіс мережових та мобільних систем і застосунків для розв'язання фахових проблем; здатність застосовувати рекламні та соціокомунікативні технології публічного представлення в архітектурі систем інформаційної безпеки; здатність опановувати і використовувати організаційно-управлінські процедури е-урядування та документовпровадження.

Освітній компонент «Менеджмент і маркетинг» забезпечує досягнення:

– програмних результатів навчання, а саме застосовувати системні наукові знання з менеджменту і маркетингу на практиці управління процесами ресурсозабезпеченням установ інституцій та розробляти стратегії та плани задоволення ринкових потреб, запитів споживачів; реалізовувати процеси планування організації, керування і нагляду ресурсозабезпечення та ресурсорозподілу для досягнення інституційної мети; застосовувати методи й принципи управління, нести відповідальність за координацію діяльності кадрів, розробляти стратегії розвитку та організаційно-управлінські процедури справочинства на рівнях операційного, кадрового та стратегічного управління; здійснювати та забезпечувати процеси вивчення ринку, встановлювати потреби і побажання споживачів, розробляти товарну продукцію, послуги й сервіси для задоволення попиту та забезпечувати їх реалізацію поширення й обслуговування; впроваджувати способи ринкового обміну, методи моделювання поведінки споживачів і залучення клієнтів; створювати і впроваджувати маркетингові стратегії, плани задоволення цільових сегментів ринку, просування товарів і послуг; управляти справочинством процесами і процедурами документообігу в сфері інформаційної, бібліотечної, архівної діяльності організацій; застосувати інформаційно-технологічне забезпечення документообігу; здійснювати реферування корпоративного, офісного менеджменту; керувати ресурсами організації урегулювання шляхом ділового адміністрування; застосувати цикл PDCA в інформаційно-технічній організації управління складових-проектування (формування стратегії, проектування процесів, організаційної структури, і стратегічне моделювання, розробки технічного завдання і впровадження ІТ-систем), розробки регламентів документообігу, довідника для співробітників щодо впровадження, нагляду (контрольна метрика, нагляд інституційних процесів у ІТ системі), аналізування (показників і параметрів) невідповідностей і їх наслідків; фахово застосовувати ІТ, АСК, АСУ процесно- апаратне обладнання та програмне забезпечення та сприяти їх адміністративній підтримці; виділяти та знаходити інформацію для досягнення цільового призначення фахових цілей; застосовувати ІКТ та

технології активізації комунікування для ефективної взаємодії в фаховому, академічному та соціальному просторах на засадах партнерства та сталості суспільного розвитку; неперервно здобувати нові фахові знання та кваліфікацію зі забезпеченням професійного розвитку пролонгованої зайнятості, також мати знання та розуміння щодо стану і проблем фахової сфери, забезпечувати за сферою застосування інформаційну безпеку – держави/стану захисту життєспроможності потреб особистості, соціуму та держави щодо уникнення, запобігання та знешкодження неповного, несвоєчасного та недостовірного поінформування чи шкідливого інформаційного впливу і негативних відгуків, результатів впровадження ІКТ, їх поширення з деструкцією цілісного, конфіденційного застосування у зв'язку з несанкціонованим використанням); інституцій (цільового впливу на підрозділи та апарат зі застосуванням правочинних засобів і механізмів для забезпечення захисту інформаційного простору установи, її функціоналу та розвитку); особистості (захист особи, соціальних категорій, об'єднань від протидії, що порушує волевиявлення, психоемоційний настрій, властивості людей), трансформувати їх мотиваційну поведінку і перешкоджає їх вільному визначенню та вибору;

– загальні компетентності як-то – навички використання ІКТ; здатність застосовувати комплекс технологій, принципів, способів, засобів, методичний органайзер за сферами управління (інституційного підприємством, державного, соціальними системами і некомерційними установами), спрямованими на забезпечення якості діяльності організацій; забезпечувати ІТ-підтримку систем управління різних моделей організації (азіатської, японської, китайської, західної, американської, англійської, німецької) у міжнародному партнерстві ІТ, бібліотек і архівів;

– спеціальні (фахові) компетентності як здатності – застосовувати методи системного управління встановлювати роль менеджменту в суспільній діяльності; визначати стан і перспективи розвитку систем управління за видами економічної, соціальної і політичної діяльності, її структурно-функціональної диференціації засобами ІКТ у накопиченні, аналізуванні ранжуванні,

класифікації, узагальнення параметрів стану й розвитку інформаційно-документних масивів даних і їх інформаційних потоків у інформаційних системах функціонального призначення з врахування соціально комунікативної здатності; розробляти адміністративно-доцільну документацію і забезпечує її впровадження; оперувати РАЕ і класифікації напрямів менеджменту – підприємництва (Е), інтеграції адміністрування (А), досягнення результатів (Р) вирішувати комплекс взаємоузгоджених проблем при організації процесів підприємства (маркетинг, стратегічне управління, інвестиційне управління, ризик-менеджмент, інноваційний менеджмент, метрика управління та управління оцінюванням, історія управління); інтеграції (менеджмент організаційної архітектури, управління інфраструктурою, бізнесом, персоналом, знаннями) - реалізовувати моделі поведінки менеджера, маркетолога – мотиватор – («душа» організації), координатор (інтегратор), генератор ідей (підприємець), аммасер (примножувач надбань, ресурсів), шейпер, реалізатор; адміністрування – ситуаційне управління, управління справами, інформменеджмент, фінансове управління, управління проєктною діяльністю; виробництва – управління якістю, поставками, продажем, екологічне керування, технологічний ризик менеджмент; застосовувати PR та фахові соціокультурні технології управління в інформаційній архітектурі соціального, академічного, професійного просторів; розробляти, нарощувати та забезпечувати функціонал веб-сайтів та мережевих спільнот.

Для освітнього компоненту «PR та соціальні комунікації» розроблено:

- програмні результати навчання для оцінювання здобувачів за здатністю: впроваджувати у фахову діяльність ІКТ для управління PR та соціальними комунікаціями для розроблення сервісу функціоналу бібліотечної та архівної справи; досліджувати і розвивати методологічний потенціал соціокультурних та інформаційних запитів споживачів; впроваджувати пошукові механізми та технології для вирішення виокремлення необхідної інформації фахових, соціальних і академічних проблем розбудови PR-індустрії; здатність до обміну між суб'єктами цілісного семіотичною інформацією,

знаннями, емоціями зі соціально-вагомим оцінюванням певних проблем у комунікативній площині згідно норм спілкування в соціумі; застосувати компетенції соціальної інженерії у напрямках – теорії й історії соціокомунікацій журналістики, видавничої справи, документознавства й архівознавства, книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства; функціоналу соціокомунікацій; соціальної інформатизації; загальні компетентності це здатність застосовувати та підтримувати соціальне комунікування з прийнятими мовами в Україні. Здатність до комунікування як виду публічного управління та реалізації функцій – інформаційної, експресивної, прагматичної у взаємодії та відгуках спілкування між суб'єктами;

- спеціальні (фахові) компетентності як здатність формувати процедури адміністративного справочинства та управління документообігом відповідно до вимог технічного регулювання, а також здатність до впровадження соціально комунікаційних стратегій в PR контексті та професійних дискурсах.

У освітньому компоненті «Інформаційно-аналітична діяльність» передбачено:

- програмні результати навчання, а саме застосовувати когнітивний потенціал ІАД комплексу інформаційних процесів для забезпечення якості управління інформаційною безпекою на оперативному, тактичному та стратегічному рівнях згідно формату організації (моніторингу, аналізу ефективності дослідження інформаційних проєктів, оперативного реагування, аналітичного пошуку); забезпечувати якість функціоналу справочинства інформаційно-комунікаційних систем; застосовувати метрику оцінювання потенціалу реалізації інноваційних ІКТ та соціально-комунікаційних технологій для вдосконалення практично-корисного досвіду розробки та впровадження інформаційної продукції та сервісу; впроваджувати новітні методики і технології АСК обробки інформації народження базису застосування е-інформаційно-технологічних ресурсів та послуг; мати

сформовану соціальну відповідальність щодо корпоративного партнерства та володіти навичками тімбілдінгу;

- спеціальні (фахові) компетентності як здатності – реалізовувати функції ІАД – управлінської (вироблення, прийняття рішень, нагляд за виконавською дисципліною) та діагностичної (об’єктизація проблем та ідентифікація у параметральній метриці системного аналізу якості); добирати, аналізувати, оцінювати, систематизувати, здійснювати моніторинг, інформаційний менеджмент, розбудову інформаційно аналітичної інфраструктури, інформаційно аналітичного сервісу у необхідних форматах; здатність – до впровадження інноваційних функціональних ІКТ, програмного забезпечення та сервісу мережевої організації мобільної архітектури ІАД для розв’язання фахових проблем; до ділового справочинства та підтримки комунікацій у суб’єктній взаємодії ринку інформаційних послуг між споживачами у партнерстві з владними інституціями інформаційної безпеки та управління засобами масової інформації; застосовувати автоматизовані інформаційно-технологічні системи управління бібліотеками та архівами, також забезпечувати ІАД на практиці, застосовувати методи та впровадження метрики інформаційно-аналітичної роботи та організації процесів управління інформаційною безпекою.

Освітній компонент «Е-документообіг» враховує релевантність:

- програмних результатів навчання, а саме застосовувати параметральну метрику інноваційних ІКТ та соціально-комунікаційних технологій з метою розвитку впровадження практично-корисних практик надання, розроблення і підтримки інформаційного сервісу; здійснювати оцінювання релевантності результатів е-документообігу та ефективності стратегії управління справочинством; неперервно поглиблювати набуті фахові знання та розвивати кваліфікації забезпечення для пролонгованої зайнятості;

- загальні компетентності як здатність до інформаційно-аналітичного пошуку та обробки застосування інформаційних даних за призначенням справочинства е-документовпорядження;

– спеціальні (фахові) компетентності як здатності – застосовувати функціонал прикладних ІКТ, програмного забезпечення мережевої організації мобільних додатків для розв’язання фахових проблем; до розробки та застосування інформаційних технологій е-документообігу, розроблення ефективних інформаційно-документальних процедур, їх сервісів забезпечення якості інформаційного менеджменту, публічного адміністрування е-бібліотечних та архівних організацій; розробляти, наповнювати, створювати, розбудовувати функціонал веб-сайти та веб-мереж.

Для практичної діяльності за видами практики враховано:

– програмні результати навчання, а саме знати і розуміти наукові засади організації, модернізації та впровадження новітніх технологій в інформаційній, бібліотечній та архівній діяльності; впроваджувати та використовувати комунікаційні технології у соціальних системах, мультимедійне забезпечення інформаційної діяльності, технології вебдизайну та веб-маркетингу; керувати документаційними процесами діяльності установ, користуватися засобами електронного документообігу, організовувати референтну та офісну діяльність; застосовувати у професійній діяльності технології інформаційного менеджменту, створення і підтримки функціонування електронних бібліотек та архівів, методологію вивчення та задоволення культурних та інформаційних потреб користувачів; узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію в діяльності, пов’язаній із її пошуком, накопиченням, зберіганням та використанням; знати, розуміти та застосовувати в практичній діяльності законодавчі та галузеві нормативні документи; забезпечувати ефективність функціонування документно-комунікаційних систем; використовувати знання технічних характеристик, конструкційних особливостей, призначення і правил експлуатації комп’ютерної техніки та офісного обладнання для вирішення технічних завдань спеціальності; оцінювати можливості застосування новітніх інформаційно-комп’ютерних та комунікаційних технологій для вдосконалення практик виробництва інформаційних продуктів і послуг; кваліфіковано

використовувати типове комп'ютерне та офісне обладнання; здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання професійних завдань; застосовувати сучасні методики і технології автоматизованого опрацювання інформації, формування та використання електронних інформаційних ресурсів та сервісів; вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою та однією з іноземних мов; приймати обґрунтовані управлінські та технологічні рішення; бути відповідальним, забезпечувати ефективну співпрацю в команді; навчатися з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань; виявляти та використовувати комунікаційні стратегії у дискурсі стратегічних комунікацій та інтегрованих фахових комунікацій; здійснювати інформаційно-комунікаційний супровід ділових заходів установ та організацій та впроваджувати етику ділової корпоративної комунікації; загальні компетентності враховують здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; застосовування знань на практиці; знання та розуміння предметної області та сутності професійної діяльності; спілкування державною та іноземними мовами як усно, так і письмово; навички використання ІКТ; здатність до пошуку, опрацювання й аналізу інформації з різних джерел; спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів господарської діяльності); зберігання та примножування духовних та культурних цінностей, наукових досягнень суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та закономірностей розвитку техніки і технологій, використання різних видів та форм рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

– спеціальні (фахові) компетентності у здатностях – здійснювати відбір, аналіз, оцінку, систематизацію, моніторинг, організацію, зберігання, розповсюдження та надання в користування інформації та знань у будь-яких форматах; використовувати методи систематизації, пошуку, збереження,

класифікації інформації для різних типів контенту та носіїв; використовувати сучасні прикладні комп'ютерні технології, програмне забезпечення, мережеві та мобільні технології для вирішення професійних завдань; аналізувати закономірності розвитку, документно-інформаційних потоків та масивів як штучно створеної підсистеми соціальних комунікацій; створювати чітку, стислу та точну управлінську документацію відповідно до чинних стандартів; підтримувати ділову комунікацію з усіма суб'єктами інформаційного ринку, користувачами, партнерами, органами влади та управління, засобами масової інформації; проектувати та створювати документно-інформаційні ресурси, продукти та послуги; адмініструвати соціальні мережі, електронні бібліотеки та архіви; використовувати автоматизовані інформаційно-пошукові системи, організовувати електронні бібліотеки та архіви; створювати, наповнювати та забезпечувати функціонування веб-сайтів та веб-спільнот у мережі Інтернет; до виявлення та використання комунікаційних стратегій у дискурсі стратегічних комунікацій та інтегрованих фахових комунікацій, також до інформаційно-комунікаційного супроводу ділових заходів установ та організацій та впровадження етики ділової корпоративної комунікації; планувати інформаційно-комунікаційну діяльність для різних креативних індустрій з урахуванням їх специфіки.

На основі таксономічного аналізу ознак засобів діагностики освітніх компонентів розроблено критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи з врахуванням їх ранжованості за критеріями – цифрової операційності («Діловодство», «PR та соціальні комунікації»), цифрової грамотності («Цифрові технології», «Вступ до фаху», «Документознавство», «Архівознавство», «Е-документообіг», «Забезпечення управління», «Бібліотечна справа») та інформаційно-аналітичної операбельності («Аналітико-синтетична обробка документів та інформації», «Інформаційна безпека», «Менеджмент і маркетинг», «Інформаційно-

аналітична діяльність») на початковому, достатньому та просунутому рівнях сформованості цифрової компетентності.

3.2 Обґрунтування та проектування структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці

Проектування структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці здійснено заради модернізації освітньо-наукових систем ЗВО та забезпечення цільового призначення фахівців сфери діловодства в умовах соціальної турбулентності, і представлено у вигляді імітаційного аналогу (моделі) відповідно у синергічній взаємодії підсистем – цільової, методологічної, організаційно-методичної, змістової, процесуальної та релевантної (рис.3.1).

При обґрунтуванні *цільової підсистеми* структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи враховано дуальність необхідності задоволення соціального замовлення на дослідження та фахову підготовку майбутніх фахівців, зокрема – на *науково-дослідні роботи* з обґрунтування та розробки методологічних засад теорії та методики професійної освіти майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи зі сформованою цифровою компетентністю та, відповідно, на модернізацію та удосконалення, власне, фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи для забезпечення формування їх цифрової компетентності відповідної якості.

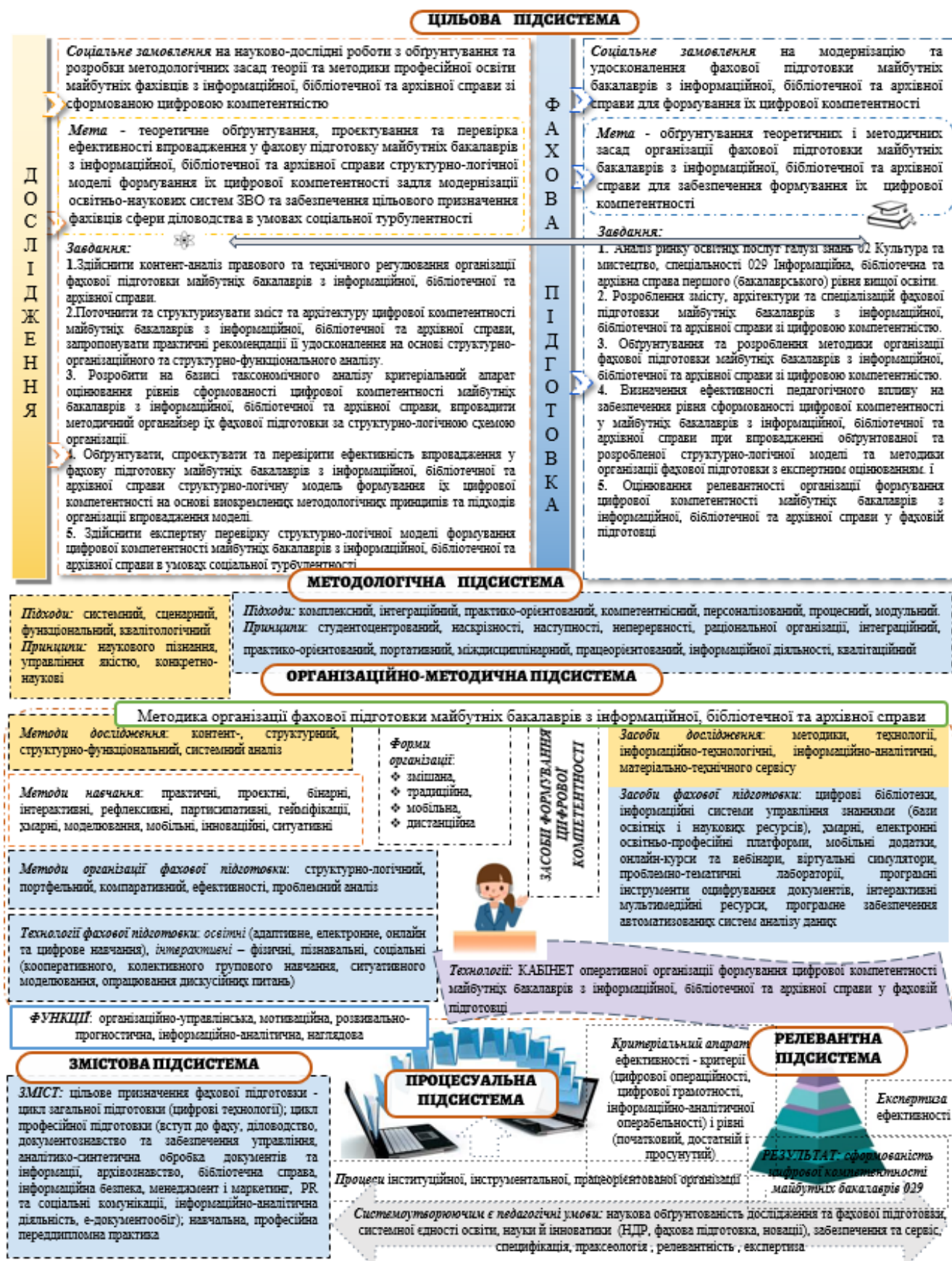

Рис. 3.1. Структурно-логічна модель формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи

Визначено вектори мети: *дослідження* як-то – теоретичне обґрунтування, проєктування та перевірка ефективності впровадження у фахову підготовку майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи структурно-логічної моделі формування їх цифрової компетентності задля модернізації освітньо-наукових систем ЗВО та забезпечення цільового призначення фахівців сфери діловодства в умовах соціальної турбулентності; *фахової підготовки* майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи для забезпечення формування їх цифрової компетентності у ЗВО – обґрунтування теоретичних і методичних засад її організації.

Для досягнення мети встановлено завдання дослідження:

1. Контент-аналіз правових та технічних документів регулювання справочинства організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

2. Здійснити уточнення змісту та структури цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, надати методичні рекомендації удосконалення її архітектури згідно структурно-організаційного та структурно-функціонального впливу аналізу напрацювань академічних доробків з проблематики дослідження.

3. Розробити на базисі таксономічного аналізу критеріальний апарат оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, впровадити методичний органайзер забезпечення їх фахової підготовки за структурно-логічною схемою її організації.

4. Обґрунтувати, спроектувати та перевірити ефективність впровадження у фахову підготовку майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи структурно-логічну модель формування їх цифрової компетентності на основі виокремлених методологічних принципів та підходів організації впровадження моделі.

5. Здійснити експертну перевірку структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи в умовах соціальної турбулентності.

Виокремлено завдання фахової підготовки:

1. Аналіз ринку освітніх послуг галузі знань 02 «Культура та мистецтво», спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа першого (бакалаврського) рівня вищої освіти».

2. Розроблення змісту, архітектури та спеціалізацій фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи зі забезпеченням сформованості цифрової компетентності.

3. Обґрунтування та розроблення методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи (зі цифровою компетентністю).

4. Визначення ефективності педагогічного впливу на забезпечення рівня сформованості цифрової компетентності у майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи при впровадженні обґрунтованої та розробленої структурно-логічної моделі та методики організації фахової підготовки з експертним оцінюванням.

5. Оцінювання релевантності організації формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці.

Методологічну підсистему структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи забезпечено завдяки дуальності добору підходів і принципів дослідження та організації фахової підготовки майбутніх фахівців галузі культура та мистецтво, а саме підходи – *дослідження* (системний, сценарний, функціональний та квалітологічний) та *фахової підготовки* (комплексний, інтеграційний, практико-орієнтований, компетентнісний, персоналізований, процесний, модульний) та, відповідно, *принципи* – дослідження (наукового пізнання, управління якістю та конкретно-наукові) та фахової підготовки

(студенто-центрований, наскрізності, наступності, неперервності, раціональної організації, інтеграційний, практико-орієнтований, портативний, міждисциплінарний, працеорієнтований, інформаційної діяльності, квалітаційний).

При обґрунтуванні *організаційно-методичної підсистеми* структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи підібрано комплекс методів (дослідження, фахової підготовки та організаційні), організаційних форм та засобів формування цифрової компетентності майбутніх фахівців галузі 02 «Культура і мистецтво», а також технологій фахової підготовки.

Визначено найбільш оптимальний *комплекс методів: дослідження*, а саме – контент-, структурний, структурно-функціональний та системний аналіз; *організації фахової підготовки* – структурно-логічний, портфельний, компаративний, ефективності, проблемний аналіз; *навчання*, до яких віднесено – практичні, проєктні, бінарні, інтерактивні, рефлексивні, партисипативні, гейміфікації, хмарні, моделювання, мобільні, інноваційні, ситуативні методи.

Для забезпечення якості організації фахової підготовки фахівців сфери діловодства в умовах соціальної турбулентності підібрано оптимальні *форми* забезпечення освітнього процесу – традиційна, мобільна, дистанційна та змішана.

У *організаційно-методичній підсистемі* виокремлено засоби забезпечення формування цифрової компетентності фахівців сфери діловодства, до яких відповідно контексту дослідження відносимо – методики, технології, інформаційно-технологічні, інформаційно-аналітичні, засоби матеріально-технічного сервісу; а для організації забезпечення фахової підготовки залучено – цифрові бібліотеки, інформаційні системи управління знаннями (бази освітніх і наукових ресурсів), хмарні, електронні освітньо-професійні платформи, мобільні додатки, онлайн-курси та вебінари, віртуальні симулятори, проблемно-тематичні лабораторії, програмні інструменти оцифрування документів, інтерактивні мультимедійні ресурси, програмне

забезпечення автоматизованих систем аналізу даних.

Розроблено з обґрунтуванням *методику організації фахової підготовки* майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, в якій важливу роль відведено необхідності впровадження *сучасних технологій фахової підготовки* (освітні (адаптивне, електронне, онлайн та цифрове навчання), інтерактивні), які сприяють підвищенню якості освітнього процесу, активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти та формуванню ключових професійних компетентностей, а саме освітні технології як-то: адаптивне (забезпечує персоналізацію освітнього процесу, дає змогу кожному здобувачу освіти вибудовувати власну освітню траєкторію відповідно до персоніфікованих потреб та інтересів), електронне та онлайн (забезпечують доступ до якісного контенту, електронних бібліотек, архівів, баз даних, інтерактивних платформ і програмних інструментів, що моделюють професійні ситуації, притаманні інформаційно-документаційній сфері) та цифрове навчання (забезпечує використання мультимедійних ресурсів, віртуальних лабораторій, хмарних сервісів і спеціалізованого програмного забезпечення, доповненої та віртуальної реальності), що дозволяє сформувати необхідне гнучке освітнє середовище, яке враховує індивідуальні особливості здобувачів освіти, рівень засвоєння наукових знань і темп досягнення сформованих програмних результатів навчання.

Інтерактивні технології фахової підготовки сприяють забезпеченню навчально-пізнавальної та соціальної взаємодії усіх учасників освітнього процесу, надають підтримку формування комунікативних навичок і умінь, критичного мислення та корпоративної роботи в колективі. Інтерактивні технології в фаховій підготовці кооперативного та колективно-групового навчання спрямовано на виконання спільних навчальних завдань, обмін ідеями та досвідом їх виконання, сприяють забезпеченню формування вмінь працювати в команді та здійснювати координацію спільної навчально-пізнавальної та фахової діяльності. Ситуативне моделювання передбачає створення навчальних ситуацій, які імітують професійну діяльність: це можуть

бути віртуальні дослідження, організація бібліотечних або архівних заходів, робота з інформаційними системами та електронними ресурсами. Опрацювання дискусійних питань дозволяє здобувачам освіти аргументувати власну думку, аналізувати різні точки зору та приймати професійно-орієнтовані рішення.

Застосування сучасних освітніх та інтерактивних технологій у фаховій підготовці забезпечує практикоорієнтованість організації освітнього процесу, стимулює навчальну активність здобувачів освіти для забезпечення траєкторій власного професійного становлення та розвитку, формує їх адаптаційну здатність до умов цифровізації галузі культури і мистецтва, освіти та науки, забезпечує відповідну якість підготовки майбутніх фахівців актуальним вимогам сфер професійної зайнятості для фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Методика організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи є цілісною практико-орієнтованою системою науково-методичного супроводу її забезпечення, що поєднує теоретико-методичні засади, дидактичні принципи, сучасні освітні технології та інноваційні підходи до формування професійних, загалом, та цифрових компетентностей у здобувачів освіти з орієнтацією на інтеграцію наукових знань із суміжних галузей – інформаційної діяльності, документознавства, бібліотекознавства, архівознавства для забезпечення цільового призначення фахівців сфери справочинства в умовах соціальної турбулентності. Застосування технологій адаптивного, електронного, онлайн і цифрового навчання, а також інтерактивних технологій (фізичних, пізнавальних і соціальних) сприяє забезпеченню якості професійної підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, а також розвитку їх критичного мислення, комунікативних умінь, інформаційної культури та здатності до практичного застосування сучасних наукових знань.

Упроваджено в освітній процес фахової підготовки оперативний кабінет організації формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи як осередок консалтингово-

дорадчого сервісу з метою підтримки споживачів освітніх послуг.

Змістову підсистему структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці майбутніх фахівців розроблено згідно семантики її цільового призначення фахової підготовки та її семантики. Згідно освітньо-професійної програми та навчального плану спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», галузі 02 «Культура і мистецтво» освітнього рівня «Бакалавр» для циклу загальної підготовки розроблено зміст освітнього компоненту «Цифрові технології», циклу професійної підготовки – освітніх компонентів «Вступ до фаху», «Діловодство», «Документознавство та забезпечення управління», «Аналітико-синтетична обробка документів та інформації», «Архівознавство», «Бібліотечна справа», «Інформаційна безпека», «Менеджмент і маркетинг», «PR та соціальні комунікації», «Інформаційно-аналітична діяльність» та «Е-документообіг».

Спираючись на вимоги Стандарту вищої освіти для першого (бакалаврського) рівня спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», галузі знань 02 «Культура та мистецтво» щодо змісту і структури переліку компетентностей та програмних результатів навчання розроблено та представлено для кожного з освітніх компонентів загальні та спеціальні компетентності та програмні результати навчання, які включено як обґрунтування до критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Функції фахової підготовки – організаційно-управлінська, мотиваційна, розвивально-прогностична, інформаційно-аналітична, наглядова забезпечують синергію усіх підсистем, особливо організаційно-методичної, змістової і процесуальної.

Виокремлено *процесуальну підсистему* структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці для забезпечення взаємодії

у процесах (інституційної, інструментальної та працеорієнтованої) та на рівнях їх організації.

Релевантну підсистему структурно-логічної моделі сформовано з врахуванням базису таксономічного аналізу розроблення та апробації критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи за критеріями (цифрової операційності, цифрової грамотності, інформаційно-аналітичної операбельності), показниками і рівнями (початковий, достатній і просунутий) з метою встановлення ефективності моделі з експертним оцінюванням досягнення результату – сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Системоутворюючим компонентом структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці є педагогічні умови: наукова обґрунтованість дослідження та фахової підготовки, системної єдності освіти, науки й інноватики (НДР, фахова підготовка, новації), забезпечення та сервіс, специфікація, праксеологія, релевантність, експертиза процесу дослідження педагогічної проблеми та удосконалення фахової підготовки майбутніх фахівців.

Упровадження структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці на основі вивчення логічних взаємозв'язків між дуальним феноменом дослідництва і фаховою підготовкою сприяло виокремленню зовнішніх і внутрішніх чинників з метою встановлення їх позитивного і негативного впливу на досягнення релевантності.

3.3. Організація та проведення педагогічного експерименту перевірки ефективності структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці з експертним оцінюванням

Під час організації педагогічного експерименту здійснено перевірку ефективності обґрунтованої та розробленої структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці. Експериментальною площадкою для педагогічного експерименту стали провідні ЗВО, а саме Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Університет Григорія Сковороди в Переяславі та Заклад вищої освіти «Академія рекреаційних технологій і права».

У ході педагогічного експерименту перевірено припущення, що модернізація освітньо-наукових систем ЗВО та забезпечення цільового призначення фахової підготовки в умовах соціальної турбулентності у повній мірі залежить від формування майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи цифрової компетентності, а впровадження у фахову підготовку структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи сприятиме забезпеченню їх конкурентоспроможності на ринку праці та підвищить ефективність майбутньої професійної діяльності. На етапах педагогічного дослідження (спонукальний, констатувальний, формувальний та експертний) у ході експерименту брали участь здобувачі вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр», спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», галузі 02 «Культура і мистецтво» у кількості 239 осіб.

На *спонукальному* етапі дослідження педагогічного експерименту проведено анкетування серед здобувачів освіти з метою акумуляції інформації щодо їх обізнаності, мотивації та реальних потреб використання ІКТ під час організації освітнього процесу в ЗВО, а також організовано фокус-групи зі здобувачами вищої освіти з метою обговорення компонентів цифрової

компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Основні компоненти цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи

Компоненти	Зміст
Використання цифрових інструментів для інформаційного менеджменту	Загальні здатності менеджменту інформаційних систем, банків даних інформації і цифрових архівів
Застосування інформаційно-технологічних платформ для дослідження інформаційних джерел	Інтегральна здатність до інформаційного пошуку, інтерпретації, аналізу інформації цифровими інструментами
Когнітивний потенціал методології інформаційної безпеки	Спеціальна компетенція інформаційного захисту даних і убезпечення конфіденційності цифрових середовищ
Технологічні компетентності програмного забезпечення	Технологічні компетентності застосування ІКТ-програм обробки інформації за цільовим призначенням
Цифровий сервіс застосування відкритого цифрового забезпечення	Цифрова компетентність підтримки відкритих платформ для науково-дослідної роботи та самоосвіти й самоменеджменту

Отримано результати від респондентів-здобувачів згідно таблиці 3.1, що сприяло визначенню ключових напрямів у складових формування їх цифрової компетентності, що підтверджує ефективність фахової підготовки майбутніх фахівців у галузі інформаційної бібліотечної та архівної справи. Встановлено, що пріоритетною є активізація розвитку операційних та технологічних навичок використання цифрових платформ та ІКТ, необхідних для забезпечення програмних результатів навчання. Також важливу роль у підготовці відіграє процес формування вмінь застосування відкритих банків інформаційних ресурсів для набуття та розвитку цифрової компетентності в навчанні та науковій діяльності. Актуальним є необхідність опанування знань з менеджменту інформаційної безпеки для забезпечення якості захисту даних у цифрових середовищах. З метою визначення зрізу компетентності майбутніх бакалаврів на першому спонукальному етапі педагогічного дослідження розроблено скрінігову анкету (таблиця 3.2.) для визначення інтегральної, ЗК – загальних і СК – спеціальних складових компетентності здобувачів освіти, яку

сформовано згідно вимог стандарту вищої освіти для першого (бакалаврського) рівня спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», галузі знань 02 «Культура і мистецтво» та завдяки якій здійснено рівномірний розподіл серед учасників педагогічного експерименту на експериментальну (далі – ЕГ) та контрольну (далі – КГ) групи, а саме залучено до ЕГ –118 осіб та КГ – 121 особа.

Таблиця 3.2

Скрінінгова анкета визначення інтегральної, загальних і спеціальних складових компетентності у майбутніх бакалаврів

№ п/п	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, СК – спеціальні)	Рівні		
		Початковий (D, E)	Достатній (B, C)	Продвинутий (A)
1.	ІК – здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у соціокультурній сфері, у сфері освіти та науки, креативної економіки і культуротворчих практик, що передбачає застосування теорій та методів менеджменту культури і характеризується комплексністю та невизначеністю умов			
2.	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях			
3.	ЗК2. Здатність планувати та управляти часом			
4.	ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності			
5.	ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово			
6.	ЗК5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій			
7.	ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел			
8.	ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)			
9.	ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми			
10.	ЗК9. Здатність працювати в команді			
11.	ЗК10. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети			
12.	ЗК11. Здатність працювати в міжнародному контексті			
13.	ЗК12. Здатність розробляти та управляти проектами			
14.	ЗК13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість			
15.	ЗК14. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт			
16.	ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо			
17.	ЗК16. Здатність спілкуватися іноземною мовою			
18.	ЗК17. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні			

19.	ЗК18. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.			
20.	СК19. Здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між культурними, соціальними та економічними процесами.			
21.	СК20. Здатність аналізувати економічні, екологічні, правові, політичні, соціологічні, технологічні аспекти формування ринку культури			
22.	СК21. Здатність визначати стратегічні пріоритети та аналізувати особливості місцевих, регіональних, національних та глобальних стратегій соціокультурного розвитку			
23.	СК22. Вміння використовувати адекватний професійний інструментарій для розробки та оперативного управління соціокультурними проектами			
24.	СК23. Здатність аналізувати і структурувати організаційну, управлінську проблеми та знаходити конструктивні рішення			
25.	СК24. Здатність планувати, управляти та контролювати виконання поставлених завдань та прийнятих рішень			
26.	СК25. Здійснювати розподіл повноважень і відповідальності на основі їх делегування.			
27.	СК26. Здатність діяти соціально відповідально.			
28.	СК27. Здатність дотримуватися норм професійної етики в процесі вирішення соціальних, культурних, економічних питань.			
29.	СК28. Здатність здійснювати ефективні комунікації та розв'язувати конфліктні ситуації у професійній діяльності.			
30.	СК29. Здатність виявляти, використовувати, інтерпретувати, критично аналізувати джерела інформації в області менеджменту соціокультурної сфери			
31.	СК30. Здатність розробляти та впроваджувати сучасні форми забезпечення соціокультурного партнерства.			
32.	СК31. Здатність розробляти соціокультурні проекти та 8 забезпечувати їх операційну реалізацію			
33.	СК32. Здатність організовувати роботу з різними стейкхолдерами соціокультурної діяльності.			
34.	СК33. Вміння використовувати сучасні методи обробки інформації для організації та управління соціокультурними процесами			
35.	СК34. Здатність створювати соціокультурні послуги.			

На констатувальному етапі здійснено діагностику сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці згідно розробленого протоколу оцінювання (таблиця 3.3) за показниками інтегральної (ІК), загальних (ЗК) та спеціальних/фахових (ФК) компетентностей та програмних результатів навчання

Таблиця 3.3

Показники рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту

Критерії	Цифрової операційності				Цифрової грамотності				Інформаційно-аналітичної операбельності			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
Просунутий	14	11,86	17	14,05	11	9,32	12	9,92	10	8,47	12	9,92
Достатній	56	47,46	55	45,45	58	49,15	59	48,76	59	50,00	58	47,93
Початковий	48	40,68	49	40,50	49	41,53	50	41,32	49	41,53	51	42,15
Всього	118	100	121	100	118	100	121	100	118	100	121	100

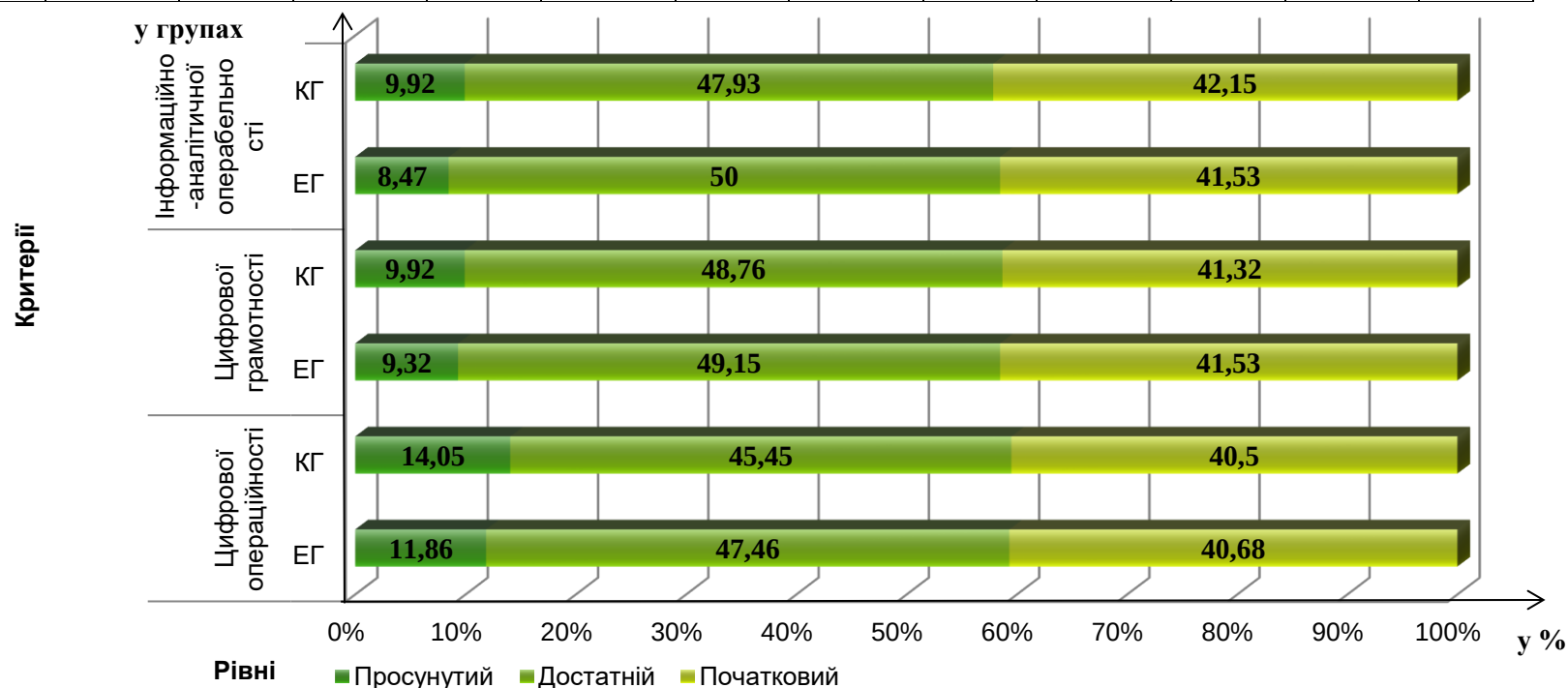

Рис. 3.2 Діаграма рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту

(ПРН) цільового призначення фахової підготовки, згрупованих за критеріями (цифрової операційності, цифрової грамотності та інформаційно-аналітичної операбельності) критеріального апарату, який розроблено на основі таксономічного аналізу ознак засобів діагностики в освітніх компонентах.

Встановлено, що розподіл між ЕГ та КГ має однорідний характер розподілу за критеріями (цифрової операційності, цифрової грамотності та інформаційно-аналітичної операбельності) та рівнями.

Оскільки, за критерієм *цифрової операційності* показники просунутого рівня сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці склали у ЕГ – 11,86 % та у КГ – 14,05 %; достатнього рівня у ЕГ – 47,46% та у КГ – 45,45 %; початкового у ЕГ – 40,68 % та у КГ – 40,50 %; за критерієм *цифрової грамотності* на просунутому рівні у ЕГ – 9,32 % та у КГ – 9,92 %; достатньому у ЕГ – 49,15 % та у КГ – 48,76 % та початковому у ЕГ – 41,53 % та у КГ – 41,32 %; за критерієм *інформаційно-аналітичної операбельності* відповідно на просунутому рівні – 8,47 % та – 9,92 %, достатньому – 50,00 % та 47,93% та початковому – 41,53 % та – 42,15 %, що є аліквотними показниками рівня сформованості цифрової компетентності у ЕГ та КГ майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці.

Таблиця 3.4

**Протокол оцінювання сформованості цифрової компетентності
майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи
за критерієм цифрової операційності**

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (С, D)	Достатній (В, С)	Просунутий (А)

Продовження таблиці 3.4

Діловодство	ЗК – спроможність до іншомовного спілкування; – здатність охороняти, наслідувати та нарощувати національний аксіологічний потенціал, академічну та природоохоронну спадщину, надбання суспільного розвитку на засадах сталості, історичних національних традицій; – усвідомлювати закономірності розвитку галузі науки і знань культури та мистецтва, її місця в наукознавстві, квалітології, ноосферології та стратегії сталого розвитку модернізації та удосконалення діловодства, освітніх, інформаційно-комунікативних, соціальних, цифрових технологій, використання рекреаційного потенціалу для активного відпочинку, дозвіллевої діяльності дотримання вимог безпеки життєдіяльності та здорового способу життя й забезпечення її якості			
	ФК – здатність застосовувати технологічні інновації розроблення наукової, інформаційної продукції і сервісів підтримки й якості забезпечення інформаційного обслуговування споживачів інформаційного, бібліотечних та архівних інституційній в цифровій архітектурі їх забезпечення; - проєктна здатність до розроблення інформаційних пакетів ресурсозабезпечення діловодства у фаховій та консалтингово-дорадчій діяльності			
	ПРН: – здійснювати системний аналіз, ідентифікацію та інтеграцію інформаційних потоків різного походження, її відбір за кваліфікаційними ознаками призначення для систематизації застосування згідно потреб організаційно-управлінських процедур ділового адміністрування; - застосувати параметральну метрику оцінювання результатів інформаційної діяльності аргументувати обрані рішення для усунення, передбачення та запобігання фахових проблемних ситуацій; - вільно комунікувати для вирішення фахових завдань з врахуванням усних, письмових та цифрових комунікацій державними та іноземними мовами конструктивного діалогу та документопроводження; - забезпечувати дотримання працезахоронних нормативів, стандартів енергозбереження, екологічного управління якістю в сфері освіти, науки й інноватики, інформаційної безпеки, соціальної відповідальності фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи)			
PR та соціальні	ФК - здатність формувати процедури адміністративного справочинства та управління документообігом відповідно до вимог технічного регулювання, а також здатність до впровадження соціально комунікаційних стратегій в PR контексті та професійних дискурсах			

Продовження таблиці 3.4

	ПРН: - впроваджувати у фахову діяльність ІКТ для управління PR та соціальними комунікаціями для розроблення сервісу функціоналу бібліотечної та архівної справи; - досліджувати і розвивати методологічний потенціал соціокультурних та інформаційних запитів споживачів; - впроваджувати пошукові механізми та технології для вирішення виокремлення необхідної інформації фахових, соціальних і академічних проблем розбудови PR-індустрії; - здатність до обміну між суб'єктами цілісного семіотичною інформацією, знаннями, емоціями зі соціально-вагомим оцінювання певних проблем у комунікативній площині згідно норм спілкування в соціумі; - застосувати компетенції соціальної інженерії у напрямках – теорії й історії соціокомунікацій журналістики, видавничої справи, документознавства й архівознавства, книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства; - функціоналу соціокомунікацій; соціальної інформатизації; - загальні компетентності це здатність застосовувати та підтримувати соціальне комунікування з прийнятими мовами в Україні.			
	ФК - реалізовувати функції ІАД – управлінської (вироблення, прийняття рішень, нагляд за виконавською дисципліною) та діагностичної (об'єктизація проблем та ідентифікація у параметральній метриці системного аналізу якості); - добирати, аналізувати, оцінювати, систематизувати, здійснювати моніторинг, інформаційний менеджмент, розбудову інформаційно аналітичної інфраструктури, інформаційно аналітичного сервісу у необхідних форматах; - здатність – до впровадження інноваційних функціональних ІКТ, програмного забезпечення та сервісу мережевої організації мобільної архітектури ІАД для розв'язання фахових проблем; - до ділового справочинства та підтримки комунікацій у суб'єктній взаємодії ринку інформаційних послуг між споживачами у партнерстві з владними інституціями інформаційної безпеки та управління масовою інформацією суспільства; - застосовувати автоматизовані інформаційно-технологічні системи управління бібліотеками та архівами, також забезпечувати ІАД на практиці, застосовувати методи та впровадження метрики інформаційно-аналітичної роботи та організації процесів управління інформаційною безпекою			

Таблиця 3.5

**Протокол оцінювання сформованості цифрової компетентності
майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи
за критерієм цифрової грамотності**

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (С, D)	Достатній (В, С)	Просунутий (А)
Цифрові технології	ЗК: – (спроможність до командної роботи в контексті роботи за категоріями призначення: активної ролі генерації новацій, організації їх впровадження й аудиту їх релевантності; - ефективної взаємодії в колективі, її координації та розпорядника ресурсо-забезпечення; - експертно-аналітичної діяльності, інформаційного моніторингу зі застосуванням цифрових активів фахівця			
	ФК: – добирати, аналізувати, оцінювати, систематизувати, здійснювати моніторинг; - застосовувати організаційно-розпорядчі процедури адміністрування; - зберігати та поширювати інформаційні сервіси консалтингу та дорадництва з використанням наукових необхідних користувачів контентів; - визначати тенденції розвитку та здійснювати системний аналіз їх закономірностей, інформаційних масивів даних різних галузей наук і знань, визначити джерела їх походження та перспективи функціонального призначення соціальних комунікацій; - здійснювати добір та застосовувати інноваційні технології продукування наукових продуктів надання інформаційних послуг, забезпечення якості управління інформаційними сервісами для користувачів у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності; - формування власних портативних траєкторій опанування навчальних програм для пролонгованого навчання та забезпечення зайнятості й самозайнятості впродовж життя зі забезпеченням професійної мобільності та розвитку потенціалу інформаційної культури			

Продовження таблиці 3.5

	ПРН: - (формувані відповідні забезпечення інструментів якості застосування КТ та функціоналу інформаційно-технологічного сервісу документообігу та комунікації систем в сфері інформаційної діяльності, бібліотечної та архівної справи; - ефективно застосовувати комп'ютерні матеріально-технічні засоби та типові офісні прилади й матеріали для підтримки процесів документопробадження; - застосувати параметральну метрику оцінки результатів інформаційної діяльності та аргументування прийняті організаційно-розпорядчих рішень; - здійснювати планування та проектування інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності; - застосовувати та підтримувати соціальні комунікації в галузі культури та мистецтва згідно функціональних потреб креаційних і соціокультурних форм організації в сферах професійної зайнятості.			
Вступ до фаху	ЗК: – спроможність спілкуватися материнською та іншими законодавчо визначеними державними мовами, також застосувати у професійній і соціальній сфері зайнятості; - здатність до професійної та соціальної комунікації різних сфер призначення зайнятості фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; - здійснювати ефективну взаємодію з різночинними категоріями кадрів інших видів економічної діяльності та експертними й аудиторськими групами для забезпечення інформаційних прогнозів оцінювання стану розвитку складних систем			
	ФК – здатності до системної організації інформаційної діяльності, систематизації й класифікації сфер моніторингу зі застосування та розбудови інформаційного базису, надання інфокомунікаційної підтримки споживачам цільової інформації у бібліотечному та архівному діловодстві; - розробляти організаційно-управлінські процедури документального адміністрування згідно чинних технічних регламентів; - публічного управління та адміністрування PR зі застосуванням прикладних технологій соціального комунікування в цифровій інфраструктурі суспільної діяльності; - здатності до застосування ІКТ соціокультурного проектування ділового провадження інституційних заходів на засадах академічної етики та доброчесності з дотриманням корпоративної культури взаємодії			

Продовження таблиці 3.5

	ПРН: - забезпечувати у фаховій інформаційній, архівній бібліотечній діяльності дотримання відповідних стандартів та процедури в управлінні інформаційною безпекою, розбудови мереж і забезпечення ефективності функціоналу електронних бібліотек та архівів, інформаційних баз даних і платформ комунікаційного сервісу академічних надбань наукових шкіл для задоволення мистецьких та культурних потреб споживачів інформаційних ресурсів; - забезпечувати впровадження та поліпшення систем управління якістю у контексті документальних комунікацій інституційного та соціального призначення; - здійснювати інформаційний добір загально і конкретно наукових джерел для вирішення фахових проблем, встановлення стану та розвитку інформаційних потреб в галузі культури та мистецтва; - впроваджувати цифрові технології для ефективних комунікацій у фаховому встановлені, розвитку академічного та соціального рівня організації соціокультурних форм на засадах комунікативної ділової культури партнерства			
Документознавство	ЗК – спроможність до вільного комунікування мовами прийнятими на рівні держави та визнаними іноземними, найбільш уживаними			
	ФК – здатність до систематизації актуальної інформації, її моніторингу, нарощення, адміністрування, збереження та масштабування в інформаційних і соціальних мережах; - забезпечувати цільові потреби різночинних категорій споживачів у необхідних контекстних специфікації та форматизації; - розробляти, формувати лаконічні та достовірні організаційно-управлінські пакети діловодства відповідно до чинних стандартів; - здатність здійснювати адміністративний супровід соціальних мереж, електронних бібліотек, архівів та установ надання інформаційних послуг - здатність до інформаційно-технологічного сервісу організаційно-управлінських процедур діловодства, та інституційного адміністрування документів впровадження на засадах ділової етики та корпоративної культури взаємодії			

Продовження таблиці 3.5

	ПРН: - впроваджувати у фахову діяльність методологічні підходи і принципи управління інформаційною безпекою, розроблення й сервісне обслуговування електронних бібліотечних та архівних установ, реалізувати методологічний потенціал галузі знань культури та мистецтва для задоволення потреб споживачів у актуальній, достовірній інформації необхідно спеціальних компонентів; - формувати систему ефективного застосування функціоналу інформаційно-комунікаційних систем документознавства/діловодства; - здійснювати інформаційний добір різної теоретичної, аналітичної джерельності для вирішення фахових, службових і суспільних завдань; - здійснювати ухвали організаційно-управлінського та функціонально-технологічного інформаційного забезпечення, діловодства та розвитку систем, інституцій, галузей інформаційно-комунікаційної сфери			
Забезпечення управління	ЗК – добір, розробка, опрацювання та системного аналізування інформаційного забезпечення як передумови управління якістю професійної діяльності			
	ФК – здатність застосовувати управлінську інформацію у комплексі необхідних традиційних, новітніх даних, які сприяють якості управління, впроваджувати інформаційно-аналітичні бази та системи обслуговування управління інформаційною безпекою сфери справочинства			
	ПРН: передбачено досягнення програмних результатів: - здійснювати документаційне забезпечення управління інституційної діяльності; - створення документаційно-інформаційного базису різного формату для організацій сфери управління; - готовність оперувати та застосовувати на практиці рекомендації, норми та правила документування управлінської діяльності та організації праці документопорядження в органах держуправління, державної системи документаційного забезпечення управління, публічного управління та адміністрування, також громадських об'єднань; - здатність до інформаційного забезпечення управління якістю й безпекою життєдіяльності соціокультурних форм організації суспільної діяльності шляхом застосування комплексу управлінських процедур за призначенням функцій, їх змісту розташування і форм представлення			

Продовження таблиці 3.5

Архівознавство	ЗК – спроможність – застосовувати знання про історію, теорію та методик архівної справи на практиці з її правовими, інформаційними, соціально-екологічними та безпековими засадами архівографії зі спеціалізованими історичними міждисциплінарними науковими доробками; - оперувати предметною сферою архівознавства тенденціями становлення та закономірностями перспектив розбудови, методологічними підходами та принципами архівознавства, опрацювання документальних джерел аспектноаналітичного оцінювання їх аксіологічного потенціалу, класифікаційних ознак таксономії, добору та охорони інформаційних технологій оцифрування та адміністративного сервісу споживачів послуг і користувачів документопорядження			
	ФК – здатності – використовувати конкретно соціологічні методи архівознавства, історичний ретроспективний, компаративний, науково-етичний, ідентифікаційний, класифікаційний та критичного аналізу джерельної бази математичної статистики до системного аналізу архівних фондів; - інноватики та застосування цифрових технологій в системі архівних інституцій з врахуванням умов соціальної турбулентності, адміністративно-територіальних та громадсько-територіальних устрою держави; - розроблення сервісу та користувачів інформаційних продуктів і послуг електронних бібліотек та сучасних архівів; - обслуговувати органи виконавчої влади у сфері діловодства та архівної справи, центральних і галузевих державних, місцевих архівів, архівів наукових установ, музеїв, бібліотек; - створювати, забезпечувати змістове наповнення, функціонал веб-сайтів – об'єднань мережевих систем			

ПРН: - впроваджувати та використовувати ІКТ для організації роботи систем архівних установ, цифрові ресурси справочинства, структурно-організаційних підрозділів менеджменту архівної справи та наукових установ управління архівів; застосовувати аналітичні комплекси аналізу архівів; - оцінювати, обліковувати, описувати, охороняти й застосовувати архівні фонди як інформаційні системи; зберігати архівну україніку як скарбницю документного спадку України; - сприяти нарощенню теоретичних і методичних напрацювань щодо комплектації, моніторингу, охорони документів та їх інформаційної безпеки; - дотримуватися принципів архівознавства (об'єктивності вивчення зв'язку з наукою і освітою, історизму, неподільності фондів, доступу до інформації); - вивчати історіографію джереловитоків, наукову періодизацію, розвиток наукових знань архівознавства, роль наукових шкіл архівознавчої науки; - застосовувати – мультимедіа ресурси, веб-маркетингові активи, веб-технології дизайну для забезпечення запитів споживачів - знати та дотримуватися нормативів правового та технологічного регулювання в практичній діяльності інформатизації суспільної бібліотечної та архівної діяльності; - використовувати знання класифікацій архівознавчих джерел та їх характеристик, документаційного забезпечення органів управління архівною справою та особливостей адміністрування архівних фондів наукових надбань архівознавців та практиків архівної сфери з питань архівної політики, інформаційної діяльності архівних установ; - масових інформацій, інструктивних положень і довідникових матеріалів; - наукової спадщини з історії, теорії й управління архівною діяльністю; - використання мемуарних робіт, листів; - застосувати метрику параметрального оцінювання результатів роботи та захищати прийняті організаційно-управлінські рішення; - забезпечувати мультизадачність ІКТ у спілкуванні та порозумінні у фаховій, науковій та соціальній сфері відповідно академічної, професійної, комунікативної культури; - удосконалювати когнітивний потенціал набутих сучасних наукових фахових знань для здобуття інноваційних компетентностей			
---	--	--	--

Продовження таблиці 3.5

Бібліотечна справа	ФК – здійснювати обґрунтування бібліотечних альманахів з достовірною інформацією та оформлюванням згідно вимог процедур справочництва та вимог технічних регламентів; - застосовувати автоматизовані інформаційно-пошукові системи та АСК у створенні, розбудові та функціонуванні е-бібліотек і архівів; - готовність – забезпечувати та підтримувати функціонал (пізнавальний, роз'яснювальний, прогнозувальний, систематизувальний і класифікаційний, і бібліотечної справи); - реалізовувати соціальні функції: представляти та презентувати властивості наукознавства як чинника розвитку суспільної культури, методологічного світогляду, засобу формування свідомості соціуму у культурно-виховних аспектах; - презентувати перспективи розвитку бібліотекознавства, як активатора перспективного поступу, впровадження новаторських ідей для забезпечення якості бібліотечного сервісу у аспектах функціональної продуктивності; - забезпечувати інтенсивні та потенційні передумови для соціальних трансформацій, розбудови культур-потенціалу у аспектах цифровізації реалізації суспільної діяльності при активації функцій соціального впливу бібліотекознавства; здійснювати бібліотечний сервіс методами бібліотекознавства при вирішенні проблемних ситуацій у процесі ПРН: - застосовувати у фаховій діяльності наукові знання документо-комунікаційного циклу у сфері інформаційної справи бібліотекознавства - реалізовувати політику, безпеки та кібербезпеки, адміністративні процедури інформаційного управління функціоналу е-бібліотек та впроваджувати е-архівів, методологічні підходи, принципи, технології й методики вивчення бібліотекознавства та організації бібліотечної справи для культурних, мистецьких та інформаційних запитів споживачів за специфікою цифрових компонентів; - знати, оперувати та реалізовувати на практиці спеціальні аспекти класифікацій у сфері бібліотекознавства – загального у контексті теоретичних, історичних і організаційних проблем бібліотечної інфраструктури; - тезаурусу методології бібліотекознавства, наукометрії, альтметрії, наукознавства, квалітології, історії бібліотекознавчої справи; - особливого у специфічних аспектах бібліотекознавства; - часткового у контексті архітектури науки бібліотекознавства у змісті умінь про бібліотечні системи, фонди, каталоги та різночинних категорій соціальних груп споживачів бібліотечних послуг та їх інформаційно-технологічного забезпечення; - структури науки бібліотекознавства – законів, принципів, теорій, методик вивчення, тезаурусу, ідей та гіпотез, фактами інформаційних даних і практично корисного досвіду, історій перспектив розвитку бібліотечної справи; - знати і застосовувати на практиці нормативи правового та технічного регулювання в сфері бібліотечної справи; - володіти технологіями пошуку інформації: за призначенням, інформаційно-аналітичної та експертної діяльності;			
--------------------	--	--	--	--

	- здатність комунікувати прийнятими державною мовами, забезпечувати взаємодію та підтримку; - ком'юніті книголюбів академічної спільноти, громадських і соціальних організацій засобами ІКТ; - пропагувати, охороняти та нарощувати суспільний культурпотенціал – інформаційної, академічної, екологічної комунікативної культури та культури безпеки соціуму на історичному базисі й у розвитку наукової сфери бібліотекознавства, альтметрії, наукознавства та наукометрії у системній методології пізнання, практики та оцінювання стану та розвитку інформаційно та соціокультурних систем, зокрема методологічних засад інформаційного менеджменту та політики; - забезпечувати доступ для вирішення професійних завдань і проблем; - бути соціально відповідальним; - здатність до використання бібліотечних фондів для пропагування активної громадянської та соціальної позиції здорового способу життя організації соціокультурних форм дозвільної та рекреаційної діяльності, фізичної культури та спорту			
Е-документообіг	ЗК – як здатність до інформаційно-аналітичного пошуку та обробки застосування інформаційних даних за призначенням справочинства е-документовпорядження			
	ФК – спеціальні (фахові) компетентності як здатності – застосовувати функціонал прикладних ІКТ програмного забезпечення мережевої організації мобільних додатків для розв'язання фахових проблем; до розробки та застосування інформаційних технологій е-документообігу, розроблення ефективних інформаційно-документальних процедур, їх сервісів забезпечення якості інформаційного менеджменту публічного адміністрування е-бібліотечних та архівних організацій; розробляти, наповнювати, створювати, розбудовувати функціонал веб-сайти та веб-мереж			
	ПРН - застосовувати параметральну метрику інноваційних ІКТ та соціально-комунікаційних технологій з метою розвитку впровадження практично-корисних практик надання, розроблення і підтримки інформаційного сервісу; - здійснювати оцінювання релевантності результатів е-документообігу та ефективності стратегії управління справочинством; - неперервно поглиблювати набуті фахові знання та розвивати кваліфікації забезпечення для пролонгованої зайнятості			

Таблиця 3.6

**Протокол оцінювання сформованості цифрової компетентності
майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи
за критерієм інформаційно-аналітичної операбельності**

Продовження таблиці 3.6

№ п/п та найменування освітнього	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (С, D)	Достатній (В, С)	Просунутий (А)
Аналітико-синтетична обробка документів та інформації	ЗК – здійснювати аналітичні та синтетичні судження, прийнятими в державі мовами на основі логічного аналізу та обґрунтування доведеності зовнішніх інформаційних даних - застосовувати апріорні та апостеріорні умовиводи та синтетично-апостеріорні заключення практично корисних практик опрацювання інформації.			
	ФК – надавати адміністративну та інформаційну підтримку соціальних мереж, е-бібліотек та цифрових архівів; - опановувати і впроваджувати інформаційно-технологічне забезпечення е-урядування та е-справочинства; - здійснювати планування та проектування застосування ІКТ для креаційної організації інформаційної діяльності в галузі культури та мистецтва прикладного призначення сфер освіти, науки й інноватики рекреаційної концертної та масової інформіндустрії, гостинності, менеджменту, політики та безпеки			

Продовження таблиці 3.6

	ПРН: - адміністрування процесами справочинства у галузі культури та мистецтва, інформаційної діяльності інституційної організації, інформаційно-технологічне забезпечення електронного діловодства, референтною та документаційною організацією фахової діяльності; - застосовувати у фаховій діяльності наукову обробку інформації первинних документальних джерел і генерування нових за призначенням; - опрацьовувати масиви наукових документів у спеціальних галузях знань, фактографічних даних з попереднім критичним аналізом, відкриті інформаційні дані представлені на різних мовах, різного походження та періодів публікації різних форматів та їх критичній систематизації й узагальнень; - здійснювати забезпечення інформаційних потреб споживачів інформаційних послуг за видами аналітико-синтетичної обробки бібліографічних описів, індексування, анотування, реферування, перекладу та формування оглядів і заключень; - застосовувати – інформаційно-пошукові системи традиційного та новітнього представлення (відповідно бібліотечні та бібліографічні показники інформвидання; бібліографічні та фактографічні банкінги інфоданих) у сферах: класичних і е-бібліотек, бібліографічних організацій Книжкової палати України, інституцій науково-технічних робіт та інформаційних даних, видавничої та книготоргівельної, музеєзнавчої та архівної діяльності е-справочинства, автоматичного документообігу, інформаційного пошуку, цифрової архітектури середовищ, мереж (веб-сайтів, віртуальної доданої реальності), автоматизованих систем контролю організаційно-інформаційної безпеки; приймати обґрунтовані управлінські та технологічні рішення; володіти знаннями предметної сфери, змісту та організації фахової діяльності			
Інформаційна безпека	ЗК – здатність міжособистісних і корпоративних комунікацій з представниками інших фахових підрозділів і колективів у професійних середовищах зайнятості та експертними групами міжгалузевого призначення для організації інформації безпеки – персональної, інституційної, національної; - застосувати загально законодавчі нормативи інформаційних нормативно-правових актів держав, спеціальних вимог в галузі інформаційно-технологічного захисту інформації та галузевих стандартів			

Продовження таблиці 3.6

	ФК – організовувати, підтримувати та розбудовувати забезпечення інформаційної безпеки – України (формування функціоналу інформаційної архітектури держави та захисту критичної інфраструктури; - оптимізація регулювання державних установ для ідентифікації, оцінювання й прогностики ризиків і небезпек, усунення й знешкодження загроз, міжнародного партнерства; - розроблення законодавчого й технічного регулювання інформбезпеки, захисту від кіберзлочинів, персональних активів, правочинства; - розбудови вітчизняних систем конфіденційних комунікацій зв'язку, транспорту, інформсистем); - інституцій (захист інформаційних систем установ, передбачений законодавством та міжнародними технічними регламентами ISO\IEC 17799: 2005; 27001: 2013, реалізація функціоналу організація щодо методичного комплексу аналізування ризиків і небезпек, метрики оцінки стану інформбезпеки, організація захисту пакетів даних; - впровадження технічної підтримки, моніторинг і нагляд за забезпеченням функцій комплексу систем інформаційної безпеки організації; - визначення методів захисту – резервних копій, архітектури політичних стратегій й доступу, двофакторного аутентифікатора; - інфраструктурна організація міжнародного партнерства, державних спеціально уповноважених інституцій, безпекових структур підприємств, операційних систем і пристроїв безпеки); - індивідуальної інформаційної безпеки особистості; - застосовувати функціональні ІКТ професійно-організованого і спеціального призначення програмне та процесоапаратне забезпечення й сервіс мережових та мобільних систем і застосунків для розв'язання фахових проблем; - здатність застосовувати рекламні та соціокомунікативні технології публічного представлення в архітектурі систем інформаційної безпеки; - здатність опановувати і використовувати організаційно-управлінські процедури е-урядування та документовпровадження			
--	---	--	--	--

Продовження таблиці 3.6

	ПРН: - – застосовувати знання як дисципліною враховано для оцінювання здобувачів, а саме про формування й перетворення стану захисту систем опрацювання й збереження інформації зі забезпеченням конфіденційності, доступу і цілісної комплектації даних, застосування в інтересах споживачів (з фокусуванням на: - гарантії захисту персональних даних, суспільних, державних надбань; - цінностей інтересів, уникнення й запобігання несанкціонованих втручань, розголошення, деструкції, фальшування чи знищення інформації; - впровадження засобів технічного, інженерного, криптографічного та організаційного убезпечення захисту інформаційних даних); - навички та вміння – оперування та адміністрування систем інформаційної безпеки стратегічних сфер життєдіяльності держави (соціоекономічної, академічної, технологічної, управлінської, військово-оборонної, суспільно-політичної, екологічної); - виявлення ризиків і небезпек дестабілізації, деструкції, що підривають державні устрої, цілісність і суверенітет, протидіяти інформвпливам, що суперечать принципам національної безпеки; - здатність реалізувати принципи інформаційної безпеки – законності; - балансової рівноваги особистості соціуму та держави; системності та інтеграції комунікації з міжнародними системами інформаційної безпеки; - соціополітичної природоохоронної ефективності; - застосувати параметральну метрику та визначати потенціал застосування інноваційних ІКТ для інформаційно-технологічного забезпечення видів економічної діяльності та вироблення інноваційних продуктів і послуг інформатизації й цифровізації системної діяльності; - здатність комплексно використовувати ІКТ за цільовим призначенням сфер діяльності щодо обробки передачі даних для ефективних комунікацій фахового й академічного рівня за тематикою забезпечення толерантного діалогу і партнерства соціальної взаємодії згуртованості; - організувати та забезпечувати підтримку й захист функціонування інформаційних систем щодо програмного забезпечення, процесно-апаратного сервісу та комунікаційного обслуговування для цільового застосування й реалізації технічних регламентів способів захисту й запобігання у впровадженні стандартів інформаційної безпеки			
	ЗК - навички використання ІКТ; - здатність застосовувати комплекс технологій, принципів, способів, засобів, методичний органайзер за сферами управління (інституційного підприємством, державного, соціальними системами і некомерційними установами), спрямованими на забезпечення якості діяльності організацій; забезпечувати ІТ-підтримку систем управління різних моделей організації (азіатської, японської, китайської, західної, американської, англійської, німецької) у міжнародному партнерстві ІТ, бібліотек і архівів			

Продовження таблиці 3.6

Менеджмент і маркетинг	ФК - застосовувати методи системного управління встановлювати роль менеджменту в суспільній діяльності; - визначати стан і перспективи розвитку систем управління за видами економічної, соціальної і політичної діяльності, її структурно-функціональної диференціації засобами ІКТ у накопиченні, аналізуванні ранжуванні, класифікації, узагальнення параметрів стану й розвитку інформаційно-документних масивів даних і їх інформаційних потоків у інформаційних системах функціонального призначення з врахування соціально комунікативної здатності; - розробляти адміністративно-доцільну; - документацію і забезпечує її впровадження оперувати РАЕ і класифікації напрямів менеджменту – підприємництва (Е), інтеграції адміністрування (А), досягнення результатів (Р) вирішувати комплекс взаємоузгоджених проблем при організації процесів (підприємства (маркетинг, стратегічне управління, інвестиційне управління, ризик-менеджмент, інноваційний менеджмент, метрика управління та управління оцінюванням, історія управління); - інтеграції (менеджмент організаційної архітектури, управління інфраструктурою, бізнесом, персоналом, знаннями) - реалізовувати моделі поведінки менеджера, маркетолога – мотиватор – («душа» організації), координатор (інтегратор), генератор ідей (підприємець), аммасер (примножувач надбань, ресурсів), шейпер, реалізатор; - адміністрування – ситуаційне управління, управління справами, інформменеджмент, фінансове управління, управління проєктною діяльністю; - виробництва – управління якістю, поставками, продажем, екологічне керування, технологічний ризик менеджмент; - застосовувати PR та фахові соціокультурні технології управління в інформаційній архітектурі соціального, академічного, професійного просторів; - розробляти, нарощувати та забезпечувати функціонал веб-сайтів та мережевих спільнот			
------------------------	---	--	--	--

Продовження таблиці 3.6

	ПРН: - застосовувати системні наукові знання з менеджменту і маркетингу на практиці управління процесами ресурсозабезпеченням установ інституцій та розробляти стратегії, а плани задоволення ринкових потреб, запитів споживачів; - реалізовувати процеси планування організації, керування і нагляду ресурсозабезпечення та ресурсорозподілу для досягнення інституційної мети; - застосовувати методи й принципи управління, нести відповідальність за координацію діяльності кадрів, розробляти стратегії розвитку та організаційно-управлінські процедури справочинства на рівнях операційного, кадрового та стратегічного управління; - здійснювати та забезпечувати процеси вивчення ринку, встановлювати потреби і побажання споживачів, розробляти товарну продукцію, послуги й сервіси для задоволення попиту та забезпечувати їх реалізацію поширення й обслуговування; - впроваджувати способи ринкового обміну, методи моделювання поведінки споживачів і залучення клієнтів; - створювати і впроваджувати маркетингові стратегії, плани задоволення цільових сегментів ринку, просування товарів і послуг; - управляти справочинством процесами і процедурами документообігу в сфері інформаційної, бібліотечної, архівної діяльності організацій; - застосувати інформаційно-технологічне забезпечення документообігу; - здійснювати реферування корпоративного, офісного менеджменту; - керувати ресурсами організації урегулювання шляхом ділового адміністрування; - застосувати цикл PDCA в інформаційно-технічній організації управління складових-проектування (формування стратегії, проектування процесів, організаційної структури, і стратегічне моделювання, розробки технічного завдання і впровадження ІТ-систем), розробки регламентів документообігу, довідника для співробітників щодо впровадження, нагляду (контрольна метрика, нагляд інституційних процесів у ІТ системі), аналізування (показників і параметрів) невідповідностей і їх наслідків; - фахово застосовувати ІТ, АСК, АСУ процесно- апаратне обладнання та програмне забезпечення та сприяти їх адміністративній підтримці; - виділяти та знаходити інформацію для досягнення цільового призначення фахових цілей; - застосовувати ІКТ та технології активізації комунікування для ефективної взаємодії в фаховому, академічному та соціальному просторах на засадах партнерства та сталості суспільного розвитку; - неперервно здобувати нові фахові знання та кваліфікацію зі забезпеченням професійного розвитку пролонгованої зайнятості, також мати знання та розуміння щодо стану і проблем фахової сфери, забезпечувати за сферою застосування інформаційну безпеку – держави/стану захисту життєспроможності потреб особистості, соціуму та держави щодо уникнення, запобігання та знешкодження неповного, несвоєчасного та недостовірного поінформування чи шкідливого інформаційного впливу і негативних відгуків, результатів впровадження ІКТ, їх поширення з деструкцією цілісного,			
--	--	--	--	--

	конфіденційного застосування у зв'язку з несанкціонованим використанням); - інституцій (цільового впливу на підрозділи та апарат зі застосуванням правочинних засобів і механізмів для забезпечення захисту інформаційного простору установи, її функціоналу та розвитку); - особистості (захист особи, соціальних категорій, об'єднань від протидії, що порушує волевиявлення, психоемоційний настрій, властивості людей), трансформувати їх мотиваційну поведінку і перешкоджає їх вільному визначенню та вибору ПРН: - застосовувати когнітивний потенціал ІАД комплексу інформаційних процесів для забезпечення якості управління інформаційною безпекою на оперативному, тактичному та стратегічному рівнях згідно формату організації (моніторингу, аналізу ефективності дослідження інформаційних проєктів, оперативного реагування, аналітичного пошуку);			
--	---	--	--	--

Продовження таблиці 3.6

Інформаційно-аналітична діяльність	- забезпечувати якість функціоналу справочинства інформаційно-комунікаційних систем; - застосовувати метрику оцінювання потенціалу реалізації інноваційних ІКТ та соціально-комунікаційних технологій для вдосконалення практично-корисного досвіду розробки та впровадження інформаційної продукції та сервісу; - впроваджувати новітні методики і технології АСК обробки інформації народження базису застосування е-інформаційно-технологічних ресурсів та послуг; - мати сформовану соціальну відповідальність щодо корпоративного партнерства та володіти навичками тімбілдінгу			
	ФК - реалізовувати функції ІАД – управлінської (вироблення, прийняття рішень, нагляд за виконавською дисципліною) та діагностичної (об’єктизація проблем та ідентифікація у параметральній метриці системного аналізу якості); - добирати, аналізувати, оцінювати, систематизувати, здійснювати моніторинг, інформаційний менеджмент, розбудову інформаційно аналітичної інфраструктури, інформаційно аналітичного сервісу у необхідних форматах; - здатність – до впровадження інноваційних функціональних ІКТ, програмного забезпечення та сервісу мережевої організації мобільної архітектури ІАД для розв’язання фахових проблем; - до ділового справочинства та підтримки комунікацій у суб’єктній взаємодії ринку інформаційних послуг між споживачами у партнерстві з владними інституціями інформаційної безпеки та управління масовою інформацією суспільства; - застосовувати автоматизовані інформаційно-технологічні системи управління бібліотеками та архівами, також забезпечувати ІАД на практиці, застосовувати методи та впровадження метрики інформаційно-аналітичної роботи та організації процесів управління інформаційною безпекою			

У ході формуального етапу педагогічного експерименту за критерієм *цифрової операційності* встановлено просунутий рівень сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці склав у ЕГ – 25,42 % та у КГ – 15,70 %; відповідно достатній у ЕГ – 50,00% та у КГ – 47,93 %, початковий у ЕГ – 24,58 % та у КГ – 36,37 %; за критерієм *цифрової грамотності* на просунутому рівні у ЕГ – 23,73% та у КГ 12,40 %, відповідно на достатньому – 50,85 % та

50,41 %, початковому – 25,42 % та 37,19 %; за критерієм *інформаційно-аналітичної операбельності* відповідно на просунутому рівні – 24,58 % та 13,22 %, достатньому – 55,08 % та 49,59% , початковому – 20,34 % та 37,19 %.

Візуалізацію динаміки трансформації рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці під час формувального етапу експерименту представлено у таблицях (табл. 3.7-3.9) і діаграмах (рис. 3.3-3.4).

На *формувальному* етапі педагогічного експерименту отримано результати дослідження, що підтвердило ефективність упровадження структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фахову підготовку за рахунок: досягнення мети (наукової та навчальної), цільових завдань дослідження та фахової підготовки; застосування методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Під час формувального етапу дослідження встановлено позитивну динаміку рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці і в КГ, але не в таких обсягах як це представлено в ЕГ, а саме за критерієм *цифрової операційності* на просунутому рівні – +2,48 % та достатньому – +1,65 %; за критерієм *цифрової грамотності* на просунутому – +2,48% та достатньому +1,65 %; за критерієм *інформаційно-аналітичної операбельності* на просунутому – + 3,3 % та достатньому рівнях – +1,66 %.

Таблиця 3.7

Показники рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи ЕГ і КГ на формувальному етапі експерименту

Критерії	Цифрової операційності				Цифрової грамотності				Інформаційно-аналітичної операбельності			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
Просунутий	30	25,42	19	15,70	28	23,73	15	12,40	29	24,58	16	13,22
Достатній	59	50,00	58	47,93	60	50,85	61	50,41	65	55,08	60	49,59
Початковий	29	24,58	44	36,37	30	25,42	45	37,19	24	20,34	45	37,19
Всього	118	100	121	100	118	100	121	100	118	100	121	100

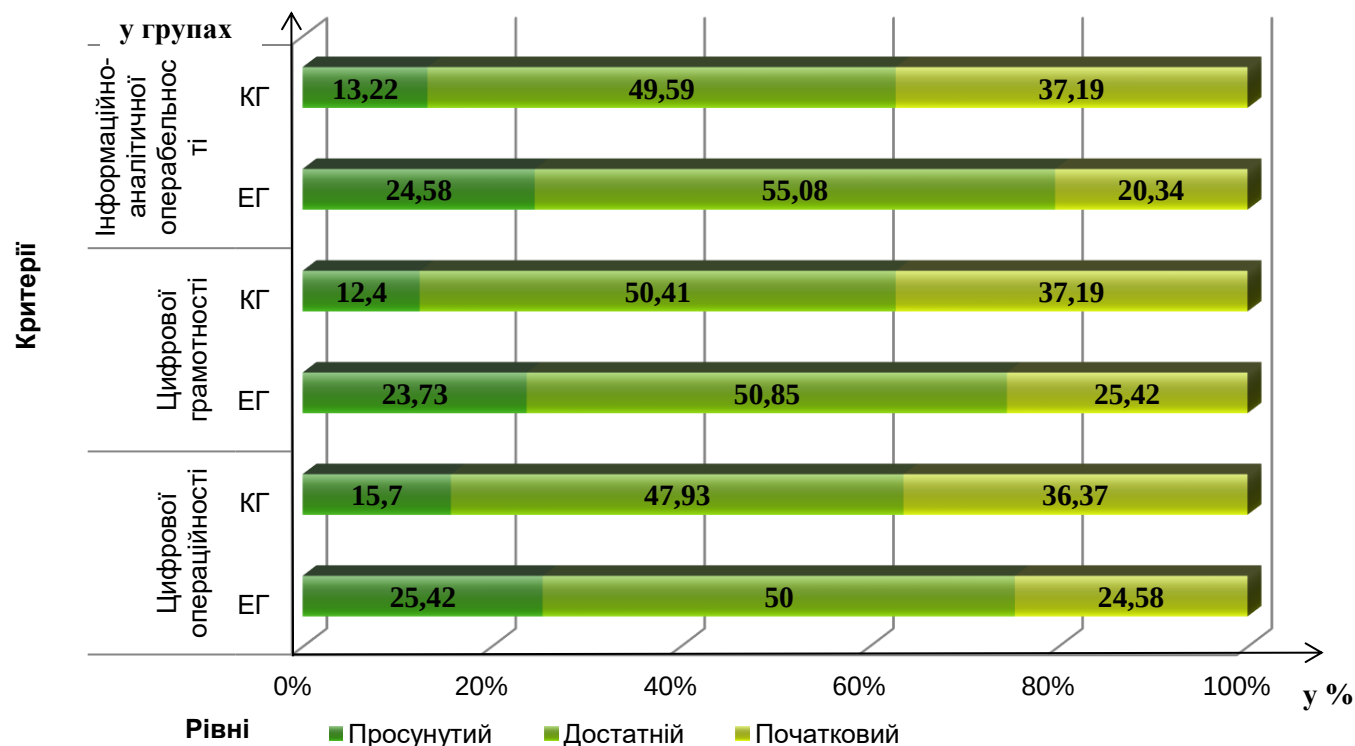

Рис. 3.3 Діаграма рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи ЕГ і КГ на формувальному етапі експерименту

Таблиця 3.8

Порівняльна характеристика рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи ЕГ і КГ до і після експерименту

Критерії	Цифрової операційності								Цифрової грамотності								Інформаційно-аналітичної операбельності							
	ЕГ				КГ				ЕГ				КГ				ЕГ				КГ			
	До екс-ту		Після екс-ту		До екс-ту		Після екс-ту		До екс-ту		Після екс-ту		До екс-ту		Після екс-ту		До екс-ту		Після екс-ту		До екс-ту		Після екс-ту	
	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%
Просунутий	14	11,86	30	25,42	17	14,05	19	15,70	11	9,32	28	23,73	12	9,92	15	12,40	10	8,47	29	24,58	12	9,92	16	13,22
Достатній	56	47,46	59	50,00	55	45,45	58	47,93	58	49,15	60	50,85	59	48,76	61	50,41	59	50,00	65	55,08	58	47,93	60	49,59
Початковий	48	40,68	29	24,58	49	40,50	44	36,37	49	41,53	30	25,42	50	41,32	45	37,19	49	41,53	24	20,34	51	42,15	45	37,19

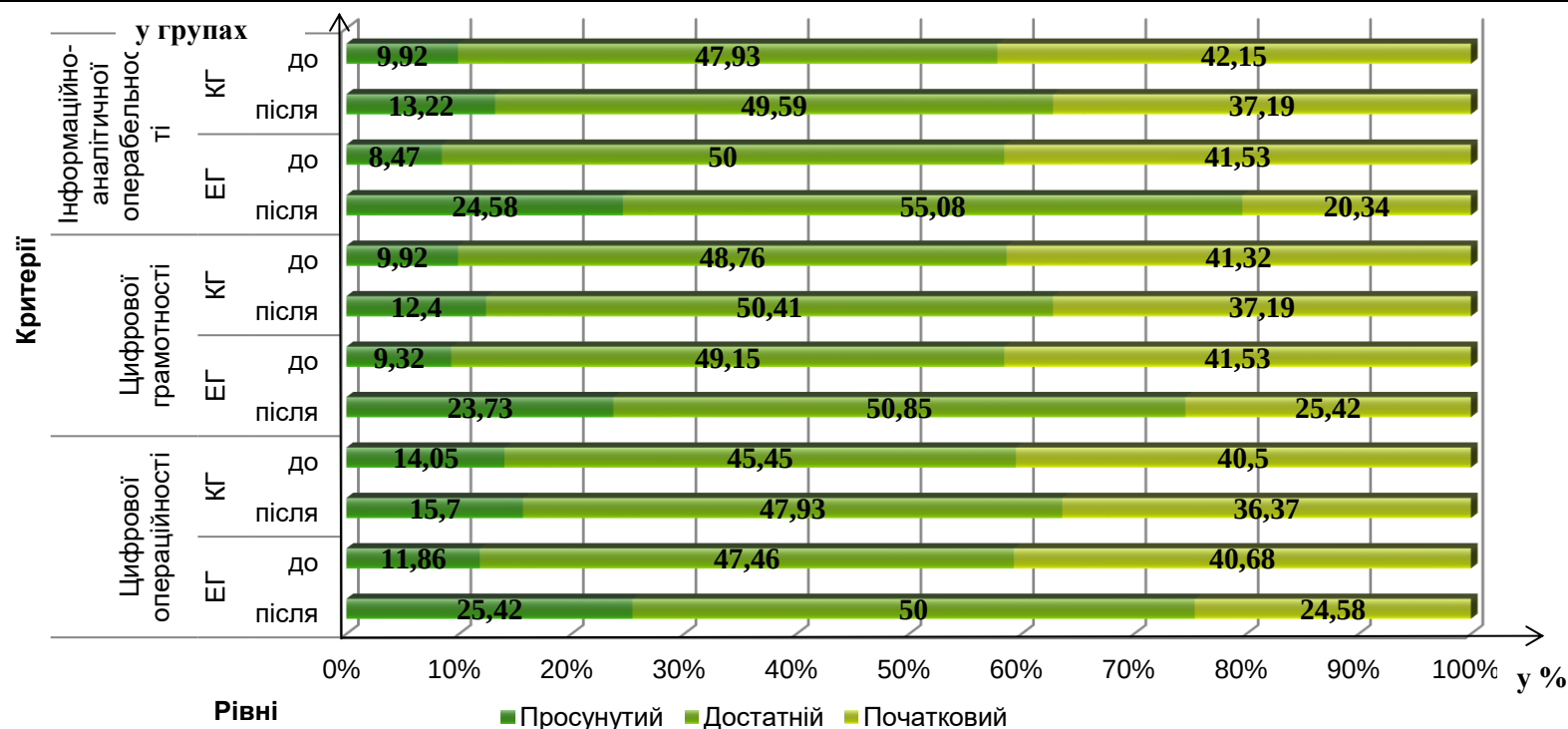

Рис. 3.4 Порівняльна характеристика рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи ЕГ і КГ до і після експерименту

Таблиця 3.9

Порівняльна характеристика рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи ЕГ і КГ за критерієм цифрової операційності до і після експерименту

Рівні	Критерій цифрової операційності									
	ЕГ					КГ				
	До експерименту		Після експерименту		Δ	До експерименту		Після експерименту		Δ
	к-сть	%	к-сть	%	%	к-сть	%	к-сть	%	%
Просунутий	14	11,86	30	25,42	+13,56	17	14,05	19	15,70	+1,65
Достатній	56	47,46	59	50,00	+2,54	55	45,45	58	47,93	+2,48
Початковий	48	40,68	29	24,58	-16,10	49	40,50	44	36,37	-4,13

Таблиця 3.10

Порівняльна характеристика рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи ЕГ і КГ за критерієм цифрової грамотності до і після експерименту

Рівні	Критерій цифрової грамотності									
	ЕГ					КГ				
	До експерименту		Після експерименту		Δ	До експерименту		Після експерименту		Δ
	к-сть	%	к-сть	%	%	к-сть	%	к-сть	%	%
Просунутий	11	9,32	28	23,73	+14,41	12	9,92	15	12,40	+2,48
Достатній	58	49,15	60	50,85	+1,70	59	48,76	61	50,41	+1,65
Початковий	49	41,53	30	25,42	-16,11	50	41,32	45	37,19	-4,13

Таблиця 3.11

Порівняльна характеристика рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи ЕГ і КГ за критерієм інформаційно-аналітичної операбельності до і після експерименту

Рівні	Критерій інформаційно-аналітичної операбельності									
	ЕГ					КГ				
	До експерименту		Після експерименту		Δ	До експерименту		Після експерименту		Δ
	к-сть	%	к-сть	%	%	к-сть	%	к-сть	%	%
Просунутий	10	8,47	29	24,58	+16,11	12	9,92	16	13,22	+3,3
Достатній	59	50,00	65	55,08	+5,08	58	47,93	60	49,59	+1,66
Початковий	49	41,53	24	20,34	-21,19	51	42,15	45	37,19	-4,96

Узагальнення результатів *формувального* етапу педагогічного експерименту з використанням χ^2 -критерію Пірсона (з імовірністю 0,967) засвідчило позитивну динаміку трансформації рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці в ЕГ.

Релевантний етап дослідження підтверджено алгоритмом експертного оцінювання у розроблених картках висновків заключень експертів щодо впровадження та встановлення достовірності ефективності структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці

Зведення експертного оцінювання наукових результатів та результатів формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці ранжовано за встановленими рівнями експертних заключень у бальному оцінюванні за 100-шкалою. Зведення презентовано у картці висновків експертних заключень (таблиця 3.12) щодо ефективності структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці, методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, критеріального апарату та результату цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Для картки експертних заключень укомплектовано рубрики визначення:

1. Рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у еквіваленті до 30 балів;
2. Рівнів ефективності структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці у еквіваленті до 30 балів;
3. Рівнів ефективності критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної,

бібліотечної та архівної справи на основі таксономічного аналізу у критеріях (цифрової операційності, цифрової грамотності та інформаційно-аналітичної операбельності) за рівнями (початковий, достатній і просунутий) у еквіваленті до 15 балів;

4. Рівнів ефективності удосконаленого змісту і структури оцінювання освітніх компонентів – програмних результатів навчання, інтегральної, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей згідно Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 029 «Інформаційної, бібліотечної та архівної справи», галузі знань 02 «Культура і мистецтво» для забезпечення формування цифрової компетентності (сукупність якостей, здібностей, готовності, здатностей, компетенцій, загальних і фахових компетентностей) у майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці, за рахунок компетентностей, набутих на практиці, у еквіваленті до 10 балів;

5. Рівнів ефективності організації процесу фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у еквіваленті до 15 балів.

Таблиця 3.12

Картка експертних заключень наукових результатів та результатів формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці

Метрика показників	Бали					
	F	E	D	C	B	A
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7
<i>1. Рівні сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи</i>						
якості: особистісні – готовність до навчання та самовдосконалення; ініціативність і проактивність; креативність; критичне мислення; емоційна зрілість і стресостійкість; комунікаційні навички; професійні – технічні навички; аналітичне мислення; управління цифровими проєктами; інноваційність та впровадження інноваційних технологій; цифрове лідерство						

Продовження таблиці 3.12

здібності: розуміння цифрових екосистем; адаптація до швидких технологічних змін; цифрова етика та усвідомленість дій; цифрова креативність та винахідливість; віртуальна соціалізація та взаємодія в метавесвіті; розширене цифрове сприйняття та сенсори; машинне навчання для самоосвіти; цифрове прогнозування та аналіз трендів; гнучкість у цифрових бізнес-моделях; розуміння впливу на соціальну сферу						
здатності: оволодіння цифровими інструментами; робота з інформаційними системами та платформами; пошук та оцінювання інформації; обробка та управління даними; аналіз та інтерпретація результатів; ефективна комунікація через цифрові платформи; співпраця в онлайн-середовищі; забезпечення інформаційної безпеки та захисту даних; впровадження цифрових інновацій; адаптація до цифрових трансформацій суспільної діяльності; самостійне освоєння сучасних інструментів та технологій; цифровізації діяльності функціонального призначення, адаптація до нових професійних вимог; критичне оцінювання цифрових рішень; етичне використання ІКТ; соціальна відповідальність						
готовність до: аналітики поведінки користувачів; саморегулювання освітнього процесу та його самоменеджменту; адаптації освітнього контенту згідно вимог організації освітнього процесу за сприяння ІІІ; створення інтерактивного контенту; моделювання віртуальної реальності комунікування; управління цифровими спільнотами; цифрової кооперації; цифрового керівництва; цифрового управління проєктами та нагляду за якістю їх результатів; створення цифрових продуктів та стартапів; цифрових бізнес-моделей; управління цифровими правами; використання цифрових контрактів та блокчейн-технологій; впровадження цифрових інновацій для соціальних проєктів; цифрового активізму та розвитку цифрової емпатії громадян; стратегічного мислення в цифровому просторі; прогнозування цифрових тенденцій; системного аналізу для удосконалення ІКТ						
інтегральна компетентність: вирішувати складні, спеціалізовані завдання та практичні проблемно-тематичні ситуації в сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи або під час фахового навчання, що передбачає застосування принципів та методів інформатизації галузі знань культури і мистецтва, а також відзначаються складністю і невизначеністю соціально-турбулентних умов						

Продовження таблиці 3.12

загальні компетентності: здатність до абстрактного креативного мислення, системного аналізу та синтезу; застосування здобутих наукових знань у практичній діяльності; усвідомлення предметної наукової сфери у професійній діяльності; вміння спілкуватися державними, також іноземними мовами; навички роботи з ІКТ; вміння добирати, систематизувати, опрацьовувати та аналізувати інформацію за призначенням; оцінювання та забезпечення якості фахових завдань; здатність корпоративної та партнерської співпраці; комунікації з представниками середовищ професійної зайнятості на різних рівнях організації, також з експертами галузей відповідних наук і знань; реалізація власних прав та обов'язків як громадянина, усвідомлення необхідності набуття та розвитку аксіологічного потенціалу демократичного суспільства, потреб його сталого розвитку, верховенства права і свободи людини в Україні; збереження та розбудови моральних, соціальних, культурних, наукових, конфесійних цінностей суспільства, перспектив його розвитку зважаючи на історичний контекст і закономірності розвитку предметної сфери, її ролі у системі наукових знань про природу та суспільство, інтенсивність прогресу техніки і технологічного сервісу; дотримання здорового способу життя та активної громадянської позиції національної ідентичності						
спеціальні (фахові, предметні) компетентності: здатність здійснювати добір, системний аналіз, оцінювання, систематизацію, моніторинг, організацію, узагальнення, впорядкування та зберігання, розповсюдження й надання доступу до цільової інформації та наукових знань у різних форматах джерельної бази; застосовувати методики та методи пошуку, класифікації та збереження інформації для контентів різних типів, форм та на потрібних носіях; використовувати сучасні ІКТ, програмні сервіси підтримки, а також мобільні технології мережевої організації для виконання фахових завдань; аналізувати закономірності розвитку документно-інформаційних потоків і масивів даних як частини соціальних та професійних комунікацій; створення точних, стислих та чітких процедур управлінського справочинства згідно до діючих технічних регламентів; надавати сервісну підтримку для ефективних комунікацій представників інформаційного ринку, користувачів, партнерів, також органів влади та засобам масової інформації; розробляти та адаптувати ІКТ для створення інформаційних продуктів і послуг та забезпечення якості інформаційного сервісу користувачів у бібліотечних, архівних та інформаційних інституціях; розробляти та впорядковувати інформаційні ресурси документопорядження, продукти та послуги; використовувати PR та інші соціальні комунікаційні технології в сучасних інформаційно-технологічних умовах невизначеності; здійснювати системне адміністрування соціальних мереж, електронних бібліотек та архівів; використовувати автоматизовані системи контролю та пошуку, організовувати роботу електронних бібліотек та архівів за функціональним спрямуванням їх специфіки; розробляти, наповнювати та обслуговувати функціонал веб-сайтів та онлайн-спільнот; освоювати та застосовувати ІКТ електронного урядування та електронного документообігу; пролонгувати навчання з відповідним рівнем самостійності та постійно вдосконалювати власну інформаційну культуру; застосовувати технології системного аналізу якості інформаційної діяльності						
2. Рівні структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці						
Цільова підсистема						

Продовження таблиці 3.12

Методологічна підсистема						
Організаційно-методична підсистема						
Змістова підсистема						
Процесуальна підсистема						
Релевантна підсистема						
Педагогічні умови: наукова обґрунтованість дослідження та фахової підготовки, системна єдність освіти, науки й інноватики, забезпечення та сервіс, специфікація, праксеологія, релевантність, експертне оцінювання результатів дослідження педагогічної проблеми щодо удосконалення фахової підготовки майбутніх фахівців зі сформованою цифровою компетентністю для галузі знань 02 «Культура і мистецтво»						
<i>3.Рівні критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи</i>						
Критерії – цифрової операційності, цифрової грамотності, інформаційно-аналітичної операбельності						
Рівні (початковий, достатній і просунутий)						
<i>4. Рівні удосконаленого змісту і структури оцінювання освітніх компонентів, за рахунок компетентностей, набутих на практиці</i>						
Навчальні практики						
Виробнича практика						
<i>5. Рівні ефективності організації процесу фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи</i>						
Інформаційно-аналітичного супроводу організаційно-розпорядчих процедур ЗВО						
Кадровий менеджмент						
Соціальні сервіси						
Освітня політика якості й безпеки життєдіяльності						
Академічна етика та доброчесність						
Організаційно-методичне та інформаційно-технологічне забезпечення						
Система працевохорони						

Зведення експертного оцінювання представниками адміністрації, провідними науковцями, педагогами, практиками, стейкхолдерами та органів громадського самоврядування у сукупному виразі визначено у 88 балів, з них – ефективність – організації процесу фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи оцінено в 15 балів; структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці – у 30 балів;

критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи – у 12 балів; сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи – у 26 балів; удосконаленого змісту і структури оцінювання освітніх компонентів – програмних результатів навчання, інтегральної, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей – у 25 балів.

Висновки до третього розділу

Здійснено верифікацію ефективності структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці за критеріальним апаратом оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи на основі таксономічного аналізу за критеріями – цифрова операційність, цифрова грамотність та інформаційно-аналітична операбельність, показниками і початковим, достатнім і просунутим рівнями.

Згідно результатів констатувального етапу експерименту встановлено показники рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи (у %), які є аліквотними у ЕГ та КГ. На формувальному етапі педагогічного експерименту показники рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у ЕГ та КГ встановлено (у %) відповідно за розробленим критеріальним апаратом – просунутий рівень (відповідно 25,42 % і 15,70 % за критерієм цифрової операційності, 23,73 і 12,40 % – за критерієм цифрової грамотності, 24,58 і 13,22 % – за критерієм інформаційно-аналітичної операбельності); достатній (50,00 і 47,93 % за критерієм цифрової операційності, 50,85 і 50,41 % – за критерієм цифрової грамотності, 55,08 і 49,59% – за критерієм інформаційно-аналітичної операбельності) та початковий рівень (24,58 і 36,37% за критерієм цифрової операційності, 25,42 і 37,19 % – за критерієм цифрової

грамотності, 20,34 і 37,19 % – за критерієм інформаційно-аналітичної операбельності).

У ході експертного оцінювання встановлено, що ефективність структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці, методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у формах, методах і засобах за 100-бальною шкалою практиками експертами оцінено у 88 балів.

Список використаної літератури до третього розділу

1. Галета Я. В. Теоретичні засади формування цифрової компетентності в контексті інформаційної, бібліотечної та архівної справи. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. (215), С. 12–15.
2. Захаревич М., Григоренко В. Цифрова компетентність та цифрова грамотність здобувачів вищої освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, 2024. (1), С. 119–129.
3. Карпюк Д. Формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці. *Наукові інновації та передові технології*, 2024. 3(31). С. 1038-1050.
4. Розман І., Петрова А. Сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій у бібліотечній та архівній справі. *Інновації в освіті*. 2023. (18), С. 129–135.
5. Сікора Я., Іванова С., Кільченко А. Розвиток цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників засобами відкритих освітньо-наукових інформаційних систем: вітчизняний досвід. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. №12(5), С. 73–79.
6. Сабурова С.О., Радченко Р.В., Кадацька О.І. Забезпечення продуктивності діяльності Call Center. *Восьма Міжнародна науково-технічна конференція «Проблеми електромагнітної сумісності перспективних безпроводових мереж зв'язку (ЕМС-2022)»*, 23 – 24 листопада 2022 р. Харків, Україна. С.50-53.
7. Корнейцова Н.В, Сабурова С.О., Методи забезпечення якості роботи CALL CENTER. *The 5th International scientific and practical conference – Priority directions of science and technology development (January 24-26, 2021)*. Kyiv, Ukraine. С. 476-482.

ВИСНОВКИ

1. Здійснено контент-аналіз правового та технічного регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Проаналізовано міжнародне правове регулювання під юрисдикцією – ЮНЕСКО у контексті реалізації Болонського процесу, платформ Європейської мережі інформаційних центрів (ENIC-NARIC) для уніфікації освітніх ресурсів, Європейського простору вищої освіти (2010 р.) та організації інформаційної діяльності в установах, Європейських рамок кваліфікацій для навчання впродовж життя (2008 р., EQF LLL – 6 рівень) та Рамок кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (FQ-EHEA – перший цикл), які визначають кваліфікацію у інформаційній, бібліотечній та архівній справі; обґрунтовано необхідність забезпечення впровадження цифрової компетентності та ІКТ інституціями ЄС у документах – Плану дій із цифрової освіти на період 2021-2027 років (2020 р.), компетентність полягає в інтенсифікації організаційних складників цифрового освітнього простору задля підвищення якості навчання, розвитку інфраструктури ЗВО та запровадженні ІКТ як дієвої стратегії розбудови цифрового потенціалу країн; розширенні можливостей для здобувачів освіти щодо формування цифрової компетентності завдяки модернізації ЗВО, як результат забезпечення – підготовки висококваліфікованих кадрів; впровадження програм професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних фахівців, зосереджених на сформованості та розвитку їх цифрової компетентності.

Розкрито переваги процесу імплементації національного законодавства до міжнародної правової бази регулювання, що сприяє забезпеченню якості освіти, регулюванню у галузі знань культури та мистецтва, гарантує майбутнім бакалаврам не лише засвоєння теоретичних наукових знань, але й розвиток практичних навичок та умінь, необхідних для професійної діяльності в інформаційному суспільстві завдяки інформаційній підтримці академічної мобільності, співпраці зі стейкхолдерами, профільними професійними

асоціаціями та громадськими спілками. Встановлено, що до документів, які регулюють функціонування системи освіти, науки й інноватики віднесено Закони України: «Про інформацію» (1992 р.), «Про Національний архівний фонд та архівні установи» (1994 р.), «Про бібліотеки та бібліотечну справу» (1995 р.), «Про доступ до публічної інформації» (2011 р.), «Про професійний розвиток працівників» (2012 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.); Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура й мистецтво», спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (наказ Міністерства освіти й науки України від 12.12.2018 р. № 1378), Стратегію розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки (від 23 лютого 2022 р. № 286-р), Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (від 14 квітня 2021 р. № 366-р), Стратегію кібербезпеки України «Безпечний кіберпростір – запорука успішного розвитку країни» (від 26 серпня 2021 р. № 447), Стратегію інформаційної безпеки (від 28 грудня 2021 р. № 685).

Зазначено, що вітчизняне правове регулювання організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи недостатньо зосереджує увагу на формуванні структури та змісту цифрової компетентності, необхідності вдосконалення методики її організації та методик навчання професійно орієнтованих та фахових дисциплін зі впровадженням інноваційних навчальних методів, розвитку інформаційно-технологічного забезпечення, інтеграції міжнародних правових норм та оновленні вимог до освітньо-професійних програм і матеріально-технічної бази ЗВО, співпраці зі стейкхолдерами. Доведено, що усунення зазначених недоліків може створити підґрунтя для забезпечення підвищення якості освіти майбутніх бакалаврів, їх інтеграції в реальних професійних процесах, участі в міжнародних програмах обміну, стажування та спільних наукових і соціальних проєктах, інтернаціоналізації вітчизняної освіти та дослідництва, зростанні міжнародної

репутації ЗВО України, активації фінансування інноваційних досліджень у галузі культури та мистецтва з державних та донорських джерел.

Проаналізовано та рекомендовано до включення в методику організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи засоби стандартизації, які сприяють формуванню цифрової компетентності: ДСТУ ISO/IEC 27001:2023 Інформаційна безпека, кібербезпека та захист конфіденційності. Системи керування інформаційною безпекою. Вимоги; ДСТУ EN ISO/IEC 27001:2022 Інформаційні технології. Методи захисту. Системи управління інформаційною безпекою. Вимоги; ДСТУ ISO/IEC 27005:2023 Інформаційна безпека, кібербезпека та захист конфіденційності. Настанова керування ризиками інформаційної безпеки; ДСТУ ISO/IEC 27701:2022 Методи безпеки. Розширення до ISO/IEC 27001 та ISO/IEC 27002 для керування конфіденційною інформацією. Вимоги та настанови; ДСТУ 7731:2015 Інформаційні технології. Методи захисту. Основні положення; ДСТУ ISO/IEC 27032:2016 Інформаційні технології. Методи захисту. Настанови щодо кібербезпеки; ДСТУ ISO/IEC 19790:2015 Інформаційні технології. Методи захисту. Вимоги безпеки до криптографічних модулів; ДСТУ ISO/IEC 38500:2016 Інформаційні технології. Управління ІТ в організації.

Сформовано практичні рекомендації щодо оновлення нормативної бази організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, зокрема: включення до освітніх стандартів ключової ролі ІКТ в освітньому процесі, встановлення чітких вимог до практичної підготовки та академічної мобільності здобувачів освіти, посилення уваги до питань інформаційної безпеки та забезпечення інтеграції фахової підготовки у відповідності до міжнародних стандартів.

Доведено, що технічне регулювання формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи має будуватися на комплексному підході, порівнянні європейських стандартів та міжнародного досвіду розвитку цифрової компетентності задля забезпечення євроінтеграційних тенденцій в освіті, науці та інноватиці.

Сформульовано в авторському трактуванні поняття – «фахова/професійна підготовка» здійснюється з метою інтенсифікації/активізації набуття здобувачами освіти/майбутніми бакалаврами з інформаційної, бібліотечної та архівної справи – компетентностей навчання, дослідництва, практичної діяльності та розвитку, зокрема цифрової компетентності (інтегральної, загальних, спеціальних/фахових компетентностей, програмних результатів навчання, складових компетентності), яка необхідна для реалізації фахової зайнятості (в тому числі соціальної та самозайнятості) з професійною діяльністю за семантичним призначенням соціального замовлення на професійну підготовку фахівців нової генерації галузі знань культури і мистецтво.

2. Поточнено та структуризовано зміст та архітектуру цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, запропоновано практичні рекомендації її удосконалення на основі структурно-організаційного та структурно-функціонального аналізу джерельної бази дослідження. Визначено, що зміст цифрової компетентності бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи охоплює кілька ключових компонентів, а саме: цифрову грамотність, яка є основою для формування професійних компетенцій, передбачає здатність ефективно використовувати сучасні ІКТ, адаптувати сучасні наукові знання для професійної діяльності при функціонуванні та для розбудови цифрових бібліотек, архівів та інформаційних установ; цифрову безпеку та етику щодо розуміння принципів кібербезпеки, методів захисту персональних даних, етичних норм, які регулюють використання цифрових технологій та інформаційних ресурсів за призначенням; створення та адаптацію цифрового контенту, оцифрування матеріалів джерельної бази за походженням, створення метаданих, інформаційне управління цифровими ресурсами та адаптацію інформації для цифрових платформ (зокрема науково-метричних), менеджмент цифрових бібліотек, впровадження мультимедійних ресурсів, а також використання сучасних методів цифрового архівування. Зауважено, що важливою складовою цифрової компетентності є цифрові сервіси (використання цифрових платформ для

надання бібліотечних і архівних послуг, організація систем дистанційного обслуговування, створення доступних інтерфейсів для осіб з особливими потребами, освоєння новітніх методів цифрового маркетингу, спрямованих на просування послуг і ресурсів у мережі Інтернет).

Розроблено зміст і структуру цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи в фаховій підготовці у складових забезпечення розкриття та формування таких як:

- якості: особистісні – готовність до навчання та самовдосконалення; ініціативність і проактивність; креативність; критичне мислення; емоційна зрілість і стресостійкість; комунікаційні навички; професійні – технічні навички; аналітичне мислення; управління цифровими проєктами; інноваційність та впровадження інноваційних технологій; цифрове лідерство;

- здібності: розуміння цифрових екосистем (створення та управління цифровим простором, цифрове картографування); адаптація до швидких технологічних змін (технологічний імпульс; інженерні активи цифрових рішень); цифрова етика та усвідомленість дій (цифрове «стійке» використання, моральний алгоритм професійності); цифрова креативність та винахідливість (еклектика та ергономіка цифрових технологій і традиційних форм культури та мистецтва, розробка мікрочіпування та аналогів, електронне маркування послуг); віртуальна соціалізація та взаємодія в метавсесвіті (віртуальна стратегія, додана реальність, цифрове тіло та соціальне амплуа аватарів); розширене цифрове сприйняття та сенсори (віртуальне багатозадачне сприйняття, сенсори для емоційної інтеграції); машинне навчання для самоосвіти (автономне навчання за допомогою ШІ, самонавчання через нейронні мережі); цифрове прогнозування та аналіз трендів; гнучкість у цифрових бізнес-моделях (інноваційні бізнес-екосистеми, цифрове виробництво та монетизація); розуміння впливу на соціальну сферу (віртуальна соціальна інженерія, цифрова інклюзивність);

- здатності: оволодіння цифровими інструментами; робота з інформаційними системами та платформами; пошук та оцінювання інформації;

обробка та управління даними; аналіз та інтерпретація результатів; ефективна комунікація через цифрові платформи; співпраця в онлайн-середовищі; забезпечення інформаційної безпеки та захисту даних; впровадження цифрових інновацій; адаптація до цифрових трансформацій суспільної діяльності; самостійне освоєння сучасних інструментів та технологій; цифровізації діяльності функціонального призначення, адаптація до нових професійних вимог; критичне оцінювання цифрових рішень; етичне використання ІКТ; соціальна відповідальність;

- готовність до: аналітики поведінки користувачів; саморегулювання освітнього процесу та його самоменеджменту; адаптації освітнього контенту згідно вимог організації освітнього процесу за сприяння ІІІ; створення інтерактивного контенту; моделювання віртуальної реальності комунікування; управління цифровими спільнотами; цифрової кооперації; цифрового керівництва; цифрового управління проектами та нагляду за якістю їх результатів; створення цифрових продуктів та стартапів; цифрових бізнес-моделей; управління цифровими правами; використання цифрових контрактів та блокчейн-технологій; впровадження цифрових інновацій для соціальних проєктів; цифрового активізму та розвитку цифрової емпатії громадян; стратегічного мислення в цифровому просторі; прогнозування цифрових тенденцій; системного аналізу для удосконалення ІКТ;

- компетенції: цифрове мислення та системний аналіз якості; інтерактивна творчість та цифровий дизайн (мультимедійний контент; інтеграція креативних технологій); мультимодальне спілкування; співпраця у цифрових командах; інтеркультурна комунікація в цифровому середовищі; управління цифровими інструментами; навігація та використання цифрових платформ; автоматизація процесів: управління цифровими ресурсами та даними, цифровими репутаціями; інноваційне цифрове підприємництво; цифрова маркетингова стратегія; розвиток цифрових соціальних ініціатив; аналіз впливу технологій на галузь культури та мистецтва; етичні наслідки цифрових інновацій; соціальні наслідки

цифрових змін; створення персоналізованих цифрових досвідів; використання адаптивних систем в інклюзивних умовах фахової підготовки;

- компетентності (виокремлено згідно Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура й мистецтво», спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (наказ Міністерства освіти й науки України від 12.12.2018 р. № 1378)):

- інтегральна компетентність: вирішувати складні, спеціалізовані завдання та практичні проблемно-тематичні ситуації в сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи або під час фахового навчання, що передбачає застосування принципів та методів інформатизації галузі знань культури і мистецтва, а також відзначаються складністю і невизначеністю соціально-турбулентних умов;

- загальні компетентності: здатність до абстрактного креативного мислення, системного аналізу та синтезу; застосування здобутих наукових знань у практичній діяльності; усвідомлення предметної наукової сфери у професійній діяльності; вміння спілкуватися державними, також іноземними мовами; навички роботи з ІКТ; вміння добирати, систематизувати, опрацьовувати та аналізувати інформацію за призначенням; оцінювання та забезпечення якості фахових завдань; здатність корпоративної та партнерської співпраці; комунікації з представниками середовищ професійної зайнятості на різних рівнях організації, також з експертами галузей відповідних наук і знань; реалізація власних прав та обов'язків як громадянина, усвідомлення необхідності набуття та розвитку аксіологічного потенціалу демократичного суспільства, потреб його сталого розвитку, верховенства права і свободи людини в Україні; збереження та розбудови моральних, соціальних, культурних, наукових, конфесійних цінностей суспільства, перспектив його розвитку зважаючи на історичний контекст і закономірності розвитку предметної сфери, її ролі у системі наукових знань про природу та суспільство, інтенсивність прогресу техніки і технологічного сервісу; дотримання здорового способу життя та активної громадянської позиції національної ідентичності;

- спеціальні (фахові, предметні) компетентності: здатність здійснювати добір, системний аналіз, оцінювання, систематизацію, моніторинг, організацію, узагальнення, впорядкування та зберігання, розповсюдження й надання доступу до цільової інформації та наукових знань у різних форматах джерельної бази; застосовувати методики та методи пошуку, класифікації та збереження інформації для контентів різних типів, форм та на потрібних носіях; використовувати сучасні ІКТ, програмні сервіси підтримки, а також мобільні технології мережевої організації для виконання фахових завдань; аналізувати закономірності розвитку документно-інформаційних потоків і масивів даних як частини соціальних та професійних комунікацій; створення точних, стислих та чітких процедур управлінського справочинства згідно до діючих технічних регламентів; надавати сервісну підтримку для ефективних комунікацій представників інформаційного ринку, користувачів, партнерів, також органів влади та засобам масової інформації; розробляти та адаптувати ІКТ для створення інформаційних продуктів і послуг та забезпечення якості інформаційного сервісу користувачів у бібліотечних, архівних та інформаційних інституціях; розробляти та впорядковувати інформаційні ресурси документопорядження, продукти та послуги; використовувати PR та інші соціальні комунікаційні технології в сучасних інформаційно-технологічних умовах невизначеності; здійснювати системне адміністрування соціальних мереж, електронних бібліотек та архівів; використовувати автоматизовані системи контролю та пошуку, організовувати роботу електронних бібліотек та архівів за функціональним спрямуванням їх специфіки; розробляти, наповнювати та обслуговувати функціонал веб-сайтів та онлайн-спільнот; освоювати та застосовувати ІКТ електронного урядування та електронного документообігу; пролонгувати навчання з відповідним рівнем самостійності та постійно вдосконалювати власну інформаційну культуру; застосовувати технології системного аналізу якості інформаційної діяльності.

Сформульовано, що структура цифрової компетентності – це інтеграція сукупності взаємопов'язаних компонентів (цифрова операційність, грамотність,

цифрові ресурси, цифрові послуги, цифрові інструменти та технології в професійній діяльності, цифрове наставництво, лідерство, інформаційно-аналітична операбельність та професійний розвиток), які забезпечують системний, міждисциплінарний підхід до фахової підготовки майбутніх бакалаврів, та включають розвиток інформаційно-комунікаційних навичок та умінь задля ефективної взаємодії індивідууму в цифровому середовищі професійної й соціальної зайнятості.

Цифрову компетентність визначено як сукупність якостей, здібностей, готовності, здатностей, компетенцій, загальних і фахових компетентностей, необхідних для безпечного, критичного та ефективного використання ІКТ. Окрім навичок роботи з ІКТ, цифрова компетентність охоплює соціокультурні аспекти: ціннісні орієнтири, особистісний досвід, когнітивні та культурні компоненти, тому цифрову компетентність оцінюємо як здатність особистості до безперервного самовдосконалення, самоменеджменту використання ІКТ у всіх сферах життєдіяльності та професійної зайнятості; підкреслено її значення для формування конкурентоспроможної особистості, яка спроможна вирішувати фахові завдання різної складності в умовах цифрового суспільства та нести соціальну відповідальність за власну професійну діяльність.

Сформульовано в авторському трактуванні поняття «процес фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у закладах вищої освіти» як соціокультурне явище неперервного професійного навчання, методики організації фахової підготовки, потенціалу можливостей здобуття паралельних кваліфікацій, підвищення кваліфікацій та перекваліфікацій у професійних і соціальному середовищах зайнятості фахівців; цілеспрямований вплив на набуття фаху та розвиток цифрових умінь, навичок і компетенцій у складі інтегральної, загальних і спеціальних/фахових компетентностей – цифрової компетентності майбутніх фахівців-бакалаврів зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для здійснення професійної діяльності функціонального профілю – цифровізації економічних видів суспільної діяльності; передбачає системну єдність забезпечення

оволодінням і розвитком практичних, інформаційно-технологічних компетенцій поряд з теоретичними знаннями, призначених для здійснення інформаційних видів професійного функціоналу – аналітики, моніторингу, аудиту (законодавчо визначених енергетичного і екологічного тощо), експертизи, верифікації достовірної доведеності, систематизації та класифікації (для поповнення фондів бібліотек, архівів, банків даних), менеджменту, маркетингу, політики (зокрема якості і безпеки життєдіяльності, національної безпеки, сталого розвитку України) у напрямках – соціально-економічному, еколого-безпечному, інституційному, духовно-етичному, художньо-естетичному, науково-технічному, міжнародного партнерства, науково-дослідному, технологічному; координується процесним підходом організації як фахової, так і спеціальної підготовки у визначених вимогах спеціалізацій військово-облікового напрямку (з врахуванням умов соціальної турбулентності воєнного стану) зі забезпеченням необхідних освітніх, тренінгових заходів, інструктажів, ротацій та наставництва оборонного й безпекового спрямування; забезпечує можливості реалізації громадянських прав на освіту впродовж життя при опануванні освітньо-професійних програм (також декількох) закладів вищої освіти згідно визначених спеціалізацій, передбачених кваліфікацій та практичного досвіду за фахом.

3.Розроблено на базисі таксономічного аналізу критеріальний апарат оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи за критеріями (цифрової операційності, цифрової грамотності, інформаційно-аналітичної операбельності), показниками і рівнями (початковий, достатній і просунутий). Упроваджено методичний органайзер їх фахової підготовки за структурно-логічною схемою організації.

4.Обґрунтовано та спроектовано структурно-логічну модель формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фахову підготовку у підсистемах – цільова, методологічна, організаційно-методична, змістова, процесуальна та релевантна. Цільова підсистема враховує потреби у задоволенні соціального замовлення на

дослідження та фахову підготовку майбутніх фахівців спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», галузі знань 02 «Культура і мистецтво»; визначено векторизацію мети та завдання дослідження та фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи для забезпечення формування їх цифрової компетентності у ЗВО. Методологічну підсистему структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи забезпечено завдяки дуальності комплексу підходів і принципів дослідження та організації фахової підготовки майбутніх фахівців галузі культура та мистецтво. Обґрунтування організаційно-методичної підсистеми сприяло добору комплексу методів та засобів (дослідження, організації фахової підготовки та навчання), освітніх та інтерактивних технологій і форм організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у ЗВО; розробленої та впровадженої – методики організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи з кабінетом оперативної організації формування цифрової компетентності у майбутніх фахівців як осередку консалтингово-дорадчого сервісу та підтримки споживачів освітніх послуг.

Згідно освітньо-професійної програми та навчального плану спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», галузі знань 02 «Культура і мистецтво» освітнього рівня «Бакалавр» обґрунтовано і розроблено змістову підсистему структурно-логічної моделі, яка акумулює змістове наповнення освітніх компонентів для циклів підготовки: загальної («Цифрові технології») та професійної («Вступ до фаху», «Діловодство», «Документознавство та забезпечення управління», «Аналітико-синтетична обробка документів та інформації», «Архівознавство», «Бібліотечна справа», «Інформаційна безпека», «Менеджмент і маркетинг», «PR та соціальні комунікації», «Інформаційно-аналітична діяльність» та «Е-документообіг»). Функціями фахової підготовки (організаційно-управлінська, мотиваційна, розвивально-прогностична, інформаційно-аналітична, наглядова) забезпечено синергію взаємодії усіх

підсистем. Процесуальну підсистему структурно-логічної моделі забезпечено у взаємодії процесів на рівнях організації (інституційної, інструментальної та працеорієнтованої). Релевантну підсистему структурно-логічної моделі сформовано з врахуванням базису таксономічного аналізу розроблення та апробації критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи (початковий, достатній і просунутий) за критеріями (цифрової операційності, цифрової грамотності, інформаційно-аналітичної операбельності) у визначених показниках. Запропоновано педагогічні умови як базис забезпечення ефективності впровадження розробленої структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці, а саме: наукова обґрунтованість дослідження та фахової підготовки, системна єдність освіти, науки й інноватики, забезпечення та сервіс, специфікація, праксеологія, релевантність, експертне оцінювання результатів дослідження педагогічної проблеми щодо удосконалення фахової підготовки майбутніх фахівців зі сформованою цифровою компетентністю для галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Перевірено ефективність впровадження структурно-логічної моделі у фахову підготовку майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи і встановлено позитивну динаміку сформованості їх цифрової компетентності в ЕГ на формувальному етапі дослідження. Відповідно під час діагностики рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи (у %) встановлено позитивну динаміку просунутого та достатнього рівнів, а саме за критерієм цифрової операційності просунутий – +13,56% та достатній – +2,54%; за критерієм цифрової грамотності просунутий рівень – +14,41 % та достатній – +1,70%; за критерієм інформаційно-аналітичної операбельності просунутий рівень – +16,11 %, достатньому – +5,08% за рахунок зменшення значення показників початкового рівня сформованості цифрової компетентності

майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці за усіма критеріями.

5.Здійснено експертну перевірку структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи в умовах соціальної турбулентності і оцінено у зведеннях експертів за рівнями ефективності (організації процесу фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; структурно-логічної моделі формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці; критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи; удосконаленого змісту і структури оцінювання освітніх компонентів – програмних результатів навчання, інтегральної, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей) у 88 балів.

ДОДАТКИ

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

12 12 20 18 р.

№ 1378

Про затвердження стандарту
вищої освіти за спеціальністю
029 «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа» для першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти

Відповідно до частини шостої статті 10, підпункту 16 частини першої статті 13 Закону України «Про вищу освіту», з урахуванням Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2016 р. № 600 (в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 21.12.2017 р. № 1648), та рішення Колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04.2018 р., протокол № 4/3-4,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити стандарт вищої освіти за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що додається.
2. Установити, що стандарт вищої освіти, затверджений пунктом 1 цього наказу, вводиться в дію з 2018/2019 навчального року.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Рашкевича Ю. М.

Міністр

Л. М. Гриневич

2

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства
освіти і науки України
12.12.2018 р. № 1378.

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

РІВЕНЬ ОСВІТИ	ВИЩОЇ	Перший (бакалаврський) рівень
		(назва рівня вищої освіти)
СТУПІНЬ ОСВІТИ	ВИЩОЇ	БАКАЛАВР
		(назва ступеня вищої освіти)
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ		02 Культура і мистецтво
		(шифр та назва галузі знань)
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ		029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
		(код та найменування спеціальності)

Видання офіційне

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Київ
2018**

I Преамбула

Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Затверджено і введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.12.2018 р. № 1378

Стандарт розроблено членами підкомісії зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Науково-методичної комісії № 3 з культури і мистецтв сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України:

Пелецишин Андрій Миколайович, *голова підкомісії* доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Національного університету «Львівська політехніка»

Палеха Іванович, *заступник голови підкомісії* Юрій кандидат історичних наук, професор, завідувач кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет»

Бачинська Надія Анатоліївна, *секретар підкомісії* кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри книгознавства і бібліотекознавства Київського національного університету культури і мистецтв

Соляник Анатоліївна Алла доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри документознавства та книгознавства Харківської державної академії культури.

Гавриленко Валерій Володимирович доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри інформаційних систем і технологій Національного транспортного університету

Гомотюк Євгенівна Оксана доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Тернопільського національного економічного університету

Пасічник Михайло Степанович доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності Української академії друкарства

Стандарт розглянуто та схвалено підкомісією зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Науково-методичної комісії № 3 з культури і мистецтв сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (протокол № 3 від 23 вересня 2016 р.)

4

Стандарт розглянуто на засіданні сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (протокол № 12 від 21.02.2017 р.)

Фахову експертизу проводили:

Шевченко Ірина кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник культури України, директор Інституту публічного управління та кадрової політики Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Президент Української бібліотечної асоціації;

Сербін Олег доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, директор наукової бібліотеки ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Полянський Федір Іванович кандидат історичних наук, доцент, директор Державного архіву Тернопільської області.

Методичну експертизу проводили:

Калашнікова Світлана Андріївна доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту вищої освіти НАПН України;

Таланова Жаннета Василівна доктор педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник, менеджер з аналітичної роботи Національного Еразмус+ офісу в Україні.

У стандарті також враховані пропозиції, надані науково-педагогічним складом випускових кафедр закладів вищої освіти України, членів Української асоціації документознавців, Спілки архівістів України, Української бібліотечної асоціації.

Стандарт розглянуто Федерацією роботодавців України та Міністерством культури України.

Стандарт розглянуто після надходження всіх зауважень і пропозицій та схвалено на засіданні підкомісією зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Науково-методичної комісії № 3 з культури і мистецтв сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (протокол № 11 від 18.04.2018 р)

II Загальна характеристика

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Назва галузі знань	02 Культура і мистецтво
Назва спеціальності	029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
Обмеження щодо форм навчання	Відсутні
Освітня кваліфікація	Бакалавр з інформаційної, бібліотечної та архівної справи за спеціалізацією (зазначити назву спеціалізації за наявності)
Кваліфікація в дипломі	Ступінь вищої освіти – бакалавр Спеціальність 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа Спеціалізація – (зазначити назву спеціалізації за наявності) Освітня програма (зазначити назву)
Опис предметної області	<i>Об'єкти вивчення та діяльності:</i> інституції та інфраструктура, що забезпечують створення, розповсюдження, акумулювання, зберігання, архівування, доступ до інформації та знань у будь-яких форматах; теорії, процеси, технології та стандарти, що сприяють формуванню, підтримці та використанню інформаційних ресурсів установ, бібліотек та архівів. <i>Цілі навчання:</i> підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи або у процесі навчання, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачають застосування положень і методів інформаційної, бібліотечної та архівної справи. <i>Теоретичний зміст предметної області:</i> інформаційні та документні системи установ; технології управління інформаційними, архівними та бібліотечними ресурсами. <i>Методи, методики і технології:</i> методи та технології інформаційної, бібліотечної та архівної діяльності; методи та технології формування та організації використання інформаційних, бібліотечних та архівних ресурсів, керування документаційними процесами, аналітико-синтетичної обробки документів, опрацювання інформації, комплексного аналізу діяльності документно-інформаційної установи. <i>Інструменти та обладнання:</i> комп'ютерне, мережеве та програмне забезпечення, мультимедійні засоби; системи

	електронного документообігу, електронні бібліотеки та архіви; бібліотечно-інформаційні системи; системи опрацювання текстової, графічної, аудіо та іншої інформації.
Академічні права випускників	Можливість навчання за програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти. Набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти.

III Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти (зміни внесено відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 28.05.2021 № 593)

Обсяг кредитів ЄКТС, необхідних для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на базі повної загальної середньої освіти становить 240 кредитів ЄКТС.

На базі ступеня «молодший бакалавр» (освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст») заклад вищої освіти має право визнати та перерахувати кредити ЄКТС, отримані в межах попередньої освітньої програми молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста), обсягом не більше ніж 120 кредитів ЄКТС.

На основі ступеня «фаховий молодший бакалавр» заклад вищої освіти має право визнати та перерахувати не більше ніж 60 кредитів ЄКТС, отриманих за попередньою освітньою програмою фахової передвищої освіти

Мінімум 50% обсягу освітньої програми виділяється для забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за даною спеціальністю визначених цим Стандартом вищої освіти.

Прийом на основі ступенів «молодший бакалавр», «фаховий молодший бакалавр» або освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» здійснюється за результатами зовнішнього незалежного оцінювання в порядку, визначеному законодавством.

IV Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність (ІНТ)	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів інформаційної, бібліотечної та архівної справи і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК5. Здатність спілкуватись іноземною мовою.

	ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікативних технологій. ЗК7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК9. Здатність працювати в команді. ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). ЗК11. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свободи людини і громадянина в Україні. ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	ФК1. Здатність здійснювати відбір, аналіз, оцінку, систематизацію, моніторинг, організацію, зберігання, розповсюдження та надання в користування інформації та знань у будь-яких форматах. ФК2. Здатність використовувати методи систематизації, пошуку, збереження, класифікації інформації для різних типів контенту та носіїв. ФК3. Здатність використовувати сучасні прикладні комп'ютерні технології, програмне забезпечення, мережеві та мобільні технології для вирішення професійних завдань. ФК4. Здатність аналізувати закономірності розвитку, документно-інформаційних потоків та масивів, як штучно створеної підсистеми соціальних комунікацій. ФК5. Здатність створювати чітку, стислу та точну управлінську документацію відповідно до чинних стандартів. ФК6. Здатність підтримувати ділову комунікацію з усіма суб'єктами інформаційного ринку, користувачами, партнерами, органами влади та управління, засобами масової інформації. ФК7. Здатність впроваджувати інноваційні технології виробництва інформаційних продуктів і послуг, підвищення якості інформаційного обслуговування

	користувачів інформаційних, бібліотечних та архівних установ. ФК8. Здатність проектувати та створювати документно-інформаційні ресурси, продукти та послуги. ФК9. Здатність використовувати PR та інші прикладні соціокомунікаційні технології в умовах сучасної інформаційно-технологічної інфраструктури. ФК10. Здатність адмініструвати соціальні мережі, електронні бібліотеки та архіви. ФК11. Здатність використовувати автоматизовані інформаційно-пошукові системи, організовувати електронні бібліотеки та архіви. ФК12. Здатність створювати, наповнювати та забезпечувати функціонування веб-сайтів та веб-спільнот у мережі Інтернет. ФК13. Здатність опановувати і використовувати технології електронного урядування та електронного документообігу. ФК14. Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, постійного підвищення рівня інформаційної культури. ФК15. Здатність опановувати та застосовувати технології системного аналізу інформаційної діяльності.
--	--

V Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

РН1. Знати і розуміти наукові засади організації, модернізації та впровадження новітніх технологій в інформаційній, бібліотечній та архівній діяльності.

РН2. Впроваджувати та використовувати комунікаційні технології у соціальних системах, мультимедійне забезпечення інформаційної діяльності, технології веб-дизайну та веб-маркетингу.

РН3. Керувати документаційними процесами діяльності установ, користуватися засобами електронного документообігу, організовувати референтну та офісну діяльність.

РН4. Застосовувати у професійній діяльності технології інформаційного менеджменту, створення і підтримки функціонування електронних бібліотек та архівів, методологію вивчення та задоволення культурних та інформаційних потреб користувачів.

РН5. Узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію в діяльності, пов'язаній із її пошуком, накопиченням, зберіганням та використанням.

РН6. Знати, розуміти та застосовувати в практичній діяльності законодавчі та галузеві нормативні документи.

РН7. Забезпечувати ефективність функціонування документно-комунікаційних систем.

РН8. Використовувати знання технічних характеристик, конструкційних особливостей, призначення і правил експлуатації комп'ютерної техніки та офісного обладнання для вирішення технічних завдань спеціальності.

РН9. Оцінювати можливості застосування новітніх інформаційно-комп'ютерних та комунікаційних технологій для вдосконалення практик виробництва інформаційних продуктів і послуг.

РН10. Кваліфіковано використовувати типові комп'ютерне та офісне обладнання.

РН11. Здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання професійних завдань.

РН12. Застосовувати сучасні методики і технології автоматизованого опрацювання інформації, формування та використання електронних інформаційних ресурсів та сервісів.

РН13. Оцінювати результати діяльності та відстоювати прийняті рішення.

РН14. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою та однією з іноземних мов.

РН15. Використовувати різноманітні комунікативні технології для ефективного спілкування на професійному, науковому та соціальному рівнях на засадах толерантності, діалогу і співробітництва.

РН16. Приймати обґрунтовані управлінські та технологічні рішення.

РН17. Бути відповідальним, забезпечувати ефективну співпрацю в команді.

РН18. Навчатися з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань.

РН19. Дотримуватися і реалізовувати основні засади охорони праці та безпеки життєдіяльності.

VI Форми атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи
Вимоги до кваліфікаційної роботи	Кваліфікаційна робота має передбачати розв'язання складного спеціалізованого завдання з інформаційної справи, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням комп'ютерних та програмних засобів. У кваліфікаційній роботі не повинно бути академічного плагіату, фальсифікації та списування. Кваліфікаційна робота має бути оприлюднена на офіційному сайті закладу вищої освіти чи його підрозділу, в якому виконано роботу, або у репозитарії закладу вищої освіти. Оприлюднення кваліфікаційних робіт, що містять інформацію з обмеженим доступом, здійснювати у

	відповідності до вимог чинного законодавства.
--	---

VII Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

У закладі вищої освіти повинна функціонувати система забезпечення закладом вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладу вищої освіти та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному сайті закладу вищої освіти, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- 8) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників закладів вищої освіти і здобувачів вищої освіти;
- 9) інших процедур і заходів.

Система забезпечення закладом вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за поданням закладів вищої освіти оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, та міжнародним стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості вищої освіти.

VIII Перелік нормативних документів, на яких базується стандарт вищої освіти

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» [Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>].
2. Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту» – [Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>].
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-n>].

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» [Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>].

Інші рекомендовані джерела

1. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2016 р., № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2017 №1648) [Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf>].
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) [Режим доступу: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelincs_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf].
3. International Standard Classification of Education (ISCED 2011): UNESCO Institute for Statistics [Режим доступу: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/intemational-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>].
4. International Standard Classification of Education: Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013): UNESCO Institute for Statistics [Режим доступу: uis.unesco.org/sites/default/files/documents/intemational-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf].
5. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В. М. Захарченко та ін. / За ред. В. Г. Кременя – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100с. ISBN 978-966-2432-220.

Генеральний директор директорату
вищої освіти і освіти дорослих

О. І. Шаров

Таблиця 1

Матриця відповідності визначених Стандартом компетентостей дескрипторам НРК*

Класифікація компетентностей за НРК	Знання*						Уміння*							Комунікація*		Автономія та відповідальність*			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Загальні компетентості																			
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	•						•									•			
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.		•	•	•		•		•	•	•	•	•							•
Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	•			•		•	•					•	•				•		
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.					•						•			•	•		•	•	
Здатність спілкуватись іноземною мовою.		•			•						•	•		•	•		•	•	
Навички використання інформаційних і комунікативних технологій.	•	•	•					•	•	•	•			•	•	•		•	
Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	•	•	•	•			•	•	•			•				•		•	
Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.						•	•						•	•	•	•	•	•	
Здатність працювати в команді	•				•		•						•	•	•	•	•	•	
Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).	•				•		•							•	•	•	•	•	
Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена			•					•				•			•	•	•	•	

13

суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свободи людини і громадянина в Україні.																		
Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	•				•				•				•		•		•	
Спеціальні компетентності																		
Здатність забезпечувати відбір, аналіз, оцінку, систематизацію, моніторинг, організацію, зберігання, розповсюдження та надання в користування інформації та знань у будь-яких форматах	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•		•			
Здатність використовувати методи систематизації, пошуку, збереження, класифікації інформації для різних типів контенту та носіїв.			•	•						•								

14

Здатність використовувати сучасні прикладні комп'ютерні технології, програмне забезпечення, мережеві та мобільні технології для вирішення професійних завдань.	•							•	•	•								•
Здатність аналізувати закономірності функціонування потоків та масивів документів та електронних даних.		•	•		•					•	•						•	
Здатність створювати чітку, стислу та точну управлінську документацію відповідно до чинних стандартів.		•		•	•				•	•	•		•	•				
Здатність підтримувати ділову комунікацію з усіма суб'єктами інформаційного ринку, користувачами, партнерами, органами влади та управління, засобами масової інформації.					•					•		•	•	•	•	•		
Здатність впроваджувати інноваційні технології виробництва інформаційних продуктів та послуг, підвищення якості інформаційного обслуговування користувачів бібліотек та архівів.	•		•		•			•	•	•						•		
Здатність проектувати та створювати документно-інформаційні ресурси, продукти та послуги	•	•			•	•		•	•	•		•				•		
Здатність використовувати PR та інші прикладні соціокомунікаційні технології в	•	•							•	•	•		•	•				

15

умовах сучасної інформаційно-технологічної інфраструктури.																			
Здатність адмініструвати соціальні мережі, електронні бібліотеки та архіви.	•		•	•			•	•	•										
Здатність використовувати автоматизовані інформаційно-пошукові системи, організовувати електронні бібліотеки та архіви.	•	•	•	•			•	•	•	•	•								
Здатність створювати, наповнювати та забезпечувати функціонування веб-сайтів та веб-спільнот у мережі Інтернет.	•			•				•	•				•	•					
Здатність опановувати і використовувати технології електронного урядування та електронного документообігу.	•	•		•	•		•	•	•		•		•	•					
Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, постійного підвищення рівня інформаційної культури.	•	•	•	•	•	•				•	•		•	•				•	
Здатність опановувати та застосовувати технології системного аналізу інформаційної діяльності	•			•						•	•								

* – дескриптори НРК визначені відповідно до розділу V Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

• – результат навчання, який досягається

Таблиця 2

Матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей

Програ мні результ ати навчан ня*	Інтегр альна компе тентні сть	Компетентності																										
		Загальні компетентності												Спеціальні (фахові) компетентності														
		ЗК1	ЗК2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	ЗК6	ЗК7	ЗК8	ЗК9	ЗК10	ЗК11	ЗК12	СК1	СК2	СК3	СК4	СК5	СК6	СК7	СК8	СК9	СК10	СК11	СК12	СК13	СК14	СК15
РН1	•	•		•			•	•		•	•		•	•						•		•		•		•		•
РН2	•		•			•	•						•	•							•	•	•		•		•	•
РН3							•	•				•			•		•	•					•	•		•		•
РН4	•		•					•					•	•	•		•			•				•			•	•
РН5					•	•				•	•		•	•				•	•			•		•		•	•	•
РН6									•					•			•	•		•	•					•	•	•
РН7	•	•		•				•		•	•	•																
РН8	•		•				•	•				•		•		•				•	•		•	•		•		
РН9	•		•				•	•						•		•				•	•		•	•		•		
РН10	•		•				•						•	•		•	•			•	•		•	•		•	•	
РН11	•		•		•	•	•							•	•	•		•	•		•	•		•	•		•	•
РН12			•	•		•		•				•		•			•	•			•	•		•		•		•
РН13				•					•	•									•									
РН14	•				•	•	•		•	•	•	•	•	•	•			•	•		•				•	•	•	•
РН15	•				•	•	•		•	•	•	•	•	•	•			•	•			•				•	•	•
РН16	•	•					•	•	•	•	•	•	•	•	•				•	•								
РН17	•			•	•	•		•	•	•	•	•	•				•		•									
РН18	•				•	•	•	•	•	•	•	•	•														•	
РН19	•		•													•												

* – програмні результати навчання сформульовано в розділі V Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;

• – компетентність, яка набувається;

ЗКі – номер компетентності в списку загальних компетентностей;

СКі – номер компетентності в списку спеціальних компетентностей.

Додаток Б

Критерії, показники й рівні сформованості цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної бібліотечної та архівної справи

Критерій / рівень	ЦИФРОВОЇ ОПЕРАЦІЙНОСТІ	ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ	ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ОПЕРАБЕЛЬНОСТІ	Шкала		Бали
	ПОЧАТКОВИЙ			3	E, D	0-69
	Початкова здатність до – українського та іншомовного комунікування; охорони, успадкування та розбудови вітчизняного ціннісного потенціалу діловодства, академічного і екологічного спадку, суспільних здобутків і національних традицій у аспектах сталого розвитку; аналізу та розробки проєкцій стану і розвитку процесів і систем діловодства для культурмистецької галузі; встановлення інституційного змісту і провадження в галузях науки і знань справочинства у контексті сталого розвитку; розробки методик удосконалення справочинства при впровадженні ІКТ і соціокультурних технологій в професійних середовищах зайнятості, дозвілєвої діяльності з гарантіями якості і безпеки життя;	Початкова здатність до – колективної роботи, генерування ідей та вияв ініціативи; інформаційного моніторингу цифрових ресурсів; комунікування державними та іноземними мовами у професійних та соціальному середовищах зайнятості; застосовування ІКТ в інформаційній, бібліотечній та архівній діяльності; партнерства з представниками інших професійних середовищ, експертами та аудиторамі для інформаційної прогностики; добору, розробки та системного аналізу інформаційних ресурсів забезпечення у системі управління якістю фахової діяльності; застосування когнітивного потенціалу теорії та методики організації архівної справи, практичної архівографії; визначення тенденцій і закономірностей розвитку архівознавства; використання методів експертної оцінки ціннісного потенціалу технологій оцифрування у архівній справі; оперування інформаційними джерелами за семантикою електронного документоупорядкування;	Початкова здатність до – застосування інформаційних технологій, методів організації у напрямках управління для досягнення якості менеджменту; ІТ-сервісу систем менеджменту у різних інституційних моделях; міжнародного співробітництва в інформаційній, бібліотечній та архівній справі;			

ДОСТАТНІЙ	Достатня здатність до – використання інформаційних технологій, обґрунтування і розроблення науково-технічної, науково-дослідної продукції, продукт і сервісів забезпечення інформаційних послуг для користувачів у цифровій інфраструктурі інформаційної, бібліотечної та архівної справи; застосування консалтингу та дорадництва; забезпечення процедур адміністративного справочинства та менеджменту документопорядження; розробки та ефективного реалізації соціально-комунікативних технологій в PR-менеджменті та фахових дискусіях, дебатах	Достатня здатність до – добору, аналізу метрики систематизації цифрових ресурсів, застосування цифрових процедур адміністративного управління, інформаційних сервісів, консультування; встановлення закономірностей розвитку, системного аналізу інформаційних потоків за призначенням соціальних комунікацій; інноваційних методів і технологій, управління якістю інформаційних сервісів для споживачів, професійна мобільність та нарощення потенціалу інформаційної культури; системного адміністрування інформаційним забезпеченням в галузі культури і мистецтва; інформаційно-консультативної підтримки у бібліотечному та архівному справочинстві; розробки та ефективного застосування організаційно-розпорядчих процедур адміністративного документопорядження з врахуванням вимог, регламентів технічного регулювання; публічного управління та адміністрування цифровою інфраструктурою економічних видів діяльності; розроблення соціокультурних проєктів з інформаційно-комунікаційним сервісом інституційних стратегій розвитку, академічної етики та доброчесності, інформаційної та суспільної культури; розробки процедур і положень організаційно-управлінських пакетів діловодства у відповідності стандартів справочинства; справочинства в умовах ділової етики та корпоративної культури; використання управлінської інформації для моделювання і прогнозування стану і розвитку систем управління якістю, застосування інформаційно-аналітичних баз та інформаційно-аналітичних засобів для забезпечення управління інформаційною безпекою; застосування соціологічних методів архівознавства, критичного аналізування інформаційного базису та системного аналізування архівів; новаторства та впровадження цифрових технологій у систему архівної архітектури; задоволення потреб споживачів цифрових продуктів і сервісів архівів, розроблення, розбудови та ефективного функціонування веб-сайтів, мереж, систем; обґрунтування і наповнення бібліотечних альманахів з достовірними інформаційними джерелами; дотримання інструкцій і настанов технічних регламентів справочинства у	Достатня здатність до – упровадження методів системної організації, аналізу у визначенні суспільної ролі менеджменту і маркетингу; встановлення прогнозування та моделювання стану та розвитку систем менеджменту та маркетингу за сферами суспільної діяльності; розроблення організаційно-розпорядчих процедур менеджменту та маркетингу за видами процесів, типів інституцій, рівнів організації; публічного та адміністративного управління за видами функціональної діяльності; використання PR- та соціокультурних технологій в менеджменті у професійному, академічному та соціальному середовищах; реалізації функціоналу інформаційно-аналітичної діяльності у напрямках менеджменту, моніторингу, системного аналізу, прогнозування та моделювання стану та розвитку систем, процесів, мереж, галузей професійної діяльності; застосування ІКТ та соціально-комунікаційних технологій програмного сервісу організації мережевої розбудови інформаційно-аналітичної діяльності у професійних середовищах зайнятості; задоволення інформаційних	4	В	70-89
-----------	--	---	--	---	---	-------

		бібліотечній справі; застосування АСК і АПС в інфраструктурі та функціонуванні електронних бібліотек і архівів; забезпечення соціального функціоналу бібліотек; розробки та представлення перспективних напрямів в бібліотечній справі; нарощення культур-потенціалу в умовах цифровізації суспільства при застосуванні методів і технологій цифрового бібліотекознавства; застосовування ІКТ, програмного сервісу функціоналу мереж, мобільних застосунків у вирішенні фахових завдань; формування інформаційно-документальних процедур супроводу та гарантій якості інформаційного управління галуззю, інституційною інфраструктурою, бібліотечними та архівними установами	послуг користувачів, уповноважених владних інституцій як гарантій інформаційної безпеки; ділового документопорядження у менеджменті			
--	--	---	---	--	--	--

ПРОСУНУТИЙ	Спроможність до – системного аналізу інформаційних масивів даних за призначенням, їх інтерпретації та класифікації в діловодстві; розробки та ефективної реалізації організаційно-розпорядчих процедур ділового адміністративного сервісу; розробки і застосування систем моніторингу інформаційного менеджменту та менеджменту якості справочинства; забезпечення реалізації стратегій політики інформаційної безпеки документоупорядкування; дотримання правових гарантів соціального захисту засобами технічного регулювання; соціальної відповідальності; забезпечення функціонального призначення ІКТ та соціальних комунікацій у PR-менеджменті, розробки засобів функціональної підтримки популяризації інформаційної, бібліотечної та архівної справи; наукового дослідництва у напрямі методології PR-менеджменту; встановлення потреб розбудови PR-інфраструктури за семантикою архітектури індустрій; суб'єкт-суб'єктного обміну семіотичними ресурсами з діагностикою проблем соціального комунікування в журналістиці, політиці, видавництві, документо- та архівознавстві, книго- та бібліотекознавстві; соціальної інформатизації та інженерії для публічного управління	Спроможність до – інструментального забезпечення впровадження ІКТ, інформаційно-технологічного супроводу справочинства, інформаційно-комунікаційного менеджменту; параметральної метрики релевантності інформаційної діяльності; розробляти плани і проекти модернізації та удосконалення інформаційної, бібліотечної та архівної справи; підтримки ефективних ділових і соціальних комунікацій; забезпечення дотримання стандартів та процедур регулювання інформаційної безпеки; проектування та оцінки ефективності інформаційних мереж за семантикою інформаційних, бібліотечних та архівних установ; розбудови фондів інформаційно-технологічних баз і платформ комунікаційної підтримки академічної спадщини у сервісі культур-мистецьких запитів користувачів цифровими ресурсами; забезпечення ефективності систем управління якістю ділових комунікацій за призначенням; вирішення професійних проблемних ситуацій засобами цифрових технологій; комунікативної ділової культури партнерської співпраці; впровадження методологічних підходів і принципів гарантування інформаційної безпеки, програмного забезпечення та сервісу електронних бібліотек і архівів; розроблення та забезпечення ефективного функціонування ІКТ-систем діловодства; документального супроводу управління інституцією; практичного використання засобів технічного регулювання при забезпеченні управління та документоупорядкування інституційного, державного, публічного, громадського; управління якістю й безпекою організації економічних видів діяльності; менеджменту в архівній справі та партнерства з дослідницькими інституційними системи управління архівними фондами; упроваджувати аналітичні комплекси контролю безпеки інформаційних систем архівних фондів; охорони та примноження архівної скарбниці документного спадку України; охорони цінних паперів; історіографії джерельної бази фондів; застосування медіа- та веб-технологій, веб-маркетингові ресурси для дизайну та сервісу у задоволенні потреб користувачів; систематизації та класифікації архівних фондів за призначенням; реалізації стратегії інформаційної архівної політики; збереження та	Спроможність до – реалізації когнітивного потенціалу менеджменту і маркетингу у практичній діяльності; розробки стратегій, програм і проєктів встановлення потреб у задоволенні споживачів; контролю та керівництва ресурсорозпорядження; використання методів менеджменту та маркетингу при розробці стратегій управлінської політики якості та безпеки на засадах сталості; розробки а ефективної підтримки організаційно-розпорядчих процедур стратегічного, адміністративного та публічного менеджменту; дослідження ринків послуг і продукції для оптимізації обслуговування споживачів, прогнозування та моделювання їх мотивацій як клієнтів; впровадження процедур справочинства інформаційно-технологічного супроводу професійної діяльності; удосконалення ділового адміністрування, підвищення кваліфікації та перекваліфікації кадрового персоналу; забезпечення інформаційної безпеки на рівні держави, галузі, інституції та персональному рівні; соціальної відповідальності за забезпечення доступу	5	А	80-100
------------	--	--	--	---	---	--------

		примноження академічної спадщини архівознавства; упровадження політик інформаційної безпеки та кібербезпеки, процедур адміністративного сервісу в інформаційному менеджменті е-бібліотек та е-архівів; застосування цифрових і інформаційних технологій і методик дослідження в бібліотекознавстві, систематизувати та класифікувати тезаурус бібліотекознавства, наукометрії та альтметрії, метрології; розбудови культур-потенціалу за видами безпеки та функціонального призначення професійної діяльності; соціальної відповідальності; параметральних вимірювань інноваційних ІКТ та соціально-комунікаційних технологій інформаційної підтримки користувачів і адміністраторів; встановлення ефективності е-документообігу у реалізації стратегії управління сферою діловодства	громадськості до достовірної управлінської та маркетингової інформації			
--	--	--	---	--	--	--

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України

1. **Карпюк Д.Р.** Формування цифрової компетентності майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у фаховій підготовці. *Наукові інновації та передові технології* (Серія «Педагогіка»): журнал. 2024. Випуск № 3(31). С. 1038-1050.
2. **Карпюк Д.Р.** Методичні аспекти організації фахової підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка»): журнал. 2024. № 3(37). С. 259 - 271.
3. **Карпюк Д.Р.** Теоретичні засади педагогічної розвідки формування цифрової компетентності у бакалаврів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». *Вісник науки та освіти* (Серія «Педагогіка»): журнал. 2024. № 3(21) 2024. С. 786-799.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

4. **Karpiuk D.** Reforming the Digital Competence of Future Bachelor's Degree Students in Information, Library, and Archival Studies in Professional Training. *World conference on future innovations and sustainable solutions. Futurity Research Publishing.* (September 1th – November 1th, 2024). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15051264>.

ВІДОМОСТІ ПРО АПРОБАЦІЮ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

№ п/п	Назва конференції, конгресу, симпозіуму, семінару	Місце та дата проведення	Форма участі
1.	Міжнародна науково-практична конференція «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах»	Київ, 2022	заочно
2.	Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми професійної підготовки за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа: номенклатура, зміст і методики викладання фахових дисциплін»	Київ, 2022	заочно
3.	Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція до Дня української писемності й мови «Українська мова: вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі»	Київ, 2022	заочно
4.	Міжнародний форум «Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу»	Київ, 2023	заочно
5.	VI Міжнародна науково-методична конференція «Передові технології реалізації освітніх ініціатив»	Переяслав, 2023	заочно
6.	IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Інформаційна діяльність: історія, сьогодення, майбутнє»	Київ, 2023	заочно
7.	II Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та інновації професійної і технологічної освіти: реалії, досвід, перспективи»	Чернігів, 2024	заочно
8.	VII Міжнародна науково-методична конференція «Передові технології реалізації освітніх ініціатив»	Переяслав 2024	заочно
9.	«World conference on future innovations and sustainable solutions»	Польща, 2024	тези
10.	IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Інформаційна діяльність: історія, сьогодення, майбутнє»	Київ, 2024	заочно